

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

Δ. Φ. ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

ΕΚΛΟΓΑΙ
ΕΚ ΤΗΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ
ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

Διὰ τὴν Β' τάξιν τῶν γυμνασίων καὶ ἡμιγυμνασίων
ἐγκεκριμένον κατὰ τὸν νόμον 3438.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

Τιμᾶται μετὰ τοῦ βιβλιοσήμου καὶ φόρου δραχ. 30.60

Βιβλιοσημον καὶ Φόρος Ἀναγκαστ. Δανείου δραχ. 10.40

Ἄριθ. ἐγκριτικῆς ἀποφάσεως 34942

Ἄ. ἰθ. ἀδείας κυκλοφορίας 61714

8-11-32

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΑΙ : ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^{ια}

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",

46 α-ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ-46 α

1932 IEN
38

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

Δ. Φ. ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

ΕΚΛΟΓΑΙ

ΕΚ ΤΗΣ

ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ

ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

Διὰ τὴν Β' τάξιν τῶν γυμνασίων καὶ ἡμιγυμνασίων
ἐγχεομένη ἄ τὸν νόμον 3438.

ΔΕΥΤΕΡΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΑΙ : ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ.,

46 α-ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ-46 α

1932

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγρα-
φέως καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ βιβλιοπωλείου τῆς «Ἐστίας».

Ι. Δ. Κολλαροῦ

Τυπογραφεῖον Α. Ζ. Διαλησμά—Ὁδὸς Βορείου 8

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Συνοπτική ιστορία τοῦ Περσικοῦ κράτους.

Τὸ ἀρχαῖον Περσικὸν κράτος ἰδρύθη περὶ τὸ 559 π. Χ. ὑπὸ Κύρου τοῦ πρεσβυτέρου, ὁ ὁποῖος ὑποτάξας τὴν Βαβυλωνίαν, Λυδίαν καὶ Μικρὰν Ἀσίαν κατέστησε τοῦτο τὸ πρῶτον ἐν Ἀσίᾳ. Ὁ υἱὸς καὶ διάδοχος αὐτοῦ Καμβύσης (529-522) ἐκυρίευσε τὴν Αἴγυπτον· εἰς μεγίστην δ' ἀκμὴν ἔφθασε τὸ κράτος ἐπὶ Δαρείου τοῦ Α' — τοῦ υἱοῦ τοῦ Ὑστάσπου — (521-485), ὁ ὁποῖος τὴν ἐπεκταθεῖσαν ἐπικράτειαν (ἀπὸ τοῦ Ἰνδοῦ μέχρι τοῦ Ἑλλησπόντιου, ἀπὸ τῆς Νοτίου Αἰγύπτου μέχρι τοῦ Καυκάσου καὶ τοῦ Ἰαξάρτου) ἐξόχως διωργάνωσεν· αἱ κατὰ τῆς Ἑλλάδος δ' ὁμως ἐστρατεαὶαὶ του ἀπέτυχον παρὰ τὸν Ἄθων (492) καὶ ἐν Μαγαθῶνι (490).

Ἐπὶ Ξέρξου τοῦ Α' (485-465) ἤρχισεν ἡ ἰσχύς τοῦ κράτους νὰ καταπίπτῃ, ἰδίως διὰ τὰς ἤττας, τὰς ὁποίας τοῦτο παρὰ τῶν Ἑλλήνων ὑπέστη (ἐν Σαλαμῖνι τὸ 480, ἐν Πλαταιαῖς καὶ Μυκάλῃ τὸ 479, ἐν Εὐρυμέδοντι τὸ 467). Τὸν Ξέρξην διεδέχθη Ἀρταξέρξης Α' ὁ Μακρόχειρ (465-424) καὶ τοῦτον μετὰ μακρὰς περὶ τοῦ θρόνου ἔριδος Δαρείος Β' ὁ Νόθος (424-404). Οὗτος ἀπέκτησεν ἐκ τῆς συζύγου του Παρυσάτιδος δύο υἱούς, Ἀρταξέρξην Β' τὸν Μνήμονα (βασιλεύσαντα ἀπὸ τοῦ 404-359) καὶ Κῦρον τὸν νεώτερον.

Ὁ Κῦρος παρὰ τοῦ πατρὸς του εἶχε διορισθῆ σατραπῆς τῆς Λυδίας, Μεγάλης Φρυγίας καὶ Καππαδοκίας καὶ ὡς τοιοῦτος ὑπεστήριξε τοὺς Λακεδαιμονίους, ἰδίως τὸν Λύσανδρον, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του ἐπεδίωξε μὲ τὴν βοήθειαν Ἑλλήνων μι-

σθοφόρων νὰ ἐκθρονίσῃ τὸν ἀδελφόν του Ἀρταξέρξην καὶ νὰ γείνη αὐτὸς βασιλεὺς τῆς Περσίας. Ταύτην τὴν ἐκστρατείαν, τὴν ὁποίαν ὁ Κῦρος ἀνέλαβε τὸ 401, πραγματεύεται ἡ Κύρου Ἀνάβασις τοῦ Ξενοφῶντος.

2. Βίος Ξενοφῶντος.

Ὁ Ξενοφῶν, υἱὸς τοῦ Γρύλλου καὶ τῆς Διοδώρας, ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις τὸ 434 π. Χ. Ὅτε ἦτο νέος, ὑπῆρξε πιστὸς μαθητὴς τοῦ φιλοσόφου Σωκράτους, ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἠγαπᾶτο.

Τὸ 401 π. Χ. ἀφῆκε τὰς Ἀθήνας καὶ ἐπορεύθη κατὰ πρόσκλησιν τοῦ φίλου του Προξένου τοῦ Βοιωτοῦ εἰς τὰς Σάρδεϊς τῆς Λυδίας πρὸς τὸν νεώτερον Κῦρον, ὅτε οὗτος παρεσκευάζετο νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἀρταξέρξου. Τὴν ἐκστρατείαν ταύτην ἠκολούθησεν ὁ Ξενοφῶν ὡς ἀπλοῦς ἐθελοντής. Μετὰ τὸν θάνατον ὁμοῦ τοῦ Κῦρου ἐν τῇ παρὰ τὰ Κούναξα μάχῃ καὶ τὴν διὰ προδοσίας σφαγὴν ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρου τῶν Ἑλλήνων στρατηγῶν ἐξελέχθη στρατηγὸς καὶ κατώρθωσε μὲ μεγίστους κόπους καὶ κινδύνους νὰ ὀδηγήσῃ τὸν στρατὸν τῶν μυριῶν Ἑλλήνων ἐκ τοῦ βάθους τῆς Ἀσίας εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὸν Ἑλλήσποντον. Ἐνταῦθα ἐβοήθησε τὸν Σεύθην, τὸν ἡγεμόνα τῆς Θράκης, καὶ ἠτοιμάζετο νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἀλλ' οἱ φίλοι του προσελθόντες τὸν ἔπεισαν νὰ προστεθῇ μὲ τὸν στρατὸν του εἰς τὸν Σπαρτιατικὸν στρατὸν, ὁ ὁποῖος τότε ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Θίβρωνος ἐπολέμει ἐν Ἀσίᾳ πρὸς τοὺς Πέρσας. Ὅτε δὲ τὸ 396 π. Χ. ἦλθεν εἰς τὴν Ἀσίαν ἄλλος στρατηγός, ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Ἀγησίλαος, διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Περσῶν, ὁ Ξενοφῶν ἐτάχθη εἰς τὸ ἐπιτελεῖόν του καὶ ἔγινε στενὸς τοῦ Ἀγησίλαου φίλος.

Ἀφ' οὗ δὲ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐπολέμησε μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀκολουθῶν τὸν Ἀγησίλαον καὶ ἐπολέμησε μετ' αὐτοῦ ἐν Κορωνεῖᾳ (394 π. Χ.) κατὰ τῶν συμπολιτῶν του, οἱ ὁποῖοι ἦσαν σύμμαχοι τῶν Θηβαίων.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ξενοφῶν συνεμάχησε μὲ τοὺς ἐχθροὺς τῆς πατρίδος του Σπαρτιατίας, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τὸν ἐξώρισαν, οἱ

δὲ Σπαρτιᾶται τοῦ ἔδωκαν ὡς δῶρον κτήμα ἐν τῷ Σκιλλοῦντι τῆς Ἡλίδος πλησίον τῆς Ὀλυμπίας. Ἐκεῖ ἔζησεν ὁ Ξενοφῶν εἴκοσιν ἔτη καὶ πλέον ἀσχολούμενος εἰς τὸ κυνήγιον, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν συγγραφὴν.

Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐνίκηθησαν ὑπὸ τῶν Θηβαίων, ἐξεδιώχθη ἐκ τοῦ Σκιλλοῦντος (370 π. Χ.) καὶ κατέφυγεν εἰς τὴν Κόρινθον. Ὅτε διέμενεν ἐν Κορίνθῳ, οἱ Ἀθηναῖοι τὸν ἀνεκάλεσαν ἐκ τῆς ἔξορίας· ἀλλ' ὁ Ξενοφῶν δὲν ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἀπέθανε δ' ἐν Κορίνθῳ τὸ 355 π. Χ. εἰς ἡλικίαν 80 περιπυεῖται ἐτῶν.

3. Ξενοφῶντος Κύρου Ἀνάβασις.

Ὁ Ξενοφῶν συνέγραψε πλεῖστα συγγράμματα· ἐν ἐκ τούτων εἶναι ἡ *Κύρου Ἀνάβασις* διηρημένη εἰς 7 βιβλία. Ἐν τῷ συγγράμματι τούτῳ ἐξιστορεῖται ἡ ἐκστρατεία τοῦ Κύρου κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀρταξέρξου καὶ κυρίως ἡ ἐπάνοδος τῶν Μυρτίων.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Α'. Αιτία τῆς ἐκστρατείας τοῦ Κύρου κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου καὶ προπαρασκευαὶ δι' αὐτήν.

(1, 1—11)

Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο, πρεσβύ- § 1—2
τερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κύρος· ἐπεὶ δὲ ἤρθέ-
ναι Δαρεῖος καὶ ὑπόπτειε τελευτήν τοῦ βίου, ἐβούλετο τῷ
παῖδε ἀμφοτέρω παρεῖναι. ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος παρῶν
ἐτύγχανε· Κύρον δὲ μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἣς
αὐτὸν σατράπην ἐποίησε, καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε
πάντων, ὅσοι εἰς Καστωλοῦ πεδίον ἀθροίζονται. ἀναβαίνει
οὖν ὁ Κύρος λαβὼν Τισσαφέρνην ὡς φίλον, καὶ τῶν Ἑλ-
λήνων ἔχων ὀπλίτας ἀνέβη τριακοσίους, ἄρχοντα δὲ αὐτῶν
Ξενίαν Παρράσιον.

Ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρεῖος καὶ κατέστη εἰς τὴν βα- § 3
σιλείαν Ἀρταξέρξης, Τισσαφέρνης διαβάλλει τὸν Κύρον
πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ. ὁ δὲ πείθεται καὶ
συλλαμβάνει· Κύρον ὡς ἀποκτενῶν· ἡ δὲ μήτηρ, ἐξαιτησα-
μένη αὐτόν, ἀποπέμπει πάλιν εἰς τὴν ἀρχήν.

Ὁ δέ, ὡς ἀπῆλθε κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθεὶς, βου- § 4—5
λεύεται, ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλά, ἦν
δύνηται, βασιλεύσει ἀντ' ἐκείνου. Παρυσάτις μὲν δὴ ἡ
μήτηρ ὑπῆρχε τῷ Κύρῳ φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν βα-
σιλεύοντα Ἀρταξέρξην. ὅστις δ' ἀφικνοῖτο τῶν παρὰ βασι-
λέως πρὸς αὐτόν, πάντας οὕτω διατιθεὶς ἀπεπέμπετο, ὥστε
αὐτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ βασιλεῖ. καὶ τῶν παρ' ἑαυτῷ
δὲ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο, ὡς πολεμεῖν τε ἱκανοὶ εἶεν καὶ
εὐνοϊκῶς ἔχουσι αὐτῷ.

§ 6—7 Τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν ἤθροιζεν, ὡς μάλιστα ἐδύνατο ἐπικρυπτόμενος, ὅπως ἔτι ἀπαρασκευότατον λάβοι βασιλέα. ὧδε οὖν ἐποιεῖτο τὴν συλλογὴν· ὀπόσας εἶχε φυλακὰς ἐν ταῖς πόλεσι, παρήγγειλε τοῖς φρουράρχοις ἕκαστοις λαμβάνειν ἄνδρας Πελοποννησίους ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους, ὡς ἐπιβουλεύοντος Τισσαφέρνους ταῖς πόλεσι· καὶ γὰρ ἦσαν αἱ Ἴωνικαὶ πόλεις Τισσαφέρνους τὸ ἀρχαῖον, ἐκ βασιλέως δεδομένοι, τότε δὲ ἀφειστήκεισαν πρὸς Κῦρον πᾶσαι πλὴν Μιλήτου· ἐν Μιλήτῳ δὲ Τισσαφέρνης προαισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευομένους, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δ' ἐξέβαλεν. ὁ δὲ Κῦρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας, συλλέξας στράτευμα, ἐπολιόρκει Μίλητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ ἐπειρᾶτο κατάγειν τοὺς ἐκπεπτωκότας. καὶ αὕτη αὖ ἄλλη πρόφασις ἦν αὐτῷ τοῦ ἀθροίζειν στράτευμα.

§ 8 Πρὸς δὲ βασιλέα πέμπων ἡξίου, ἀδελφὸς ὢν αὐτοῦ, δοθῆναι οἱ ταύτας τὰς πόλεις μᾶλλον ἢ Τισσαφέρνην ἄρχειν αὐτῶν, καὶ ἡ μήτηρ συνέπραττεν αὐτῷ ταῦτα· ὥστε βασιλεὺς τὴν μὲν πρὸς ἑαυτὸν ἐπιβουλὴν οὐκ ἤσθάνετο, Τισσαφέρνει δὲ ἐνόμιζε πολεμοῦντα αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανᾶν· ὥστε οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμοῦντων. καὶ γὰρ ὁ Κῦρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ ἐκ τῶν πόλεων, ὧν Τισσαφέρνης ἐτύγχανεν ἔχων.

§ 9 Ἄλλο δὲ στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσῳ τῇ κατ' ἀντιπέρας Ἀβύδου τόνδε τὸν τρόπον· Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγὰς ἦν· τούτῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικοὺς. ὁ δὲ, λαβὼν τὸ χρυσίον, στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων καὶ ἐπολέμει, ἐκ Χερρονήσου ὀρμώμενος, τοῖς Θραξῖ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι καὶ ὠφέλει τοὺς Ἑλλήνας· ὥστε καὶ χρήματα συνεβάλλοντο αὐτῷ

εἰς τὴν τροφὴν τῶν στρατιωτῶν αἱ Ἑλλησποντιακαὶ πό-
λεις ἐκοῦσαι· τοῦτο δ' αὖ οὕτω τρεφόμενον ἐλάνθανεν αὐτῆ
τὸ στράτευμα.

Ἄριστιππος δὲ ὁ Θετταλὸς ξένος ὢν ἐτύγχανεν αὐτῆ, § 10
καὶ πιεζόμενος ὑπὸ τῶν οἴκοι ἀντιστασιωτῶν ἔρχεται πρὸς
τὸν Κῦρον καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰς δισχιλίους ξένους καὶ
τριῶν μηνῶν μισθόν, ὡς οὕτω περιγεγόμενος ἂν τῶν ἀντι-
στασιωτῶν. ὁ δὲ Κῦρος δίδωσιν αὐτῆ εἰς τετρακισχιλίους
καὶ ἕξ μηνῶν μισθόν καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ πρόσθεν κατα-
λῦσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας, πρὶν ἂν αὐτῆ συμβουλευ-
σηται. οὕτω δὲ αὖ τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἐλάνθανεν αὐτῆ τρεφό-
μενον στράτευμα.

Πρόξενον δὲ τὸν Βοιωτίον ξένον ὄντα ἐκέλευσε λα- § 11
βόντα ἄνδρας ὅτι πλείστους παραγενέσθαι, ὡς εἰς Πισίδας
βουλόμενος στρατεύεσθαι, ὡς πράγματα παρεχόντων τῶν
Πισιδῶν τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ. Σοφαίνεται δὲ τὸν Στυμφάλιον
καὶ Σωκράτην τὸν Ἀχαιόν, ξένους ὄντας καὶ τούτους,
ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἔλθειν ὅτι πλείστους, ὡς πο-
λεμήσων Τισσαφέρνει σὺν τοῖς φυγάσι τοῖς Μιλησίων. καὶ
ἐποιοῦν οὕτως οὗτοι.

*B'. Συνάθροισις τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων ἐν
Σάρδεσιν.—Ἀναχώρησις τοῦ στρατεύματος ἐκ
τῶν Σάρδεων καὶ πορεία αὐτοῦ διὰ τῆς Λυ-
δίας καὶ Φρυγίας.*

(2, 1—18)

Ἐπεὶ δ' ἐδόκει αὐτῆ ἤδη πορεύεσθαι ἄνω, τὴν μὲν § 1
πρόφασιν ἐποιεῖτο, ὡς Πισίδας βουλόμενος ἐκβαλεῖν παν-
τάπασιν ἐκ τῆς χώρας· καὶ ἀθροίζει ὡς ἐπὶ τούτους τό τε
βαρβαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικόν. ἐπαυθῆ καὶ παραγγέλλει
τῆ τε Κλεάρχῳ λαβόντι ἦκειν ὅσιν ἦν αὐτῆ στράτευμα,

καὶ τῷ Ἀριστίππῳ συναλλαγέντι πρὸς τοὺς οἴκοι ἀποπέμψαι πρὸς ἑαυτὸν, ὃ εἶχε στρατεύμα· καὶ Ξενία τῷ Ἀρκάδι, ὃς αὐτῷ προειστήκει τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἦκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄλλους, πλὴν ἐπόσοι ἱκανοὶ ἦσαν τὰς ἀκροπόλεις φυλάττειν.

2—3 Ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Μίλητον πολιορκούντας καὶ τοὺς φυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ στρατεύεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ καλῶς καταπράξειεν, ἐφ' ἃ ἐστρατεύετο, μὴ πρόσθεν παύσεσθαι, πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἴκαδε. οἱ δὲ ἠδέως ἐπειθοντο· ἐπίστευον γὰρ αὐτῷ· καὶ λαβόντες τὰ ὄπλα παρήσαν εἰς Σάρδεις. Ξενίας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῶν πόλεων λαβῶν παρεγένετο εἰς Σάρδεις ὀπλίτας εἰς τετρακισχιλίους, Πρόξενος δὲ παρῆν ἔχων ὀπλίτας μὲν εἰς πεντακοσίους καὶ χιλίους, γυμνήτας δὲ πεντακοσίους, Σοφαίνετος δὲ ὁ Στυμφάλιος ὀπλίτας ἔχων χιλίους, Σωκράτης δὲ ὁ Ἀχαιὸς ὀπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους, Πασίων δὲ ὁ Μεγαρεὺς τριακοσίους μὲν ὀπλίτας, τριακοσίους δὲ πελταστάς ἔχων παρεγένετο· ἦν δὲ καὶ οὗτος καὶ ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευομένων. οὗτοι μὲν εἰς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο.

§ 4 Τισσαφέρνης δὲ κατανοήσας ταῦτα καὶ μείζονα ἡγησάμενος εἶναι ἢ ὡς ἐπὶ Πισίδας τὴν παρασκευὴν, πορεύεται ὡς βασιλεῖα, ἣ ἐδύνατο τάχιστα ἰππέας ἔχων ὡς πεντακοσίους. καὶ βασιλεὺς μὲν δὴ, ἐπεὶ ἤκουσε Τισσαφέρνου τὸν Κύρου σιόλον, ἀντιπαρεσκευάζετο.

§ 5—6 Κύρος δὲ ἔχων, οὗς εἴρηκα, ὤρματο ἀπὸ Σάρδεων· καὶ ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσι καὶ δύο ἐπὶ τὸν Μαίανδρον ποταμὸν τούτου τὸ εὖρος δύο πλέθρα· γέφυρα δὲ ἐπῆν ἐπτὰ ἐξευγμένη πλοῖσις. τούτου διαβάς ἐξελαύνει διὰ Φρυγίας σταθμὸν ἕνα παρασάγγας ὀκτὼ εἰς Κολοσσάς, πόλιν οἰκουμένην, εὐδαίμονα καὶ

μεγάλην· ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας ἑπτὰ· καὶ ἦκε Μένων ὁ Θετταλὸς ὀπλίτας ἔχων χιλίους καὶ πελταστὰς πεντακοσίους, Δόλοπας καὶ Αἰνιᾶνας καὶ Ὀλυνθίους.

Ἐνταῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκο- § 7-8:
σιν εἰς Κελαινάς, τῆς Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα Κύρω βασιλεία ἦν καὶ παράδεισος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἃ ἐκεῖνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, ὅποτε γυμνάσαι βούλοιο ἑαυτὸν τε καὶ τοὺς ἵππους. διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου βεῖ ὁ Μαίανδρος ποταμὸς· αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσιν ἐκ τῶν βασιλείων· βεῖ δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινῶν πόλεως. ἔστι δὲ καὶ μεγάλου βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς ἐρυμνὰ ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσίου ποταμοῦ ὑπὸ τῇ ἀκρόπολει· βεῖ δὲ καὶ αὐτὸς διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαίανδρον· τοῦ δὲ Μαρσίου τὸ εὐρὸς ἐστὶν εἴκοσι καὶ πέντε ποδῶν. ἐνταῦθα λέγεται Ἀπόλλων ἐκδεῖραι Μαρσίαν νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας καὶ τὸ δέρμα κρεμάσαι ἐν τῇ ἀντρῷ, ὅθεν αἱ πηγαί· διὰ δὲ τοῦτο ὁ ποταμὸς καλεῖται Μαρσύας. ἐνταῦθα Ξέρξης, ὅτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἤτηθεῖς τῇ μάχῃ ἀπεχώρει, λέγεται οἰκοδομῆσαι ταῦτά τε τὰ βασιλεία καὶ τὴν Κελαινῶν ἀκρόπολιν.

Ἐνταῦθα ἔμεινε Κύρος ἡμέρας τριάκοντα· καὶ ἦκε § 9-10
Κλέαρχος ἔχων ὀπλίτας χιλίους καὶ πελταστὰς Θρᾷκας ὀκτακοσίους καὶ τοξότας Κρήτας διακοσίους. ἅμα δὲ καὶ Σῶσις παρῆν ὁ Συρακόσιος ἔχων ὀπλίτας τριακοσίους, καὶ Ἀγίας ὁ Ἀρκὰς ἔχων ὀπλίτας χιλίους. καὶ ἐνταῦθα Κύρος ἐξέτασιν καὶ ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῇ παραδείσῳ καὶ ἐγένοντο οἱ σύμπαντες ὀπλίται μὲν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταὶ δὲ ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους· ἐνταῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Πέλτας, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς· ἐν αἷς Ξε-

νίας ὁ Ἄρκας τὰ Λύκεια ἔθυσσε καὶ ἀγῶνα ἔθηκε· τὰ δὲ ἄθλα ἦσαν στλεγγίδες χρυσαῖ· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος, ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δώδεκα εἰς Κεράμων ἀγοράν, πόλιν οἰκουμένην, ἐσχάτην πρὸς τῇ Μυσίᾳ χώρα.

11—13 — Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας τριάκοντα εἰς Καῦστρου πεδίον, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας πέντε καὶ τοῖς στρατιώταις ὠφείλετο μισθὸς πλέον ἢ τριῶν μηνῶν καὶ πολλάκις ἰόντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀπήτουν. ὁ δὲ ἐλπίδας λέγων διήγε καὶ δῆλος ἦν ἀνώμενος· οὐ γὰρ ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπον ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι. ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξα ἢ Σουενέτιος γυνὴ τοῦ Κιλικίων βασιλέως παρὰ Κῦρον· καὶ ἐλέγετο Κύρῳ δοῦναι χρήματα πολλά· τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κῦρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. εἶχε δὲ ἡ Κίλισσα καὶ φυλακὴν περὶ αὐτήν, Κίλικας καὶ Ἀσπενδίους. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθα ἦν παρὰ τὴν ὁδὸν κρήνη, ἡ Μίδου καλουμένη τοῦ Φρυγῶν βασιλέως, ἐφ' ἣ ἰσχυρῶς λέγεται Μίδου τὸν Σάτυρον θηρεῦσαι, οἷον κεράσας αὐτήν.

14—16 — Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Τυριάειον, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς. καὶ λέγεται δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρου ἐπιδειξαι τὸ στράτευμα αὐτῇ· βουλόμενος οὖν ἐπιδειξαι, ἐξέτασιν ποιεῖται ἐν τῇ πεδίῳ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων. ἐκέλευσε δὲ τοὺς Ἕλληνας, ὡς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην, οὕτω ταχθῆναι καὶ στήναι, συντάξαι δ' ἕκαστον τοὺς ἑαυτοῦ. ἐτάχθησαν οὖν ἐπὶ τεττάρων· εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν Μένων καὶ οἱ οὖν αὐτῷ, τὸ δὲ εὐώνυμον Κλέαρχος καὶ οἱ ἐκείνου, τὸ δὲ μέσον οἱ ἄλλοι στρατηγοί. ἐθεώρει οὖν ὁ Κῦρος πρῶτον μὲν τοὺς βαρβάρους· οἱ δὲ παρήλαυνον τεταγμένοι

κατὰ ἴλας καὶ κατὰ τάξεις· εἶτα δὲ τοὺς Ἑλληνας, παρελαύνων ἐφ' ἄρματος καὶ ἡ Κίλισσα ἐφ' ἄρμαμάξης· εἶχον δὲ πάντες κράνη χαλκᾶ καὶ χιτῶνας φοινικοῦς καὶ κνημίδας καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαλυμμένας.

Ἐπειδὴ δὲ πάντας παρήλασε, στήσας τὸ ἄρμα πρὸ § 17—18 τῆς φάλαγγος μέσης, πέμψας Πίγρητα τὸν ἐρμηνεῖα παρὰ τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων, ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὄπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι ὄλην τὴν φάλαγγα. οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον τοῖς στρατιώταις· καὶ ἐπεὶ ἐσάλπιγξε, προβαλλόμενοι τὰ ὄπλα ἐπῆσαν. ἐκ δὲ τούτου, θάπτον προϊόντων σὺν κραυγῇ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, δρόμος ἐγένετο τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὰς σκηνάς, τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολὺς, καὶ ἡ τε Κίλισσα ἔφυγεν ἐπὶ τῆς ἄρμαμάξης καὶ οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς, καταλιπόντες τὰ ὄνια, ἔφυγον. οἱ δὲ Ἕλληνες σὺν γέλῳ ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἤλθον, ἡ δὲ Κίλισσα, ἰδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματος, ἐθαύμασε. Κῦρος δὲ ἦσθη, τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόβον ἰδών.

[Ἀπὸ τὸ Τουρσίειον ὁ Κῦρος φθάνει εἰς τὸ Ἰκόνιον, τελευταίαν πόλιν τῆς Φρυγίας· ἀπὸ αὐτὴν προχωρεῖ διὰ μέσου τῆς Λυκαονίας, τὴν ὁποῖαν ὡς ἐχθρὰν τῆς σατραπείας του ἐπιτρέπει εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ διαρπάσουν. Ἀπὸ τὴν Λυκαονίαν ὁ Κῦρος ἀποστέλλει μὲ τὸν στρατὸν τοῦ Μένωνος τὴν Ἐπύαξαν εἰς τὴν πατρίδα τῆς (τὴν Κιλικίαν), αὐτὸς δὲ μὲ τὸ ὑπόλοιπον στράτευμα προχωρῶν διὰ μέσου τῆς Καππαδοκίας φθάνει εἰς Δάνα· ἀπὸ ἐκεῖ προσεπάθει νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν Κιλικίαν· ἀλλὰ δυσκολία εἰς τοῦτο παρουσιάζοντο· διότι τὸ μόνον πέρασμα ἦτο ὁδὸς ἀμαξιτὴ τόσον ἀπόκρημος, ὥστε ἦτο ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ διέλθῃ δι' αὐτῆς στράτευμα ἐάν τις αἰφνιδίως ἤθελε τὸ ἐμποδίσει· πρὸς τοῦτοις ἐλέγετο ὅτι καὶ ὁ Συέννεσις, ὁ βασιλεὺς τῆς Κιλικίας, εὐρίσκετο ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ὄρεων φυλάττων τὸ πέρασμα. Διὰ τὸν λόγον δὲ τοῦτον καὶ μένει ὁ Κῦρος μίαν ἡμέραν εἰς τὴν πεδιάδα. Τὴν ἐπομένην ὅμως φθάνει εἰς τὸ στράτευμα εἰδησις ὅτι ὁ Συέννεσις ἀφῆκε τὰς κορυφάς, ἐπειδὴ ἔμαθεν

ὅτι οἱ στρατὸς τοῦ Μένωνος εὗρίσκειτο ἐντὸς τῆς Κιλικίας καὶ ὅτι τὸ ναυτικὸν τοῦ Κύρου προσέπλεεν εἰς τὴν Κιλικίαν. Μετὰ τὴν εἶδησιν αὐτὴν ὁ Κύρος ἀναβαίνει τὰ ὄρη, χωρὶς οὐδεὶς νὰ τοῦ ἐμποδίῃ τὴν διάβασιν· κατόπιν δὲ καταβαίνει εἰς πεδιάδα μεγάλην καὶ εὐφορον, γεμάτην ἀπὸ νερᾶ καὶ διάφορα καρποφόρα δένδρα καὶ ἀμπέλους, παράγουσαν δὲ ἀφθόνους δημητριακοὺς καρπούς. Κατελθὼν διὰ ταύτης τῆς πεδιάδος φθάνει εἰς τοὺς Ταρσοὺς, τὴν πρωτεύουσαν τῆς Κιλικίας, τὴν ὅπριαν διαρρέει ὁ Κύδνος ποταμός· ταύτην τὴν πόλιν ἐγκαταλείπουν οἱ κάτοικοι μαζί μὲ τὸν βασιλέα των Συέννεσιν καὶ καταφεύγουν εἰς μέρος ὄχυρον ἐπάνω εἰς τὰ ὄρη. Ἡ δ' Ἐλύαξα εἶχεν ἤδη φθάσει εἰς τοὺς Ταρσοὺς πέντε ἡμέρας προτοῦ φθάσῃ ἀκόμη ὁ Κύρος. Κατὰ τὴν διάβασιν δὲ τῶν ὄρέων ἐχάθησαν δύο λόχοι τοῦ στρατεύματος τοῦ Μένωνος κατὰ τινὰς μὲν διότι κατεσφάγησαν ὑπὸ τῶν Κιλικίων, κατ' ἄλλους δὲ διότι ἔμειναν ὀπίσω καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ εὗροιν τὸ ἄλλο στράτευμα καὶ τὰς ὁδοὺς. Οἱ λοιποὶ ἐκ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Μένωνος, ἐξωργισμένοι διὰ τὴν ἀπώλειαν αὐτῆν τῶν συστρατιωτῶν των, μόλις ἔφθασαν εἰς τὴν πόλιν τοὺς Ταρσοὺς, τὴν διαρπάζουν, καθὼς καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἀνάκτορα τοῦ βασιλέως. Ὁ δὲ Κύρος, ἀφ' οὗ εἰσηλθεν εἰς τοὺς Ταρσοὺς, προσκαλεῖ τὸν Συέννεσιν νὰ ἔλθῃ πρὸς αὐτόν· ὁ Συέννεσις ἀρνεῖται κατ' ἀρχάς· ἔπειτα ὅμως πεισθεὶς ἀπὸ τὴν σύζυγόν του Ἐλύαξαν ἐπανερχεται εἰς τὴν πόλιν. Ἀφ' οὗ δὲ συνητήθησαν, ὁ μὲν Συέννεσις δίδει εἰς τὸν Κύρον χρήματα πολλὰ διὰ τὸ στράτευμα, ὁ δὲ Κύρος δίδει εἰς τὸν Συέννεσιν πολύτιμα δῶρα, δηλ. ἵππον μὲ χρυσοὺς χαλινούς, περιδέριον χρυσοῦν, βραχιόλια χρυσᾶ, μάχαιραν χρυσοῦν καὶ στολὴν Περσικὴν : πρὸς τούτοις ὑπόσχεται εἰς τὸν Συέννεσιν ὅτι ἡ χώρα του ἐν τῷ μέλλοντι δὲν θὰ διαρπαγῇ καὶ ἐπιτρέπει εἰς αὐτόν νὰ παραλάβῃ ὀπίσω τοὺς αἰχμαλωτισθέντας ἐκ τῶν ὑπηκόων του.

Εἰς τὴν Κιλικίαν μένει ὁ Κύρος εἴκοσιν ἡμέρας· διότι οἱ Ἕλληνες ὑποπτεύσαντες ὅτι βαδίζουσιν ἐναντίον τοῦ μεγάλου βασιλέως ἀρνοῦνται νὰ ἔξακολουθήσουν τὴν πορείαν· ὁ δὲ Κλέαρχος θελήσας ν' ἀναγκάσῃ τοὺς στρατιώτας νὰ βαδίσουν διὰ τῆς βίας λιθοβολεῖται καὶ αὐτὸς καὶ τὰ ὑποζύγια του· διὰ τοῦτο καταφεύγει οὗτος εἰς πανουργίαν. Προσκαλέσας εἰς συνέλευσιν τοὺς

στρατιώτας ἐκφράζει μὲ δάκρυα τὴν λύπην του, διότι, ἐν ᾧ εὐηρογετήθη ὑπὸ τοῦ Κύρου διὰ πολλῶν ζηρημάτων δαπανηθέντων εἰς τὸ στράτευμα καὶ ἐν ᾧ ὑπεσχέθη νὰ τοῦ φανῇ χρήσιμος, ἀναγκάζεται τώρα νὰ φανῇ πρὸς αὐτὸν ἀχάριστος καὶ ψεύστης· διαβεβαιώνει ὅμως ὅτι οὐδέποτε θὰ ἐγκαταλείψῃ τοὺς Ἕλληνας χάριν ξένου ἡγεμόνος, ἀλλὰ θ' ἀκολουθήσῃ αὐτούς, ὅπου καὶ ἂν πορευθοῦν. Κερδήσας οὕτω τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν στρατιωτῶν καὶ ἀρνούμενος νὰ μεταβῇ πρὸς τὸν ἀνησυχοῦντα Κύρον, τὸν ὁποῖον κρυφίως ἐνεθάρρυνε, προσκαλεῖ ἔπειτα πάλιν τοὺς στρατιώτας εἰς συνέλευσιν καὶ λέγει ὅτι δὲν εἶναι καιρὸς πλέον ν' ἀπρακτοῦν οὔτε ν' ἀδιαφοροῦν διὰ τὰ συμφέροντά των, ἀλλὰ νὰ σκεφθοῦν τί πρέπει ν' ἀποφασίσουν διὰ τὸ μέλλον· διότι οὔτε αὐτοὶ εἶναι πλέον στρατιῶται τοῦ Κύρου, ἀφ' οὗ δὲν τὸν ἀκολουθοῦν, οὔτε ἐκεῖνος τοὺς δίδει πλέον μισθούς· προτείνει δὲ νὰ λέγῃ ὁ ἐπιθυμῶν πᾶν ὅ,τι νομίζει ὅτι εἶναι καλύτερον. Ἀφ' οὗ ἠκούσθησαν πολλαὶ γνώμαι, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ μία τοῦ ν' ἀπέλθουν χωρὶς τὴν συγκατάθεσιν τοῦ Κύρου, ὁ Κλέαρχος ἀρνεῖται μὲν ν' ἀναλάβῃ τοιαύτην στρατηγίαν, διαβεβαιώνει δὲ ὅτι θὰ ὑπακούσῃ εἰς τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἤθελεν ἐκλεχθῆ ὡς στρατηγός. Τέλος ὑπερισχέει ἢ γνώμη ὅτι ἡ ἀναχώρησις χωρὶς τὴν θέλησιν τοῦ Κύρου εἶναι λίαν ἐπικίνδυνος καὶ ἀποφασίζεται νὰ ἐκλεχθοῦν καὶ νὰ σταλοῦν πρὸς τὸν Κύρον οἱ καλύτεροι ἄνδρες μαζὶ μὲ τὸν Κλέαρχον, οἱ ὁποῖοι νὰ ἐρωτήσουν τὸν Κύρον εἰς τί σκέπτεται νὰ χρησιμοποιήσῃ τοὺς Ἕλληνας καὶ νὰ ζητήσουν ἢ νὰ πείσῃ αὐτούς νὰ τὸν ἀκολουθήσουν ἢ πεισθῆναι φιλικῶς νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς αὐτούς ν' ἀναχωρήσουν. Συμφώνως πρὸς τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν ἐκλέγουν τοὺς καλύτερους ἄνδρας καὶ τοὺς ἀποστέλλουν μαζὶ μὲ τὸν Κλέαρχον πρὸς τὸν Κύρον· οὗτος δέ, ἀφ' οὗ τοῦ ἐζήτησαν τὴν γνώμην περὶ τῶν ἀποφασισθέντων εἰς τὸ στράτευμα, τοὺς ἀπαντᾷ ὅτι ἐπιθυμῶν νὰ τιμωρήσῃ πλησίον τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ τὸν ἐχθρόν του Ἄβροκόμαν, σατραπὴν τῆς Φοινίκης, καὶ ὑπόσχεται νὰ δώσῃ εἰς ὅλους μισθὸν κατὰ τὸ ἥμισυ μεγαλύτερον ἐκείνου, τὸν ὁποῖον πρότερον ἐλάμβανον· δηλ. εἰς ἕκαστον στρατιώτην ἐνάμισυ δαρεικόν, ἀντὶ ἐνὸς κατὰ μῆνα. Ταῦτα ἀφ' οὗ ἤκουσαν οἱ ἐκλεχθέντες ἐπιστρέφουν καὶ τὰ ἀναγγέλλουν εἰς τοὺς στρατιώτας· οὗτοι δὲ ἀποφασίζουσι νὰ ἀκολουθήσουν τὸν Κύρον, ἂν καὶ ὑπόπτειον

ὅτι οὗτος σκοπεύει νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ κατὰ τοῦ μεγάλου βασιλέως.

Ἐκ τῶν Ταρσῶν διαβὰς τὴν πεδιάδα τῆς Κιλικίας καὶ τοὺς ποταμοὺς Ψάρον καὶ Πύραμον φθάνει εἰς Ἴσσοις, τελευταίαν πόλιν τῆς Κιλικίας, ὅπου καταπλεῖ ὁ στόλος τοῦ Κύρου καὶ ὁ συμμαχικὸς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ μαζὶ μὲ αὐτοὺς ὁ Χειρῖσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος μὲ 700 ὀπλίτας. Ἐκ τῶν Ἴσσοις φθάνει εἰς τὰς πύλας τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ὠχυρωμέναι διὰ δύο τειχῶν· σκοπεύων ὁ Κύρος νὰ διέλθῃ αὐτὰς προσκαλεῖ τὸν στόλον, διὰ νὰ ἀποβιβάσῃ ἔσω καὶ ἔξω τῶν πυλῶν στρατόν, ὅστις θὰ ἐξεβίαζε τὸν Ἀβροκόμαν παραμονεύοντα παρὰ τὰς πύλας· ὁ Ἀβροκόμας ὅμως μαθὼν ὅτι ὁ Κύρος εὐρίσκειτο εἰς τὴν Κιλικίαν καταλείπει τὰς πύλας καὶ σπεύδει πρὸς βοήθειαν τοῦ βασιλέως μὲ πολυάριθμον στρατόν. Διελθὼν ὁ Κύρος τὰς πύλας φθάνει εἰς Μυρϊάνθον, πόλιν παράλιον καὶ ἐμπορικὴν. Ἐδῶ δραπετεύουν δυσαρεστηθέντες δύο Ἕλληνες στρατηγοί, ὁ Ξενίας καὶ ὁ Πασίων, ἀλλὰ δὲν καταδιώκονται ὑπὸ τοῦ Κύρου· οἱ δὲ λοιποὶ Ἕλληνες θαυμάσαντες τὴν μεγαλοψυχίαν αὐτοῦ συνεκστρατεύουν μαζὶ του μὲ περισσοτέραν εὐχαρίστησιν καὶ προθυμίαν. Μετὰ ταῦτα προχωροῦντες φθάνουν εἰς τὴν Θάφακον, πόλιν κειμένην παρὰ τὸν Εὐφράτην. Ἐδῶ ὁ Κύρος προσκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων φανερῶν εἰς αὐτοὺς τὸν ἀληθῆ σκοπὸν τῆς ἐκστρατείας, ὅτι δηλ. πορεύεται ἐναντίον τοῦ μεγάλου βασιλέως εἰς τὴν Βαβυλῶνα, καὶ προτρέπει αὐτοὺς νὰ πείσουν τοὺς στρατιώτας μὲ κάθε τρόπον νὰ τὸν ἀκολουθήσουν. Οἱ στρατηγοὶ συγκαλέσαντες τοὺς στρατιώτας λέγουσιν εἰς αὐτοὺς πᾶν ὅ,τι ἐφάνερωσεν εἰς αὐτοὺς ὁ Κύρος· οἱ δὲ στρατιῶται δυσαρεστοῦνται μὲν κατὰ τῶν στρατηγῶν νομίζοντες ὅτι οὗτοι τοὺς ἀπέκρυπτον πρὸ πολλοῦ τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ἐπὶ τέλους δέχονται νὰ ἀκολουθήσουν τὸν Κύρον ὑπὸ τὸν ὄρον ν' ἀψιθῆ ὁ μισθὸς τῶν. Ὁ Κύρος ὑπόσχεσται αὔξησιν τοῦ μισθοῦ καὶ μεγάλας ἀμοιβάς, ἐὰν εἰσέλθουν εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Καὶ οὕτω διαβαίνουσιν περὶ τὸν Εὐφράτην καὶ ἐξακολουθοῦντες τὴν πορείαν διὰ τῆς Συρίας φθάνουσιν εἰς τὸν ποταμὸν Ἀράξην.

Ἐκ τῶν Ἀράξην εἰσέρχονται εἰς τὴν Ἀραβίαν καὶ πορεύονται, ἔχοντες ἀπὸ τὰ δεξιὰ τῶν τὸν Εὐφράτην, διὰ μέσου μεγάλης, ὁμαλῆς καὶ ἐρήμου πεδιάδος· εἰς αὐτὴν οὐδὲν μὲν δένδρον

ὑπῆρχεν, ἀλλ' ἄφινθος καὶ ἄλλα χαμηλὰ καὶ εὐώδη φυτά· ὑπῆρχον ἀκόμη καὶ ζῆα παντὸς εἶδους ἄγρια, τὰ ὅποια θηρεύμενα παρῆχον ἄφθονον καὶ καλὸν κρέας. Οὕτω δὲ πορευόμενοι ἐπὶ πέντε ἡμέρας φθάνουν εἰς τὸν Μάσκον ποταμὸν καὶ τὴν μεγάλην, ἀλλ' ἀκατοίκητον πόλιν Κοροσωτήν, ὅπου καὶ μένουσιν ἡμέρας τρεῖς, διὰ τὰ προμηθευθῶν τροφάς. Ἐπειτα δὲ πάλιν διὰ μέσου ἐρήμου πεδιάδος πορεύονται δέκα τρεῖς ἡμέρας, ἔχοντες πάντοτε ἀπὸ τὰ δεξιὰ τῶν τῶν Εὐφράτην, καὶ φθάνουν εἰς τὰς Βαβυλωνίας Πύλας πολλὰς κακονχίας ὑπομένοντες. Ὁ Κῦρος σπεύδει θέλων νὰ εὔρη τὸν βασιλέα ἀπαράσκευον πρὸς μάχην καὶ ἐνθαρρύνει τὸν στρατὸν μὲ τὴν πρόθυμον συμμετοχὴν καὶ αὐτοῦ καὶ τῶν ἐπιφανῶν Περσῶν εἰς ὅλας τὰς κακονχίας τῆς πορείας. Πέραν δὲ τοῦ Εὐφράτου εἰς τὸ τέλος τῆς ἐρήμου πεδιάδος ὑπῆρχε πόλις πλουσία καὶ μεγάλη, ἡ Χαομάνδη· ἀπὸ αὐτὴν οἱ στρατιῶται ἐλάμβανον τὰς τροφὰς διαβαίνοντες τὸν ποταμὸν μὲ σχεδίας δερματίνας.

Μετὰ πορείαν τριῶν ἡμερῶν διὰ μέσου τῆς Βαβυλωνίας ὁ Κῦρος προσδοκῶν μάχην ἐπιθεωρεῖ περὶ τὸ μεσονύκτιον τὸν στρατὸν τοῦ καὶ διατάσσει τὸν μὲν Κλέαρχον νὰ διοικῇ τὸ δεξιὸν κέρασ, τὸν δὲ Μένωνα τὸ ἀριστερόν, αὐτὸς δὲ παρατάσσει τοὺς ἰδικούς του. Κατὰ τὴν ἐπιθεώρησιν ἀριθμηθέντες εὐρίσκονται ὀπλιται μὲν Ἕλληνες 10.400 καὶ πελτασταὶ 2.500, βάρβαροι δὲ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Κύρου 100.000 καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα 20. Ὁ δὲ στρατὸς τοῦ βασιλέως—κατὰ τὰς εἰδήσεις αὐτομόλων—ἀνῆρχετο εἰς 1.200.000 ὑπὸ 4 στρατηγούς, τὸν Ἀβροκόμαν, τὸν Τισσαφέρην, τὸν Γωβρύαν καὶ τὸν Ἀρβάκην, εἰς δρεπανηφόρα ἄρματα 200 καὶ εἰς 6.000 ἵππεῖς ὑπὸ τὸν Ἀρταγέρσην· ἐκ τῶν στρατευμάτων τούτων τοῦ βασιλέως παρευρέθησαν εἰς τὴν μάχην 900.000 καὶ δρεπανηφόρα 150. Μετὰ τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν στρατευμάτων κατὰ τὴν πρώτην ὁ Κῦρος συγκαλεῖ τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐνθαρρύνει αὐτοὺς εἰς τὴν μάχην λέγων ὅτι οὗτοι εἶναι πολὺ ἀνδρειότεροι τῶν ἀντιπάλων καὶ ὅτι, ἐὰν νικήσῃ, θὰ δώσῃ εἰς αὐτοὺς μεγάλας ἀμοιβάς. Τὴν δ' ἐπομένην ἡμέραν ὁ Κῦρος πορεύεται ἔχων ὅλον τὸν στρατὸν τοῦ συντεταγμένον ὡς πρὸς μάχην, διότι ἐνόμιζεν ἐπικειμένην τὴν ἐπίθεσιν τοῦ βασιλέως· καθ' ὅσον οὗτος εἶχε κατασκευά-

σει μακράν, εὐρεΐαν καὶ βαθεΐαν τάφρον, διὰ τὴν χρησιμεύσει ὡς ὀχύρωμα κατὰ τοῦ Κύρου. Ἐντὸς ταύτης τῆς τάφρου φθάνει ὁ Κύρος μὲ τὸν στρατόν του, ἀφ' οὗ προηγουμένως διήλθε στενὴν πάροδον κειμένην μεταξὺ τοῦ Εὐφράτου καὶ τῆς τάφρου. Ὁ βασιλεὺς κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν δὲν μάχεται, ἀλλ' ὑποχωρεῖ· ἀπὸ τὴν ὑποχώρησιν δὲ ταύτην ὁ Κύρος σχηματίζει τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ βασιλεὺς εἶχεν ἀποφασίσει νὰ μὴ συνάσῃ μάχην· διὰ τοῦτο τὰς ἀκολούθους δύο ἡμέρας ἐπορεύετο μὲ ἀταξίαν καὶ ὀλιγωτέραν προσοχὴν].

Γ'. Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη.—*Νίκη τῶν Ἑλλήνων καὶ θάνατος τοῦ Κύρου.*

(8, 1—29)

§ 1—3 Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὴν πλήθουσαν καὶ πλησίον ἦν ὁ σταθμός, ἔνθα ἔμελλε καταλίπειν, ἤνικα Πατιγύας, ἀνὴρ Πέρσης τῶν ἀμφὶ Κύρον πιστῶν, προφαίνεται ἐλαύνων ἀνὰ κράτος ἰδροῦντι τῇ ἵππῳ, καὶ εὐθὺς πᾶσιν, οἷς ἐνετύγχανεν, ἐβόα καὶ βαρβαρικῶς καὶ ἑλληνικῶς, ὅτι βασιλεὺς σὺν στρατεύματι πολλῇ προσέρχεται, ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένος, ἔνθα δὲ πολὺς τάραχος ἐγένετο· αὐτίκα γὰρ ἐδόκουν οἱ Ἕλληνες καὶ πάντες δὲ ἀτάκτοις σφίσι ἐπιπεσεῖσθαι· Κύρος τε καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδου, καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ παλτὰ εἰς τὰς χεῖρας ἔλαβε, τοῖς τε ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλεν ἐξοπλίσσεσθαι καὶ καθίστασθαι εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἕκαστον.

§ 4—7 Ἐνθα δὲ σὺν πολλῇ σπουδῇ καθίσταντο, Κλέαρχος μὲν τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος ἔχων πρὸς τῇ Εὐφράτῃ ποταμῷ, Πρόξενος δὲ ἐχόμενος, οἱ δ' ἄλλοι μετὰ τοῦτον, Μένων δὲ τὸ εὐώνυμον κέρας ἔσχε τοῦ Ἑλληνικοῦ, τοῦ δὲ βαρβαρικοῦ ἵππαις μὲν Παφλαγόνες εἰς χιλίους παρὰ Κλέαρχον ἔστησαν ἐν τῇ δεξιᾷ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πελταστικόν, ἐν δὲ τῇ εὐωνύμῳ Ἀριαῖός τε, ὁ Κύρου ὑπαρχος, καὶ τὸ ἄλλο βαρβαρι-

κόν, Κύρος δὲ καὶ οἱ ἵππεις τούτου ἕσον ἑξακόσιοι κατὰ τὸ μέσον, ὠπλισμένοι θώραξι μὲν αὐτοὶ καὶ παραμηριδίοις καὶ κράνεσι πάντες πλὴν Κύρου· Κύρος δὲ ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν μάχην καθίστατο. οἱ δ' ἵπποι πάντες εἶχον προμετωπίδια καὶ προστερνίδια· εἶχον δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἵππεις Ἑλληνικὰς.

Καὶ ἤδη τε ἦν μέσον ἡμέρας καὶ οὐπω καταφανεῖς § 8—11 ἦσαν οἱ πολέμιοι· ἠνίκα δὲ δειλὴ ἐγίγνετο, ἐφάνη κονιορτός, ὡσπερ νεφέλη λευκὴ, χρόνῳ δὲ συχνῷ ὕστερον ὡσπερ μελανία τις ἐν τῷ πεδίῳ ἐπὶ πολὺ. ὅτε δὲ ἐγγύτερον ἐγίγνετο, τάχα δὴ καὶ χαλκός τις ἤστραπτε καὶ αἱ λόγχοι καὶ αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐγίγνετο, καὶ ἦσαν ἵππεις μὲν λευκοθώρακες ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων· Τισσαφέρνης ἐλέγετο τούτων ἄρχειν· ἐχόμενοι δὲ γερροφόροι, ἐχόμενοι δὲ ὀπλίται σὺν ποδήρεσι ξυλίταις ἀπίσιν. Αἰγύπτιοι δ' οὗτοι ἐλέγοντο εἶναι· ἄλλοι δ' ἵππεις, ἄλλοι τοξόται. πάντες δ' οὗτοι κατὰ ἔθνη ἐν πλασίῳ πλήρει ἀνθρώπων ἕκαστον τὸ ἔθνος ἐπορεύετο. πρὸ δὲ αὐτῶν ἄρματα διαλείποντα συχνὸν ἀπ' ἀλλήλων, τὰ δὴ δρεπανηφόρα καλούμενα· εἶχον δὲ τὰ δρέπανα ἐκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα καὶ ὑπὸ τοῖς δίφροις εἰς γῆν βλέποντα, ὡς διακόπτειν, ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν. ἡ δὲ γνώμη ἦν, ὡς εἰς τὰς τάξεις τῶν Ἑλλήνων ἐλθόντα καὶ διακόψοντα ὁ μέντοι Κύρος εἶπεν, ὅτε καλέσας παρεκελεύετο τοῖς Ἑλλησι τὴν κραυγὴν τῶν βαρβάρων ἀνέχεσθαι, ἐψεύσθη τοῦτο· οὐ γὰρ κραυγῇ, ἀλλὰ σιγῇ ὡς ἀνυστὸν καὶ ἡσυχῇ, ἐν ἴσῳ καὶ βραδέως προσῆσαν.

Καὶ ἐν τούτῳ Κύρος, παρελαύνων αὐτὸς σὺν Πίργητι § 12—13 τῷ ἑρμηνεῖ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἢ τέτταροι, τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη· «κἂν τοῦτ'», ἔφη, «νικῶμεν, πάνθ' ἡμῖν πε-

ποιήται». ὄρων δὲ ὁ Κλέαρχος τὸ μέσον στίφος καὶ ἀκούων Κύρου ἔξω ὄντα τοῦ εὐωνύμου βασιλέα— τοσοῦτον γὰρ πλήθει περιῆν βασιλεύς, ὥστε μέσον τῶν ἑαυτοῦ ἔχων τοῦ Κύρου εὐωνύμου ἔξω ἦν— ἀλλ' ὅμως ὁ Κλέαρχος οὐκ ἤθελεν ἀποσπάσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρασ, φοβούμενος μὴ κυκλωθείη ἐκατέρωθεν, τῷ δὲ Κύρῳ ἀπεκρίνατο, ὅτι αὐτῷ μέλοι, ὅπως καλῶς ἔχοι.

§ 14—16

Καὶ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στράτευμα ἑκατέρωθεν προΐει, τὸ δὲ Ἑλληνικόν, ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον, συνετάττετο ἐκ τῶν ἔτι προσιόντων. καὶ ὁ Κύρος, παρελαύνων οὐ πᾶν πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι, κατεθεᾶτο ἐκατέρωσε ἀποθλέπων, εἷς τε τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς φίλους. ἰδὼν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὑπελάσας ὡς συναντήσῃ, ἤρετο, εἴ τι παραγγέλλοι· ὁ δὲ ἐπιστήσας εἶπε καὶ λέγειν ἐκέλευε πᾶσιν, ὅτι καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ καὶ τὰ σφάγια καλὰ. ταῦτα δὲ λέγων θορύβου ἤκουσε διὰ τῶν τάξεων ἰόντος, καὶ ἤρετο, τίς ὁ θόρυβος εἶη. ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι τὸ σύνθημα παρέρχεται δεύτερον ἤδη. καὶ ὅς ἐθύμασε, τίς παραγγέλλει, καὶ ἤρετο, ὅ,τι εἶη τὸ σύνθημα. ὁ δ' ἀπεκρίνατο· «Ζεὺς σωτήρ καὶ νίκη». ὁ δὲ Κύρος ἀκούσας, «Ἀλλὰ δέχομαί τε», ἔφη, «καὶ τοῦτο ἔστι». ταῦτα δ' εἰπὼν εἰς τὴν αὐτοῦ χώραν ἀπήλαυε.

§ 17—20

Καὶ οὐκέτι τρία ἢ τέτταρα στάδια διειχέτην τῷ φάλαγγε ἀπ' ἀλλήλων, ἡνίκα ἐπαιάνιζόν τε οἱ Ἕλληνες καὶ ἤρχοντο ἀντίοι ἰέναι τοῖς πολεμίσι. ὡς δὲ πορευομένων ἐξεκούμενέ τι τῆς φάλαγγος, τὸ ὑπολειπόμενον ἤρξατο δρόμῳ θεῖν· καὶ ἅμα ἐφθέγγαντο πάντες, οἷον τῷ Ἐνυαλίῳ ἐλελίξουσι, καὶ πάντες δὲ ἔθειον. πρὶν δὲ τόξευμα ἐξικνεῖσθαι, ἐκκλίνουσιν οἱ βάρβαροι καὶ φεύγουσι. καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν κατὰ κράτος οἱ Ἕλληνες, ἐβόων δὲ ἀλλήλοις μὴ θεῖν δρόμῳ, ἀλλ' ἐν τάξει ἐπεσθαι. τὰ δ' ἄρματα ἐφέροντο τὰ μὲν δι'

αὐτῶν τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων κενὰ
 ἠνιόχων. οἱ δ' ἐπεὶ προῖδοιεν, δίσταντο ἔστι δ' ὅστις καὶ
 κατελήφθη, ὡσπερ ἐν ἵπποδρόμῳ ἐκπύρις· καὶ οὐδὲν
 μέντοι οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφασαν, οὐδ' ἄλλος δὲ τῶν Ἑλ-
 λήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδέν, πλὴν ἐπὶ
 τῷ εὐωνύμῳ τοξευθῆναι τις ἐλέγετο.

— Κῦρος δ' ὄρων τοὺς Ἑλληνας νικῶντας τὸ καθ' αὐτοὺς § 21—24
 καὶ διώκοντας, ἠδόμενος καὶ προσκυνούμενος ἤδη ὡς βασι-
 λεὺς ὑπὸ τῶν ἀμφ' αὐτόν, οὐδ' ὡς ἐξήχθη διώκειν, ἀλλὰ
 συνεσπειραμένην ἔχων τὴν τῶν σὺν ἑαυτῷ ἑξακοσίων ἵππέων
 τάξιν ἐπεμελεῖτο, ὅ,τι παίησει βασιλεύς. καὶ γὰρ ἤδει αὐτόν,
 ὅτι μέσον ἔχει τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος· καὶ πάντες δ'
 οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες, μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν, ἠγούν-
 ται, νομίζοντες αὐτῷ καὶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι, ἢν ἢ ἢ
 ἰσχύς αὐτῶν ἐκατέρωθεν, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χρήζοιεν,
 ἐν ἡμίσει ἂν χρόνῳ αἰσθάνεσθαι τὸ στρατεύμα. καὶ βασιλεὺς
 δὴ τότε, μέσον ἔχων τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς, ὅμως ἔξω ἐγέ-
 νετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου κέρατος· ἐπεὶ δ' οὐδεὶς αὐτῷ ἐμά-
 χητο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις ἔμπροσθεν,
 ἐπέκαμπεν ὡς εἰς κύκλωσιν. ἐνθα δὴ Κῦρος, δεῖσας, μὴ
 ὀπίσθεν γενόμενος κατακόψῃ τὸ Ἑλληνικόν, ἐλαύνει ἀν-
 τίος· καὶ ἐμβαλὼν σὺν τοῖς ἑξακοσίοις, νικᾷ τοὺς πρὸ βα-
 σιλέως τεταγμένους, καὶ εἰς φυγὴν ἔτρεψε τοὺς ἑξακισχι-
 λίους, καὶ ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἄρ-
 ταγέρσην τὸν ἄρχοντα αὐτῶν. —

— Ὡς δ' ἡ τροπὴ ἐγένετο, διασπείρονται καὶ οἱ Κύρου ἑξα- § 25—27
 κοσίοι, εἰς τὸ διώκειν ὀρμήσαντες, πλὴν πάνυ ὀλίγοι ἀμφ'
 αὐτόν κατελείφθησαν, σχεδὸν οἱ ἑμοστράπεζοι καλούμενοι.
 σὺν τούτοις δὲ ὦν ἡθηρὰ βραχίλια καὶ τὸ ἀμφ' ἐκείνον στί-
 φος· καὶ εὐθύς οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ' εἰπὼν, «Τὸν ἄνδρα
 ἔρω», ἔειπε ἐπ' αὐτόν καὶ παίει κατὰ τὸ στέρνον καὶ τιτρώ-

σκει διὰ τοῦ θώρακος, ὡς φησι Κτησίας ὁ ἰατρός, καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραυμὰ φησι· παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζετις παλτῶ ὑπὸ τῶν ὀφθαλμῶν βιαίως· καὶ ἐνταῦθα μαχόμενοι καὶ βασιλεὺς καὶ Κύρος καὶ οἱ ἀμφ' αὐτοὺς ὑπὲρ ἑκατέρου, ὅποσοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθνησκον, Κτησίας λέγει· παρ' ἐκείνῃ γὰρ ἦν· Κύρος δὲ αὐτὸς τε ἀπέθανε καὶ ὀκτὼ οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῶ.

§ 2-9

Ἄρταπάτης δ' ὁ πιστότατος αὐτῶ τῶν σκηπτούχων θεράπων λέγεται, ἐπειδὴ πεπτωκότα εἶδε Κύρον, καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου περιπεσεῖν αὐτῶ. καὶ οἱ μὲν φησι βασιλέα κελεῦσαι τινα ἐπισφάξαι αὐτὸν Κύρῳ, οἱ δὲ αὐτὸν ἐπισφάξασθαι σπασάμενον τὸν ἀκινάκην· εἶχε γὰρ χρυσοῦν· καὶ στρεπτόν δ' ἐφόρει καὶ ψέλια καὶ τάλλα, ὡς περ οἱ ἄριστοι Περσῶν· ἐτετίμητο γὰρ ὑπὸ Κύρου δι' εὐνοίαν τε καὶ πιστότητα.

Δ'. Δευτέρα μάχη καὶ δευτέρα νίκη τῶν Ἑλλήνων.

(10, 1-19)

§ 1-4

Ἐνταῦθα δὴ Κύρου ἀποτέμενται ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ χεὶρ ἡ δεξιὰ. βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῶ διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύρειον στρατόπεδον· καὶ οἱ μὲν μετὰ Ἀριαίου οὐκέτι ἴστανται, ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ αὐτῶν στρατοπέδου εἰς τὴν σταθμόν, ἔνθεν ὠρμῶντο· τέτταρες δ' ἐλέγοντο παρασάγγαι εἶναι τῆς ὁδοῦ. βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῶ διαρπάζουσι πολλὰ. ἐνταῦθα διέσχον ἀλλήλων βασιλεὺς τε καὶ οἱ Ἕλληνες ὡς τριάκοντα στάδια, οἱ μὲν διώκοντες τοὺς καθ' αὐτοὺς ὡς πάντας νικῶντες, οἱ δ' ἀρπάζοντες ὡς ἤδη πάντες νικῶντες.

§ 5

Ἐπεὶ δ' ἤσθοντο οἱ μὲν Ἕλληνες, ὅτι βασιλεὺς σὺν τῶ στρατεύματι ἐν τοῖς σκευοφόροις εἶη, βασιλεὺς δ' αὐτῶ ἤκουσε Τισραφέρνης, ὅτι οἱ Ἕλληνες νικῶν τὸ καθ' αὐτοὺς καὶ εἰς

τὸ πρόσθεν οἴχονται διώκοντες, ἔνθα δὴ βασιλεὺς μὲν ἀθροί-
ζει τε τοὺς ἑαυτοῦ καὶ συντάττεται, ὁ δὲ Κλέαρχος ἐβου-
λεύετο, Πρόξενον καλέσας, πλησιαίτατος γὰρ ἦν, εἰ πέμ-
ποιέν τινας ἢ πάντες ἴοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρήξοντες.

Ἐν τούτῳ καὶ βασιλεὺς δῆλος ἦν προσιῶν πάλιν, ὡς § 6-8
ἐδόκει, ὀπισθεν. καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες στραφέντες παρεσκευά-
ζοντο, ὡς ταύτη προσιόντες καὶ δεξόμενοι, ὁ δὲ βασιλεὺς
ταύτη μὲν οὐκ ἤγεν, ἢ δὲ παρήλθεν ἔξω τοῦ εὐώνυμου κέ-
ρατος, ταύτη καὶ ἀπήγεν, ἀναλαβὼν καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ
αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέρνην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. ὁ
γὰρ Τισσαφέρνης ἐν τῇ πρώτῃ συνέδῳ οὐκ ἔφυγεν, ἀλλὰ
διέλαυσε παρὰ τὸν ποταμὸν κατὰ τοὺς Ἕλληνας πελταστὰς·
διελαύνων δὲ κατέκανε μὲν οὐδένα, διαστάντες δ' οἱ Ἕλ-
ληνες ἔπαιον καὶ ἠκόντιζον αὐτούς· Ἐπισθένης δὲ Ἀμφι-
πολίτης ἦρχε τῶν πελταστῶν καὶ ἐλέγετο φρόνιμος γενέ-
σθαι. ὁ δ' οὖν Τισσαφέρνης, ὡς μείον ἔχων ἀπηλλάγη,
πάλιν μὲν οὐκ ἀναστρέφει, εἰς δὲ τὸ στρατόπεδον ἀφικό-
μενος τὸ τῶν Ἑλλήνων, ἐκεῖ συντυγχάνει βασιλεῖ, καὶ
ἁμοῦ δὴ πάλιν συνταξάμενοι ἐπορεύοντο.

Ἐπεὶ δ' ἦσαν κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Ἑλλήνων κέρας, § 9-10
ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες, μὴ προσάγοιεν πρὸς τὸ κέρας καὶ
περιπτύξαντες ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς κατκκόψειαν· καὶ ἐδόκει
αὐτοῖς ἀναπτύσσειν τὸ κέρας καὶ ποιήσασθαι ὀπισθεν τὸν
ποταμὸν. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐβουλεύοντο, καὶ δὴ βασιλεὺς παρα-
μειψάμενος εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα κατέστησεν ἀντίαν τῆν
φάλαγγα, ὥσπερ τὸ πρῶτον μαχοῦμενος συνήει.

Ὡς δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες ἐγγὺς τε ὄντας καὶ παρατε- § 11-15
ταγμένους, αὐθις παιανίσαντες ἐπήσαν πολὺ ἔτι προθυμό-
τερον ἢ τὸ πρόσθεν οἱ δ' αὖ βάρβαροι οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλὰ
ἐκ πλείονος ἢ τὸ πρόσθεν ἔφευγον οἱ δ' ἐπεδίωκον μέχρι
κώμης τινός· ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες· ὑπὲρ γὰρ

τῆς κόμης γήλοφος ἦν, ἐφ' οὗ ἀνεστράφησαν οἱ ἀμφὶ βασιλέα, πεζοὶ μὲν οὐκέτι, τῶν δὲ ἱππέων ὁ λόφος ἐνεπλήσθη, ὥστε τὸ ποιούμενον μὴ γινώσκειν. καὶ τὸ βασιλείον σημεῖον ὄραν ἔφασαν, ἀετὸν τινα χρυσοῦν ἐπὶ πέλτης ἀνατεταμένον. ἐπεὶ δὲ καὶ ἐνταῦθ' ἐχώρουσιν οἱ Ἕλληνες, λείπουσι δὴ καὶ τὸν λόφον οἱ ἱππεῖς· οὐ μὴν ἔτι ἀθρόοι, ἀλλ' ἄλλοι ἄλλοθεν· ἐφιλοῦτο δ' ὁ λόφος τῶν ἱππέων· τέλος δὲ καὶ πάντες ἀπεχώρησαν. ὁ οὖν Κλέαρχος οὐκ ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τὸν λόφον, ἀλλ' ὑπ' αὐτὸν στήσας τὸ στράτευμα πέμπει Λύκιον τὸν Συρακόσιον καὶ ἄλλον ἐπὶ τὸν λόφον, καὶ κελεύει κατιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου, τί ἐστίν, ἀπαγγεῖλαι καὶ ὁ Λύκιος ἤλασέ τε καὶ ἰδὼν ἀπαγγέλλει, ὅτι φεύγουσιν ἀνά κράτος. σχεδὸν δέ, ὅτε ταῦτα ἦν, καὶ ἦλιος ἐδύετο.

6—19 Ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες καὶ θέμενοι τὰ ὄπλα ἀνεπαύοντο· καὶ ἅμα μὲν ἐθαύμαζον, ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνεται οὐδ' ἄλλος ἀπ' αὐτοῦ οὐδεὶς παρήγει· οὐ γὰρ ἤδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα, ἀλλ' εἰκάζον ἢ διώκοντα οἴχεσθαι ἢ καταληψόμενόν τι προσεληλακέναι· καὶ αὐτοὶ ἐβουλεύοντο, εἰ αὐτοῦ μείναντες τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα ἄγοιντο ἢ ἀπίοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. ἔδοξεν αὐτοῖς ἀπιέναι· καὶ ἀφικνοῦνται ἀμφὶ δορπηστὸν ἐπὶ τῆς σκηνάς. ταύτης μὲν τῆς ἡμέρας τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. καταλαμβάνουσι δὲ τῶν τε ἄλλων χρημάτων τὰ πλεῖστα διηρηκασμένα καὶ εἴ τι σιτίον ἢ ποτὸν ἦν, καὶ τὰς ἀμάξας μεστὰς ἀλεύρων καὶ οἴνου, ἃς παρεσκευάσατο Κῦρος, ἵνα, εἴ ποτε σφοδρὰ τὸ στράτευμα λάθοι ἔνδεια, διαδοίη τοῖς Ἕλλησιν—ἦσαν δ' αὐταὶ τετρακόσιοι ἀμάξαι—καὶ ταύτας τότε οἱ σὺν βασιλεὶ διήρπασαν. ὥστε ἄδειπνοι ἦσαν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων· ἦσαν δὲ καὶ ἀνάριστοι· πρὶν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον, βασιλεὺς ἐφάνη. ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα οὕτω διεγένοντο.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

**Α'. Διαπραγματεύσεις τῶν Ἑλλήνων μετὰ τοῦ
Ἄρραίου καὶ τοῦ Ἄρραξέρξου.**

(1, 2—23)

Ἔμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, § 2—3
ὅτι Κύρος οὔτε ἄλλον πέμποι σηματοῦντα, ὅτι χρὴ ποιεῖν,
οὔτε αὐτὸς φαίνοιτο. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασχέμοις, ἃ
εἶχον, καὶ ἐξοπλισαμένοις προΐεσαι εἰς τὸ πρόσθεν, ἕως
Κύρω συμμίξειαν. ἤδη δὲ ἐν ὁρμῇ ὄντων, ἅμα ἠλίῳ ἀνέ-
χοντι ἦλθε Προκλήης ὁ Τευθρανίας ἄρχων, γεγονὼς ἀπὸ
Δαμαράτου τοῦ Λάκωνος, καὶ Γλοῦς ὁ Ταμῶ. οὗτοι ἔλεγον,
ὅτι Κύρος μὲν τέθνηκεν, Ἄρραϊος δὲ πεφευγὼς ἐν τῇ
σταθμῷ εἶη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων, ὅθεν τῇ προτεραίᾳ
ὠρμῶντο, καὶ λέγοι, ὅτι ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν περιμε-
νοῖεν αὐτοῦς, εἰ μέλλοιεν ἦκειν, τῇ δὲ ἄλλῃ ἀπιέναι φαίη
ἐπὶ Ἰωνίας, ὅθεν περ ἦλθε. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ
καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνας πυνθανόμενοι βαρέως ἔφερον.

— Κλέαρχος δὲ τάδε εἶπεν· « Ἄλλ' ὄφελε μὲν Κύρος ζῆν. § 4—5
ἐπεὶ δὲ τετελεύτηκεν, ἀπαγγέλλετε Ἄρραϊῳ, ὅτι ἡμεῖς νικῶ-
μεν τε βασιλέα καί, ὡς ὁρᾶτε, οὐδαίς ἐτι ἡμῖν μάχεται, καί,
εἰ μὴ ὑμεῖς ἦλθετε, ἐπορευόμεθα ἂν ἐπὶ βασιλέα. ἐπαγγελλό-
μεθα δὲ Ἄρραϊῳ, ἐὰν ἐνθάδε ἔλθῃ, εἰς τὸν θρόνον τὸν βασι-
λειον καθιεῖν αὐτόν· τῶν γὰρ μάχῃ νικῶντων καὶ τὸ ἄρχειν
ἐστί». ταῦτα εἰπὼν ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν
αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ
γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβούλετο· ἦν γὰρ φίλος καὶ ξένος Ἄρραϊου.

Οἱ μὲν ὄχοντο, Κλέαρχος δὲ περιέμενε· τὸ δὲ στρα- § 6
τευμα ἐπρόριζετο σίτον, ὅπως ἐδόνατο, ἐκ τῶν ὑποζυγίων

κόπτοντες τοὺς βούς καὶ ὄνους· ξυλοῖς δὲ ἐχρῶντο μικρὸν προϊόντες ἀπὸ τῆς φάλαγγος, οὐκ ἦ μάχη ἐγένετο, τοῖς τε οἰστοῖς πολλοῖς οὖσιν, οὓς ἠνάγκαζον οἱ Ἕλληνες ἐκβάλλειν τοὺς αὐτομολοῦντας παρὰ βασιλέως, καὶ τοῖς γέρροις καὶ ταῖς ἀσπίσι ταῖς ξυλίταις ταῖς Αἴγυπτίαις· πολλαὶ δὲ καὶ πέλται καὶ ἄμαξι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι· οἷς πᾶσι χρώμενοι, κρέα ἔφοντες, ἤσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

§ 7—8 Καὶ ἤδη τε ἦν περὶ πλήθουσιν ἀγορὰν καὶ ἔρχονται παρὰ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους κήρυκες, οἱ μὲν ἄλλοι βάρβαροι, ἦν δ' αὐτῶν Φαλῖνος εἰς Ἕλληνα, ὃς ἐτύχανε παρὰ Τισσαφέρνει ὦν καὶ ἐντίμως ἔχων· καὶ γὰρ προσεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν ἀμὰ τὰς τάξεις τε καὶ ἐπλομαχίαν. οὗτοι δὲ προσελθόντες καὶ καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν, ὅτι βασιλεὺς κελεύει τοὺς Ἕλληνας, ἐπεὶ νικῶν τυγχάνει καὶ Κύρον ἀπέκτανε, παραδόντας τὰ ὄπλα, ἰόντας ἐπὶ τὰς βασιλέως θύρας, εὐρίσκεισθαι, ἂν τι δύνωνται, ἀγαθόν.

§ 9—11 Ταῦτα μὲν εἶπον οἱ βασιλέως κήρυκες· οἱ δὲ Ἕλληνες βαρέως μὲν ἤκουσαν, ὅμως δὲ Κλέαρχος τοσοῦτον εἶπεν, ὅτι οὐ τῶν νικῶντων εἶη τὰ ὄπλα παραδιδόναι· «ἀλλ'», ἔφη, «ὕμεις μὲν, ὦ ἄνδρες στρατηγοί, τούτοις ἀποκρίνασθε, ὅτι κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον ἔχετε· ἐγὼ δὲ αὐτίκα ἤξω». ἐκάλεσε γὰρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τὰ ἱερὰ ἐξηρημένα· ἔτυχε γὰρ θυόμενος ἔνθα δὴ ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ ὁ Ἀρκάς, πρεσβύτατος ὢν, ὅτι πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ ὄπλα παραδοῖεν. Πρόξενος δὲ ὁ Θυβαίτης· «Ἄλλ' ἐγὼ», ἔφη, «ὦ Φαλίνα, θαυμάζω, πότερα ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὄπλα ἢ ὡς διὰ φίλιαν δῶα. εἰ μὲν γὰρ ὡς κρατῶν, τί δεῖ αὐτὸν αἰτεῖν καὶ οὐ λαβεῖν ἐλθόντα; εἰ δὲ πείρας βούλεται λαβεῖν, λεγέτω, τί ἔσται τοῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῷ ταῦτα χαρίζωνται». πρὸς ταῦτα Φαλῖνος εἶπε· «Βε-

σιλεύς νικᾶν ἡγεῖται, ἐπεὶ Κύρον ἀπέκτονε. τίς γὰρ αὐτῷ ἔτι τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; νομίζει δὲ καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν μέσῃ τῇ ἑαυτοῦ χώρα καὶ ποταμῶν ἐντὶς ἀδιαβάτων, καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος ἀγαγεῖν, ὅσον οὐδ', εἰ παρέχοι ὑμῖν, δύνασθε ἂν ἀποκτείναι».

Μετὰ τοῦτον Θεόπομπος Ἀθηναῖος εἶπεν· «ὦ Φαλίνα, § 12-14
νῦν, ὡς σὺ ὄρας, ἡμῖν οὐδὲν ἔστιν ἀγαθὸν ἄλλο, εἰ μὴ ὄπλα καὶ ἀρετὴ· ὄπλα μὲν οὖν ἔχοντες, οἴομεθα ἂν καὶ τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, παραδόντες δ' ἂν ταῦτα καὶ τῶν σωμάτων στερηθῆναι. μὴ οὖν οἷου τὰ μόνα ἀγαθὰ ἡμῖν ὄντα ὑμῖν παραδώσειν, ἀλλὰ σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχοῦμεθα». ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλίνας ἐγέλασε καὶ εἶπεν· «Ἀλλὰ φιλοσόφῳ μὲν ἔσικας, ὦ νεανίσκε, καὶ λέγεις οὐκ ἀχάρिता· ἴσθι μέντοι ἀνόητος ὢν, εἰ οἶει τὴν ὑμετέραν ἀρετὴν περιγενέσθαι ἂν τῆς βασιλέως δυνάμεως». ἄλλους δὲ τινὰς ἔφρασαν λέγειν ὑπομαλακίζομένους, ὡς καὶ Κύρου πιστοὶ ἐγένοντο καὶ βασιλεῖ ἂν πολλοῦ ἄξιοι γένοιτο, εἰ βούλοιο φίλος γενέσθαι· καὶ εἴτε ἄλλο τι θέλοι χρῆσθαι εἴτ' ἐπ' Αἴγυπτον στρατεύειν, συγκαταστρέψαιτ' ἂν αὐτῷ.

Ἐν τούτῳ Κλέαρχος ἦκε, καὶ ἠρώτησεν, εἰ ἤδη ἀποκτε- § 15-18
κριμένοι εἶεν. Φαλίνας δὲ ὑπολαβὼν εἶπεν· «Οὗτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει· σὺ δ' ἡμῖν εἰπέ, τί λέγεις». ὁ δ' εἶπεν· «Ἐγὼ σε, ὦ Φαλίνα, ἄσμενος ἐώρακα, οἶμαι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες· σὺ τε γὰρ Ἑλλήνῃ εἰ καὶ ἡμεῖς τοσοῦτοι ὄντες, ὅσους σὺ ὄρας· ἐν τοιοῦτοις δὲ ὄντες πράγμασι, συμβουλευομέθ' ἄ σοι, τί χρῆ ποιεῖν, περὶ ὧν λέγεις. σὺ οὖν πρὸς θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν, ὅτι σοι δοκεῖ κάλλιστον καὶ ἀριστον εἶναι, καὶ ὅ σοι τιμὴν οἶσαι εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἀναλεγόμενον, ὅτι Φαλίνας ποτε, πεμφθεὶς παρὰ βασιλέως κελεύσων τοὺς Ἑλληνας τὰ ὄπλα παραδοῦναι, συμβουλευομένοις συνεβούλευσεν αὐτοῖς τάδε. οἶσθα δέ, ὅτι

ανάγκη λέγεσθαι ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἃ ἂν συμβουλευούσης». ὁ δὲ Κλέαρχος ταῦτα ὑπήγετο, βουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως πρεσβεύοντα συμβουλευσαι μὴ παραδοῦναι τὰ ὄπλα, ὅπως εὐέλπιδες μᾶλλον εἴεν οἱ Ἕλληνες.

§ 19 Φαλῖνος δέ, ὑποστρέψας παρὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ, εἶπεν· «Ἐγώ, εἰ μὲν τῶν μυρίων ἐλπίδων μία τις ὑμῖν ἐστι σωθῆναι πολεμοῦντας βασιλεῖ, συμβουλεύω μὴ παραδίδόναι τὰ ὄπλα· εἰ δέ τοι μηδεμία σωτηρίας ἐστὶν ἐλπίς, ἄκοντος βασιλέως, συμβουλεύω σφίζεσθαι ὑμῖν, ὅπη δυνατόν».

§ 20—23 Κλέαρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν· «Ἄλλὰ ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις· παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε, ὅτι ἡμεῖς οἴομεθα, εἰ μὲν δέοι βασιλεῖ φίλους εἶναι, πλείονος ἂν ἄξιοι εἶναι φίλοι ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ παραδόντες ἄλλῳ, εἰ δὲ δέοι πολεμεῖν, ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ ἄλλῳ παραδόντες». ὁ δὲ Φαλῖνος εἶπε· «Ταῦτα μὲν ἴη ἀπαγγελοῦμεν· ἀλλὰ καὶ τάδε ὑμῖν εἰπεῖν ἐκέλευσε βασιλεύς, ὅτι μένουσι μὲν ὑμῖν αὐτοῦ σπονδαί εἴεν, προῦδοι δὲ καὶ ἀπιούσι πόλεμος. εἶπατε οὖν καὶ περὶ τούτου, πότερα μενεῖτε καὶ σπονδαί εἰσιν, ἢ ὡς πολέμου ὄντος παρ' ὑμῶν ἀπαγγελοῦ». Κλέαρχος δ' ἔλεξεν· «Ἀπάγγελλε τοίνυν καὶ περὶ τούτου, ὅτι καὶ ἡμῖν ταῦτά δοκεῖ, ἅπερ καὶ βασιλεῖ». «Τί οὖν ταῦτά ἐστιν;» ἔφη ὁ Φαλῖνος. ἀπεκρίνατο Κλέαρχος· «Ἦν μὲν μένωμεν, σπονδαί, ἀπιούσι δὲ καὶ προῦδοι πόλεμος». ὁ δὲ πάλιν ἠρώτησε· «Σπονδὰς ἢ πόλεμον ἀπαγγελοῦ;» Κλέαρχος δὲ ταῦτά πάλιν ἀπεκρίνατο· «Σπονδαί μὲν μένουσιν, ἀπιούσι δὲ καὶ προῦδοι πόλεμος». ὅτι δὲ ποιήσοι, οὐ διεσήμηγε. ✓

[Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Φαλίνου ἐπιστρέψαντες οἱ ἀποσταλέντες εἰς τὸν Ἀριαῖον Προκλῆς καὶ Χειρίσοφος λέγουσιν εἰς τοὺς Ἕλληνας, ὅτι ὁ Ἀριαῖος τὴν μὲν βασιλείαν δὲν δέχεται, περιμένει δὲ αὐτοὺς νὰ ἔλθουν ταύτην τὴν νύκτα, ἂν θέλουν· ἀναχωρήσουσιν· διότι αὐτὸς τὴν ἐπιούσαν πρωΐαν θ' ἀναχωρήσῃ χωρὶς ἄλλο. Ὁ Κλέαρχος ὀριστικὸν μὲν οὐδὲν ἀπαντᾷ· ἀλλὰ συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς λέγει εἰς αὐτοὺς ὅτι αἱ θυσίαι, τὰς ὁποίας προσέφερον εἰς τοὺς θεοὺς, δὲν ἐπιτρέπουν νὰ πορεύωνται κατὰ τοῦ βασιλέως, ἐν ᾧ τοῦναντίον ἐπιτρέπουν νὰ πορεύωνται πρὸς τοὺς φίλους τοῦ Κύρου. Διὰ τοῦτο οἱ Ἕλληνες μετὰ τὸ δεῖπνον ἀναχωρήσαντες ἐκ τοῦ στρατοπέδου τῶν φθάνουν περὶ τὸ μεσονύκτιον εἰς τὸν πρῶτον σταθμὸν, ὅπου ἦτο ὁ Ἀριαῖος μετὰ τὸν στρατὸν του, καὶ ὀρκίζονται οἱ Ἕλληνες καὶ ὁ Ἀριαῖος μετὰ τοὺς περὶ αὐτὸν ἀρίστους νὰ μὴ προδώσῃ ποτὲ ἀλλήλους, ἀλλὰ νὰ εἶναι πάντοτε μεταξὺ τῶν σύμμαχοι· οἱ δὲ Πέρσαι ὀρκίζονται πρὸς τοῦτοις καὶ νὰ ὀδηγοῦν τοὺς Ἕλληνας χωρὶς κανένα δόλον. Μετὰ τοὺς ὄρκους κατὰ πρότασιν τοῦ Ἀριαίου ἀποφασίζουσιν νὰ μὴ ἐπιστρέψουν διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἔλειπον αἱ τροφαί, ἀλλὰ νὰ προτιμήσῃ ἄλλην ὁδὸν μακροτέραν μὲν, ἀλλ' ἔχουσαν ἄφθονα τροφίμα, τὴν πρὸς βορρᾶν διὰ τῆς Βαβυλωνίας πεδιάδος. Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν κατὰ τὴν πορείαν φαίνονται μὲν σημεῖα ὅτι οἱ πολέμιοι δὲν ἀπείχον πολὺ, ἀλλὰ περὶ τὴν ἑσπέραν χωρὶς νὰ γίνῃ καμμία συμπλοκὴ κατασκηνοῦν μὲ πολὺν θόρυβον εἰς κώμας, ἀπὸ τὰς ὁποίας ὁ βασιλικὸς στρατὸς εἶχε διαρπάσει καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ ξύλα τῶν οἰκιῶν. Ἀπὸ τὴν θορυβώδη δ' αὐτὴν κατασκήνωσιν τῶν Ἑλλήνων φοβηθέντες οἱ πλησιέστατοι αὐτῶν κατασκηνοῦντες πολέμιοι ἀφήνουν τὰς σκηνὰς τῶν καὶ φεύγουσιν· ὡς φαίνεται δὲ καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ βασιλεὺς ἐτρόμαξε διὰ τὴν ἔφοδον ἐκείνην τοῦ στρατεύματος].

Β'. Σπονδαὶ μεταξὺ βασιλέως καὶ Ἑλλήνων.

(3, 1—29)

Ὁ δὲ δὴ ἔγραψα, ὅτι βασιλεὺς ἐξεπλάγη τῇ ἐφόδῳ, § 1—2 τῆδε δὴλόν ἦν. τῇ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέρᾳ πέμπων τὰ ὄπλα

παρατιδόναι ἐκέλευε, τότε δὲ ἅμα ἠλίψι ἀνατέλλοντι κήρυκας ἐπεμψε περὶ σπονδῶν. οἱ δέ, ἐπεὶ ἦλθον πρὸς τοὺς προφύλακας, ἐζήτησαν τοὺς ἄρχοντας. ἐπειδὴ δὲ ἀπήγγελλον οἱ προφύλακες, Κλέαρχος, τυχῶν τότε τὰς τάξεις ἐπισκοπῶν, εἶπε τοῖς προφύλαξι κελεύειν τοὺς κήρυκας περιμένειν, ἄχρι ἂν σχολάσῃ.

§ 5-6 Ἐπεὶ δὲ κατέστησε τὸ στράτευμα, ὥστε ὁρᾶσθαι πάντη φάλαγγα πυκνήν, τῶν ἀόπλων δὲ μηδένα καταφανῆ εἶναι, ἐκάλεσε τοὺς ἀγγέλους, καὶ αὐτὸς τε προῆλθε τοὺς τε εὐοπλοτάτους ἔχων καὶ εὐειδεστάτους τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν, καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς ταῦτά ἔφρασεν. ἐπεὶ δὲ ἦν πρὸς τοῖς ἀγγέλοις, ἀνηρώτα, τί βούλοιντο. οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι περὶ σπονδῶν ἤκοιεν ἄνδρες, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται τὰ τε παρὰ βασιλέως τοῖς Ἑλλήσιν ἀπαγγεῖλαι καὶ τὰ παρὰ τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖ. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο· «Ἀπαγγέλλετε τοίνυν αὐτῷ, ὅτι μάχης δεῖ πρῶτον· ἄριστον γὰρ οὐκ ἔστιν οὐδ' ὁ τολμήσων περὶ σπονδῶν λέγειν τοῖς Ἑλλήσι, μὴ περίσας ἄριστον».

§ 6-7 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαυνον, καὶ ἦκον ταχύ· ᾧ καὶ δῆλον ἦν, ὅτι ἐγγύς που βασιλεὺς ἦν ἢ ἄλλος τις, ᾧ ἐπετέτακτο ταῦτα πράττειν· ἔλεγον δέ, ὅτι εἰκότα δοκοῖεν λέγειν βασιλεῖ, καὶ ἤκοιεν ἠγεμόνας ἔχοντες, οἱ αὐτούς, ἐὰν σπονδαὶ γένωνται, ἄξουσιν, ἔνθεν ἔξουσι τὰ ἐπιτήδεια. ὁ δὲ ἠρώτα, εἰ αὐτοῖς τοῖς ἀνδράσι σπένδοιτο τοῖς ἰούσι καὶ ἀπιούσιν, ἢ καὶ τοῖς ἄλλοις ἔσονται σπονδαί. οἱ δέ· «Ἄπασιν», ἔφασαν, «μέχρι ἂν βασιλεῖ τὰ παρ' ὑμῶν διαγγελθῇ».

§ 8-9 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπον, μεταστησάμενος αὐτοὺς ὁ Κλέαρχος ἐβουλεύετο· καὶ ἐδόκει τὰς σπονδὰς ποιεῖσθαι ταχύ καὶ καθ' ἥσυχίαν ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια καὶ λαβεῖν. ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπε· «Δοκεῖ μὲν κάμοι ταῦτα· οὐ μέντοι

ταχύ γε ἀπαγγελῶ, ἀλλὰ διατρίψω, ἔστ' ἂν ὀκνήσωσιν οἱ ἄγγελοι, μὴ ἀποδόξῃ ἡμῖν τὰς σπονδὰς ποιήσασθαι· οἶμαί γε μέντοι», ἔφη, «καὶ τοῖς ἡμετέροις στρατιώταις τὸν αὐτὸν φόβον παρέσεσθαι». ἐπεὶ δὲ ἐδόκει καιρὸς εἶναι, ἀπήγγελλεν, ὅτι σπένδοιτο, καὶ εὐθὺς ἡγγεῖσθαι ἐκέλευε πρὸς τὰπιτήδεια.

Καὶ οἱ μὲν ἡγαῶντο, Κλέαρχος μέντοι ἐπορεύετο, τὰς § 10—13 μὲν σπονδὰς ποιησάμενος, τὸ δὲ στράτευμα ἔχων ἐν τάξει, καὶ αὐτὸς ὠπισθοφυλάκει. καὶ ἐνετύγχανον τάφρους καὶ αὐλῶσιν ὕδατος πλήρεις, ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποίησαντο ἐκ τῶν φοινίκων, οὓς ἠϋρισκον ἐκπεπτωκότας, τοὺς δὲ καὶ ἐξέκοπτον. καὶ ἐνταῦθα ἦν Κλέαρχον καταμαθεῖν, ὡς ἐπεστάται, ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τὸ δόρυ ἔχων, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ βακτηρίαν· καὶ εἴ τις αὐτῷ δοκοίῃ τῶν πρὸς τοῦτο τεταγμένων βλακεύειν, ἐκλεγόμενος τὸν ἐπιτήδειον ἔπαισεν ἄν, καὶ ἅμα αὐτὸς προσελάμβανεν εἰς τὸν πηλὸν ἐμβαίνων· ὥστε πᾶσιν αἰσχύνῃν εἶναι μὴ οὐ συσπουδάξουσιν. καὶ ἐτάχθησαν πρὸς αὐτὸ οἱ εἰς τριάκοντα ἔτη γεγονότες· ἐπεὶ δὲ καὶ Κλέαρχον ἐώρων σπουδάζοντα, προσελάμβανον καὶ οἱ πρεσβύτεροι. πολὺ δὲ μᾶλλον ὁ Κλέαρχος ἔσπευδεν, ὑποπτεύων αὐτὸ τὸ πλήρεις εἶναι τὰς τάφρους ὕδατος· οὐ γὰρ ἦν ὥρα, οἷα τὸ πεδίον ἄρδειν· ἀλλ' ἵνα ἤδη πολλὰ προφαίνοιτο τοῖς Ἕλλησι δεινὰ εἰς τὴν πορείαν, τούτου ἕνεκα βασιλεῖα ὑπώπτευσεν ἐπὶ τὸ πεδίον τὸ ὕδωρ ἀφεικέναι.

Πορευόμενοι δὲ ἀφίκοντο εἰς κώμας, ὅθεν ἀπέδειξαν οἱ § 14—16 ἡγεμόνες λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. ἐνῆν δὲ σῖτος πολὺς καὶ οἶνος φοινίκων καὶ ὄξος ἐψηγτὸν ἀπὸ τῶν αὐτῶν. αὐταὶ δὲ αἱ βάλανοι τῶν φοινίκων, οἷας μὲν ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἔστιν ἰδεῖν, τοῖς οἰκέταις ἀπέκειντο, αἱ δὲ τοῖς δεσπόταις ἀποκείμεναι ἦσαν ἀπόλεκτοι, θαυμάσιαι τοῦ κάλλους καὶ με-

γέθους, ἢ δὲ ὄψις ἡλέκτρου οὐδὲν διέφερε· τὰς δὲ τινὰς
 ξηραίνοντες, τραγήματα ἀπετίθεσαν. καὶ ἦν καὶ παρὰ πότον
 ἡδὺ μὲν, κεφαλαλγές δέ. ἐνταῦθα καὶ τὸν ἐγκέφαλον τοῦ
 φοίνικος πρῶτον ἔφαγον οἱ στρατιῶται, καὶ οἱ πολλοὶ
 ἐθαύμασαν τό τε εἶδος καὶ τὴν ιδιότητα τῆς ἡδονῆς. ἦν
 δὲ σφόδρα καὶ τοῦτο κεφαλαλγές, ὃ δὲ φοίνιξ, ὅθεν ἐξαιρε-
 θεῖν ὁ ἐγκέφαλος, ὄλος ἠθαίνετο.

§ 17—20 Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ παρὰ μεγάλου βα-
 σιλέως ἦκε Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς
 ἀδελφὸς καὶ ἄλλοι Πέρσαι τρεῖς· δούλοι δὲ πολλοὶ εἶποντο.
 ἐπεὶ δὲ ἀπήντησαν αὐτοῖς οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοί,
 ἔλεγε πρῶτος Τισσαφέρνης δι' ἑρμηνέως τοιαύδε· «Ἐγώ,
 ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, γείτων οἰκῶ τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐπεὶ
 ὑμᾶς εἶδον εἰς πολλὰ καὶ ἀμήχανα πεπτωκότας, εὐρημα
 ἐποιησάμην, εἶπως δυναίμην, παρὰ βασιλέως αἰτήσασθαι
 δοῦναι ἐμοὶ ἀποσῆσαι ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα. οἶμαι γὰρ
 ἂν οὐκ ἀχαρίστως μοι ἔχειν οὔτε πρὸς ὑμῶν οὔτε πρὸς
 τῆς πάσης Ἑλλάδος. ταῦτα δὲ γνοὺς ἡτούμην βασιλέα,
 λέγων αὐτῷ, ὅτι δικαίως ἂν μοι χαρίζοιτο, ὅτι αὐτῷ
 Κύρον τε ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἠγγεῖλα, καὶ βοήθειαν
 ἔχων ἅμα τῇ ἀγγελίᾳ ἀφικόμεν, καὶ μόνος τῶν κατὰ τοὺς
 Ἕλληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ διήλασα καὶ συνέ-
 μιξα βασιλεῖ ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατοπέδῳ, ἔνθα βασιλεὺς
 ἀφίκετο, ἐπεὶ Κύρον ἀπέκτεινε καὶ τοὺς σὺν Κύρῳ βαρβάρους
 ἐδίωξε σὺν τοῖσδε τοῖς παροῦσι νῦν μετ' ἐμοῦ, οἵπερ
 αὐτῷ εἰσι πιστότατοι. καὶ περὶ μὲν τούτων ὑπέσχετό μοι
 βουλευσέσθαι· ἐρέσθαι δὲ με ὑμᾶς ἐκέλευεν ἐλθόντα, τίνος
 ἕνεκεν ἐστρατεύσατε ἐπ' αὐτόν. καὶ συμβουλεύω ὑμῖν με-
 τρώς ἀποκρίνασθαι, ἵνα μοι εὐπρακτότερον ἦ, εἰάν τι δύνω-
 μαί· ἀγαθὸν ὑμῖν παρ' αὐτοῦ διαπράξασθαι».

§ 21—23 Πρὸς ταῦτα μεταστάντες οἱ Ἕλληνες ἐβουλεύοντο· καὶ

ἀπεκρίναντο, Κλέαρχος δ' ἔλεγεν· « Ἡμεῖς οὔτε συνήλθομεν ὡς βασιλεῖ πολεμήσοντες οὔτε ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλεία, ἀλλὰ πολλὰς προφάσεις Κύρος ἠῦρισκεν, ὡς καὶ σὺ εὖ οἶσθα, ἵνα ὑμᾶς τε ἀπαρασκευοὺς λάβοι καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε ἀγάγοι. ἐπεὶ μέντοι ἤδη αὐτὸν ἐωρῶμεν ἐν δεινῷ ὄντα, ἡσχύνθημὲν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐτόν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παρέχοντες ἡμᾶς αὐτοὺς εὖ ποιεῖν. ἐπεὶ δὲ Κύρος τέθνηκεν, οὔτε βασιλεῖ ἀντιποιούμεθα τῆς ἀρχῆς, οὔτ' ἔστιν ὅτου ἕνεκα βουλοίμεθα ἂν τὴν βασιλείως χώραν κακῶς ποιεῖν, οὐδ' αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἂν ἐθέλοιμεν, πειροίμεθα δ' ἂν οἴκαδε, εἴ τις ἡμᾶς μὴ λυποίῃ· ἀδικούντα μέντοι πειρασόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι· ἐὰν μέντοι τις ἡμᾶς καὶ εὖ ποιῶν ὑπάρχη, καὶ τούτου εἰς γε δύναμιν οὐχ ἡττησόμεθα εὖ ποιούντες».

Ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· ἀκούσας δὲ ὁ Τισσαφέρνης « Ταῦτα », § 24—27 ἔφη, « ἐγὼ ἀπαγγελῶ βασιλεῖ καὶ ὑμῖν πάλιν τὰ παρ' ἐκείνου· μέχρι δ' ἂν ἐγὼ ἦκω, αἱ σπονδαὶ μενόντων· ἀγορὰν δὲ ἡμεῖς παρέξομεν ». καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκεν· ὡσθ' οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον· τῇ δὲ τρίτῃ ἦκων ἔλεγεν, ὅτι διαπεπραγμένος ἦκει παρὰ βασιλέως δεθῆναι αὐτῷ σφίξειν τοὺς Ἕλληνας, καίπερ πολλῶν ἀντιλεγόντων, ὡς οὐκ ἄξιον εἶναι βασιλεῖ ἀφεῖναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν στρατευσαμένους. τέλος δὲ εἶπε· « Καὶ νῦν ἔξεστιν ὑμῖν πιστὰ λαβεῖν παρ' ἡμῶν, ἢ μὴν φιλίαν παρέξειν ὑμῖν τὴν χώραν καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀγορὰν παρέχοντας· ὅπου δ' ἂν μὴ ἦ πρίασθαι, λαμβάνειν ὑμᾶς ἐκ τῆς χώρας ἐάσομεν τὰ ἐπιτήδεια. ὑμᾶς δὲ αὖ ἡμῖν δεήσει ὁμόσαι, ἢ μὴν πορεύεσθαι ὡς διὰ φιλίας ἀσινῶς, σίτα καὶ ποτὰ λαμβάνοντας, ὅπότεν μὴ ἀγορὰν παρέχωμεν· ἦν δὲ παρέχωμεν ἀγορὰν, ὠνουμένους ἔξειν τὰ ἐπιτήδεια ».

Ταῦτα ἔδοξε, καὶ ὄμοσαν καὶ δεξιὰς ἔδοσαν Τισσαφέρ· § 28—26

νης καὶ ὁ τῆς βασιλείας γυναικὸς ἀδελφὸς τοῖς τῶν Ἑλλήνων στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς καὶ ἔλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων. μετὰ δὲ ταῦτα Τισσαφέρνης εἶπε· «Νῦν μὲν δὴ ἄπαιμι ὡς βασιλέα· ἐπειδὴν δὲ διαπράξωμαι, ἂ δέομαι, ἤξω συσκευασάμενος, ὡς ἀπάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ αὐτὸς ἀπιὼν ἐπὶ τὴν ἑμαυτοῦ ἀρχήν».

[Οἱ Ἕλληνες καὶ ὁ Ἀρδιαῖος περιμένουν τὸν Τισσαφέρνην ἑστρατοπεδευμένοι πλησίον ἀλλήλων ἐπὶ 20 καὶ πλέον ἡμέρας· κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ ἔρχονται εἰς τὸν Ἀρδιαῖον οἱ ἀδελφοὶ του καὶ ἄλλοι συγγενεῖς καὶ φέρουν εἰς αὐτὸν καὶ εἰς ἄλλους ἐκ τῶν μετ' αὐτοῦ διαβεβαίωσιν ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως, ὅτι οὗτος δὲν θὰ μνησικακήσῃ κατ' αὐτῶν διὰ τὴν ἑστρατείαν τῶν μετὰ τοῦ Κύρου. Μετὰ ταῦτα οἱ περὶ τὸν Ἀρδιαῖον φέρονται ψυχρῶς πρὸς τοὺς Ἕλληνας· ἔνεκα τούτου καὶ οἱ περισσότεροι τῶν Ἑλλήνων ἦσαν μαζὶ τῶν δυσηρεστημένοι, προσερχόμενοι δὲ εἰς τὸν Κλέαρχον καὶ εἰς τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς λέγουν εἰς αὐτούς, ὅτι εὐθύς πρέπει ν' ἀναχωρήσων, διότι εἶναι βέβαιοι ὅτι ὁ βασιλεὺς μὲ κάθε τρόπον θὰ προσπαθήσῃ νὰ τοὺς καταστρέψῃ. Ὁ Κλέαρχος εἰς τοὺς λέγοντας ταῦτα ἀποκρίνεται ὅτι δὲν εἶναι συμφέρον τῶν νὰ διαλύσων τὴν συνομολογηθεῖσαν συνθήκην ἑσπευσμένως ἀναχωροῦντες. Ἐν τῷ μεταξὺ ἔρχονται ὁ Τισσαφέρνης καὶ ὁ Ὀρόντας, ὁ γαμβρὸς τοῦ βασιλέως, μὲ τοὺς στρατοὺς τῶν καὶ ἐπαναλαμβάνεται ἡ πορεία ὑπὸ τὴν ὄδηγίαν τοῦ Τισσαφέρνου· κατὰ ταύτην ὁ μὲν Ἀρδιαῖος πορεύεται, ἔχων τὸν βαρβαρικὸν στρατὸν τοῦ Κύρου, μαζὶ μὲ τὸν Τισσαφέρνην καὶ τὸν Ὀρόνταν καὶ στρατοπεδεύει μὲ ἐκείνους· οἱ δὲ Ἕλληνες ὑποπτεύοντες αὐτοὺς πορεύονται μόνοι τῶν καὶ στρατοπεδεύουν μακρὰν τῶν. Καὶ ὡς νὰ ἦσαν ἐχθροὶ φυλάσσονται ὁ εἰς ἀπὸ τὸν ἄλλον· ἐνίοτε δὲ καὶ συνέβαινε ν' ἀλληλοδέρωνται, ἐν ᾧ συνέλεγον ξύλα ἀπὸ τὸ ἴδιον μέρος ἢ χόρτα ἢ ἄλλα παρόμοια. Οὕτω πορευόμενοι φθάνουν εἰς τὸ τεῖχος τῆς Μηδίας καὶ ἀφ' οὗ διήλθον τοῦτο καὶ δύο διώρυγας ἔρχονται εἰς τὴν Σιτιάκην, πόλιν μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον πλησίον τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, παρὰ τὴν ὁποίαν καὶ στρα-

ποπεδείον, ἐν ᾧ οἱ βάρβαροι προσηγθέντες εἶχον διαβῆ τὸν ποταμόν. Φοβούμενοι δὲ οὗτοι, μήπως οἱ Ἕλληνες θελήσουν νὰ ἐγκατασταθοῦν εἰς τὴν εὐφορον ἐκείνην χώραν μεταξὺ διωρούγων καὶ Τίγρητος, ἐπιχειροῦν δολίως νὰ προτρέψουν αὐτοὺς νὰ διαβῶν τὸν ποταμόν ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον. Ἐνοήσαντες τὸν δόλον οἱ Ἕλληνες μετὰ προφυλάξεως διαβαίνουν τὸν Τίγρητα. Ἀπὸ τούτου δὲ πορεύονται εἰς τὸν Φύσκον ποταμόν, πλησίον τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε μεγάλη πόλις, ὀνομαζομένη Ὠπις. Ἀπ' ἐδῶ πορεύονται εἰς τὰς πλουσίας κόμας τῆς Παρυσάτιδος, τὰς ὁποίας ἐπιτρέπει ὁ Τισσαφέρνης νὰ διαρπάσουν οἱ Ἕλληνες. Μετὰ ταῦτα ἔρχονται εἰς τὰς Καινάς, πόλιν πλουσίαν καὶ μεγάλην παρὰ τὸν Τίγρητα].

Γ'. Συνέντευξις Κλεάρχου καὶ Τισσαφέρνου πρὸς διάλυσιν τῆς μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Περσῶν ὑποψίας. — Σύλληψις καὶ σφαγὴ πλείστων στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρνου.

(5, 1—42)

Μετὰ ταῦτα ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν ποταμόν, τὸ § 1—2
 εὖρος τεττάρων πλῆθρων, καὶ ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς·
 ἐν δὲ ταύταις ὑποψία μὲν ἦσαν, φανερὰ δὲ οὐδεμία ἐφαί-
 νετο ἐπιβουλῆ. ἔδοξεν οὖν τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι τῷ
 Τισσαφέρνῃ, εἴ πως δύναίτο παῦσαι τὰς ὑποψίας, πρὶν ἐξ
 αὐτῶν πόλεμον γενέσθαι· καὶ ἔπεμφέ τινα ἐρῶντα, ὅτι
 συγγενέσθαι αὐτῷ χρήζει· ὁ δὲ ἐτοίμως ἐκέλευεν ἤκειν.

Ἐπειδὴ δὲ συνήλθον, λέγει ὁ Κλεάρχος τάδε: «Ἐγώ, § 3—6
 ὦ Τισσαφέρνη, οἶδα μὲν ἡμῖν ὄρκους γεγενημένους καὶ
 δεξιὰς δεδομένας μὴ ἀδικήσῃν ἀλλήλους· φυλαττόμενον δὲ
 σέ τε ὄρω ὡς πολεμίους ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς, ἐρῶντες ταῦτα,
 ἀντιφυλαττόμεθα. ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐ δύναμαι οὔτε σὲ αἰσθέ-

σθαι πειρώμενον ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν, ἐγὼ τε σαφῶς οἶδα, ὅτι ἡμεῖς γε οὐδὲ ἐπισκοῦμεν τοιοῦτον οὐδέν, ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοὶ ἐλθεῖν, ὅπως, εἰ δυνάμεθα, ἐξέλαιμεν ἀλλήλων τὴν ἀπιστίαν. καὶ γὰρ οἶδα ἀνθρώπους ἤδη τοὺς μὲν ἐκ διαβολῆς, τοὺς δὲ καὶ ἐξ ὑποψίας, εἴ φοβηθέντες ἀλλήλους, φθάσαι βουλόμενοι, πρὶν παθεῖν, ἐποίησαν ἀνήκεστα κακὰ τοὺς οὐτε μέλλοντας οὐτ' ἂν βουλομένους τοιοῦτον οὐδέν. τὸς οὖν τοιαύτας ἀγνωμοσύνας νομίζων συνουσίαις μάλιστα ἂν παύεσθαι, ἤκω καὶ διδάσκειν σε βούλομαι, ὡς σὺ ἡμῖν οὐκ ὀρθῶς ἀπιστεῖς.

§ 7 «Πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μέγιστον οἱ θεῶν ἡμᾶς ὅρκοι κωλύουσι πολεμίους εἶναι ἀλλήλοις· ὅστις δὲ τούτων οὐ νοιδεν αὐτῷ παρημεληκῶς, τοῦτον ἐγὼ οὐποτ' ἂν εὐδαιμονίσαιμι. τὸν γὰρ θεῶν πόλεμον οὐκ οἶδα, οὐτ' ἀπὸ ποίου ἂν τάχους φεύγων τις ἀποφύγοι, οὐτ' εἰς ποῖον ἂν σκότος ἀποδραίη, οὐθ' ὅπως ἂν εἰς ἐχυρὸν χωρίον ἀποσταίη. πάντῃ γὰρ πάντα τοῖς θεοῖς ὑποχείρια καὶ πανταχῇ πάντων ἴσον οἱ θεοὶ κρατοῦσι.

§ 8-11 «Περὶ μὲν δὴ τῶν θεῶν τε καὶ τῶν ὅρκων οὕτω γινώσκω, παρ' οὓς ἡμεῖς τὴν φιλίαν συνθέμενοι κατεθέμεθα· τῶν δ' ἀνθρωπίνων σὲ ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι νομίζω μέγιστον εἶναι ἡμῖν ἀγαθόν. σὺν μὲν γὰρ σοὶ πᾶσα μὲν ὁδὸς εὐπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατός, τῶν τε ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορία· ἄνευ δὲ σοῦ πᾶσα μὲν διὰ σκότους ἢ ὁδός· οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἐπιστάμεθα· πᾶς δὲ ποταμὸς δύσπορος, πᾶς δὲ ὄχλος φοβερός, φοβερώτατον δ' ἐρημία· μεστὴ γὰρ πολλῆς ἀπορίας ἐστίν. εἰ δὲ εἴη καὶ μανέντες σε κατακτείναιμεν, ἄλλο τι ἂν ἦ, τὸν εὐεργέτην κατακτείναντες, πρὸς βασιλέα τὸν μέγιστον ἐφεδρον ἀγωνιζοίμεθα; ὅσων δὲ δὴ καὶ εἴων ἂν ἐλπίδων ἐμαυτὸν στερήσαιμι, εἰ σέ τι κακὸν ἐπιχειρήσαιμι ποιεῖν, ταῦτα λέξω. ἐγὼ γὰρ Κῆρον ἐπεθύμησά μοι φίλον

γενέσθαι, νομίζων τῶν τότε ἰκανώτατον εἶναι εὖ ποιεῖν, ὃν βούλοιο· σὲ δὲ νῦν ἐρῶ τὴν τε Κύρου δύναμιν καὶ χώραν ἔχοντα καὶ τὴν σαυτοῦ σφίζοντα, τὴν δὲ βασιλέως δύναμιν, ἣν Κύρος πολεμίζᾳ ἐχρήτη, σοὶ ταύτην σύμμαχον οὔσαν. τούτων δὲ τοιούτων ὄντων, τίς οὕτω μάνεται, ὅστις οὐ βούλεται σοὶ φίλος εἶναι ;

» Ἄλλὰ μὴν ἐρῶ γὰρ καὶ ταῦτα, ἐξ ὧν ἔχω ἐλπίδας § 12—14
καὶ σὲ βουλήσεσθαι φίλον ἡμῖν εἶναι. οἶδα μὲν γὰρ ὑμῖν Μυσοῖς λυπηροὺς ὄντας, οὓς νομίζω ἂν σὺν τῇ παρούσῃ δυνάμει ταπεινοὺς ὑμῖν παρασχεῖν· οἶδα δὲ καὶ Πισιδᾶς· ἀκούω δὲ καὶ ἄλλα ἔθνη πολλὰ τοιαῦτα εἶναι, ἃ οἶμαι ἂν πκῦσαι ἐνοχλοῦντα ἀεὶ τῇ ὑμετέρᾳ εὐδαιμονίᾳ. Αἰγυπτίους δέ, οἷς μάλιστα ὑμᾶς νῦν οἶδα τεθυρωμένους, οὐχ ἐρῶ, ποῖα δυνάμει συμμάχῳ χρησάμενοι μᾶλλον ἂν κολάσασθε τῆς νῦν σὺν ἐμοὶ οὔσης. ἀλλὰ μὴν ἔν γε τοῖς πέριξ οἰκοῦσι σὺ, εἰ μὲν βούλοιο τῷ φίλος εἶναι, ὡς μέγιστος ἂν εἴης, εἰ δὲ τίς σε λυποίῃ, ὡς δεσπότης ἂν ἀναστρέφοιο, ἔχων ἡμᾶς ὑπηρέτας, οἳ σοὶ οὐκ ἂν τοῦ μισθοῦ ἕνεκα μόνον ὑπηρετοῖμεν, ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος, ἣν σωθέντες ὑπὸ σοῦ σοὶ ἂν ἔχοιμεν δικαίως.

» Ἐμοὶ μὲν ταῦτα πάντα ἐνθυμουμένῳ οὕτω δοκεῖ θαν- § 15
μαστὸν εἶναι τὸ σὲ ἡμῖν ἀπιστεῖν, ὥστε καὶ ἥδιστ' ἂν ἀκού-
σαιμι τὸ ὄνομα, τίς οὕτως ἐστὶ δεινὸς λέγειν, ὥστε σε πεί-
σαι λέγων ὡς ἡμεῖς σοὶ ἐπιβουλεύομεν».

Κλέαρχος μὲν σὺν τσσαῦτα εἶπε· Τισσαφέρνης δὲ ὧδε § 16—19
ἀπημείφθη· « Ἄλλ' ἤδομαι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἀκούων σου φρονίμους λόγους· ταῦτα γὰρ γινώσκων, εἴ τι ἐμοὶ κακὸν βουλευεῖς, ἅμα ἂν μοι δοκεῖς καὶ σαυτῷ κακόνους εἶναι. ὡς δ' ἂν μάθης, ὅτι οὐδ' ἂν ὑμεῖς δικαίως οὔτε βασιλεῖ οὔτ' ἐμοὶ ἀπιστοῖτε, ἀντάκουστον. εἰ γὰρ ὑμᾶς ἐβουλόμεθα ἀπο-
λέσαι, πότερά σοι δοκοῦμεν ἰπέων πλήθους ἀπορεῖν ἢ

παζῶν ἢ ὀπλίσεως, ἐν ἧ ὑμᾶς μὲν βλάπτειν ἱκανοὶ εἶμεν ἄν, ἀντιπάσχειν δὲ οὐδεὶς κίνδυνος; ἀλλὰ χωρίων ἐπιτηδαιῶν ὑμῖν ἐπιτίθεσθαι ἀπορεῖν ἄν σοι δοκοῦμεν; οὐ τοσαῦτα μὲν πεδία, ἃ ὑμεῖς φίλια ὄντα σὺν πολλῷ πόνῳ διαπορεύεσθε, τοσαῦτα δὲ ἔρη ὄρατε ὑμῖν ὄντα πορευτέα, ἃ ἡμῖν ἔξεστι προκαταλαβοῦσιν ἄπορα ὑμῖν παρέχειν, τοσοῦτοι δ' εἰσὶ ποταμοί, ἐφ' ὧν ἔξεστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι, ἐπίσοις ἄν ὑμῶν βουλώμεθα μάχεσθαι; εἰσὶ δ' αὐτῶν, οὐς οὐδ' ἄν παντάπασι διαβαῖτε, εἰ μὴ ἡμεῖς ὑμᾶς διαπορεύοιμεν. εἰ δ' ἐν πᾶσι τούτοις ἠτιθήμεθα, ἀλλὰ τὸ γέ τοι πῦρ κρεῖττον τοῦ καρποῦ ἐστίν· ὃν ἡμεῖς δυναίμεθ' ἄν κατακαύσαντες λιμὸν ὑμῖν ἀντιτάξαι, ᾧ ὑμεῖς οὐδ', εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἴτε, μάχεσθαι ἄν δύναισθε.

§ 20—21 «Πῶς ἄν σὺν ἔχοντες τοσοῦτους πόρους πρὸς τὸ ὑμῖν πολεμεῖν, καὶ τούτων μηδένα ἡμῖν ἐπικίνδυνον, ἔπειτα ἐκ τούτων πάντων τοῦτον ἄν τὸν τρόπον ἐξελοίμεθα, ὅς μόνος μὲν πρὸς θεῶν ἀσεβείας, μόνος δὲ πρὸς ἀνθρώπων αἰσχυρός; παντάπασι δὲ ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἔχομένων, καὶ τούτων πονηρῶν, αἵτινες ἐθέλουσι δι' ἐπιπορικίας τε πρὸς θεοῦ καὶ ἀπιστίας πρὸς ἀνθρώπους πράττειν τι. οὐχ οὕτως ἡμεῖς, ὦ Κλέαρχε, οὔτε ἀλόγιστοι οὔτε ἡλίθιοι ἐσμεν.

§ 22—23 «Ἄλλὰ τί δή, ὑμᾶς ἐξὸν ἀπολέσαι, οὐκ ἐπὶ τούτῳ ἤληθομεν; εὖ ἴσθι, ὅτι ὁ ἐμὸς ἔρωσ τούτου αἴτιος τὸ τίς Ἑλλησιν ἐμὲ πιστὸν γενέσθαι, καὶ ᾧ Κῦρος ἀνέβη ξενικῶν διὰ μισθοδοσίας πιστεύων, τούτῳ ἐμὲ καταβῆναι δι' εὐεργεσίας ἰσχυρόν. ὅσα δ' ἐμοὶ χρήσιμοι ὑμεῖς ἐστε, τὰ μὲν καὶ σὺ εἶπας, τὸ δὲ μέγιστον ἐγὼ εἶδα· τὴν μὲν γὰρ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τιάραν βασιλεῖ μόνῳ ἔξεστιν ὀρθὴν ἔχειν, τὴν δ' ἐπὶ τῇ καρδίᾳ ἴσως ἄν, ὑμῶν παρόντων, καὶ ἕτερος εὐπετῶς ἔχει».

Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ ἀληθῆ λέγειν· καὶ § 24—26
εἶπεν· «Οὐκοῦν», ἔφη, «οἷτινες, τοιούτων ἡμῖν εἰς φιλίαν
ὑπαρχόντων, πειρῶνται διαβάλλοντες ποιῆσαι πολεμίους
ἡμᾶς, ἀξιοὶ εἶσι τὰ ἔσχατα παθεῖν ;» «Καὶ ἐγὼ μὲν γε»,
ἔφη ὁ Τισσαφέρνης, «εἰ βούλεσθέ μοι οἷ τε στρατηγοὶ καὶ
οἱ λοχαγοὶ ἐλθεῖν, ἐν τῷ ἐμφανεῖ λέξω τοὺς πρὸς ἐμὲ λέ-
γοντας, ὡς σὺ ἐμοὶ ἐπιβουλεύεις καὶ τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾷ».·
«Ἐγὼ δέ», ἔφη ὁ Κλεάρχος, «ἄξω πάντας, καὶ σοὶ αὐ-
δηλώσω, ἔθην ἐγὼ περὶ σοῦ ἀκούω». ἐκ τούτων δὴ τῶν
λόγων ὁ Τισσαφέρνης φιλοφρονούμενος, τότε μὲν μένειν τε
αὐτὸν ἐκέλευε καὶ σύνδειπνον ἐποιήσατο.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ Κλεάρχος ἐλθὼν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον § 27—30
δηλὸς τ' ἦν πάνυ φιλικῶς οἰόμενος διακεῖσθαι τῷ Τισσα-
φέρνει, καὶ, ἃ ἔλεγεν ἐκεῖνος, ἀπήγγελλεν, ἔφη τε χρή-
ναι ἰέναι παρὰ Τισσαφέρνην, εὖς ἐκέλευσε, καὶ, οἷ ἂν
ἐλεγχθῶσι διαβάλλοντες τῶν Ἑλλήνων, ὡς προδότας αὐτοὺς
καὶ κακόνους τοῖς Ἑλλήσιν ὄντας τιμωρηθῆναι. ὑπόπτευσ-
ε δὲ εἶναι τὸν διαβάλλοντα Μένωνα, εἰδὼς αὐτὸν καὶ λάθρα
συγγεγεννημένον Τισσαφέρνει μετ' Ἀριαίου καὶ στασιάζοντα
αὐτῷ καὶ ἐπιβουλεύοντα, ὅπως, τὸ στράτευμα ἅπαν πρὸς
αὐτὸν λαβῶν, φίλος ἦ Τισσαφέρνει. ἐβούλετο δὲ καὶ ὁ
Κλεάρχος ἅπαν τὸ στράτευμα πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν τὴν γνώ-
μην καὶ τοὺς παραλυποῦντας ἐκποδῶν εἶναι. τῶν δὲ στρα-
τιωτῶν ἀντέλεγον τινες αὐτῷ μὴ ἰέναι πάντας τοὺς λοχα-
γοὺς καὶ στρατηγοὺς μηδὲ πιστεύειν Τισσαφέρνει. ὁ δὲ
Κλεάρχος ἰσχυρῶς κατέτεινεν, ἔστε διεπράξατο πέντε μὲν
στρατηγοὺς ἰέναι, εἴκοσι δὲ λοχαγοὺς· συνηκολούθησαν δὲ
ὡς εἰς ἀγορὰν καὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ὡς διακόσιοι. § 31—32

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ ταῖς θύραις ταῖς Τισσαφέρνου, οἱ
μὲν στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἶσω, Πράξενος Βοιώτιος,
Μένων Θετταλός, Ἀγίας Ἀρκάς, Κλεάρχος Λάκων, Σω-

κράτης Ἀχαιός· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ ταῖς θύραις ἔμενον. οὐ πολλῷ δ' ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου οἱ τ' ἔνδον συνελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω κατακόπησαν. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς ἰππέων, διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες, φῆτινι ἐντυγχάνοιεν Ἑλληνι ἢ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ, πάντας ἔκτεινον.

§ 33—37 Οἱ δὲ Ἕλληνας τὴν τε ἰππασίαν ἐθαύμαζον ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὀρώντες καί, ὅ,τι ἐποίουν, ἡμφεγνύουν, πρὶν Νίκαρχος Ἀρκὸς ἦκε φεύγων τετρωμένος εἰς τὴν γαστέρα καὶ τὰ ἔντερα ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων, καὶ εἶπε πάντα τὰ γεγενημένα. ἐκ τούτου δὴ οἱ Ἕλληνας ἔθεον ἐπὶ τὰ ὄπλα πάντες, ἐκπεπληγμένοι καὶ νομίζοντες αὐτίκα ἦξειν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. οἱ δὲ πάντες μὲν οὐκ ἦλθον, Ἀριαῖος δὲ καὶ Ἀρτάξος καὶ Μιθραδάτης, οἱ ἦσαν Κύριον πιστότατοι· ὁ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἑρμηνεὺς ἔφη καὶ τὸν Τισσαφέρην οὐκ ἀδελφὸν οὐδ' αὐτοῖς ὄραν καὶ γινώσκειν· συνηκολούθουν δὲ καὶ ἄλλοι Περσῶν τεθωρακισμένοι εἰς τριακασίους. οὗτοι, ἐπεὶ ἐγγὺς ἦσαν, προσελθεῖν ἐκέλευον, εἴ τις εἶη τῶν Ἑλλήνων στρατηγὸς ἢ λοχαγός, ἵνα ἀπαγγείλωσι τὰ παρὰ βασιλέως. μετὰ ταῦτα ἐξῆλθον φυλαττόμενοι τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ μὲν Κλεάνωρ Ὀρχομένιος καὶ Σοραίνετος Στυμφάλιος, οὐδ' αὐτοῖς δὲ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὅπως μάθοι τὰ περὶ Προξένου· Χειρίσοφος δὲ ἐτύγγανεν ἀπὼν ἐν κόμῃ τινί, οὐδ' ἄλλοις ἐπισιτιζόμενος.

§ 38 Ἐπειδὴ δὲ ἔστησαν εἰς ἐπήκοον, εἶπεν Ἀριαῖος τάδε· «Κλέαρχος μὲν, ὧ ἄνδρες Ἕλληνας, ἐπεὶ ἐπιπορκῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς σπονδὰς λύων, ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθνηκε, Πρόξενος δὲ καὶ Μένων, ὅτι κατήγγειλαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν, ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν. ὑμᾶς δὲ βασιλεὺς τὰ ὄπλα ἀπαιτεῖ· ἐκιοῦτο γὰρ εἶναί φησιν, ἐπεὶ περ Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου δούλου».

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἕλληνες, ἔλεγε δὲ Κλεά- § 39—42
 νωρ ὁ Ὀρχομένιος· «᾽Ω κάκιστε ἀνθρώπων Ἄριαϊε καὶ
 οἱ ἄλλοι, ἔσοι ἦτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε θεοὺς
 οὔτ' ἀνθρώπους, οἵτινες, ὁμόσαντες ἡμῖν τοὺς αὐτοὺς φί-
 λους καὶ ἐχθροὺς νομῖεν, προδόντες ἡμᾶς σὺν Τισσαφέρνει
 τῷ ἀθεωτάτῳ τε καὶ πανουργοτάτῳ, τοὺς τε ἀνδρας αὐτοὺς,
 οἷς ὤμνυτε, ἀπολωλέκατε, καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδε-
 δικότες, σὺν τοῖς πολεμίοις ἐφ' ἡμᾶς ἔρχεσθε;» ὁ δὲ
 Ἄριαϊος εἶπε· «Κλέαρχος γὰρ πρόσθεν ἐπιβουλεύων
 φανερὸς ἐγένετο Τισσαφέρνει τε καὶ Ὀρόντῃ καὶ πᾶσιν
 ἡμῖν τοῖς σὺν τούτοις». ἐπὶ τούτοις Ξενοφῶν τάδε εἶπε·
 «Κλέαρχος μὲν τοίνυν, εἰ παρὰ τοὺς ὅρκους ἔλυε τὰς σπον-
 δάς, τὴν δίκην ἔχει· δίκαιον γὰρ ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιου-
 ροῦντας· Πρόξενος δὲ καὶ Μένων, ἐπεὶ περ εἰσὶν ὑμέτεροι
 μὲν εὐεργέται, ἡμέτεροι δὲ στρατηγοί, πέμψατε αὐτοὺς
 δεῦρο· δῆλον γὰρ ὅτι, φίλοι γε ὄντες ἀμφοτέροις, πειρά-
 σονται καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν τὰ βέλτιστα συμβουλεῦσαι». πρὸς
 ταῦτα οἱ βάρβαροι πολλὸν χρόνον διαλεχθέντες ἀλλήλοισι,
 ἀπήλθον, οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Α'. Στενοχωρία τῶν Ἑλλήνων. — Καθησύχασις αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος καὶ ἐκλογή νέων στρατηγῶν.

(1, 2—47)

§ 2 Ἐπεὶ δὲ οἱ στρατηγοὶ συνειλημμένοι ἦσαν καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπισπόμενοι ἀπωλώλεσαν, ἐν πολλῇ δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἐννοούμενοι μὲν, ὅτι ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις ἦσαν, κύκλῳ δὲ αὐταῖς πάντῃ πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις πολέμιοι ἦσαν, ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς ἔτι παρέξειν ἔμελλεν, ἀπείχον δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μείον ἢ μύρια στάδια, ἡγεμῶν δ' οὐδεὶς τῆς ἑδοῦ ἦν, παταμοὶ δὲ διεύργον ἀδιάβατοι ἐν μέσῳ τῆς οἴκαδε ὁδοῦ, προυδεώκεσαν δὲ αὐτοὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναθάντες βάρβαροι, μόνοι δὲ καταλελειμμένοι ἦσαν, οὐδὲ ἵππεά οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες, ὥστε εὐδηλον ἦν, ὅτι νικῶντες μὲν οὐδένα ἀκατακάνοιεν, ἡττηθέντων δὲ αὐτῶν οὐδεὶς ἂν λειφθεῖη.

§ 3 Ταῦτα ἐννοούμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες, ὀλίγοι μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἐσπέραν σίτου ἐγεύσαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυσαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὄπλα πολλοὶ οὐκ ἤλθον ταύτην τὴν νύκτα, ἀνεπαύοντο δέ, ὅπου ἐτύγχανεν ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεύδειν ὑπὸ λύπης καὶ πένθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παίδων, οὓς οὔποι' ἐνόμιζον ἔτι ὄψεσθαι. οὗτοι μὲν δὴ διακαίμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

§ 4—5 Ἦν δὲ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης ὢν συνηκολούθει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο οἴκοθεν, ξένος ὢν ἀρχαῖος· ὑπισχενέτο δὲ αὐτῷ, εἰ ἔλθοι, φίλον αὐτὸν Κύρῳ ποιήσειν, ὃν αὐτὸς ἔφη κρείττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρί-

δος· ὁ μέντοι Ξενοφῶν, ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν, ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας, καὶ ὁ Σωκράτης ὑποπτεύσας, μὴ τι πρὸς τῆς πόλεως ὑπαίτιον εἶη Κύρῳ φίλον γενέσθαι, ὅτι ἐδόκει Κῦρος προθύμως ταῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμῆσαι, συμβουλεύει τῷ Ξενοφῶντι, ἐλθόντα εἰς Δελφοὺς, ἀνακοινῶσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας.

Ἐλθὼν δ' ὁ Ξενοφῶν ἐπήρατο τὸν Ἀπόλλω, τίνοι ἂν § 6—7
θεῶν θύων καὶ εὐχόμενος κάλλιστα καὶ ἄριστα ἐλθοι· τὴν ἐδδὸν, ἣν ἐπινοεῖ, καὶ καλῶς πράξας σωθεῖη. καὶ ἀνειλεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων θεοῖς, οἷς εἶδει θύειν. ἐπεὶ δὲ πάλιν ἦλθε, λέγει τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει· ὁ δ' ἀκούσας ἤπιετο αὐτόν, ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον ἠρώτα, πότερον λῶνον εἶη αὐτῷ πορεύεσθαι ἢ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας ἰτέον εἶναι τοῦτ' ἐπυρθάνετο, ὅπως ἂν κάλλιστα πορευθεῖη. «ἐπεὶ μέντοι οὕτως ἦρου ταῦτ'», εἶφη, «χρὴ ποιεῖν, ὅσα ὁ θεὸς ἐκέλευσεν».

Ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν οὕτω θυσάμενος, οἷς ἀνειλεν ὁ § 8—10
θεός, ἐξέπλει, καὶ καταλαμβάνει ἐν Σάρδεσι Προξένον καὶ Κῦρον μέλλοντας ἦδη ἐρμῶν τὴν ἄνω ἐδδὸν, καὶ συνεστάθη Κύρῳ, προθυμουμένου δὲ τοῦ Προξένου καὶ ὁ Κῦρος συμπροθυμεῖτο μείναι αὐτόν, εἶπε δέ, ὅτι, ἐπειδὴν τάχιστα ἢ στρατεία λήξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψει αὐτόν. ἐλέγετο δὲ ὁ στόλος εἶναι εἰς Πισιδίαν, ἐστρατεύετο μὲν δὴ οὕτως ἐξαπατηθεῖς—οὐχ ὑπὸ Προξένου. οὐ γὰρ ἦδει τὴν ἐπὶ βασιλέα ἐρμῆν οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων πλὴν Κλεάρχου· ἐπεὶ μέντοι εἰς Κιλικίαν ἦλθον, σαφὲς πᾶσιν ἦδη ἐδόκει εἶναι, ὅτι ὁ στόλος εἶη ἐπὶ βασιλέα. φοβούμενοι δὲ τὴν ἐδδὸν καὶ ἄκοντες ὅμως οἱ πολλοὶ δι' αἰσχύνην καὶ ἀλλήλων καὶ Κῦρου συνηκολούθησαν· ὧν εἰς καὶ Ξενοφῶν ἦν.

Ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν, ἐλυπεῖτο μὲν σὺν ταῖς ἄλλοις καὶ § 11—12

οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν· μικρὸν δ' ὕπνου λαχὼν εἶδεν ὄναρ. ἔδοξεν αὐτῷ βροντῆς γενομένης, σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν πατρῴαν οἰκίαν, καὶ ἐκ τούτου λάμπεσθαι πᾶσα. περίφοβος δ' εὐθύς ἀνηγέρθη, καὶ τὸ ὄναρ τῇ μὲν ἔκρινεν ἀγαθόν, ὅτι ἐν πόνοις ὄν καὶ κινδύνοις φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἔδοξε· τῇ δὲ καὶ ἐφοβεῖτο, ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως τὸ ὄναρ ἐδόκει αὐτῷ εἶναι, κύκλῳ δὲ ἐδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ, μὴ οὐ δύναται ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν τῆς βασιλείας, ἀλλ' εἴργαιτο πάντοθεν ὑπὸ τινων ἀποριῶν.

13—14 Ὅποιόν τι μὲν δὴ ἐστὶ τὸ τοιοῦτον ὄναρ ἰδεῖν, ἔξεστι σκοπεῖν ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ ὄναρ. γίγνεται γὰρ τάδε. εὐθύς ἐπειδὴ ἀνηγέρθη, πρῶτον μὲν ἔννοια αὐτῷ ἐμπίπτει· «τί κατάκειμαι; ἢ δὲ νύξ προβαίνει· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ εἰκὸς τοὺς πολεμίους ἴξαι. εἰ δὲ γενησόμεθα ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδῶν μὴ οὐχὶ πάντα μὲν τὰ χαλεπώτατα ἐπιδόντας, πάντα δὲ τὰ δεινότατα παθόντας ὑβρίζομένους ἀποθανεῖν; ὅπως δ' ἀμυνόμεθα, οὐδεὶς παρασκευάζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακείμεθα, ὡσπερ ἐξὸν ἡσυχίαν ἄγειν. ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ ποίας πόλεως στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν; ποῖαν δ' ἡλικίαν ἐμαυτῷ ἐλθεῖν ἀναμένω; οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι πρεσβύτερος ἔσομαι, εἰάν τήμερον προδῶ ἐμαυτὸν τοῖς πολεμίοις».

15—18 Ἐκ τούτου ἀνίσταται καὶ συγκαλεῖ τοὺς Προξένου πρῶτον λοχαγούς. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν· «Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες λοχαγαί, οὔτε καθεύδειν δύναμαι, ὡσπερ οἶμαι οὐδ' ὑμεῖς, οὔτε κατακεῖσθαι ἔτι, ὄρων, ἐν οἷσις ἐσμέν. οἱ μὲν γὰρ πολέμοι δὴλόν ὅτι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πόλεμον ἐξέφηναν, πρὶν ἐνόμισαν καλῶς τὰ ἑαυτῶν παρασκευάσασθαι, ἡμῶν δ' οὐδεὶς οὐδὲν ἀντεπιμελεῖται, ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα. καὶ μὴν εἰ ὑψησόμεθα καὶ ἐπὶ βασιλεῖ γενησόμεθα, τί οἰόμεθα πείσεσθαι; ὅς καὶ τοῦ ἑμομητρίου

ἀδελφοῦ, καὶ τεθνηκότος ἤδη, ἀποτεμὼν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα ἀνεσταύρωσεν· ἡμᾶς δέ, οἷς κηδεμῶν μὲν οὐδεὶς πάρεστιν, ἐστρατεύσαμεν δὲ ἐπ' αὐτόν, ὡς δοῦλον ἀντὶ βασιλέως ποιήσουντες καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα, τί ἂν οἴομεθα παθεῖν; ἄρ' οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι, ὡς ἡμᾶς τὰ ἔσχατα αἰκισάμενος πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχοι τοῦ στρατεῦσαί ποτε ἐπ' αὐτόν; ἀλλ' ὅπως τοι μὴ ἐπ' ἐκείνῳ γενησόμεθα, πάντα ποιητέον.

» Ἐγὼ μὲν οὖν, ἔστε μὲν αἱ σπονδαὶ ἦσαν, οὐποτε § 19—20
ἐπαυόμεν ἡμᾶς μὲν οἰκτίρων, βασιλέα δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μακαρίζων, διαθεώμενος αὐτῶν, ὅσῃν μὲν χώραν καὶ οἶαν ἔχοιεν, ὡς δὲ ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, ὅσους δὲ θεράποντας, ὅσα δὲ κτήνη, χρυσὸν δέ, ἐσθῆτα δέ· τὰ δ' αὖ τῶν στρατιωτῶν ὅποτε ἐνθυμοίμην, ὅτι τῶν μὲν ἀγαθῶν τούτων οὐδενὸς ἡμῖν μετεῖη, εἰ μὴ πριαίμεθα, ὅτου δ' ὠνησόμεθα ἡδαι ἔτι ὀλίγους ἔχοντας, ἄλλως δὲ πως πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἢ ὠνουμένους ὄρκους ἤδη κατέχοντας ἡμᾶς· ταῦτ' οὖν λογιζόμενος ἐνίστα τὰς σπονδὰς μᾶλλον ἐφοβούμην ἢ νῦν τὸν πόλεμον.

» Ἐπεὶ μέντοι ἐκείνοι ἔλυσαν τὰς σπονδὰς, λελύσθαι § 21—23
μοι δοκεῖ καὶ ἡ ἐκείνων ὕbris καὶ ἡ ἡμετέρα ἀσάφεια. ἐν μέσῳ γὰρ ἤδη κεῖται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ ἄλλα, ὀπότεροι ἂν ἡμῶν ἄνδρες ἀμείνονες ὦσιν, ἀγωνοθέται δ' οἱ θεοὶ εἰσιν, οἱ σὺν ἡμῖν, ὡς τὸ εἰκόσ, ἔσονται. οὗτοι μὲν γὰρ αὐτοὺς ἐπιωρκήκασιν· ἡμεῖς δὲ πολλὰ ἐρώντες ἀγαθὰ στερρῶς αὐτῶν ἀπειχόμεθα διὰ τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους· ὥστε ἐξεῖναι μοι δοκεῖ εἶναι ἐπὶ τὸν ἀγῶνα πολὺ σὺν φρονήματι μείζονι ἢ τούτοις. ἔτι δ' ἔχομεν σώματα ἰκανώτερα τούτων καὶ φύγη καὶ θάληη καὶ πόνους φέρειν· ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὰς σὺν τοῖς θεοῖς ἀμείνονας· οἱ δὲ ἄνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ θνητοὶ μᾶλλον ἡμῶν, ἢν οἱ θεοὶ ὡπερ τὸ πρόσθεν νίκην ἡμῖν διδῶσιν.

§ 24—25 » Ἄλλ' ἕως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτ' ἐνθυμοῦνται, πρὸς τῶν θεῶν μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἀλλ' ἡμεῖς ἀρξώμεν τοῦ ἐξορμῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετὴν φάνητε τῶν λοχαγῶν ἄριστοι καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. καὶ γὰρ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἔπεισθαι ὑμῖν βούλομαι, εἰ δ' ὑμεῖς τάττετ' αὐτόν με ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγεύομαι ἐρύκειν ἀπ' ἑμαυτοῦ τὰ κακά».

§ 26 Ὁ μὲν ταῦτ' ἔλεξεν, οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀκούσαντες ἡγεῖσθαι ἐκέλευον πάντες, πλὴν Ἀπολλωνίδης τις ἦν βαιωτιάζων τῇ φωνῇ· οὗτος δ' εἶπεν, ὅτι φλυαροῖη, ὅστις λέγει ἄλλως πῶς σωτηρίας ἂν τυχεῖν ἢ βασιλέα πείσας, εἰ δύναίτο, καὶ ἅμα ἤρχετο λέγειν τὰς ἀπορίας.

§ 27—30 Ὁ μὲντοι Ξενοφῶν μεταξὺ ὑπολαβῶν ἔλεξεν ὧδε· «ὦ θαυμασιώτατε ἄνθρωπε, σὺ γε οὐδὲ ὄρων γιγνώσκεις, οὐδὲ ἀκούων μέμνησαι. ἐν ταῦτῳ γε μέντοι ἦσθα τούτοις, ὅτε βασιλεύς, ἐπεὶ Κῦρος ἀπέθανε, μέγα φρονήσας ἐπὶ τούτῳ, πέμπων ἐκέλευε παραδιδόναι τὰ ὅπλα. ἐπεὶ δὲ ἡμεῖς σὺ παραδόντες, ἀλλ' ἐξοπλισάμενοι ἐλθόντες παρεσκηνήσαμεν αὐτῷ, τί σὺ ἐποίησε πρέσβεις πέμπων καὶ σπονδὰς αἰτῶν καὶ παρέχων τὰ ἐπιτήδεια, ἔστε σπονδῶν ἔτυχεν; ἐπεὶ δ' αὖ οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, ὡσπερ δὴ σὺ κελεύεις, εἰς λόγους αὐτοῖς ἄνευ ὅπλων ἦλθον πιστεύσαντες ταῖς σπονδαῖς, σὺ νῦν ἐκεῖνοι παιδόμενοι, κεντούμενοι, ὑβριζόμενοι οὐδὲ ἀποθανεῖν οἱ τλήμονες δύνανται, καὶ μάλ', οἶμαι, ἐρῶντες τούτου; ἢ σὺ πάντα εἰδῶς, τοὺς μὲν ἀμύνεσθαι κελεύοντας φλυαρεῖν φήεις, πείθειν δὲ πάλιν κελεύεις ἰόντας; ἐμοί, ὦ ἄνδρες, δοκεῖ τὸν ἄνθρωπον τούτον μήτε προσεῖσθαι εἰς ταῦτόν ἡμῖν αὐτοῖς ἀφελομένους τε τὴν λοχαγίαν, σκευὴ ἀναθέντας, ὡς τοιοῦτῳ χρῆσθαι. οὗτος γὰρ καὶ τὴν πατρίδα

καταισχύνει· καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, ὅτι Ἕλληγ ὦν τοιοῦ-
τός ἐστιν».

Ἐντεῦθεν ὑπολαβὼν Ἀγασίας Στυμφάλιος εἶπεν· « Ἀλλὰ § 31—32
τούτῳ γε οὔτε τῆς Βοιωτίας προσήκει οὐδὲν οὔτε τῆς Ἑλ-
λάδος παντάπασιν, ἐπεὶ ἐγὼ αὐτὸν εἶδον ὥσπερ Λυδὸν ἀμ-
φότερα τὰ ὄτα τετραυπημένον». καὶ εἶχεν οὕτως. τοῦτον μὲν
οὖν ἀπήλασαν· οἱ δὲ ἄλλοι· παρὰ τὰς τάξεις ἰόντες, ὅπου
μὲν στρατηγὸς σῶος εἶη, τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν, ἐπόθεν
δὲ οἴχοιτο, τὸν ὑποστράτηγον, ὅπου δ' αὐτὸν λοχαγὸς σῶος
εἶη, τὸν λοχαγόν.

Ἐπεὶ δὲ πάντες συνήλθον, εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὄπλων § 33—34
ἐκαθέζοντο· καὶ ἐγένοντο οἱ συνελθόντες στρατηγοὶ καὶ
λοχαγοὶ ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν. ὅτε δὲ ταῦτα ἦν, σχεδὸν μέσαι
ἦσαν νύκτες. ἐνταῦθα Ἰερώνυμος Ἡλείος, πρεσβύτατος ὢν
τῶν Προξένου λοχαγῶν, ἤρχετο λέγειν ὧδε· « Ἡμῖν, ὦ
ἄνδρες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, ὁρῶσι τὰ παρόντα ἔδοξε
καὶ αὐτοῖς συνελθεῖν καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, ὅπως βουλευ-
σαίμεθα, εἴ τι δυναίμεθα ἀγαθόν. λέξον δ' », ἔφη, « καὶ σύ,
ὦ Ξενοφῶν, ἄπερ καὶ πρὸς ἡμᾶς ».

Ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενοφῶν· « Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ § 35—36
πάντες ἐπιστάμεθα, ὅτι βασιλεὺς καὶ Τισσαφέρνης, οὓς μὲν
ἐδυνήθησαν, συνειλήφασιν ἡμῶν, τοῖς δ' ἄλλοις δῆλον ὅτι
ἐπιβουλεύουσιν, ὥς, ἦν δύνωνται, ἀπολέσωσιν. ἡμῖν δὲ γε,
οἴμαι, πάντα ποιητέα, ὥς μήποτε ἐπὶ τοῖς βαρβάραις γενώ-
μεθα, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκεῖνοι ἐφ' ἡμῖν. εὐ τοίνυν ἐπίστασθε,
ὅτι ὑμεῖς τοσοῦτοι ὄντες, ὅσοι νῦν συνεληλύθατε, μέγιστον
ἔχετε καιρὸν· οἱ γὰρ στρατιῶται οὗτοι πάντες πρὸς ὑμᾶς
βλέπουσι, κἂν μὲν ὑμᾶς ὁρῶσιν ἀθυμοῦντας, πάντες κακοὶ
ἔσονται, ἦν δὲ ὑμεῖς αὐτοὶ τε παρασκευαζόμενοι φανεροὶ
ἦτε ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλῆτε, εὖ
ἴστα, ὅτι ἔφονται ὑμῖν καὶ πειράσσονται μιμεῖσθαι.

§ 37—38   » Ἴσως δέ τοι καὶ δίκαιόν ἐστιν ὑμᾶς διαφέρειν τι τούτων· ὑμεῖς γὰρ ἐστε στρατηγοί, ὑμεῖς ταξίάρχοι καὶ λοχαγοί· καὶ ὅτε εἰρήνη ἦν, ὑμεῖς καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονεκτεῖτε· καὶ νῦν τοίνυν, ἐπεὶ πόλεμός ἐστιν, ἀξιοῦν δεῖ ὑμᾶς αὐτοὺς ἀμείνους τε τοῦ πλῆθους εἶναι καὶ προβουλεύειν τούτων καὶ προπονεῖν, ἣν που δέη. καὶ νῦν πρῶτον μὲν οἶμαι ἂν ὑμᾶς μέγα ὠφελῆσαι τὸ στράτευμα, εἰ ἐπιμεληθείητε, ὅπως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ὡς τάχιστα στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀντικατασταθῶσιν· ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθὸν γένοιτο, ὡς μὲν συνελόντι εἰπεῖν, οὐδαμοῦ, ἐν δὲ δὴ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασιν. ἢ μὲν γὰρ εὐταξία σφίξειν δοκεῖ, ἢ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν.

§ 39—42   » Ἐπειδὴν δὲ καταστήσῃθε τοὺς ἄρχοντας, ὅσους δεῖ, ἦν καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραβαρύνητε, οἶμαι ἂν ὑμᾶς πάνυ ἐν καιρῷ ποιῆσαι· νῦν γὰρ ἴσως καὶ ὑμεῖς αἰσθάνεσθε, ὡς ἀθύμως μὲν ἦλθον ἐπὶ τὰ ὅπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακάς· ὥστε οὕτω γ' ἐχόντων οὐκ οἶδα, ὅ,τι ἂν τις χρήσαιτο αὐτοῖς, εἴτε νυκτὸς δεοὶ εἴτε καὶ ἡμέρας. ἦν δὲ τις αὐτῶν τρέψῃ τὰς γνώμας, ὡς μὴ τοῦτο μόνον ἐννοῶνται, τί πείσονται, ἀλλὰ καὶ τί ποιήσουσι, πολὺ εὐθυμότεροι ἔσονται. ἐπίστασθε γὰρ δὴ, ὅτι οὔτε πλῆθός ἐστιν οὔτε ἰσχὺς ἢ ἐν τῇ πολέμῳ τὰς νίκας ποιοῦσα, ἀλλ' ὀπότεροι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ταῖς ψυχαῖς ἐρρωμενέστεροι ἴωσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, τούτους ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἀντίοι οὐ δέχονται.

§ 43—44   » Ἐντεθύμημαι δ' ἔγωγε, ὦ ἄνδρες, καὶ τοῦτο, ὅτι, ὀπόσοι μὲν μαστεύουσι· ζῆν ἐκ παντὸς τρόπου ἐν τοῖς πολέμοις, οὗτοι μὲν κακῶς τε καὶ αἰσχροῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν, ὀπόσοι δὲ τὸν μὲν θάνατον ἐγνώκασιν· πᾶσι κοινὸν εἶναι καὶ ἀναγκαῖον ἀνθρώποις, περὶ δὲ τοῦ καλῶς

ἀποθνήσκειν ἀγωνίζονται, τούτους ὀρώ μᾶλλον πως εἰς τὸ γῆρας ἀφικνουμένους καί, ἕως ἂν ζῶσιν, εὐδαιμονέστερον διάγοντας. ἃ καὶ ἡμᾶς δεῖ νῦν καταμαθόντας, ἐν τοιοῦτῳ γὰρ καιρῷ ἔσμεν, αὐτούς τε ἀνδρας ἀγαθοὺς εἶναι καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν». ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο.

Μετὰ δὲ τοῦτον εἶπε Χειρίσοφος· «Ἄλλὰ πρόσθεν μὲν, § 45—47 ὦ Ξενοφῶν, τοσοῦτον μόνον σὲ ἐγίγνωσκον, ὅσον ἤκουον Ἰθνηναίων εἶναι, νῦν δὲ καὶ ἐπαινῶ σε, ἐφ' οἷς λέγεις τε καὶ πράττεις, καὶ βουλοίμην ἂν ὅτι πλείστους εἶναι τοιούτους· κοινὸν γὰρ ἂν εἶη τὸ ἀγαθόν. καὶ νῦν», ἔφη, «μὴ μέλλωμεν, ὦ ἄνδρες, ἀλλ' ἀπελθόντες ἤδη αἰρεῖσθε οἱ δεόμενοι ἄρχοντας, καὶ ἐλόμενοι ἤχετε εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου καὶ τοὺς αἰρεθέντας ἄγετε· ἔπειτ' ἐκεῖ συγκαλούμεν τοὺς ἄλλους στρατιώτας. παρέστω δ' ἡμῖν», ἔφη, «καὶ Τολμίδης ὁ κῆρυξ». καὶ ἅμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνέστη, ὡς μὴ μέλλοιτο, ἀλλὰ περαίνοιτο τὰ δέοντα. ἐκ τούτου ἠρέθησαν ἄρχοντες ἀντὶ μὲν Κλεάρχου Τιμασίων Δαρδανεύς, ἀντὶ δὲ Σωκράτους Ξυθικλῆς Ἀχαιός, ἀντὶ δὲ Ἁγίου Κλεάνωρ Ἀρκάς, ἀντὶ δὲ Μένωνος Φιλήσιος Ἀχαιός, ἀντὶ δὲ Προξένου Ξενοφῶν Ἰθνηναῖος.

Β'. Λόγοι Χειρισόφου, Κλεάνωρος καὶ Ξενοφῶντος ἐν τῇ συνελεύσει τοῦ στρατεύματος περὶ ἐξακολουθήσεως τοῦ πολέμου.

(2, 1—39)

Ἐπεὶ δὲ ἤρηντο, ἡμέρα τε σχεδὸν ὑπέφαινε, καὶ εἰς § 1—3 τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου ἦγον οἱ ἄρχοντες, καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς, προφύλακας καταστήσαντας, συγκαλεῖν τοὺς στρατιώτας. ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατιῶται συνῆλθον, ἀνέστη πρῶτος μὲν Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ ἔλεξεν ὧδε· «Ἄνδρες στρατιῶται, χαλεπὰ μὲν τὰ παρόντα, ἐπότε ἀν-

δρῶν στρατηγῶν τοιούτων στερόμεθα καὶ λοχαγῶν καὶ στρατιωτῶν, πρὸς δ' εἴη καὶ οἱ ἀμφὶ Ἄριατον οἱ πρόσθεν σύμμαχοι ὄντες προδεδώκασιν ἡμᾶς· ὅμως δὲ δεῖ ἐκ τῶν παρόντων ἄνδρας ἀγαθοὺς τελέθειν καὶ μὴ ὑφίεσθαι, ἀλλὰ πειραῖσθαι, ὅπως, ἦν μὲν δυνώμεθα, καλῶς νικῶντες σφισώμεθα· εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ καλῶς γε ἀπεθνήσκωμεν, ὑποχείριοι δὲ μηδέποτε γενώμεθα ζῶντες τοῖς πολεμίοις. οἶμαι γὰρ ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν, οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν».

§ 4—6 Ἐπὶ τούτῳ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὧδε· «Ἄλλ' ὄρατε μὲν, ὦ ἄνδρες, τὴν βασιλέως ἐπιτοκίαν καὶ ἀρέβειαν, ὄρατε δὲ τὴν Τισσαφέρους ἀπιστίαν, ὅστις λέγων, ὡς γείτων τε εἶη τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ πλείστου ἂν ποιήσαιτο σφῆσαι ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τούτοις αὐτὸς ὁμόσας ἡμῖν, αὐτὸς δεξιὰς δούς, αὐτὸς ἐξαπατήσας συνέλαβε τοὺς στρατηγούς, καὶ οὐδὲ Δία ξένιον ἠδέσθη, ἀλλὰ Κλεάρχῳ καὶ ὁμοτράπεζος γενόμενος, αὐτοῖς τούτοις ἐξαπατήσας τοὺς ἄνδρας ἀπολώλεκεν. Ἄριατος δέ, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλέα καθιστάναι, καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστὰ μὴ προδώσειν ἀλλήλους, καὶ οὗτος οὔτε τοὺς θεοὺς δεῖσας οὔτε Κύρον τεθνηκότα αἰδεσθεῖς, τιμώμενος μάλιστα ὑπὸ Κύρου ζῶντος νῦν πρὸς τοὺς ἐκείνου ἐχθίστους ἀποστάς, ἡμᾶς τοὺς Κύρου φίλους κικῶς ποιεῖν πειράται. ἀλλὰ τούτους μὲν οἱ θεοὶ ἀποτίσαντο· ἡμᾶς δὲ δεῖ, ταῦτα ὀρῶντας, μήποτε ἐξαπατηθῆναι εἴη ὑπὸ τούτων, ἀλλὰ μαχομένους, ὡς ἂν δυνώμεθα κράτιστα, τούτο, ὅτι ἂν δοκῇ τοῖς θεοῖς, πάσχειν».

§ 7 Ἐκ τούτου Ξενοφῶν ἀνίσταται ἐσταλμένος ἐπὶ πόλεμον, ὡς ἐδύνατο κάλλιστα, νομίζων, εἴτε νίκην διδοῖεν οἱ θεοί, τὸν κάλλιστον κόσμον τῇ νικᾷν πρέπειν, εἴτε τελευτᾶν δέοι, ὀρθῶς ἔχειν, τῶν καλλίστων ἐαυτὸν ἀξιῶσαντα, ἐν τούτοις τῆς τελευτῆς τυγχάνειν· τοῦ λόγου δὲ ἤρχετο ὧδε.

§ 8 «Τὴν μὲν τῶν βαρβάρων ἐπιτοκίαν τε καὶ ἀπιστίαν λέγει

μὲν Κλεάνωρ, ἐπίστασθε δὲ καὶ ὑμεῖς, οἶμαι. εἰ μὲν σὺν βου-
λόμεθα πάλιν αὐτοῖς διὰ φιλίας ἰέναι, ἀνάγκη ἡμᾶς πολλὴν
ἀθυμίαν ἔχειν, ὀρώντας καὶ τοὺς στρατηγούς, οἳ διὰ πίστεως
αὐτοῖς ἑαυτοὺς ἐνεχείρισαν, οἷα πεπόνθασιν· εἰ μὲντοι δια-
νοούμεθα σὺν τοῖς ὅπλοις ὧν τε πεποιήκασι δίκην ἐπιθεῖναι
αὐτοῖς καὶ τὸ λοιπὸν διὰ παντὸς πολέμου αὐτοῖς ἰέναι, σὺν
τοῖς θεοῖς πολλὰ ἡμῖν καὶ καλὰ ἐλπίδες εἰσὶ σωτηρίας».

Τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ, πτάρνυται τις· ἀκούσαντες δ' § 9
οἱ στρατιῶται, πάντες μιᾷ ὀρμῇ προσεκύνησαν τὸν θεόν,
καὶ ὁ Ξενοφῶν εἶπε· «Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες, ἐπεὶ, περὶ σω-
τηρίας ἡμῶν λεγόντων, οἰωνὸς τοῦ Διὸς τοῦ σωτήρος ἐφά-
νη, εὐξασθαι τῇ θεῇ τούτῃ θύσειν σωτήρια, ὅπου ἂν πρῶ-
τον εἰς φιλίαν χώραν ἀφικώμεθα, συνεπεύξασθαι δὲ καὶ τοῖς
ἄλλοις θεοῖς θύσειν κατὰ δύναμιν. καὶ ὅτω δοκεῖ ταῦτ'»,
ἔφη, «ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα». καὶ ἀνέτειναν ἅπαντες. ἐκ
τούτου ἠῤῥξαντο καὶ ἐπαιάνισαν.

Ἐπεὶ δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς εἶχεν, ἤρχετο πάλιν ὧδε· § 10
«Ἐτύγχανον λέγων, ὅτι πολλὰ καὶ καλὰ ἐλπίδες ἡμῖν
εἰεν σωτηρίας. πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδοῦμεν τοὺς
τῶν θεῶν ὅρκους, οἳ δὲ πολέμοι ἐπιωρκήκασι τε καὶ τὰς
σπονδὰς παρὰ τοὺς ὅρκους λελύκασιν. οὕτω δ' ἐχόντων,
εἰκὸς τίς μὲν πολεμίοις ἐναντίους εἶναι τοὺς θεούς, ἡμῖν
δὲ συμμάχους, ὅπερ ἱκανοί εἰσι καὶ τοὺς μεγάλους ταχὺ
μικροὺς ποιεῖν καὶ τοὺς μικροὺς, κἂν ἐν δεινοῖς ὣσι, σφί-
ζειν εὐτετέως, ὅταν βούλωται.

»Ἐπειτα δὲ ἀναμνήσω γὰρ ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων § 11-13
τῶν ἡμετέρων κινδύνους, ἵνα εἰδῆτε, ὡς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν
προσῆκει εἶναι, σφύζονται τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ πάνυ δεινῶν
οἳ ἀγαθοί. ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς
παμπληθεῖ στόλῳ, ὡς ἀφανισόντων τὸς Ἀθήνας, ὑποστῆναι
αὐτοῖς Ἀθηναῖοι τοληήσαντες, ἐλίχσαν αὐτούς. καὶ εὐξάμε-

νοι τῇ Ἀρτέμιδι, ὁπόσους κατακάνοιεν τῶν πολεμίων, τσαύ-
 τας χιμαίρας καταθύσειν τῇ θεῇ, ἐπεὶ οὐκ εἶχον ἱκανὰς εὐ-
 ρεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς κατ' ἐνιαυτὸν πεντακοσίας θύειν, καὶ ἔτι
 νῦν ἀποθύουσιν. ἔπειτα, ὅτε Ξέρξης ὕστερον, ἀγείρας τὴν ἀνα-
 ρίθμητον στρατιάν, ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τότε ἐνίκων
 οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τοὺς τούτων προγόνους καὶ κατὰ γῆν
 καὶ κατὰ θάλατταν. ὧν ἔστι μὲν τεκμήρια ὄραν τὰ τρόπαια,
 μέγιστον δὲ μνημεῖον ἡ ἐλευθερία τῶν πόλεων, ἐν αἷς ὑμεῖς
 ἐγένεσθε καὶ ἐτράφητε· οὐδένα γὰρ ἀνθρώπου δεσπότην,
 ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προσκυνεῖτε. τοιούτων μὲν ἔστε προγόνων.

§ 11—16   »Οὐ μὲν δὴ τοῦτό γε ἐρῶ, ὡς ὑμεῖς καταισχύνετε αὐτούς·
 ἀλλ' οὐπω πολλαὶ ἡμέραι, ἀφ' οὗ, ἀντιταξάμενοι τούτοις τοῖς
 ἐκείνων ἐκγόνοις, πολλαπλασίους ὑμῶν ἐνικᾶτε σὺν τοῖς
 θεοῖς. καὶ τότε μὲν δὴ περὶ τῆς Κύρου βασιλείας ἄνδρες
 ἦτε ἀγαθοί· νῦν δ', ὅποτε περὶ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὁ
 ἀγὼν ἔστι, πολὺ δῆπου ὑμᾶς προσήκει καὶ ἀμείνονας καὶ
 προθυμοτέρους εἶναι. ἀλλὰ μὴν καὶ θαρραλεωτέρους νῦν πρέ-
 πει εἶναι πρὸς τοὺς πολεμίους. τότε μὲν γὰρ ἄπειροι ὄντες
 αὐτῶν, τό τε πλῆθος ἄμετρον ὄρωντες, ὅμως ἐτολμήσατε σὺν
 τῷ πατρίῳ φρονήματι ἵέναι εἰς αὐτούς· νῦν δέ, ὅποτε καὶ
 πείραν ἤδη ἔχετε αὐτῶν, ὅτι οὐ θέλουσι καὶ πολλαπλάσιοι
 ὄντες δέχεσθαι ὑμᾶς, τί ἔτι ὑμῖν προσήκει τούτους φοβεῖσθαι;

§ 17   »Μηδὲ μέντοι τοῦτο μείον δόξεητε ἔχειν, ὅτι οἱ Ἀρταίου
 πρόσθεν σὺν ἡμῖν τατιτόμενοι νῦν ἀφροστήκασιν. ἔτι γὰρ οὗτοι
 κακίωνές εἰσι τῶν ὑφ' ἡμῶν ἠττημένων· ἔφυγον γοὺν
 ἐκείνους καταλιπόντες ἡμᾶς. τοὺς δὲ θέλοντας φυγῆς ἀρ-
 χεῖν πολὺ κρεῖττον σὺν τοῖς πολεμίσις τατιτομένους ἢ ἐν
 τῇ ὑμετέρᾳ τάξει ὄραν.

§ 18—19   »Ἐὶ δέ τις ὑμῶν ἀθυμεῖ, ὅτι ἡμῖν μὲν οὐκ εἰσὶν ἱππεῖς,
 τοῖς δὲ πολεμίσις πολλοὶ πάρεισιν, ἐνθυμήθητε, ὅτι μύριοι
 ἱππεῖς οὐδὲν ἄλλο ἢ μύριοι εἰσὶν ἄνθρωποι· ὑπὸ μὲν γὰρ

ἔππου ἐν μάχῃ οὐδαίς πρόποτε οὔτε δηχθεῖς οὔτε λακτισθεῖς ἀπέθανεν, οἱ δὲ ἄνδρες εἰσὶν οἱ ποιοῦντες, ὅτι ἂν ἐν ταῖς μάχαις γίγνηται. οὐκοῦν τῶν ἱπέων πολὺ ἡμεῖς ἐπ' ἀσφαλεστέρου ὀχθήματός ἐσμεν· οἱ μὲν γὰρ ἐφ' ἔππων κρέμανται, φοβούμενοι οὐχ ἡμᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ καταπεσεῖν ἡμεῖς δ' ἐπὶ γῆς βεβηκότες, πολὺ μὲν ἰσχυρότερον παίσομεν, ἢν τις προσίῃ, πολὺ δὲ μᾶλλον, ὅτου ἂν βουλώμεθα, τευξόμεθα. ἐνὶ δὲ μόνῳ προσέχουσιν οἱ ἱππεῖς· φεύγειν αὐτοῖς ἀσφαλέστερόν ἐστιν ἢ ἡμῖν.

»Εἰ δὲ δὴ τὰς μὲν μάχας θαρραῖτε, ὅτι δὲ οὐκέτι ἡμῖν § 20—21
Τισσαφέρνης ἡγήσεται οὐδὲ βασιλεὺς ἀγορὰν παρέξει, τοῦτο ἄχθεσθε, σκέψασθε, πότερον κρεῖττον Τισσαφέρνην ἡγεμόνα ἔχειν, ὅς ἐπιβουλεύων ἡμῖν φανερός ἐστιν, ἢ οὓς ἂν ἡμεῖς ἄνδρας λαβόντες ἡγεῖσθαι κελεύωμεν, οἱ εἴσονται, ὅτι, ἢν τι περὶ ἡμᾶς ἀμαρτάνωσι, περὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς καὶ σώματα ἀμαρτήσονται. τὰ δὲ ἐπιτήδεια πότερον ὠνεῖσθαι κρεῖττον ἐκ τῆς ἀγορᾶς, ἣς οὗτοι παρῆχον, μικρὰ μέτρα πολλοῦ ἀργυρίου, μηδὲ τοῦτο ἔτι ἔχοντας, ἢ αὐτοὺς λαμβάνειν, ἢν περ κρατῶμεν, μέτρῳ χρωμένους, ὅπόσῃ ἂν ἕκαστος βούληται;

»Εἰ δὲ ταῦτα μὲν γινώσκετε, ὅτι κρεῖττονα, τοὺς δὲ § 22
ποταμοὺς ἄπορον νομίζετε εἶναι καὶ μεγάλως ἡγεῖσθε ἐξαπατηθῆναι διαβάντες, σκέψασθε, εἰ ἄρα τοῦτο καὶ μωρότατον πεποιήκασιν οἱ βάρβαροι. πάντες γὰρ ποταμοί, εἰ καὶ πρόσω τῶν πηγῶν ἄποροί εἰσι, προῖοσι πρὸς τὰς πηγὰς διαβατοὶ γίνονται, οὐδὲ τὸ γόνυ βρέχοντες.

»Εἰ δὲ μήθ' οἱ ποταμοὶ διήσουσιν, ἡγεμῶν τε μηδεῖς § 23—24
ἡμῖν φανεῖται, οὐδ' ὡς ἡμῖν γε ἀθυμητέον. ἐπιστάμεθα μὲν γὰρ Μυσούς, οὓς οὐκ ἂν ἡμῶν φαῖμεν βελτίους εἶναι, ὅτι ἐν τῇ βασιλέως χώρᾳ πολλὰς τε καὶ εὐδαίμονας καὶ μεγάλας πόλεις οἰκοῦσιν, ἐπιστάμεθα δὲ Πισίδας ὡσαύτως, Λυκάονας δὲ καὶ αὐτοὶ εἶδομεν, ὅτι ἐν τοῖς πεδίοις τὰ

ἐρυμνά καταλαβόντες τὴν τούτων χώραν καρποῦνται· καὶ ἡμᾶς δ' ἂν ἔφην ἔγωγε χρῆναι μήπω φανεροὺς εἶναι οἴκαδε ὠρμημένους, ἀλλὰ κατασκευάζεσθαι, ὡς αὐτοῦ που οἰκῆσοντας. οἶδα γάρ, ὅτι καὶ Μυσαῖς βασιλεὺς πολλοὺς μὲν ἡγεμόνας ἂν δοίη, πολλοὺς δ' ἂν ὁμήρους τοῦ ἀδόλως ἐκπέμψειν, καὶ ἔδοποιήσειέ γ' ἂν αὐτοῖς, καὶ εἰ σὺν τεθρίπποις βούλοιντο ἀπιέναι. καὶ ἡμῖν γ' ἂν οἶδα, ὅτι τρισάσμενος ταῦτ' ἐποίει, εἰ ἑώρα ἡμᾶς μένειν κατασκευαζομένους.

§ 25—26   » Ἄλλὰ γὰρ δέδοικα, μή, ἂν ἅπαξ μάθωμεν ἀργοὶ ζῆν καὶ ἐν ἀφθόνοις βιοτεύειν, ὥσπερ οἱ Λωτοφάγοι ἐπιλαθώμεθα τῆς οἴκαδε ἐδοῦ. δοκεῖ οὖν μοι εἰκόσ καὶ δίκαιον εἶναι πρῶτον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους πειρᾶσθαι ἀφικνεῖσθαι καὶ ἐπιδειξαι τοῖς Ἑλλησιν, ὅτι ἐκόντες πέονται, ἔξδν αὐτοῖς τοὺς νῦν σκληρῶς ἐκεῖ βιοτεύοντας, ἐνθάδε κομισαμένους, πλουσίους ἐρᾶν.

§ 27—28   » Ἄλλὰ γάρ, ὦ ἄνδρες, πάντα ταῦτα τάγαθὰ δῆλον, ὅτι τῶν κρατούντων ἐστί· τοῦτο δὴ δεῖ λέγειν, ὅπως ἂν πορευοίμεθά τε ὡς ἀσφαλέστατα καί, εἰ μάχεσθαι δεοί, ὡς κράτιστα μαχοίμεθα. πρῶτον μὲν τοίνυν», ἔφη, «δοκεῖ μοι κατακαῦσαι τὰς ἀμάξας, ἃς ἔχομεν, ἵνα μὴ τὰ ζεύγη ἡμῶν στρατηγῆ, ἀλλὰ πορευώμεθα, ὅπη ἂν τῆ στρατιᾷ συμφέρη· ἔπειτα καὶ τὰς σκηναὺς συγκατακαῦσαι. αἴται γὰρ αὐ ὄχλον μὲν παρέχουσιν ἄγειν, συνωφελοῦσι δ' οὐδὲν οὔτε εἰς τὸ μάχεσθαι οὔτ' εἰς τὸ ἐπιτήδεια ἔχειν. ἔτι δὲ καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν τὰ περιττὰ ἀπαλλάξωμεν, πλην ὅσα πολέμου ἕνεκεν ἢ σίτων ἢ ποτῶν ἔχομεν, ἵνα ὡς πλείστοι μὲν ἡμῶν ἐν ταῖς ὄπλοις ᾖσιν, ὡς ἐλάχιστοι δὲ σκευοφορῶσι. κρατουμένων μὲν γὰρ ἐπίστασθε, ὅτι πάντα ἀλλότρια· ἦν δὲ κρατῶμεν, καὶ τοὺς πολεμίους δεῖ σκευοφόρους ἡμετέρους νομίζειν.

§ 29—31   » Λοιπὸν μοι εἰπεῖν, ὅπερ καὶ μέγιστον νομίζω εἶναι· δρᾶτε γὰρ καὶ τοὺς πολεμίους, ὅτι οὐ πρόσθεον ἐξενεγκεῖν

ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον, πρὶν τοὺς στρατηγούς ἡμῶν συνέλθωσιν, νομίζοντες, ὄντων μὲν τῶν ἀρχόντων καὶ ἡμῶν πειθομένων, ἱκανοὺς εἶναι ἡμᾶς περιγενέσθαι τῇ πολέμῳ, λαθόντες δὲ τοὺς ἄρχοντας, ἀναρχία ἂν καὶ ἀταξία ἐνόμιζον ἡμᾶς ἀπολέσθαι. δεῖ οὖν πολὺ μὲν τοὺς ἄρχοντας ἐπιμελεστέρους γενέσθαι τοὺς νῦν τῶν πρόσθεν, πολὺ δὲ τοὺς ἀρχομένους εὐτακτοτέρους καὶ πειθομένους μᾶλλον τοῖς ἄρχουσι νῦν ἢ πρόσθεν· ἦν δέ τις ἀπειθῆ, ψηφίσασθαι τὸν ἀεὶ ὑμῶν ἐντυγχάνοντα σὺν τῇ ἀρχοντι κολάζειν· οὕτως οἱ πολέμοι πλείστοιν ἐφεισμένοι ἔσονται· τῆδε γὰρ τῇ ἡμέρᾳ μυρίους ἔφονται ἄνθ' ἑνὸς Κλεάρχους τοὺς οὐδενὶ ἐπιτρέφοντας κακῶ εἶναι.

» Ἀλλὰ γὰρ καὶ περαίνειν ἤδη ὥρα· ἴσως γὰρ οἱ πολέ- § 32
μοι αὐτίκα παρέσονται. ὅτι οὖν ταῦτα δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἐπικυρωσάτω ὡς τάχιστα, ἵνα ἔργῳ περαίνηται. εἰ δέ τι ἄλλο βέλτιον ἢ ταύτῃ τολμάτω καὶ ὁ ἰδιώτης διδάσκειν· πάντες γὰρ κοινῆς σωτηρίας δεόμεθα».

Μετὰ ταῦτα Χειρίσοφος εἶπεν· « Ἄλλ' εἰ μὲν τινος § 33
ἄλλου δεῖ πρὸς τούτοις, οἷς λέγει Ξενοφῶν, καὶ αὐτίκα ἐξέσται ποιεῖν· ἃ δὲ νῦν εἴρηκε, δοκεῖ μοι ὡς τάχιστα ψηφίσασθαι ἄριστον εἶναι· καὶ ὅτι δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα». ἀνέτειναν πάντες.

Ἄναστας δὲ πάλιν εἶπε Ξενοφῶν· « ὦ ἄνδρες, ἀκούσατε § 34—36
ὧν προσδεῖν δοκεῖ μοι. δῆλον, ὅτι πορεύεσθαι ἡμᾶς δεῖ, ὅπου ἔξομεν τὰ ἐπιτήδεια· ἀκούω δὲ κώμας εἶναι καλὰς οὐ πλέον εἴκοσι σταδίων ἀπεχούσας· οὐκ ἂν σὺν θαυμάζοιμι, εἰ οἱ πολέμοι, ὡσπερ οἱ δειλοὶ κύνες τοὺς μὲν παριόντας διώκουσίν τε καὶ δάκνουσιν, ἡνίκ' ἰδύωνται, τοὺς δὲ διώκοντας φεύγουσιν, εἰ καὶ αὐτοὶ ἡμῖν ἀπιούσιν ἐπακολουθοῖεν. ἴσως οὖν ἀσφαλέστερον ἡμῖν πορεύεσθαι, πλαίσιον ποιησαμένους τῶν ὄπλων, ἵνα τὰ σκευοφόρα καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἐν ἀσφαλεστέρῳ ᾖ. εἰ οὖν νῦν ἀποδειχθεῖ, τίνας χρὴ ἡγεῖσθαι τοῦ πλαισίου καὶ τὰ πρό-

σθεν κοσμεῖν, καὶ τίνας ἐπὶ τῶν πλευρῶν ἑκατέρων εἶναι, τίνας δ' ὀπισθοφυλακεῖν, οὐκ ἂν, ὅποτε οἱ πολέμιοι ἔλθοιεν, βουλεύεσθαι ἡμᾶς δεῖοι, ἀλλὰ χρήμεθα ἂν εὐθὺς τοῖς τεταγμένοις.

§ 37—38

»Εἰ μὲν οὖν ἄλλο τις βέλτιον ὄρα, ἄλλως ἐχέτω· εἰ δὲ μὴ, Χειρίσοφος μὲν ἤγοιτο, ἐπειδὴ καὶ Λακεδαιμονίός ἐστι τῶν δὲ πλευρῶν ἑκατέρων δύο τῷ πρεσβυτάτῳ στρατηγῷ ἐπιμελοῖσθην· ὀπισθοφυλακοῦμεν δ' ἡμεῖς οἱ νεώτατοι, ἐγὼ καὶ Τιμασίων, τὸ νῦν εἶναι. τὸ δὲ λοιπὸν πειρώμενοι ταύτης τῆς τάξεως βουλευσόμεθα, ὅτι ἂν ἀεὶ κράτιστον δοκῆ εἶναι. εἰ δέ τις ἄλλο ὄρα βέλτιον, λεξάτω». ἐπεὶ δ' αὐτεῖς ἀντέλεγον, εἶπεν· «Ὅτι δὲ δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα». ἔδοξε ταῦτα.

§ 39

«Νῦν τοίνυν», ἔφη, «ἀπίοντας ποιεῖν δεῖ τὰ δεδογμένα. καὶ ὅστις τε ὕμῶν τοὺς οἰκείους ἐπιθυμεῖ ἰδεῖν, μεμνήσθω ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι· οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλως τούτου τυχεῖν· ὅστις τε ζῆν ἐπιθυμεῖ, πειράσθω νικᾶν· τῶν μὲν γὰρ νικῶντων τὸ κατακαίνειν, τῶν δὲ ἠττωμένων τὸ ἀποθνήσκειν ἐστὶ· καὶ εἴ τις δὲ χρημάτων ἐπιθυμεῖ, κρατεῖν πειράσθω· τῶν γὰρ νικῶντων ἐστὶ καὶ τὰ ἐχυτῶν σφῆζειν καὶ τὰ τῶν ἠττωμένων λαμβάνειν».

[Οἱ Ἕλληγες ἐκτελοῦν πᾶν ὅ,τι ἀπεφάσισαν, κατακαίουν δηλ. τὰς ἀμάξας, τὰς σκηνὰς καὶ τὰ περιττὰ σκεύη· κατόπιν δὲ ἀρχίζουσι νὰ εἰσιμαῖζον τὸ γεῦμα τῶν· ἀλλ' ἐν ᾧ τὸ ἠτοιμαζόν ἔρχεται ὁ Πέρσης Μιθραδάτης μὲ 30 περίπου ἵππεῖς, ὁ ὁποῖος προσποιούμενος φιλίαν πρὸς τοὺς Ἕλληνας ζητεῖ νὰ μάθῃ τοὺς σκοπούς τῶν, διὰ νὰ ἐκστρατεύσῃ δῆθεν καὶ αὐτὸς μαζί τῶν. Οἱ Ἕλληγες ἐννοήσαντες ὅτι ὁ Μιθραδάτης εἶχε σταλῆ ἀπὸ τοὺς Πέρσας πρὸς κατασκόπευσιν ἀποφασίζουσι νὰ κηρύξουν τὸν πόλεμον πρὸς τοὺς Πέρσας μὴ δεχόμενοι διαπραγματεύσεις μὲ αὐτούς. Μετὰ ταῦτα δέ, ἀφ' οὗ ἐγευματίσαν καὶ διέβησαν τὸν Ζαπάταν, ἐμφανίζεται πάλιν ὁ Μιθραδάτης ἔχων μαζί του περὶ τοὺς 200 ἵππεῖς, τοξότας δὲ καὶ σφενδονήτας 400 περίπου· ὅταν

δ' ἐπλησίασαν τοὺς Ἑλληνας, τραυματίζουσι αὐτοὺς τοξεύοντες καὶ σφενδονίζοντες. Οἱ δ' ὀπισθοφύλακες τῶν Ἑλλήνων ἐπιχειροῦσάντες χωρὶς ἰππεῖς καὶ ἐπιτηδείους τοξότας νὰ καταδιώξουν τοὺς Πέρσας δὲν προσεοῦν μὲν καμμίαν βλάβην εἰς αὐτοὺς, πολλὰ δὲ πάσχουν. Διὰ τοῦτο καταλαμβάνει καὶ πάλιν τοὺς Ἑλληνας ἀθυμία καὶ οἱ στρατηγοὶ κατηγοροῦν τὸν Ξενοφῶντα, διότι οὗτος ἀποσπασθεὶς ἀπὸ τῆς φάλαγγος ἐτρόπη εἰς καταδίωξιν τοῦ ἐχθροῦ. Ὁ Ξενοφῶν ὁμολογῶν τὸ σφάλμα του φρονεῖ ὅτι εἶναι ἀνάγκη ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον νὰ καταρτίσουν σφενδονήτας καὶ ἰππεῖς, διὰ νὰ μὴ δύνανται πλέον οἱ ἐχθροὶ νὰ βλάβουν αὐτοὺς πορευομένους. Τοῦτο δέχονται ὅλοι καὶ τὴν νύκτα ἐκεῖνην καταρτίζονται 200 μὲν Ῥόδιοι σφενδονῆται, 50 δὲ ἰππεῖς.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν, ἀφ' οὗ διέβησαν ἐπικίνδυνον χαράδραν, προσβάλλει πάλιν αὐτοὺς ὁ Μιθραδάτης μὲ 1000 μὲν ἰππεῖς, σφενδονήτας δὲ καὶ τοξότας ἕως 4000· οἱ Ἕλληνες ὅμως μὲ τοὺς σφενδονήτας καὶ μὲ τοὺς ἰππεῖς, τοὺς ὁποίους εἶχον παρσκευάσει τὴν προηγουμένην ἡμέραν, ἐπιτεθέντες τοὺς τρέπουσι εἰς φυγὴν καὶ πολλοὺς ἐξ αὐτῶν φονεύουσι. Μετὰ ταῦτα ἀσφαλῶς πλέον πορευόμενοι φθάνουσι εἰς τὴν παρὰ τὸν Τίγρητα μεγάλην καὶ ἀκατοίκητον πόλιν Λάρισαν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ τὴν ἐπομένην εἰς τὴν πόλιν Μέσπιλα. Τὴν τρίτην ἡμέραν, ἐν ᾗ ἐπορεύοντο, ἐμφανίζεται ὁ Τισσαφέρης μὲ πολυῖσθμον στρατὸν καὶ ἀφ' οὗ ἐπλησίασε καὶ ἐτοποθέτησεν ἄλλα μὲν ἐκ τῶν ταγμάτων τοῦ ὀπισθεν τῶν Ἑλλήνων, ἄλλα δὲ εἰς τὰ πλάγια, δὲν τολμᾷ νὰ συμπλαῖ, ἀλλὰ διατάσσει μόνον νὰ σφενδονίζουσι καὶ νὰ τοξεύουσι. Ἄλλὰ καὶ αὐτὸς ἀποκρούεται ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας σφενδονήτας καὶ τοξότας, οἱ ὅποιοι δὲν ἀστοχοῦν τοῦ σκοποῦ τῶν ἕνεκα τοῦ μεγάλου πλήθους τῶν βαρβάρων. Μετὰ ταῦτα οἱ μὲν Ἕλληνες ἐξακολουθοῦν τὴν πορείαν τῶν, οἱ δὲ βάρβαροι τοὺς ἀκολουθοῦν χωρὶς νὰ δύνανται νὰ τοὺς βλάψουσι. Οὕτω πορευόμενοι φθάνουσι εἰς κόμμας, ὅπου μένουσι τὴν ἄλλην ἡμέραν ἀνενόχλητοι καὶ προμηθεύονται ἀφθόνοισι τροφάς. Τὴν ἐπομένην πορεύονται διὰ μέσου τῆς πεδιάδος ἀκολουθούμενοι ἀπὸ τὸν Τισσαφέρην. Τότε ἐννοοῦν οἱ Ἕλληνες ὅτι τὸ ἰσόπλευρον πλαῖσιον ἦτο ἐπιζημία δι' αὐτοὺς παρτάταξις εἰς περίπτωσιν, καθ' ἣν ἀκολουθοῦν πολέμοι, διότι εἰς στενοὺς δρόμους ἢ γερύσας συνέβαινε ἀταξία κατὰ τὴν πορείαν

καὶ δύσκολος ἦτο ἡ ἄμυνα. Διὰ τοῦτο οἱ στρατηγοὶ σχηματίζουν ἕξι κινητοὺς λόχους, ἀνὰ 100 ἄνδρας ἕκαστον, οἱ ὅποιοι ὅπου μὲν ὑπῆρχε στενοχωρία, ἔμενον ὀπίσω ἀπὸ τὰ κέρατα, τὰ ὅποια μὲ εὐκολίαν θὰ διέβαινον, ὅπου δὲ ὑπῆρχεν εὐρυχωρία, ἐπροχώρουν διὰ τὰ συμπληρώσουν τὰ κενὰ τοῦ μετώπου. Οὕτω πορεύονται τέσσαρας ἡμέρας· τὴν δὲ πέμπτην ἡμέραν πορευόμενοι διὰ μέσου ὑψηλῶν λόφων στενοχωροῦνται ὑπὸ τῶν βαρβάρων καὶ μὲ δυσκολίαν φθάνουν εἰς κόμας, ὅπου μένουσι τρεῖς ἡμέρας καὶ θεραπεύουν τοὺς τραυματίας· τὴν δὲ τετάρτην ἡμέραν, ἐπειδὴ πάλιν ἐνεφανίσθη ὁ Τισσαφέρης εἰς τὴν πεδιάδα, καταφεύγουν εἰς κόμην καὶ ἀναμένουν ἐκεῖ τοὺς πολέμιους· οὗτοι δὲ ἀποκρουσθέντες στρατοπεδεύουν εἰς πολὺ μακρὰν ἀπόστασιν, διὰ τὸ ἀποφύγουν τὴν συμπλοκὴν κατὰ τὴν νύκτα. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἀφ' οὗ ἐβεβαιώθησαν περὶ τῆς ἀναχωρήσεως τῶν βαρβάρων, ἀναχωροῦν καὶ αὐτοὶ καὶ πορεύονται τόσον μακρὰν, ὥστε τὰς δύο ἐπομένας ἡμέρας δὲν φαίνονται οἱ πολέμιοι. Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν οἱ βάρβαροι καταλαμβάνουν θέσιν τινα ὑψηλοτέραν τοῦ μέρους ἀπὸ τὸ ὅποιον ἐπροτίθεντο τὰ διαβοῦν οἱ Ἕλληνες, δηλ. προεξοχὴν τινα ὄρους, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἦτο ἡ ἄγουσα πρὸς τὴν πεδιάδα ὁδός. Ὁ Χειρίσοφος παρατηρήσας τοῦτο δὲν ἠξεύρει τί τὰ πράξει. Ὁ Ξενοφῶν ὅμως ἀνακαλύψας κορυφὴν τινα τοῦ ὄρους ὑψηλοτέραν τῆς προεξοχῆς ἀναβαίνει μὲ πέλταστὰς διὰ τὰ καταλάβῃ αὐτήν· τοῦτο ἰδόντες οἱ ἐπὶ τῆς προεξοχῆς πολέμιοι ὁμοῦν καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν κορυφὴν· ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ἀμιλλώμενοι προκαταλαμβάνουν αὐτήν.

Τότε οἱ μὲν πολέμιοι φεύγουν ἀφήσαντες τὴν προεξοχὴν τοῦ ὄρους, οἱ δ' Ἕλληνες καταβάντες εἰς τὴν πεδιάδα στρατοπεδεύουν εἰς πλουσιωτάτην ἀπὸ τρόφιμα κόμην. Περὶ τὴν ἑσπέραν ὅμως ἐμφανίζονται αἴφνης εἰς τὴν πεδιάδα οἱ περὶ τὸν Τισσαφέρην, οἱ ὅποιοι φονεύουν μερικοὺς ἐκ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀρχίζουν τὰ καίειν τὰς κόμας· ἕνεκα τούτου πολὺ στενοχωροῦνται οἱ Ἕλληνες, διότι φοβοῦνται μήπως δὲν θὰ ἔχουν ποῦ τὰ προμηθευθοῦν τὰ τρόφιμα. Ὁ Ξενοφῶν ὅμως ἐνθαρρύνει αὐτοὺς λέγων ὅτι οἱ πολέμιοι καίοντες τὴν χώραν δεικνύουν ὅτι τὴν θεωροῦν ὄχι πλέον ὡς ἰδικὴν των, ἀλλ' ὡς ἀνήκουσαν εἰς τοὺς Ἕλληνας. Μετὰ ταῦτα οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ συνέρχονται διὰ τὰ συσχεφθοῦν, εὐρισκόμενοι εἰς πολλὴν στενοχωρίαν περὶ

τοῦ πρακτείου· διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν ὑψοῦντο πρὸ αὐτῶν ὄρη ὑπε-
 ρύψηλα, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ ποταμὸς Τίγρης ἦτο ἀδιάβατος. Ἄλλ'
 ἐν ᾧ εὐρίσκοντο εἰς τοιαύτην στενοχωρίαν προσελθὼν κάποιος
 στρατιώτης, καταγόμενος ἀπὸ τὴν Ῥόδον, προτείνει νὰ διαβι-
 βάσῃ αὐτοὺς ἀσφαλῶς πέραν τοῦ Τίγρητος δι' ἀσκογεφύρας, τὴν
 ὁποίαν, καθὼς λέγει, θὰ κατασκευάσῃ ὡς ἑξῆς : ἀφ' οὗ δέσῃ
 μὲ σχοινία φουσκωμένους ἀσκούς, τὸν ἕνα πλησίον τοῦ ἄλλου,
 πρῶτον μὲν θὰ στερεώσῃ κάθε ἀσκὸν μὲ λίθους, τοὺς ὁποίους
 θὰ κρεμάσῃ καὶ θὰ ῥίψῃ ὡς ἀγκύρας εἰς τὸ ὕδωρ, ἔπειτα δέ,
 ἀφ' οὗ φέρῃ τοὺς ἀσκούς οὕτω συνδεδεμένους ἀπὸ τῆς μιᾶς
 ὄχθης εἰς τὴν ἄλλην καὶ δέσῃ καὶ ἀπὸ τὰς δύο ὄχθας, θὰ θέσῃ
 ἐπάνω εἰς αὐτοὺς χαμόκλαδα καὶ θὰ ἐπισωρεύσῃ χώματα. Ἡ
 πρότασις αὕτη τοῦ Ῥοδίου εἰς τοὺς ἀκούσαντας στρατηγούς φαί-
 νεται εὐφρεσάτη, ἢ πραγματοποιήσις τῆς ὅμως ἀδύνατος, διότι
 εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην εὐρίσκοντο πολλοὶ ἱππεῖς ἐκ τῶν βαρβά-
 ρων. Διὰ τοῦτο τὴν ἐπομένην, ἀφ' οὗ ἔκαυσαν τὰ καταλύματά
 των, ἐπαναχωροῦν ὀπίσω εἰς τὰς ἀκαύστους κόμας· οἱ δὲ πολέ-
 μιοι παύουν πλέον νὰ τοὺς παρακολουθοῦν παρατηροῦντες αὐτοὺς
 μακρόθεν καὶ ἀποροῦντες ποῦ θὰ τραποῦν οἱ Ἕλληνες καὶ τί
 σκέπτονται νὰ πράξουν. Ἐν ᾧ δὲ οἱ στρατιῶται ἐφροντίζον περὶ
 τῶν τροφίμων, οἱ στρατηγοὶ συνέρχονται καὶ πάλιν εἰς σύσκεψιν
 καὶ συναθοροίσαντες τοὺς συλληφθέντας κατὰ τὴν πορείαν τῶν
 ἐγχωρίους ἠρώτων αὐτοὺς περὶ ὅλων τῶν κύκλων τῶν χωρῶν·
 οὗτοι δὲ ἔλεγον ὅτι ἢ πρὸς Μ. ὁδὸς ἔφευγεν εἰς Βαβυλῶνα καὶ
 Μηδίαν, ἢ πρὸς Α. εἰς Σοῦσα καὶ Ἐκβάτανα, ἢ πρὸς Δ. εἰς
 Λυδίαν καὶ Ἰωνίαν καὶ ἢ πρὸς Β. εἰς τὴν χώραν τῶν Καρδού-
 χων· περὶ τούτων δὲ ἔλεγον οἱ συλληφθέντες ὅτι κατοικοῦν ἀνά
 τὰ ὄρη καὶ ὅτι εἶναι πολεμικοὶ οὐδέποτε εἰς τὸν βασιλεῖα ὑπο-
 ταχθέντες. Οἱ στρατηγοὶ ἀκούσαντες ταῦτα ἀποφασίζουσιν νὰ εἰσ-
 βάλουν διὰ τῶν ὁρέων εἰς τὴν χώραν τῶν Καρδούχων· διότι,
 ἀφ' οὗ διήρχοντο ταύτην, θὰ ἦσαν εἰς τὴν Ἀρμενίαν, ἀπὸ τὴν
 ὁποίαν εὐκόλον θὰ ἦτο νὰ πορεύονται εἰς οἰονδήποτε μέρος θὰ
 ἤθελέ τις. Μὲτὰ ταῦτα θυσιάσαντες διατάσσουσιν, ἀφ' οὗ δειπνή-
 σουν, νὰ ἐτοιμάσουν τὰς ἀποσκευὰς των καὶ ν' ἀναπαιθοῦν,
 ἕως ὅτου λάβρυν διαταγὴν ν' ἀκολουθήσουν].

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Α'. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῶν Καρδουχεΐων ὁρέων.

(1, 5—28)

§ 5—7 Ἦνίκα δ' ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν καὶ ἐλεί-
πετο τῆς νυκτός, ὅσον σκοτεινὸς διελθεῖν τὸ πεδίον, τηρι-
καῦτα ἀναστάντες ἀπὸ παραγγέλσεως, πορευόμενοι ἀφι-
κνοῦνται ἅμα τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὸ ὄρος. ἔνθα δὴ Χειρίσοφος
μὲν ἤγεῖτο τοῦ στρατεύματος, λαβὼν τὸ ἀμφ' αὐτὸν καὶ
τοὺς γυμνήτας πάντας, Ξενοφῶν δὲ σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξιν
ὀπλίταις εἶπετο, οὐδένα ἔχων γυμνήτα· οὐδεὶς γὰρ κίνδυ-
νος ἐδόκει εἶναι, μή τις, ἅλω πορευομένων, ἐκ τοῦ ὀπισθεν
ἐπίσποιτο. καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος,
πρὶν τινὰς αἰσθῆσθαι τῶν πολεμίων· ἔπειτα δ' ὑφῆγετο·
ἐφαίπετο δὲ αἰεὶ τὸ ὑπερβάλλον τοῦ στρατεύματος εἰς τὰς
κώμας τὰς ἐν τοῖς ἄγκισί τε καὶ μυχοῖς τῶν ὁρέων.

§ 8—9 Ἐνθα δὴ οἱ μὲν Καρδοῦχοι, ἐκλιπόντες τὰς οἰκίας,
ἔχοντες καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας, ἔφευγον ἐπὶ τὰ ὄρη. τὰ
δὲ ἐπιτήδεια πολλὰ ἦν λαμβάνειν, ἦσαν δὲ καὶ χαλκῶμασι
παμπόλλοις κατεσκευασμένοι αἱ οἰκίαι, ὧν οὐδὲν ἔφερον
οἱ Ἕλληγες, οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον, ὑποφειδόμενοι,
εἴ πως ἐθελήσειαν οἱ Καρδοῦχοι ζιεῖναι αὐτοὺς ὡς διὰ φι-
λίας τῆς χώρας, ἐπεὶ περ βρασιλαῖ πολέμιοι ἦσαν· τὰ μέντοι
ἐπιτήδεια, ὅπου τις ἐπιτυχάνοι, ἐλάμβανον· ἀνάγκη γὰρ
ἦν. οἱ δὲ Καρδοῦχοι οὔτε καλοῦντων ὑπήκουον οὔτε ἄλλο
φιλικὸν οὐδὲν ἐποίουν.

Ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς § 10—11
τὰς κώμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοταῖοι—διὰ γὰρ τὸ στε-
νὴν εἶναι τὴν ὁδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν ἢ ἀνάβασις αὐτοῖς
ἐγένετο καὶ κατάβασις—, τότε δὴ συλλεγόντες τινὲς τῶν
Καρδοῦχων τοῖς τελευταίοις ἐπετίθεντο, καὶ ἀπέκτεινάν
τινας καὶ λίθους καὶ τοξεύμασι κατέτρωσαν, ὀλίγοι ὄντες· ἐξ
ἀπροσδοκίτου γὰρ αὐτοῖς ἐπέπεσε τὸ Ἑλληνικόν. εἰ μὲντοι
τότε πλείστους συνελέγησαν, ἐκινδύνευεν ἂν διαφθαρῆναι
πολὺ τοῦ στρατεύματος. καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκτα οὕτως ἐν-
ταῖς κώμας ἠύλισθησαν· οἱ δὲ Καρδοῦχοι πυρὰ πολλὰ
ἔκαον κύκλῳ ἐπὶ τῶν ὁρέων καὶ συνεώρων ἀλλήλους.

Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθοῦσι τοῖς στρατηγοῖς καὶ § 12—14
λοχαγοῖς τῶν Ἑλλήνων ἔδοξε τῶν τε ὑποζυγίων τὰ ἀναγ-
καῖα καὶ δυνατώτατα ἔχοντας πορεύεσθαι, καταλιπόντας
τὰλλα, καὶ, ὅσα ἦν νεωστὶ αἰχμάλωτα ἀνδράποδα ἐν τῇ
στρατιᾷ, πάντα ἀφείναι. σχολαίαν γὰρ ἐποίησαν τὴν πορείαν
πολλὰ ὄντα τὰ ὑποζύγια καὶ τὰ αἰχμάλωτα, πολλοὶ δὲ οἱ
ἐπὶ τούτοις ὄντες ἀπόμαχοι ἦσαν, διπλάσιά τε ἐπιτήδεια
ἔχει πορίζεσθαι καὶ φέρεσθαι, πολλῶν τῶν ἀνθρώπων ὄντων.
δόξαν δὲ ταῦτα, ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν. ἐπεὶ δὲ ἀριστήσαν-
τες ἐπορεύοντο, ὑποστήσαντες ἐν τῷ στενῷ οἱ στρατηγοί,
εἴ τι εὐρίσκειεν τῶν εἰρημένων μὴ ἀφαιμένον, ἀφηροῦντο, οἱ
δ' ἐτείθοντο. καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν οὕτως ἐπορεύ-
θησαν, τὰ μὲν τι μαχόμενοι, τὰ δὲ καὶ ἀναπαυόμενοι.

Εἰς δὲ τὴν ὑπερβαίαν γίγνεται χειμῶν πολὺς, ἀναγκαῖον § 15—18
δ' ἦν πορεύεσθαι· οὐ γὰρ ἦν ἱκανὰ τὰπιτήδεια. καὶ ἦγεῖτο
μὲν Χειρίσοφος, ὡ τιθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν. καὶ οἱ πολέ-
μιοι ἰσχυρῶς ἐπετίθεντο, καὶ στενῶν ὄντων τῶν χωρίων,
ἐγγὺς προσιόντες, ἐτόξευον καὶ ἐσφενδόνων· ὥστε ἠναγκά-
ζοντο οἱ Ἕλληνας ἐπιδιώκοντες καὶ πάλιν ἀναχάζοντες,
σχολῆ πορεύεσθαι· καὶ θαμινὰ παρήγγελλεν ὁ Ξενοφῶν

ὕπομένειν, ὅτε οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπικέειντο. ἐνταῦθα ὁ Χειρίσοφος ἄλλοτε μὲν, ὅτε παρεγγυῆτο, ὑπέμενε, τότε δὲ οὐχ ὑπέμενε, ἀλλ' ἤγε ταχέως καὶ παρηγγύα ἐπεσθαι, ὥστε δῆλον ἦν, ὅτι πράγμα τι εἶη· σχολὴ δ' οὐκ ἦν ἰδεῖν παρελθόντι τὸ αἷτιον τῆς σπουδῆς· ὥστε ἡ πορεία ὁμοία φυγῇ ἐγίγνετο τοῖς ὀπισθοφύλαξιν. καὶ ἐνταῦθα ἀποθνήσκει ἀνὴρ ἀγαθὸς Λακωνικὸς Κλεώνυμος, τοξευθεὶς διὰ τῆς ἀσπίδος καὶ τῆς σπολάδος εἰς τὰς πλευράς, καὶ Βασίλας Ἄρκας διαμπερὲς τὴν κεφαλὴν.

§ 19—22 Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ σταθμόν, εὐθὺς ὥσπερ εἶχεν ὁ Ξενοφῶν, ἐλθὼν πρὸς τὸν Χειρίσοφον, ἤτιχτο αὐτόν, ὅτι οὐχ ὑπέμενε, ἀλλ' ἠναγκάζοντο φεύγοντες ἅμα μάχεσθαι. «καὶ νῦν δύο καλῶ τε καὶ ἀγαθῶ ἀνδρε τέθνατον, καὶ οὔτε ἀνελέσθαι οὔτε θάψαι ἐδυνάμεθα». ἀποκρίνεται ὁ Χειρίσοφος· «Βλέφον», ἔφη, «πρὸς τὰ ὄρη καὶ ἰδέ, ὡς ἄβατα πάντα ἐστί· μία δ' αὐτῆ ὁδός, ἦν ὄρξες ὀρθία, καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἀνθρώπων ὄραν ἔξεστί σοι ὄχλον τοσοῦτον, οἳ κατειληφότες φυλάττουσι τὴν ἔκβασιν. ταῦτ' ἐγὼ ἔσπευδον καὶ διὰ τοῦτό σε οὐχ ὑπέμενον, εἴ πως δυναίμην φθάσαι, πρὶν κατειληφθαι τὴν ὑπερβολήν· οἱ δ' ἠγεμόνες, οἷς ἔχομεν, οὐ φασιν εἶναι ἄλλην ὁδόν». ὁ δὲ Ξενοφῶν λέγει· «Ἄλλ' ἐγὼ ἔχω δύο ἀνδρας, ἐπεὶ γὰρ ἡμῖν πράγματα παρεῖχον, ἐνηδρεύσαμεν, ὅπερ καὶ ἡμᾶς ἀναπνεῦσαι ἐποίησε, καὶ ἀπεκτείναμέν τινας αὐτῶν, καὶ ζῶντας προθυμήθημεν λαβεῖν αὐτοῦ τούτου ἕνεκα, ὅπως ἠγεμόσιν εἰδῶσι τὴν χώραν χρῆσαίμεθα».

§ 23—25 Καὶ εὐθὺς ἀγαγόντες τοὺς ἀνθρώπους, ἤλεγχον διαλαβόντες, εἴ τινα εἶδατεν ἄλλην ὁδὸν ἢ τὴν φανεράν. ὁ μὲν οὖν ἕτερος οὐκ ἔφη, μάλα πολλῶν φόβων προσαγομένων· ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ὠφέλιμον ἔλεγεν, ὀρώντος τοῦ ἐτέρου, κατεσφάγη. ὁ δὲ λοιπὸς ἔλεξεν, ὅτι αὐτός μὲν οὐ φαίη εἰδέναι,

ὅτι αὐτῇ ἐτύγχανε θυγάτηρ ἐκεῖ παρ' ἀνδρὶ ἐκδεδομένη· αὐτὸς δ' ἔφη ἠγγέσθαι δυνατὴν καὶ ὑποζυγίους πορεύεσθαι ἑδόν. ἐρωτώμενος ἔ', εἰ εἴη τι ἐν αὐτῇ δυσπάρितον χωρίον, ἔφη εἶναι ἄκρον, ὃ εἰ μὴ τις προκαταλήψοιτο, ἀδύνατον ἔσεσθαι παρελθεῖν.

Ἐνταῦθα δ' ἐδόκει συγκαλέσαντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ § 26-28 ταξίαρχους τῶν πελταστῶν καὶ τῶν ὀπλιτῶν λέγειν τε τὰ παρόντα καὶ ἐρωτᾶν, εἴ τις αὐτῶν ἔστιν, ὅστις ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐθέλοι ἂν γενέσθαι καὶ ὑποστάς ἐθελοντῆς πορεύεσθαι. ὑφίσταται τῶν μὲν ὀπλιτῶν Ἀριστόνυμος Μεθυδριεὺς καὶ Ἀγασίας Στυμφάλιος, ἀντιστασιάζων δὲ αὐτοῖς Καλλίμαχος Παρράσιος ἔφη ἐθέλειν πορεύεσθαι προσλαβὼν ἐθελοντάς ἐκ παντὸς τοῦ στρατεύματος· «ἐγὼ γάρ», ἔφη, «οἶδα, ὅτι ἔφονται πολλοὶ τῶν νέων ἐμοῦ ἠγουμενόν». ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν, εἴ τις καὶ τῶν γυμνήτων ταξίαρχος ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. ὑφίσταται Ἀριστέας Χίος, ὃς πολλαχοῦ πολλοῦ ἄξιός τῃ στρατιᾷ εἰς τὰ τοιαῦτα ἐγένετο.

[Οἱ δισχίλιοι ἐθελονταὶ οἱ ταχθέντες ὑπὸ τοὺς τρεῖς ἀξιωματικούς μετὰ τὸ δειλινὸν ξεκινοῦν μὲ ὄαγματιαν βροχὴν καὶ πορεύονται δι' ὀμαλῆς μὲν, ἀλλὰ μακροτέρας ὁδοῦ, τῆς στενῆς· ὁ δὲ Ξενοφῶν μὲ τοὺς ὀπισθοφύλακας ἐπιχειρεῖ ν' ἀνέλθῃ διὰ τῆς φανερᾶς ὁδοῦ, ἐπειδὴ ἠθέλει νὰ περισπᾷ ἐπ' αὐτῆς τῆς ὁδοῦ τὴν προσοχὴν τῶν πολεμίων, νὰ διαλάθουν δ' αὐτοὺς οἱ διὰ τῆς ἄλλης ὁδοῦ—τῆς στενῆς—βαδίζοντες ἐθελονταὶ (ιδ. σελ. VII). Ἀφ' οὗ δὲ οἱ ὀπισθοφύλακες ἔφθασαν εἰς τὸ χεῖλος μιᾶς χαράδρας, οἱ βάρβαροι ἀρχίζουσιν νὰ κυλίουν κατ' αὐτῶν μεγάλα καὶ στρογγυλὰ τεμάχια βράχων, τὰ ὅποια κατὰ τὴν κατοικυλῆσίν των προσκρούοντα πρὸς τοὺς βράχους ἐξετινάσσοντο εἰς τεμάχια· ὡς ἐκ τούτου οἱ ὀπισθοφύλακες δὲν ἦτο δυνατόν νὰ προχωρήσουν. Οἱ δὲ δισχίλιοι ἐθελονταὶ ἐλθόντες διὰ τῆς στενῆς ὁδοῦ καταλαμβάνουσιν τοὺς φύλακας τῶν Καρδούχων, τοὺς φυλάσσοντας

τὴν στενὴν ὁδὸν, ὑπὸ τινα λόφον τοῦ ὄρους· ἐπιπεσόντες δὲ κατ' αὐτῶν ἄλλους μὲν φονεύουν, ἄλλους δὲ καταδιώκουν. Καὶ τὴν μὲν νύκτα ἐδῶ διέρχονται. Ἄμα δὲ ἤρχισε νὰ ξημερώνη, σαλπίσσαντες ἐπιλίπτουν κατὰ τῶν Καρδούχων, τῶν εὐρισκομένων ἐπὶ τῆς φανερᾶς ὁδοῦ· οὗτοι δὲ ἀνθίστανται, ἀλλ' ἀφήσαντες τὴν ὁδὸν τρέπονται εἰς φυγὴν. Οἱ δὲ περὶ τὸν Χειρίσοφον, ἀφ' οὗ ἤκουσαν τὸ σάλπισμα, τρέξαντες ἀμέσως πρὸς τὰ ἄνω ἐνώνονται μὲ τοὺς ἐθελοντάς. Ὁ δὲ Ξενοφῶν μαζί μὲ τοὺς ὀπισθοφυλάκας πορεύεται διὰ τῆς στενῆς ὁδοῦ, διὰ τῆς ὁποίας εἶχον προηγηθῆ οἱ δισχίλιοι ἐθελονταί· ἐν ᾧ δ' ἐπορεύοντο, συναντοῦν λόφον ὑπεράνω τῆς ὁδοῦ κατειλημμένον ὑπὸ τῶν πολεμίων, τὸν ὁποῖον προσβιάζοντες κυριεύουν· ἀφ' οὗ δὲ ἀντιπαρήλθον τὸν λόφον τοῦτον, βλέπουν ἐνώπιόν των ἄλλον λόφον ἐπίσης ὑπὸ τῶν πολεμίων κατεχόμενον καὶ ἀποφασίζουσιν νὰ προσβάλλουν καὶ τοῦτον. Φοβηθεὶς ὁμως ὁ Ξενοφῶν μήπως, εἰάν ἄφηνεν ἀφύλακτον τὸν κυριευθέντα λόφον, οἱ πολέμοι ἐπανέκτων αὐτὸν καὶ πάλιν, ἀφήνει ἐπ' αὐτοῦ τρεῖς λόχους τῶν ὀπισθοφυλάκων, αὐτὸς δὲ μὲ τοὺς λοιποὺς βαδίζει κατὰ τοῦ δευτέρου λόφου, τὸν ὁποῖον ὡσαύτως κυριεύει. Ἀκόμη δὲ ὑπελείπετο καὶ τρίτος λόφος ὑπεράνω τοῦ τόπου, ὅπου ἦσαν οἱ φύλακες τῶν Καρδούχων οἱ καταληφθέντες ὑπὸ τῶν ἐθελοντῶν. Τοῦτον οἱ πολέμοι καταλείπουν χωρὶς μάχην, ἅμα εἶδον τοὺς Ἕλληνας νὰ πλησιάζουσιν, καὶ βαδίζουσιν κατὰ τοῦ πρώτου λόφου, τὸν ὁποῖον ἐφύλασσαν οἱ τρεῖς λόχοι τῶν ὀπισθοφυλάκων. Ὁ Ξενοφῶν μὲ τοὺς νεωτέρους ὀπισθοφυλάκας ἀναβαίνει εἰς τὸν ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀφειθέντα λόφον καὶ καταλαμβάνει αὐτόν. Οἱ δὲ πολέμοι ἐπιπεσόντες κατὰ τῶν ὀπισθοφυλάκων, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἐπὶ τοῦ πρώτου λόφου, ἐκδιώκουν αὐτοὺς ἀπὸ τὸν λόφον πλείστους ἔξ αὐτῶν φονεύσαντες καὶ δύο λοχαγοὺς· μετὰ ταῦτα ἔρχονται εἰς τέταρτον λόφον κείμενον ἀντικρὺ τοῦ τρίτου. Τότε ὁ Ξενοφῶν ἀρχίζει νὰ συνεννοῖται μαζί των διὰ διεορμηνέως περὶ εἰρήνης καὶ ἔζητει τοὺς νεκρούς. Ἐν ᾧ ἐξηκολούθει ἡ συνεννόησις, ὅλοι οἱ Καρδοῦχοι τούτων τῶν μερῶν συρρέουσιν εἰς τὸν τέταρτον λόφον καὶ ἰδόντες τοὺς περὶ τὸν Ξενοφῶντα νὰ καταβαίνουν ἀπὸ τὸν τρίτον λόφον ὁμοῦν πολυπληθεῖς πρὸς αὐτόν· ἀφ' οὗ δ' ἔφθασαν εἰς τὴν κορυφὴν του, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἤδη ὁ Ξενοφῶν μὲ τοὺς ὀπισθοφυλάκας κατέ-

βαινε, ἤρχισαν νὰ κυλίουν μεγάλους λίθους κατὰ τῶν καταβαινόντων· οὗτοι πολλὰ παθόντες ἔρχονται τέλος πρὸς τοὺς συγκεντρωμένους εἰς τὴν πεδιάδα Ἑλλήνας. Μετὰ ταῦτα ὅλοι οἱ Ἑλληνες συνενωθέντες καταλύουν εἰς ὥραία καταλύματα, ὅπου εὐρίσκουν ἄφθονα τρόφιμα. Ἀποδώσαντες δὲ τὸν ὁδηγὸν λαμβάνουν τοὺς νεκροὺς καὶ ἀπονέμουν εἰς αὐτοὺς τὰς συνήθεις τιμὰς.

Οἱ Ἑλληνες, ἄφ' οὗ διέβησαν τὰ Καρδούχεια ὄρη, καταλύουν εἰς κόμας ὑπεράνω πεδιάδος πλησίον τοῦ Κεντρίτου ποταμοῦ, ὃ ὁποῖος χωρίζει τὴν χώραν τῶν Καρδούχων ἀπὸ τὴν Ἀρμενίαν. Ἐδῶ ἀναπαύονται λίαν εὐχαρίστως ὕστερα ἀπὸ τόσον πολύμοχθον πορείαν ἀνὰ τὰ Καρδούχεια ὄρη. Ἄμα ὅμως ἐξημέρωσε, βλέπουν ἐκεῖ που πέραν τοῦ ποταμοῦ παρατεταγμένους πεζοὺς καὶ ἱππεῖς Ἀρμενίους καὶ ἄλλους βαρβάρους μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἐμποδίσουν τοὺς Ἑλληνας νὰ διαβοῦν τὸν ποταμόν. Μία δὲ καὶ μόνη ὁδὸς ἐφαίνετο ἄγουσα πρὸς τὰ ἄνω (ιδ. σχέδ. ἐν σελ. VIII). Ταύτην προσπαθοῦν νὰ διαβοῦν οἱ Ἑλληνες· ἡ προσπάθειά των ὅμως ἀποβαίνει ματαία· διότι καὶ ὁ ποταμὸς ἦτο βαθὺς καὶ τὸ ἔδαφος τῆς κοίτης του ἀνόμαλον ὡς ἐκ τῶν μεγάλων καὶ ὀλισθηρῶν λίθων· διὰ τοῦτο στραφέντες ὀπίσω στρατοπεδεύουν παρὰ τὸν ποταμόν καὶ διαμένουν ἐκεῖ μίαν ἡμέραν καὶ νύκτα μὴ γνωρίζοντες τί νὰ πράξουν· διότι ὄχι μόνον ὁ ποταμὸς ἦτο δυσκολοδιάβατος καὶ οἱ πέραν αὐτοῦ ἦσαν ἔτοιμοι νὰ ἐμποδίσουν τὴν διάβασίν του, ἀλλὰ καί, ἂν ἀκόμη τὸν διέβαινον, θὰ εἶχον ἐπιτιθεμένους ὀπισθὲν των τοὺς Καρδούχους. Ἐν ᾧ εὐρίσκοντο εἰς τοιαύτην ἀμηχανίαν, λίαν πρωτὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ξενοφῶντα δύο νεανίσκοι καὶ λέγουν ὅτι ἀνεκάλυψαν ὀλίγον ἀνωτέρω ἄλλο πέρασμα τοῦ ποταμοῦ εὐκολοδιάβατον. Ὁ Ξενοφῶν ἀνακοινώνει τοῦτο εἰς τὸν Χειρίσοφον καὶ ἀποφασίζεται νὰ ἀκολουθήσουν τοὺς νεανίσκους καὶ νὰ ἔλθουν εἰς τὸ πέρασμα ἐκεῖνο. Ἄφ' οὗ δὲ ἦλθον εἰς αὐτό, ὁ μὲν Χειρίσοφος ἔχων μαζί του τὸ ἦμισυ τοῦ στρατεύματος, τὸ διαβαίνει μὲ εὐκολίαν, ὁ δὲ Ξενοφῶν, ἄφ' οὗ ἔλαβε τοὺς ἐλαφρότερον ὀπλισμένους ἐκ τῶν ὀπισθοφυλάκων, ἐπιστρέφει εἰς τὴν προτέραν θέσιν, ἐκεῖ δηλ. ὅπου εἶχον στρατοπεδεύσει οἱ Ἑλληνες μετὰ τὴν ματαιωθεῖσαν προσπάθειάν των νὰ διαβοῦν τὸν ποταμόν. Οἱ ἀπέναντι βαρβαροὶ βλέποντες ἄφ' ἑνὸς μὲν τοὺς περὶ τὸν Χειρίσοφον νὰ διαβαίνουν

εὐκόλως τὸν ποταμὸν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τοὺς περὶ τὸν Ξενοφῶντα νὰ ἐπιστρέφουν εἰς τὴν προτέραν τῶν θέσιν, φοβηθέντες μὴ πως τυχὸν ἀποκλεισθοῦν τρέπονται εἰς φυγὴν, πρῶτον μὲν οἱ ἵππεῖς, ἔπειτα δὲ καὶ οἱ πεζοί. Τότε ὁ Ξενοφῶν τρέχει εἰς τὸ εὐκολοδιάβατον πέρασμα. Οἱ Καρδοῦχοι, ὅτε εἶδον ὅτι οἱ περὶ τὸν Ξενοφῶντα ὀπισθοφύλακες εἶχον ὑπολειφθῆ ἔντεῦθεν τοῦ ποταμοῦ καὶ ὅτι ἦσαν ὀλίγοι, ὄρμουν κατ' αὐτῶν· ἀλλ' ὁ Ξενοφῶν ἀποκρούει αὐτοὺς καὶ διαβαίνει καὶ αὐτὸς τὸν Κεντρίτην μὲ πληρωμένους ὀλίγους.

Ἄφ' οὗ διεβήσαν οἱ Ἕλληνες τὸν Κεντρίτην, βαδίζουσι διὰ μέσου τῆς Ἀρμενίας ἐπὶ ἔκτεταμένης πεδιάδος καὶ ὀμαλῶν λόφων καὶ φθάνουσι εἰς κώμην μεγάλην ἔχουσαν ἀνάκτορον τοῦ σατραπικοῦ καὶ ἄφθονα τρόφιμα· ἀπ' ἐδῶ, ἀφ' οὗ ὑπερέβησαν τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος, φθάνουσι εἰς τὸν ποταμὸν Τηλεβόαν, περὶ τὸν ὁποῖον εὐρίσκοντο κῶμαι πολλάι. Ὁ τόπος οὗτος ἔκαλεῖτο δυτικῇ Ἀρμενία καὶ σατραπείᾳ αὐτῆς ἦτο ὁ Τιριβάζος· οὗτος ἔλθων εἰς συνάντησιν τῶν Ἑλλήνων συνάπτει μασί των συνθήκας. Μετὰ ταῦτα οἱ Ἕλληνες παρακολουθούμενοι ὑπὸ τοῦ Τιριβάζου πορεύονται διὰ μέσου πεδιάδος καὶ φθάνουσι εἰς κώμας πολλάς, γεμάτας ἀπὸ πολλὰ καὶ ποικίλα τρόφιμα· ἐδῶ ἐν ᾧ ἔστρατοπέδευον ἀρχίζει τὴν νύκτα νὰ λίπτη ἄφθονος χιών· διὰ τοῦτο καὶ διότι δὲν ἐφαίνετο κανεὶς ἐχθρὸς κατασκηνοῦν οἱ Ἕλληνες πρὸς τὰ ἔξημερώματα διανεμόμενοι εἰς τὰς κώμας. Τινὲς ὁμως ἐκ τῶν διασκορπισθέντων ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἔλεγον ὅτι τὴν νύκτα εἶδον πολλὰ πυρὰ λάμποντα. Μετὰ τὴν ἀγγελίαν αὐτὴν νομίσαντες οἱ στρατηγοί, ὅτι δὲν ἦσαν πλέον ἐν ἀσφαλείᾳ οὕτω διασκορπισμένοι ἀνὰ τὰς κώμας, συναθροίζουσι καὶ πάλιν τὸν στρατόν, ἀφ' οὗ ἄλλως τε ἤρχιζε καὶ νὰ ξαστερόνη. Τὴν νύκτα ὁμως λίπται χιών τόση, ὥστε νὰ σκεπάσῃ καὶ τὰ ὄπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους ξαπλωμένους κατὰ γῆς. Οὗτοι δὲ δὲν ἤθελον νὰ σηκῶνται, διότι, ἐφ' ὅσον ἦσαν ξαπλωμένοι, ἢ χιών, ὅση εἶχε πέσει ἐπάνω των, παρείχεν εἰς κάθε ἀνθρώπον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον δὲν κατέρρεεν, κάποιαν θερμότητα. Ὅταν ὁμως ὁ Ξενοφῶν ἠγέρθη γυμνὸς καὶ ἤρχισε νὰ σίξῃ ξύλα, ταχέως τότε ὅλοι ἐγεγνηθέντες ἤναπτον πῦρ καὶ ἤλειπον τὸ σῶμά των, διὰ νὰ θερμανθοῦν. Μετὰ ταῦτα κατασκηνοῦν καὶ πάλιν διασκορπιζόμενοι ἀνὰ τὰς κώμας. Θέ-

λοντες δὲ νὰ ἐξακριβώσουν τὴν ἀγγελίαν τῶν διασκορπισθέντων ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἀποστέλλουν τὴν νύκτα μὲ ἄνδρας τὸν Δημοκράτην εἰς τὰ ὄρη· οὗτος πορευθεὶς πυρὰ μὲν δὲν βλέπει, κατορθώνει ὁμως νὰ συλλάβῃ κάποιον Πέρσην, τὸν ὁποῖον φέρει εἰς τὸ στρατόπεδον· ἀπὸ τοῦτον οἱ Ἕλληνες μαθαίνουν ὅτι ὁ Τιρίβαζος εὗρισκετο ἐκεῖ που μὲ πολλὸν στρατὸν σκοπεύων νὰ ἐπιτεθῆ κατ' αὐτῶν. Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατηγοὶ συναθροίζουσι τὸν ἀνὰ τὰς κώμας διασκορπισμένον στρατὸν καὶ ἀφήσαντες φρουρὰν εἰς τὸ στρατόπεδον ὑπὸ τὸν Σοφαίνετον τὸν Στυμφάλιον πορεύονται κατὰ τοῦ Τιριβάζου ἔχοντες ὡς ὄδηγὸν τὸν συλληφθέντα Πέρσην· οἱ βάρβαροι ἀκούσαντες τοὺς ἀλλαγμοὺς τῶν ἐπερχομένων Ἑλλήνων δὲν ἀνθίστανται, ἀλλὰ τρέπονται εἰς φυγὴν ἀφήσαντες εἰς τὴν διάθεσιν τῶν Ἑλλήνων τὸ στρατόπεδόν των μὲ λάφυρα πολλὰ. Ταῦτα λαβόντες οἱ Ἕλληνες ἐπανέρχονται εἰς τὸ στρατόπεδον].

Β'. Κακουχίαι τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν διὰ τῆς Ἀρμενίας πορείαν αὐτῶν.— Αἱ μετὰ τὰς κακουχίας ἡμέραι ἀναψυχῆς τῶν Ἑλλήνων ἐν ταῖς κώμαις τῆς Ἀρμενίας.

(5, 1—36)

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐδόκει πορευτέον εἶναι ὅπη δύναιντο § 1—2 τάχιστα, πρὶν συλλεγῆναι τὸ στράτευμα πάλιν καὶ καταλαβεῖν τὰ στενά. συσκευασάμενοι δ' εὐθὺς ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς, ἠγεμόνας ἔχοντες πολλοὺς καὶ αὐθημερὸν ὑπερβαλόντες τὸ ἄκρον, ἐφ' ᾧ ἔμελλεν ἐπιτίθεσθαι Τιρίβαζος, κατεστρατοπεδεύσαντο. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ἐρήμους τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, καὶ διέβαινον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν ὀμφαλόν. ἐλέγοντο δ' οὐδ' αἱ πηγαὶ πρόσω εἶναι.

Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς καὶ πεδίου § 3—6 σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας δέκα. ὁ δὲ τρίτος ἐγένετο χα-

λεπός, καὶ ἄνεμος βορρᾶς ἐναντίος ἔπνει, παντάπασιν ἀποκῶν πάντα καὶ πηγνύς τοὺς ἀθρώπους. ἔνθα δὴ τῶν μάντεών τις εἶπε σφαγιασασθαι τῷ ἀνέμῳ, καὶ σφαγιαῖζεται· καὶ πᾶσι δὴ περιφανῶς ἔδοξεν ἀνεῖναι τὸ χαλεπὸν τοῦ πνεύματος. ἦν δὲ τῆς χιόνος τὸ βάθος ὀργυιά· ὥστε καὶ τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν ἀνδραπέδων πολλὰ ἀπώλετο καὶ τῶν στρατιωτῶν ὡς τριάκοντα. διεγέροντο δὲ τὴν νύκτα πῦρ κῶντες· ξύλα δ' ἦν ἐν τῷ σταθμῷ πολλά· οἱ δὲ ὄψε προσιόντες ξύλα οὐκ εἶχον. οἱ οὖν πάλαι ἦκοντες καὶ πῦρ κῶντες οὐ προσέσαν πρὸς τὸ πῦρ τοὺς ὄψίζοντας, εἰ μὴ μεταδοίεν αὐτοῖς πυροὺς ἢ ἄλλο εἴ τι ἔχοιεν βρωτόν. ἔνθα δὴ μετεδίδοσαν ἀλλήλοις, ὧν εἶχον ἕκαστοι. ἔνθα δὲ τὸ πῦρ ἐκάετο, διατηκομένης τῆς χιόνος, βόθροι ἐγίγνοντο μεγάλοι ἔστε ἐπὶ τὸ δάπεδον· οὐ δὴ παρῆν μετρεῖν τὸ βάθος τῆς χιόνος.

§ 7—8 Ἐντεῦθεν δὲ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ὄλην ἐπορεύοντο διὰ χιόνος, καὶ πολλοὶ τῶν ἀθρώπων ἐβουλιμίαςαν. Ξενοφῶν δ' ὀπισθοφυλακῶν καὶ καταλαμβάνων τοὺς πίπτοντας τῶν ἀθρώπων ἡγνύει, ὅτι τὸ πάθος εἶη. ἐπειδὴ δὲ εἶπέ τις αὐτῷ τῶν ἐμπεύρων, ὅτι σαφῶς βουλιμιῶσι, κἄν τι φάγωσιν, ἀναστήσονται, περιῶν περὶ τὰ ὑποζύγια, εἰ πού τι ὀρήνη βρωτόν, διεδίδου καὶ διέπεμπε διδόντας τοὺς δυναμένους περιτρέχειν τοῖς βουλιμιῶσιν. ἐπειδὴ δὲ τι ἐμφάγοιεν, ἀνίσταντο καὶ ἐπορεύοντο.

§ 9—11 Πορευομένων δὲ Χειρίσοφος μὲν ἀμφὶ κνέφας πρὸς κώμην ἀφικνεῖται, καὶ ὕδροφορούσας ἐκ τῆς κώμης πρὸς τῇ κρήνῃ γυναῖκας καὶ κόρας καταλαμβάνει ἔμπροσθεν τοῦ ἐρύματος. αὗται ἡρώτων αὐτούς, τίνες εἶεν. ὁ δ' ἐρμηνεὺς εἶπε περαιοσί, ὅτι παρὰ βασιλέως πορεύονται πρὸς τὸν σατράπην. αἱ δὲ ἀπεκρίναντο, ὅτι οὐκ ἐνταῦθα εἶη, ἀλλ' ἀπέχει ὅσον παρασάγγην. οἱ δ' ἔπει ὄψε ἦν, πρὸς τὸν κωμάρ-

χην συνεισέρχονται εἰς τὸ ἔρυμα σὺν ταῖς ὑδροφόροις. Χειρῖσσοφος μὲν οὖν καὶ ὅσοι ἐδυνήθησαν τοῦ στρατεύματος, ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεύσαντο, τῶν δ' ἄλλων στρατιωτῶν οἱ μὴ δυνάμενοι διατελέσαι τὴν ὁδὸν ἐνουκτέρευσεν ἄσιτοι καὶ ἄνευ πυρός· καὶ ἐνταῦθ' αἱ τινες ἀπώλοντο τῶν στρατιωτῶν.

Ἐφείποντο δὲ τῶν πολεμίων συνειλεγμένοι τινὲς καὶ τὰ § 12—14
μὴ δυνάμενα τῶν ὑποζυγίων ἤρπαζον καὶ ἀλλήλοις ἐμάχοντο περὶ αὐτῶν. ἐλείποντο δὲ τῶν στρατιωτῶν οἱ τε διεφθαρμένοι ὑπὸ τῆς χιόνος τοὺς ὀφθαλμούς· οἱ τε ὑπὸ τοῦ φύχου τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν ἀποσεσηπότες. ἦν δὲ ταῖς μὲν ὀφθαλμοῖς ἐπικούρημα τῆς χιόνος, εἴ τις μέλαν τι ἔχων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπορεύετο, τῶν δὲ ποδῶν, εἴ τις κινεῖτο καὶ μηδέποτε ἤσυχίαν ἔχει καὶ εἰς τὴν νύκτα ὑπάλυοιτο· ὅσοι δὲ ὑποδεδεμένοι ἐκοιμῶντο, εἰσεδύοντο εἰς τοὺς πόδας οἱ ἱμάντες καὶ τὰ ὑποδήματα περιεπήγνοντο· καὶ γὰρ ἦσαν, ἐπειδὴ ἐπέλιπε τὰ ἀρχαῖα ὑποδήματα, καρβάτιναι πεποιημέναι ἐκ τῶν νεοδάρτων βοῶν.

Διὰ τὰς τοιαύτας οὖν ἀνάγκας ὑπελείποντο τινες τῶν § 15—16
στρατιωτῶν· καὶ ἰδόντες μέλαν τι χωρίον διὰ τὸ ἐκλειπέναι αὐτόθι τὴν χιόνα, εἵκαζον τετηκέναι· καὶ ἐτετήκει διὰ κρήνην τινά, ἣ πλησίον ἦν ἀτμίζουσα ἐν νάπη. ἐνταῦθ' ἐκτραπόμενοι ἐκάθητο καὶ οὐκ ἔφασαν πορεύεσθαι. ὁ δὲ Ἑενοφῶν, ἔχων τοὺς ὀπισθοφύλακας, ὡς ἤσθητο, ἐδεῖτο αὐτῶν πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ μὴ ἀπολείπεσθαι, λέγων, ὅτι ἔπονται πολλοὶ πολέμιοι συνειλεγμένοι, καὶ τελευτῶν ἐχαλέπαινεν. οἱ δὲ σφάττειν ἐκέλευον· οὐ γὰρ ἂν δύνασθαι πορευθῆναι.

Ἐνταῦθα ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοὺς ἐπομένους πολε- § 17—18
μίους φοβῆσαι, εἴ τις δύναιτο, μὴ ἐπίοιεν ταῖς κάμνουσιν. καὶ ἦν μὲν σκότος ἤδη, οἱ δὲ προσῆσαν πολλῇ θορόβῳ ἀμφὶ ὧν εἶχον διαφερόμενοι. ἔνθα δὴ οἱ ὀπισθοφύλακες, ἅτε

ὕγιαίνοντες, ἐξαναστάντες ἔδραμον εἰς τοὺς πολεμίους· οἱ δὲ κάμνοντες, ἀνακραγόντες, ὅσον ἐδύναντο μέγιστον, τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ δόρατα ἔκρουσαν. οἱ δὲ πολέμιοι δεισαντες ἦσαν ἑαυτοὺς κατὰ τῆς χιόνος εἰς τὴν νάπην, καὶ οὐδεὶς ἔτι οὐδαμοῦ ἐφθέγγετο.

§ 19—20 Καὶ Ξενοφῶν μὲν καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εἰπόντες τοῖς ἀσθενοῦσιν, ὅτι τῇ ὑστεραίᾳ ἤξουσὶ τινες ἐπ' αὐτούς, πορευόμενοι, πρὶν τέτταρα στάδια διελθεῖν, ἐντυγχάνουσιν ἐν τῇ ὁδῷ ἀναπαυομένοις ἐπὶ τῆς χιόνος τοῖς στρατιώταις ἐγκυκαλυμμένοις, καὶ οὐδὲ φυλακῇ οὐδεμίᾳ καθειστήκει· καὶ ἀνίστασαν αὐτούς. οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι οἱ ἔμπροσθεν οὐχ ὑποχωροῦσιν. ὁ δὲ παριῶν καὶ παραπέμπων τῶν πελταστῶν τοὺς ἰσχυροτάτους ἐκέλευε σκέψασθαι, τί εἴη τὸ κωλύον. οἱ δὲ ἀπήγγελλον, ὅτι ὅλον οὕτως ἀναπαύοιτο τὸ στράτευμα. ἐνταῦθα καὶ οἱ περὶ Ξενοφῶντα ἠὐλόισθησαν αὐτοῦ ἄνευ πυρὸς καὶ ἄδειπνοι, φυλακὰς οἷας ἐδύναντο καταστησάμενοι.

§ 21—22 Ἐπεὶ δὲ πρὸς ἡμέραν ἦν, ὁ μὲν Ξενοφῶν, πέμψας πρὸς τοὺς ἀσθενοῦντας τοὺς νεωτάτους, ἀναστήσαντας ἐκέλευεν ἀναγκάζειν προΐεσθαι. ἐν δὲ τούτῳ Χειρίσοφος πέμπει τῶν ἐκ τῆς κώμης σκεφομένους, πῶς ἔχουσιν οἱ τελευταῖοι. οἱ δὲ, ἄσμενοι ἰδόντες, τοὺς μὲν ἀσθενοῦντας τούτοις παρέδωσαν κομίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, αὐτοὶ δὲ ἐπορεύοντο, καὶ πρὶν εἴκοσι στάδια διεληλυθέναι, ἦσαν πρὸς τῇ κώμῃ, ἔνθα Χειρίσοφος ἠὐλόισετο.

§ 23—24 Ἐπεὶ δὲ συνεγένοντο ἀλλήλοις, ἔδοξε κατὰ τὰς κώμας ἀσφαλὲς εἶναι τὰς τάξεις σκηνοῦν. καὶ Χειρίσοφος μὲν αὐτοῦ ἔμενον, οἱ δὲ ἄλλοι, διαλαχόντες ἄς ἐώρων κώμας, ἐπορεύοντο ἕκαστοι τοὺς ἑαυτῶν ἔχοντες. ἔνθα δὲ Πολυκράτης Ἀθηναῖος λοχαγὸς ἐκέλευσεν ἀφιέναι ἑαυτόν· καὶ λαβὼν τοὺς εὐζώνους, θέων ἐπὶ τὴν κώμην, ἣν εἰλήχει Ξενοφῶν, καταλαμβάνει πάντας ἔνδον τοὺς κωμῆτας καὶ

τὸν κωμάρχη, καὶ πώλους εἰς δασμὸν βασιλεῖ τρεφομένους ἑπτακαίδεκα, καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ κωμάρχου ἐνάτην ἡμέραν νύμφην· ὁ δ' ἀνὴρ αὐτῆς λαγῶς ᾤχετο θηράσων καὶ οὐχ ἑάλω ἐν τῇ κώμῃ.

Αἱ δ' οἰκίαι ἦσαν κατάγειοι, τὸ μὲν στόμα ὡσπερ φρέα- § 25-27
τος, κάτω δ' εὐρεῖται· αἱ δὲ εἴσοδοι τοῖς μὲν ὑποζυγίοις ὄρυκται, αἱ δὲ ἄνθρωποι κατέβαινον ἐπὶ κλίμακος. ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις ἦσαν αἶγες, αἶες, βόες, ὄρνιθες, καὶ τὰ ἔκγονα τούτων· τὰ δὲ κτήνη πάντα χιλῶ ἔνδον ἐτρέφοντο. ἦσαν δὲ καὶ πυροὶ καὶ κριθαὶ καὶ ὄσπρια καὶ οἶνος κρίθινος ἐν κρατῆρσιν. ἐνήσαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κριθαὶ ἰσοχειλεῖς, καὶ κάλαμοι ἐνέκειντο, αἱ μὲν μείζους, αἱ δὲ ἐλάτους, γόνατα οὐκ ἔχοντες· τούτους ἔδει, ὅποτε τις διψῶν, λαβόντα εἰς τὸ στόμα μύζειν. καὶ πάνυ ἄκρατος ἦν, εἰ μὴ τις ὕδωρ ἐπι- χέοι· καὶ πάνυ ἠδὲ συμμαθόντι τὸ πῶμα ἦν.

Ὁ δὲ Ξενοφῶν τὸν ἄρχοντα τῆς κώμης ταύτης σὺνδει- § 28-29
πνον ἐποίησατο, καὶ θαρρεῖν αὐτὸν ἐκέλευε λέγων, ὅτι οὔτε τῶν τέκνων στερήσοιτο τὴν τε οἰκίαν αὐτοῦ ἀντεμ- πλήσαντες τῶν ἐπιτηδίων ἀπλάσιν, ἣν ἀγαθὸν τι τῇ στρα- τεύματι ἐξηγησάμενος φαίνεται, ἔστ' ἂν ἐν ἄλλῳ ἔθνει γένωνται. ὁ δὲ ταῦτα ὑπισχνεῖτο, καὶ φιλοφρονούμενος οἶνον ἔφρασεν, ἔνθα ἦν κατορωρυγμένος. ταύτην μὲν οὖν τὴν νόλτα διασκηνήσαντες οὕτως ἐκοιμήθησαν ἐν πᾶσιν ἀφθό- νοις πάντες οἱ στρατιῶται, ἐν φυλαγῇ ἔχοντες τὸν κωμάρ- χην καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ὁμοῦ ἐν ὀφθαλμοῖς.

Τῇ δ' ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ Ξενοφῶν, λαβὼν τὸν κωμάρχη, § 30-32
πρὸς Χειρίσοφον ἐπορεύετο· ὅπου δὲ παρίει κώμην, ἐτρέ- πετο πρὸς τοὺς ἐν ταῖς κώμαις καὶ κατελάμβανε πανταχοῦ εὐωχομένους καὶ εὐθυμουμένους, καὶ οὐδαμόθεν ἀφίεσαν, πρὶν παραθεῖναι αὐτοῖς ἄριστον· οὐκ ἦν δ' ὅπου οὐ παρε- τίθεσαν ἐπὶ τὴν αὐτὴν τράπεζαν κρέα ἄρνια, ἐρίφεια, χοί-

ρεια, μόσχεια, ὀρνίθια, σὺν πολλοῖς ἄρτοις τοῖς μὲν πυρί-
νοις, τοῖς δὲ κριθίνοις. ὁπότε δὲ τις φιλοφρονούμενός τῃ
βούλοιο προπεῖν, εἶλκεν ἐπὶ τὸν κρατῆρα, ἔνθεν ἐπικύ-
φαντα ἔδει ῥοφεῦντα πίνειν ὡσπερ βούν. καὶ τῇ κωμάρχῃ
ἐδίδουσαν λαμβάνειν, ὅτι βούλοιο. ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν
ἐδέχετο, ὅπου δὲ τινα τῶν συγγενῶν ἴδοι, πρὸς ἑαυτὸν ἀεὶ
ἐλάμβανεν.

§ 33—34 Ἐπεὶ δ' ἦλθον πρὸς Χειρίσοφον, κατελάμβανον κικεί-
νους σκηνοῦντας ἐστεφανωμένους τοῦ ξηροῦ χιλοῦ στεφά-
νοις, καὶ διακονοῦντας Ἀρμενίους παῖδας σὺν ταῖς βαρβα-
ρικαῖς στολαῖς· τοῖς δὲ παισὶν ἐδείκνυσαν ὡσπερ ἔνεοις,
ὅτι δέοι ποιεῖν. ἐπεὶ δ' ἀλλήλους ἐφιλοφρονήσαντο Χει-
ρίσοφος καὶ Ξενοφῶν, κρινῆ δὴ ἀνηρώτων τὸν κωμάρχῃν διὰ
τοῦ περισίζοντος ἐρμηνέως, τίς εἶη ἡ χώρα. ὁ δ' ἔλεγεν,
ὅτι Ἀρμενία. καὶ πάλιν ἠρώτων, τίνοι οἱ ἵπποι τρέφονται. ὁ
δ' ἔλεγεν, ὅτι βασιλεὶ δασμός· τὴν δὲ πλησίον χώραν ἔφη
εἶναι Χάλυθας, καὶ τὴν ὁδὸν ἔφραζεν, ἣ εἶη.

§ 35—36 Καὶ αὐτὸν τότε μὲν ᾔχετο ἄγων Ξενοφῶν πρὸς τοὺς
ἑαυτοῦ οἰκέτας, καὶ ἵππον, ὃν εὐλόφει, παλαιότερον δίδωσι
τῇ κωμάρχῃ ἀναθρέψαντι καταθύσαι, ὅτι ἤκουεν αὐτὸν
ἰερὸν εἶναι τοῦ Ἥλιου, δεδιώς μὴ ἀποθάνῃ· ἐκεκάκωτο γὰρ
ὑπὸ τῆς πορείας· αὐτὸς δὲ τῶν πώλων λαμβάνει, καὶ τῶν
ἄλλων λοχαγῶν ἔδωκεν ἑκάστῳ πῶλον. ἦσαν δ' οἱ ταύτῃ
ἵπποι μέλονες μὲν τῶν Περσικῶν, θυμοειδέστεροι δὲ πολὺ.
ἐνταῦθα δὴ καὶ διδάσκει ὁ κωμάρχης περὶ τοὺς πόδας τῶν
ἵππων· αἱ τῶν ὑποζυγίων σακία περιειλεῖν, ὅταν διὰ τῆς
χιόνος ἄγωσιν· ἄνευ γὰρ τῶν σακίων κατεδύοντο μέχρι τῆς
γαστρῆς.

[Ἀφ' οὗ διέμειναν οἱ Ἕλληνες ἑπτὰ ἡμέρας εἰς τὰς κόμας
τῆς δυτικῆς Ἀρμενίας, ἔξακολουθοῦν τὴν πορείαν των διὰ μέσου

ὄρεινῆς χιονοσκεποῦς χώρας ἔχοντες ὄδηγόν τὸν κωμάρχην καὶ διευθυνόμενοι ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας πρὸς τὰ ΒΑ· τὴν δὲ τρίτην ἡμέραν ὁ Χειρίσοφος ἐξοργισθεὶς κατὰ τοῦ κωμάρχου, διότι δὲν τοὺς ὠδήγησεν εἰς κώμας, τὸν κακοποιεῖ· διὰ τοῦτο οὗτος δραπετεύει τὴν νύκτα. Μετὰ ταῦτα οἱ Ἕλληνες ἄνευ ὄδηγοῦ βαδίζοντες ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας φθάνουν εἰς τὸν Φᾶσιν ποταμὸν—οὐχὶ τὸν τῆς Κολχίδος, ἀλλὰ τὸν τῆς Ἀρμενίας, τὸν καλούμενον καὶ Ἄραξην—· τοῦτον ἄφ' οὗ διέβησαν, μετὰ πορείαν δύο ἡμερῶν εὐρίσκονται ἐνώπιον ὄρους καὶ βλέπουν ὅτι Χάλυβες καὶ Τάοχοι καὶ Φασιανοὶ κατεῖχον τὴν διάβασιν αὐτοῦ. Οἱ Ἕλληνες σταματοῦν τὴν πορείαν των καὶ συγκροτοῦν πολεμικὸν συμβούλιον, κατὰ τὸ ὅποιον ἐπικρατεῖ ἡ γνώμη τοῦ Ξενοφῶντος. Κατὰ ταύτην μέρος τοῦ στρατεύματος ἀποσπασθὲν μετὰ τὸ δεῖπνον πορεύεται τὴν νύκτα διὰ πλαγίας ἰδοῦ καὶ καταλαμβάνει τὰς κορυφὰς τοῦ ὄρους· τὸ δὲ ὑπόλοιπον στρατεῦμα ἀναπαύεται ἐκείνην τὴν νύκτα εἰς τὴν πεδιάδα. Τὴν δ' ἐπομένην πρωΐ, ὅτε ἐγνώσθη ὅτι αἱ κορυφαὶ τοῦ ὄρους εἶχεν καταληφθῆ, βαδίζουσι διὰ τῆς φανεραῆς ὁδοῦ πρὸς τὴν διάβασιν τοῦ ὄρους. Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τὸ ἀπόσπασμα τὸ κατέχον τὰς κορυφὰς νικᾷ μέρος τῶν πολεμίων, τὸ ὅποιον εἶχεν ἐπέλθει ἐναντίον των, καὶ καταδιώκει αὐτό. Τότε ἐπέρχονται καὶ οἱ ἐκ τῆς πεδιάδος· οἱ δὲ ὑπόλοιποι πολέμιοι, οἱ φυλάσσοντες τὴν διάβασιν τοῦ ὄρους, ὅτε εἶδον, ὅτι οἱ ἰδιχοὶ των, οἱ ἐπὶ τῶν κορυφῶν μὲ τοὺς Ἕλληνας συγκρουσθέντες, ἐνίκηθησαν, τρέπονται εἰς φυγὴν ἀφήσαντες πολλοὺς νεκροὺς καὶ ἀσπίδας πλεκτάς. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἄφ' οὗ προσέφεραν θυσίαν εἰς τοὺς θεοὺς καὶ ἔστησαν ἐπὶ τῆς διαβάσεως τοῦ ὄρους τρόπαιον εἰς ἀνάμνησιν τῆς νίκης των, κατέρχονται εἰς τὴν πεδιάδα καὶ κατασκηνοῦν εἰς κώμας γεμάτας ἀπὸ πολλὰ τροφίμα.

Μετὰ ταῦτα οἱ Ἕλληνες εἰσέρχονται εἰς τὴν χώραν τῶν Τάοχων. Πορευόμενοι δὲ ἐπὶ πέντε ἡμέρας καταναλίσκουν τὰ τροφίμα καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ πορισθοῦν ἄλλα· διότι οἱ Τάοχοι συσσωρεύσαντες αὐτὰ εἰς χωρία ὄχυρά οὐδὲν παρείχον. Διὰ τοῦτο οἱ Ἕλληνες ἀναγκάζονται νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τινος τοιούτου. Ἦτο δὲ τοῦτο πολὺ ὄχυρόν, διότι μία μόνη πάροδος ὑπῆρχεν ἄγουσα εἰς τὰ ὑψώματα τοῦ χωρίου, ἡ δὲ διάβασις αὐτῆς ἦτο πολὺ δύσκολος ὡς ἐκ τῶν λίθων, τοὺς ὁποίους ἐκύλιον ἄνωθεν οἱ

πολέμιοι. Εἰς ταύτην τὴν ἀμηχανίαν ὁ Ξενοφῶν πάλιν συμβουλεύει τὰ ἄριστα. Ἐπειδὴ τὰ δύο τρίτα τῆς παροῦδος ἦσαν φυτευμένα μὲ μεγάλα πεῦκα, ὁ Χειρίσοφος, ὁ Ξενοφῶν καὶ εἰς λοχαγὸς μὲ 70 ἄνδρας εἰσέχονται εἰς τὸ κατάφυτον μέρος φυλασσόμενος ἕκαστος ὄπισθεν ἑνὸς δένδρου· ὅταν δέ τις ἤρχιζε νὰ προτρέχη δύο ἢ τρία βήματα ἀπὸ τοῦ δένδρου, ὄπισθεν τοῦ ὁποίου εὐρίσκετο, ἐκύλιον οἱ βάρβαροι πολλοὺς λίθους, αὐτὸς δὲ ὑποχωρῶν ἐφυλάσσετο καὶ πάλιν ὄπισθεν τοῦ δένδρου. Διὰ τούτου τοῦ τρόπου ἐξαντλοῦνται οἱ λίθοι τῶν ἄνω καὶ ἐφορμήσαντες οἱ Ἕλληνες κατὰ τῶν Ταόχων κυριεύουν τὸ χωρίον· ὅλοι δὲ οἱ εὐρισκόμενοι εἰς αὐτὸ μὲ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα των ὄϊονται κάτω εἰς τοὺς κρημνοὺς, ὀλίγοι δὲ μόνον καὶ ὄλα τὰ τροφίμα περιέρονται εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων. Μετὰ ταῦτα οἱ Ἕλληνες διέρχονται ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας τὴν χώραν τῶν Χαλύβων, λαοῦ γενναιοτάτου, καὶ φθάνουν εἰς τὸν ποταμὸν Ἄρπασον· τοῦτον ἀφ' οὗ διέβησαν, πορεύονται διὰ μέσου τῆς χώρας τῶν Σκυθηῶν ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας καὶ φθάνουν εἰς κόμας, ἀπὸ τὰς ὁποίας προμηθεύονται τροφάς· μετὰ πορείαν ἄλλων τεσσάρων ἡμερῶν φθάνουν εἰς τὴν πόλιν Γυμναίδα].

Γ'. Ἐπιβίβας τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ ὄρος Θήχην καὶ ἡ ἐξ αὐτοῦ θέα τῆς θαλάσσης.

(7, 19—27)

§ 19—20 Ὁ δὲ ταύτης (τῆς Γυμναίδος) ἄρχων τοῖς Ἕλλησιν ἡγεμόνα πέμπει, ὅπως διὰ τῆς ἑαυτῶν πολεμίας χώρας ἄγει αὐτούς. ἐλθὼν δ' ἐκείνος λέγει, ὅτι ἄξει αὐτοῖς πέντε ἡμερῶν εἰς χωρίον, ὅθεν ὄψονται θάλατταν· εἰ δὲ μὴ, τεθνάναι ἐπηγγείλατο. καὶ ἡγούμενος, ἐπειδὴ ἐνέβαλλεν εἰς τὴν πολεμίαν, παρεκελεύετο αἰθεῖν καὶ φθεῖρειν τὴν χώραν· ἢ καὶ δῆλον ἐγένετο, ὅτι τούτου ἕνεκεν συνέλθοι, οὐ τῆς τῶν Ἑλλήνων εὐνοίας.

§ 21—24 Καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ ὄρος τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ· ὄνομα δὲ τῆ ὄρει ἦν Θήχης. ἐπεὶ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τῆς

ὄρους, κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο. ἀκούσας δὲ ὁ Ξενοφῶν καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες ᾤθησαν ἔμπροσθεν ἄλλους ἐπιτίθεσθαι πολεμίους· εἶποντο γὰρ ὀπισθεν οἱ ἐκ τῆς καομένης χώρας, καὶ αὐτῶν οἱ ὀπισθοφύλακες ἀπέκτεινάν τέ τινας καὶ ἐζώγησαν, ἐνέδραν ποιησάμενοι, καὶ γέρρα ἔλαβον δασειῶν βοῶν ὠμοβόεια ἀμφὶ τὰ εἴκοσιν. ἐπειδὴ δ' ἡ βοή πλείων τε ἐγίνετο καὶ ἐγγύτερον, καὶ οἱ αἰεὶ ἐπιόντες ἔθεον δρόμῳ ἐπὶ τοὺς αἰεὶ βοῶντας, καὶ πολλῶν μειζῶν ἐγίνετο ἡ βοή, ὅσῳ δὴ πλείους ἐγίνοντο, ἐδόκει δὴ μειζόν τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι, καὶ ἀναβὰς ἐφ' ἵππον καὶ Λύκιον καὶ τοὺς ἱππέας ἀναλαβὼν παρεβόηθει· καὶ τάχα δὴ ἀκούουσι βοῶντων τῶν στρατιωτῶν «θάλαττα, θάλαττα» καὶ παρεγγυῶντων. ἔνθα δὴ ἔθεον πάντες καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες, καὶ τὰ ὑποζύγια ἠλαύνετο καὶ οἱ ἵπποι.

*Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον, ἐνταῦθα δὴ § 25-27
 περιέβαλλον ἀλλήλους καὶ στρατηγούς καὶ λοχαγούς δακρύοντες. καὶ ἑξαπίνης, ὅτου δὴ παρεγγυήσαντος, οἱ στρατιῶται φέρουσι λίθους καὶ ποιοῦσι κολωνὸν μέγαν. ἐνταῦθα ἀνετίθεσαν δερμάτων πλῆθος ὠμοβοείων καὶ βακτηρίας καὶ τὰ αἰχμάλωτα γέρρα, καὶ ὁ ἡγεμὼν αὐτός τε κατέτεμνε τὰ γέρρα καὶ τοῖς ἄλλοις διεκελεύετο. μετὰ ταῦτα τὸν ἡγεμόνα οἱ Ἕλληνες ἀποπέμπουσι, δῶρα δόντες ἀπὸ κοινοῦ ἵππον καὶ φιάλην ἀργυρᾶν καὶ σκευὴν Περσικὴν καὶ δαρκεικὸς δέκα· ἤτει δὲ μάλιστα τοὺς δακτυλίους, καὶ ἔλαβε πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν. κώμην δὲ δεῖξας αὐτοῖς, οὗ σκηνήσουσι, καὶ τὴν ὁδόν, ἣν πορεύονται εἰς Μάκρωνας, ἐπεὶ ἑσπέρα ἐγένετο, ᾤχετο ἀπιών

[Ἄφ' οὗ κατέβησαν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τὸ ὄρος Θίχην, πορεύονται διὰ μέσου τῆς χώρας τῶν Μακρῶνων· ἐδῶ ἀπαντοῖν χωρίον δυσκολοδιάβατον καὶ ποταμὸν μὲ τὰς ὄχθας τοῦ καταφύτου ἀπὸ δένδρα· τοῦτον ἐπιχειροῦν νὰ διαβοῦν· ἀλλὰ δὲν τὸ κατορθώνουν· διότι οἱ Μάκρωνες παρατεταγμένοι εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην ἐμποδίζουν τὴν διάβασιν μὲ λίθους, τοὺς ὁποίους ἔρριπτον κατ' αὐτῶν. Εἰς τὴν δύσκολον αὐτὴν περίστασιν προσέρχεται εἰς τὸν Ξενοφῶντα κάποιος στρατιώτης πελταστής, ὁ ὁποῖος ἄλλοτε, καθὼς ἔλεγεν, ὑπηρέτει ὡς δοῦλος εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ὁ ὁποῖος ἐβεβαίωσεν ὅτι ἐγνώριζε τὴν γλῶσσαν τῶν ἀνθρώπων τούτων. Διὰ τῆς μεσιτείας αὐτοῦ οἱ Ἕλληνες συνάπτουν συνθήκας μὲ τοὺς Μάκρωνας. Μετὰ ταύτας οἱ Μάκρωνες διευκολύνουν τὴν διάβασιν τῶν Ἑλλήνων, παρέχουν εἰς αὐτοὺς τροφὰς πρὸς ἀγορὰν καὶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τοὺς συνοδεύουν, ἕως ὅτου τοὺς φέρουν εἰς τὰ ὄρια τῶν Κόλχων· ἐδῶ εὗρισκουν ὄρος μέγα μὲν, ἀλλ' εὐδιάβατον, καὶ τοὺς Κόλχους ἐπ' αὐτοῦ παρατεταγμένους πρὸς ἐπίθεσιν. Οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων συγκροτοῦν πολεμικὸν συμβούλιον, διὰ νὰ σκεφθοῦν πῶς θ' ἀγωνισθοῦν ὅσον τὸ δυνατόν καλύτερον· ἐν τῷ συμβουλίῳ ἐπικρατεῖ ἡ γνώμη τοῦ Ξενοφῶντος· κατὰ ταύτην ἀφ' οὗ διηρέθησαν εἰς 80 λόχους, ἕξ 100 ὀπλιτῶν ἕκαστον, παρατάσσονται μὲ ὀρθοῦς τοὺς λόχους, ἔχοντες δηλ. τοὺς ἄνδρας τοῦ λόχου τεταγμένους τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον καὶ ἀφίνοντες μεταξὺ τῶν λόχων διαστήματα κενὰ (ιδ. σχέδ. ἐν σελ. VI)· οἱ δὲ πελτασταὶ καὶ τοξοὶ διαιφεθέντες εἰς τρία τμήματα (ἀνὰ 600 ἄνδρας) παρατάσσονται ἄλλοι μὲν εἰς τὸ δεξιὸν κέρασ, ἄλλοι εἰς τὸ ἀριστερὸν καὶ ἄλλοι εἰς τὸ μέσον. Οὕτω δὲ τεταγμένοι, ἀφ' οὗ προσηυχήθησαν καὶ ἔψαλαν τὸ πολεμικὸν ἐμβατήριον, ἐπορεύοντο οἱ ἐκ δεξιῶν καὶ ἕξ ἀριστερῶν ἑλαφροὶ ὑπὸ τὸν Χειρίσοφον καὶ Ξενοφῶντα. Τούτους μόλις εἶδον οἱ πολέμιοι, τρέχοντες οἱ μὲν κατὰ τοῦ δεξιοῦ, οἱ δὲ κατὰ τοῦ ἀριστεροῦ κέρατος τῶν Ἑλλήνων διασπῶνται καὶ ἀνοίγουν εἰς τὸ μέσον τῆς φάλαγγος αὐτῶν μέγα κενόν· εἰς τὸ ἀνοιχθὲν τοῦτο κενὸν τρέχει μὲ ἀλαλαγμοὺς τὸ τρίτον τμήμα τῶν ἑλαφρῶν καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος· οἱ δὲ πολέμιοι τρέπονται εἰς ἄτακτον φυγὴν. Οἱ Ἕλληνες ἀναβάντες εἰς τὸ ὄρος κατασκηνοῦν εἰς κώμας πολλὰς ἔχούσας ἄφθονα τὰ τρόφιμα· ἐδῶ εὗρισκουν με-

ταῦτ' ἄλλων καὶ ἰδιαίτερόν τι μέλι· τοῦτο ὅσοι ἐκ τῶν στρατιω-
τῶν ἔφαγον, ἔχαναν τὸ λογικόν των καὶ ἐξερονοῦσαν καὶ κανεῖς
δὲν ἠδύνατο νὰ σταθῇ ὀρθός· τὴν ἐπομένην ὅμως, χωρὶς κανεῖς
των ν' ἀποθάνη, ἀνελάμβανον ὅλοι τὸ λογικόν των καὶ ἐγίνοντο
καλά].

Δ'. "Αφίξις τῶν Ἑλλήνων εἰς Τραπεζοῦντα.

(8, 22—28)

Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν δύο σταθμοὺς παρασάγγας ^{§ 22—24}
ἑπτὰ, καὶ ἦλθον ἐπὶ θάλατταν εἰς Τραπεζοῦντα, πόλιν Ἑλ-
ληνίδα οἰκουμένην ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, Σινοπέων ἀποικί-
αν ἐν τῇ Κόλχων χώρᾳ. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἀμφὶ
τὰς τριάκοντα ἐν ταῖς τῶν Κόλχων κώμαις· κἀντεῦθεν ὀρ-
μώμενοι ἐλήθον τὴν Κολχίδα. ἀγορὰν δὲ παρεῖχον τῷ
στρατοπέδῳ Τραπεζοῦντιοι, καὶ ἐδέξαντό τε τοὺς Ἑλληνας
καὶ ξένια ἔδοσαν βοῦς καὶ ἄλφιτα καὶ οἶνον. συνδιεπράτ-
τοντο δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν πλησίον Κόλχων τῶν ἐν τῷ πεδίῳ
μάλιστα οἰκούντων, καὶ ξένια καὶ παρ' ἐκείνων ἦλθον βόες.

Μετὰ δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν, ἣν ἠῦξαντο, παρεσκευάζοντο ^{§ 25—26}
ἦλθον δ' αὐτοῖς ἱκανοὶ βόες ἀποθῆσαι τῷ Διὶ σωτήρια καὶ
τῷ Ἡρακλεῖ ἡγεμόσυνα καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς, ἃ ἠῦξαντο.
ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐν τῷ ὄρει, ἐνθαπερ
ἐσκήνουν. εἴλοντο δὲ Δρακόντιον Σπαρτιάτην, ὃς ἔφυγε παῖς
ὦν οἴκοθεν, παῖδα ἄκων κατακανῶν ξυήλη πατάξας, δρόμου
τ' ἐπιμεληθῆναι καὶ τοῦ ἀγῶνος προστατῆσαι. ἐπειδὴ δὲ
ἡ θυσία ἐγένετο, τὰ δέρματα παρέδωσαν τῷ Δρακοντίῳ,
καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον, ὅπου τὸν δρόμον πεποιηκῶς εἶη.
ὁ δὲ δείξας οὐπερ ἐστηκότες ἐτύγχανον, «Οὗτος ὁ λόφος»,
ἔφη, «κάλλιτος τρέχειν, ὅπου ἂν τις βούληται». «Πῶς

οὔν», ἔφασαν, «δυνήσονται παλαίειν ἐν σκληρῷ καὶ θασεῖ οὔτως ; » ὁ δ' εἶπε· «Μᾶλλον τι ἀνιάσεται ὁ καταπεσών».

§ 27—28

Ἦγωνίζοντο δὲ παῖδες μὲν στάδιον τῶν αἰχμαλώτων οἱ πλείστοι, δόλιχον δὲ Κρηῆτες πλείους ἢ ἐξήκοντα, πάλην δὲ καὶ πυγμὴν καὶ παγκράτιον ἕτεροι· καὶ κκλή θεά ἐγένετο· πολλοὶ γὰρ κατέβησαν καὶ ἅτε θεωμένων τῶν ἐταίρων, πολλή φιλονικία ἐγένετο. ἔθεον δὲ καὶ ἵπποι, καὶ ἔδει αὐτούς, κατὰ τοῦ πρανοῦς ἐλάσσαντας, ἐν τῇ θαλάττῃ ὑποστρέψαντας, πάλιν ἄνω πρὸς τὸν βωμὸν ἄγειν. καὶ κάτω μὲν οἱ πολλοὶ ἐκκλινδοῦντο· ἄνω δὲ πρὸς τὸ ἰσχυρῶς ὄρθιον μόλις βάδην ἐπορεύοντο οἱ ἵπποι· ἔνθα πολλή κραυγὴ καὶ γέλως καὶ παρακέλευσις ἐγένετο.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

[Μετὰ τὰς θυσίας καὶ τοὺς ἀγῶνας οἱ Ἕλληνες συνελθόντες συσκέπτονται περὶ τῆς λοιπῆς πορείας τοῦ στρατεύματος· κατὰ τὴν σύσκεψιν αὐτὴν ἀποφασίζεται νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ θαλάσσης καὶ ἀποστέλλεται ὁ Χειρίσοφος πρὸς τὸν ἐν Βυζαντίῳ ναύαρχον τῶν Λακεδαιμονίων Ἀναξίβιον, διὰ νὰ προμηθεύσῃ μεταγωγικὰ πλοῖα. Ἀλλὰ μέχρις οὗ ταῦτα ἔλθουν, συμβουλευεὶ ὁ Ξενοφῶν νὰ λάβουν τὰ ἑξῆς μέτρα : 1) νὰ προμηθεύωνται τὰ τροφίμα ἐκ τῆς πολεμίου χώρας ἐπερχόμενοι μὲ στρατιωτικὴν τάξιν, 2) οἱ μέλλοντες νὰ ἐξέλθουν πρὸς λαφυραγωγίαν νὰ τὸ ἀνακοινώσουν εἰς τοὺς στρατηγούς, διὰ νὰ λαμβάνουν οὕτοι τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς ἀσφύλειαν τῶν τοιούτων ἐκδρομῶν, 3) νὰ προφυλάττουν μὲ φρουρούς τὸ στρατόπεδόν των ἀπὸ ἐνδεχομένης ἐπιθέσεως τῶν πολεμίων, 4) νὰ παρασκευάζουν καὶ ἀπὸ ἐδῶ ἀρκετὰ πλοῖα μεταγωγικὰ καὶ 5) ἂν δὲν κατορθωθῇ νὰ ἔχουν ἀρκετὰ πλοῖα, νὰ παραγγείλουν εἰς τὰς παραλιακὰς πόλεις νὰ ἐπιδιορθώσουν τὰς ἐν τῷ μεταξὺ δυσκολοδιαβάτους ὁδοὺς πρὸς εὐκολωτέραν ὁδοιπορίαν τοῦ στρατεύματος. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα ψηφίζονται· τὸ δὲ περὶ ὁδοποιίας δὲν δέχονται οἱ στρατιῶται ἀποστρεφόμενοι τὴν ὁδοιπορίαν· κρυφίως ὅμως ὁ Ξενοφῶν καταπέθει τὰς παραλιακὰς πόλεις νὰ ἐπισκευάσουν τὰς ὁδοὺς ἐκουσίως τῶν λέγων ὅτι πολὺ ταχέως ὁ ἀπαλλαγὸν τῶν Ἑλλήνων, ἐὰν καταστοῦν εὐδιάβατος. Μετὰ ταῦτα λαμβάνουν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τοὺς Τραπεζουντίους πλοῖον πεντηκοντάκωπον καὶ διορίζουν πλοίαρχον αὐτοῦ τὸν Δέξιππον· ἀλλ' οὗτος παραμελήσας νὰ συναθροίσῃ πλοῖα δραπετεύει πέραν τοῦ Εὐξείνου Πόντου παραλάβὼν μαζί του καὶ τὸ πλοῖον λαμβάνουν δ' ἀκόμη ἀπὸ τοὺς Τραπεζουντίους καὶ τριακοντάκωπον πλοῖον καὶ διορίζουν πλοίαρχον αὐτοῦ τὸν Πολυκράτην, ὁ ὁποῖος, ὅσα πλοῖα συνέλαμβανε, τὰ ἐξηνάγαζε νὰ τεθοῦν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ στρατοπέδου. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐξέρχονται οἱ

Ἕλληνες πρὸς λεηλασίαν καὶ ἄλλοι μὲν ἐπιστρέφουν μὲ λείψυρα, ἄλλοι δὲ φονεύονται ὑπὸ τῶν πολεμίων.

Ἐπειδὴ τὸ στρατόπεδον ἤρχισε νὰ στερεῖται τροφῶν, ὁ Ξενοφῶν λαβὼν ὀδηγοὺς ἀπὸ τοὺς Τραπεζουντίους ἐξάγει εἰς τὴν πλησίον ὄρεινὴν χώραν τῶν Δριλῶν, λαοῦ πολεμικωτάτου, τὸ ἥμισυ τοῦ στρατεύματος. Οἱ Δρίλαι, ἀφ' οὗ ἔκαυσαν ὅλα τὰ εὐκολοκυρίεστα χωρία τῶν, συρρέουν ὅλοι μὲ τὰ ὑπάρχοντά των εἰς χωρίον τι ὄχυρόν, τὸ ὁποῖον ἦτο ἡ πρωτεύουσά των. Τὸ χωρίον τοῦτο εἶχε γύρω του χαράδραν πολὺ βαθεῖαν εἶχε δὲ ἀκόμη καὶ πρόχωμα καὶ χαρακώματα καὶ πύργους ξυλίλους. Ἐντὸς τοῦ ἰσχυροῦ τούτου περιφράγματος ἦτο ἡ πόλις καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς ἡ ἀκρόπολις, πρὸς τὴν ὁποίαν ἔφερον ὁδὸς, ἑκατέρωθεν τῆς ὁποίας ὑπῆρχον ξυλίλαι οἰκίαι (ἰδ. σχέδ. ἐν σελ. VII). Πρῶτοι διαβαίνουν τὴν χαράδραν οἱ πελτασταὶ φθάσαντες δὲ εἰς τὸ χαρακώμα εὐρίσκουν ἰσχυρὰν ἀντίστασιν καί, ἐπειδὴ δὲν ἤξευρον τί νὰ κάμουν, καλοῦν εἰς βοήθειάν των τὸν Ξενοφῶντα, ὁ ὁποῖος μὲ τοὺς ὀπλίτας εὐρίσκειτο ἐκτὸς τῆς χαράδρας. Οὗτος πλησιάσας μὲ τὸν στρατὸν του πρὸς τὴν χαράδραν τοὺς μὲν ὀπλίτας διατάσσει νὰ παραταχθοῦν, αὐτὸς δὲ μαζὶ μὲ τοὺς λοχαγοὺς ἐξετάσαντες τὸ χωρίον τὸ εὐρίσκουν εὐκολοκυρίετον. Τότε οἱ λοχαγοὶ ὀδηγοῦν τοὺς ὀπλίτας παρατεταγμένους ἡμικυκλικῶς κατὰ τῶν πολεμίων καὶ ἀναγκάζουν αὐτοὺς μὲ τὰς λόγχας, τὰ βέλη καὶ τοὺς λίθους νὰ ἐγκαταλείψουν τὸ πρόχωμα καὶ τοὺς πύργους. Μετὰ ταῦτα οἱ μὲν πελτασταὶ εἰσορμοῦν εἰς τὴν πόλιν καὶ τρέπονται εἰς διαρπαγὴν αὐτῆς, ὁ δὲ Ξενοφῶν σταθεὶς παρὰ τὰς πύλας ἠμπόδιζε τὴν εἴσοδον εἰς ὅσους ἐκ τῶν ὀπλιτῶν ἠδύνατο· διότι ἐπὶ τινῶν λόφων ὄχυρῶν ἤρχισαν νὰ φαίνωνται καὶ ἄλλοι πολέμιοι. Ἄλλὰ μετ' ὀλίγον καλεῖται ὁ Ξενοφῶν εἰς βοήθειαν· διότι οἱ πολέμιοι ἐπιπεσόντες κατὰ τῶν λαφυραγωγούντων πελταστῶν ἐξωθοῦν αὐτοὺς πρὸς τὴν ἐξοδον. Ἐνωθέντες δὲ ὀπλίται καὶ πελτασταὶ ἀναγκάζουν τοὺς πολεμίους ν' ἀποσυρθοῦν πάλιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν· ἀλλὰ τώρα εἶναι δύσκολον νὰ ὑποχωρήσουν οἱ Ἕλληνες διὰ τῆς εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀγούσης ὁδοῦ· διότι οἱ πολέμιοι ἐξορμήσαντες ἐκ τῆς ἀκροπόλεως καὶ ἀναβάντες εἰς τὰς οἰκίας,

τὰς ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ, ἔρριπτον κατὰ τῶν Ἑλλήνων μεγάλη ξύλα. Πλησιάζει δὲ καὶ ἡ νύξ. Τότε ἐπέρχεται ἐκ θεοῦ σωτηρία. Λίφνιδίως φωτίζεται λάμψασα μία ἐκ τῶν δεξιᾶ τῆς ὁδοῦ οἰκιῶν ἀναφθεῖσα ὑπὸ τινος καὶ τρέπονται εἰς φυγὴν ὅλοι οἱ ἐκ τῶν δεξιᾶ τῆς ὁδοῦ ἐπιτιθέμενοι πολέμιοι. Ὁ Ξενοφῶν ἅμα ἔμαθε τοῦτο, διατάσσει νὰ καύσουν καὶ τὰς ἀριστερᾶ τῆς ὁδοῦ οἰκίας καὶ οὕτω ἀναγκάζει καὶ τοὺς ἐκ τῶν οἰκιῶν αὐτῶν ἐπιτιθέμενους νὰ τραποῦν εἰς φυγὴν. Ὑπελείποντο μόνοι οἱ κατὰ μέτωπον πολέμιοι, οἱ ὁποῖοι ἠνώχλουν τοὺς Ἕλληνας καὶ ἐσκόπεον νὰ ἐπιτεθοῦν κατ' αὐτῶν κατὰ τὴν καιάβασίν των εἰς τὴν χαράδραν. Τότε ὁ Ξενοφῶν σωρεύσας πολλὰ ξύλα μεταξὺ τοῦ στρατοῦ του καὶ τῶν πολεμίων καίει αὐτά. Καὶ οὕτω οἱ μὲν Ἕλληνες μόλις κατορθοῦν νὰ ξεφύγουν τραπέντες πρὸς τὴν ἔξοδον καὶ τὴν χαράδραν· ἡ δὲ πόλις ὅλη καὶ αἱ οἰκίαι καὶ οἱ πύργοι καὶ τὰ χαρακώματα καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ἐκτὸς τῆς ἀκροπόλεως ἐκίησαν. Τὴν ἐπομένην οἱ Ἕλληνες ἐπανέρχονται εἰς τὴν Τραπεζοῦντα φέροντες τροφάς].

A'. "Αφιξίς τῶν Ἑλλήνων εἰς Κερασοῦντα. — Διανομὴ τῶν ἐκ τῶν λαφύρων χρημάτων καὶ τρόπος, κατὰ τὸν ὁποῖον χρησιμοποιεῖ ὁ Ξενοφῶν τὰ διὰ τοὺς θεοὺς παραδοθέντα εἰς αὐτὸν χρήματα.

(3, 1—13)

Ἐπεὶ δὲ οὔτε Χειρίσοφος ἦκεν οὔτε πλοῖα ἱκανὰ ἦν οὔτε § 1—3 τὰ ἐπιτήδεια ἦν λαμβάνειν ἔτι, ἐδόκει ἀπιτέον εἶναι. καὶ εἰς μὲν τὰ πλοῖα τοὺς τε ἀσθενοῦντας ἐνεβίθασαν καὶ τοὺς ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτη καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τῶν σκευῶν, ὅσα μὴ ἀνάγκη ἦν ἔχειν. καὶ Φιλήσιον καὶ Σοφαίνετον τοὺς πρεσβυτάτους τῶν στρατηγῶν εἰσβιβάσαντες, τούτων ἐκέλευον ἐπιμελεῖσθαι· οἱ δὲ ἄλλοι ἐπορεύοντο· ἡ δὲ ὁδὸς ὠδοποιή-

μένη ἦν. καὶ ἀφικνοῦνται πορευόμενοι εἰς Κερασσοῦντα τριταῖοι, πόλιν Ἑλληνίδα ἐπὶ θαλάττῃ, Σινωπέων ἄποικον ἐν τῇ Κολχίδι χώρα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας δέκα· καὶ ἐξέτασις σὺν τοῖς ὄπλοις ἐγίγνετο καὶ ἀριθμός, καὶ ἐγένοντο ὀκτακισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι. οὗτοι ἐσώθησαν. οἱ δὲ ἄλλοι ἀπόλοντο ὑπὸ τε τῶν πολεμίων καὶ χιόνος καὶ εἴ τις νόσῳ.

§ 4—6 Ἐνταῦθα καὶ διαλαμβάνουσι τὸ ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων ἀργύριον γενόμενον. καὶ τὴν δεκάτην, ἣν τῷ Ἀπόλλωνι ἐξείλον καὶ τῇ Ἐφεσίᾳ Ἀρτέμιδι, διέλαβον οἱ στρατηγοὶ τὸ μέρος ἕκαστος φυλάττειν τοῖς θεοῖς· ἀντὶ δὲ Χειρισόφου Νέων ὁ Ἀσιναῖος ἔλαβε. Ξενοφῶν σὺν τῷ μὲν τοῦ Ἀπόλλωνος ἀνάθημα ποιησάμενος ἀνατίθησιν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς τῶν Ἀθηναίων θησαυρὸν καὶ ἐπέγραψε τὸ τε αὐτοῦ ὄνομα καὶ τὸ Προξένου, ὃς σὺν Κλεάρχῳ ἀπέθανε· ξένος γὰρ ἦν αὐτοῦ. τὸ δὲ τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Ἐφεσίας, ὅτ' ἀπήγει σὺν Ἀγησιλάῳ ἐκ τῆς Ἀσίας τὴν εἰς Βοιωτοὺς ὁδόν, καταλείπει παρὰ Μεγαβύζῳ τῷ τῆς Ἀρτέμιδος νεωκόρῳ, ὅτι αὐτὸς κινδυνεύσων ἐδόκει ἰέναι, καὶ ἐπέστειλεν, ἦν μὲν αὐτὸς σωθῆναι, αὐτῷ ἀποδοῦναι· ἦν δὲ τι πάθῃ, ἀναθεῖναι ποιησάμενον τῇ Ἀρτέμιδι, ὅ,τι οἷοιτο χαριεῖσθαι τῇ θεῇ.

§ 7—8 Ἐπεὶ δ' ἔφευγεν ὁ Ξενοφῶν, κατοικοῦντος ἤδη αὐτοῦ ἐν Σκιλλοῦντι παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν, ἀφικνεῖται Μεγάβυζος εἰς Ὀλυμπίαν θεωρήσων, καὶ ἀποδίδωσι τὴν παρακαταθήκην αὐτῷ. Ξενοφῶν δὲ λαβὼν χωρίον ὠνεῖται τῇ θεῇ, ὅπου ἀνεῖλεν ὁ θεός. ἔτυχε δὲ διαρρέων διὰ τοῦ χωρίου ποταμὸς Σελινοῦς. καὶ ἐν Ἐφέσῳ δὲ παρὰ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος νεὼν Σελινοῦς ποταμὸς παραρρεῖ. καὶ ἰχθύες τε ἐν ἀμφοτέροις ἔνεισι καὶ κόγχαί· ἐν δὲ τῷ ἐν Σκιλλοῦντι χωρίῳ καὶ θῆραι πάντων, ὅποσα ἐστὶν ἀγρευόμενα θηρία.

§ 9—10 Ἐποίησε δὲ καὶ βωμὸν καὶ ναὸν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου, καὶ τὸ λοιπὸν δὲ ἀεὶ, δεκατεύων τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὠραία, θυ-

σίαν ἐποίει τῇ θεῷ, καὶ πάντες οἱ πολῖται καὶ οἱ πρόσχωροι ἄνδρες καὶ γυναῖκες μετεῖχον τῆς ἐορτῆς. παρεῖχε δὲ ἡ θεὸς τοῖς σκινοῦσιν ἄλφιστα, ἄρτους, οἶνον, τραγήματα, καὶ τῶν θυομένων ἀπὸ τῆς ἱερᾶς νομῆς λάχος, καὶ τῶν θηρευομένων δέ. καὶ γὰρ θήραν ἐποιούντο εἰς τὴν ἐορτὴν οἱ τε Ξενοφώντας παῖδες καὶ οἱ τῶν ἄλλων πολιτῶν, οἱ δὲ βουλόμενοι καὶ ἄνδρες συνεθήρων καὶ ἠλίσκετο τὰ μὲν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ χώρου, τὰ δὲ ἐκ τῆς Φολόγης, σύες καὶ δορκάδες καὶ ἔλαφοι.

Ἔστι δὲ ἡ χώρα, ἣ ἐκ Λακεδαιμόνος εἰς Ὀλυμπίαν πο- § 11—13
ρεύονται, ὡς εἴκοσι στάδια ἀπὸ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Διὸς ἱεροῦ. ἐν δ' ἐν τῷ ἱερῷ χώρῳ καὶ λειμῶν καὶ ὄρη δένδρων μεστά, ἱκανὰ σὺς καὶ αἰγᾶς καὶ βοῦς τρέφειν καὶ ἵππους, ὥστε καὶ τὰ τῶν εἰς τὴν ἐορτὴν ἰόντων ὑποζύγια εὐωχεῖσθαι. περὶ δὲ αὐτὸν τὸν ναὸν ἄλλος ἡμέρων δένδρων ἐφυτεύθη, ὅσα ἐστὶ τρωκτὰ ὠραία. ὁ δὲ ναὸς, ὡς μικρὸς μεγάλῳ, τῷ ἐν Ἐφέσῳ εἴκασται, καὶ τὸ ξόανον ἔοικεν, ὡς κυπαρίττινον χρυσοῦ ὄντι, τῷ ἐν Ἐφέσῳ. καὶ στήλη ἔστηκε παρὰ τὸν ναὸν γράμματα ἔχουσα·

ΙΕΡΟΣ Ο ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ. ΤΟΝ ΕΧΟΝΤΑ
ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΥΜΕΝΟΝ ΤΗΝ ΜΕΝ ΔΕΚΑΤΗΝ ΚΑΤΑΘΥΕΙΝ ΕΚΑ-
ΣΤΟΥ ΕΤΟΥΣ. ΕΚ ΔΕ ΤΟΥ ΠΕΡΙΤΤΟΥ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΕΠΗΣΚΕΥΑ-
ΖΕΙΝ. ΑΝ ΔΕ ΤΙΣ ΜΗ ΠΟΙῆ ΤΑΥΤΑ Τῆ ΘΕῶ ΜΕΛΗΣΕΙ.

[Ἀπὸ τὴν Κερασοῦντα οἱ Ἕλληνας ἐξακολουθοῦντες τὴν πορεΐαν φθάνουν εἰς τὰ ὄρια τῶν Μοσσυνοίκων. Οὗτοι ἔχοντες μεγάλην πεποιθήσιν εἰς τὴν ὀχυρότητα τῆς χώρας τῶν δὲν ἠθέλον νὰ ἐπιτρέψουν εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ διέλθουν δι' αὐτῆς. Τότε οἱ Ἕλληνες διὰ τῆς μεσιτείας ἐνὸς Τραπεζουντίου συμμαχοῦν με τοὺς δυτικούς Μοσσυνοίκους, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἐχθροὶ τῶν ἀνατολικῶν, τῶν ἐμποδιζόντων τὴν δίοδον. Μετὰ τὴν συμμαχίαν οἱ δυτικοὶ Μοσσυνοικοὶ ἀποστέλλουν εἰς τοὺς Ἕλληνας διὰ πλοίων δύναμιν 600 ἀνδρῶν· οὗτοι ἐξεληθόντες εἰς τὴν ξηρὰν πορεύονται

θύθμικῶς ἄδοντες κατὰ τινος φρουρίου τῶν πολεμίων, τὸ ὁποῖον ἐνόμιζον ὅτι ἦτο παρὰ πολὺ εὐπρόσβλητον· ἔκειτο δὲ τοῦτο πρὸ τῆς πρωτευούσης των, ἣ ὁποία κατεῖχε τὴν ὑψηλοτέραν κορυφὴν τῆς χώρας. Ἦκολούθουν δὲ τοὺς 600 Μοσσυνοίκους καὶ τινες ἐκ τῶν Ἑλλήνων οὐχὶ κατὰ διαταγὴν τῶν στρατηγῶν, ἀλλ' αὐτοβούλως πρὸς διαρπαγὴν. Ὅτε δ' οὗτοι ἐπλησίασαν πρὸς τὸ φρούριον, ἐξορμήσαντες ἐξ αὐτοῦ οἱ πολέμιοι τοὺς τρέπουν εἰς φυγὴν, φονεύουν πολλοὺς ἐξ αὐτῶν καὶ τοὺς καταδιώκουν, ἕως ὅτου εἶδον τοὺς Ἕλληνας νὰ ἔρχονται εἰς βοήθειάν των. Κατόπιν στραφέντες πρὸς τὰ ὀπίσω ἀπέρχονται. Οἱ δ' Ἕλληνες πολὺ ἐστενοχωρήθησαν καὶ διότι ἔγιναν οὕτω τολμηρότεροι οἱ πολέμιοι καὶ διότι τότε πρῶτον οἱ Ἕλληνες ἀπεκρούσθησαν ὑπὸ βαρβάρων. Καὶ ἐκείνην μὲν τὴν ἡμέραν ἐνθαυρονθέντες ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος οὐδὲν πράττουν· τὴν ἐπομένην ὅμως, ἀπ' οὗ παρέταξαν ὀρθίους τοὺς λόγους καὶ τοὺς συμμάχους ἔταξαν εἰς τὸ ἀριστερὸν κέρας κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, πορεύονται κατὰ τοῦ φρουρίου, ὅπου ἦσαν παρατεταγμένοι οἱ πολέμιοι· τούτους τρέψαντες εἰς φυγὴν καταδιώκουν ἄνω πρὸς τὴν πόλιν. Ὅταν δὲ οἱ Ἕλληνες ἔφθασαν ἄνω παρὰ τὰς οἰκίας τῆς πρωτευούσης, τότε ὅλοι οἱ πολέμιοι συναθροισθέντες μάχονται καὶ προσπαθοῦν κτυπῶντες τοὺς Ἕλληνας μὲ τὰ ἀκόντια καὶ τὰ δόρατα ν' ἀποκρούσουν αὐτούς· οἱ Ἕλληνες ὅμως δὲν ὑποχωροῦν, ἀλλὰ συμπλακέντες πρὸς τοὺς πολεμίους τρέπουν καὶ πάλιν αὐτούς εἰς φυγὴν καὶ κυριεύουν τὴν πρωτεύουσάν των· τὸν δὲ βασιλέα των καίουν μαζὶ μὲ τὸν πύργον του, ἐντὸς τοῦ ὁποίου διέμενε. Μετὰ ταῦτα οἱ Ἕλληνες διαρπάζοντες τὸ φρούριον καὶ τὴν πρωτεύουσαν εὐρίσκουν ἐκεῖ ἄφθονα τὰ τροφίμα· ἀπ' οὗ δὲ παρέδωσαν τὸ κυριευθὲν φρούριον εἰς τοὺς συμμάχους τῶν Μοσσυνοίκους, διέρχονται εἰρηνικῶς τὴν ὑπόλοιπον χώραν.

Ἀπὸ τῶν Μοσσυνοίκων εἰσέρχονται διὰ μέσου τῆς χώρας τῶν Χαλύβων εἰς τὴν χώραν τῶν Τιβαρηνῶν καὶ ταύτην διελθόντες εἰρηνικῶς φθάνουν μετὰ δύο ἡμέρας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν πόλιν Κοτύωρα, ἀποικίαν τῶν Σινωπέων. Ἐδῶ διαμένουν τεσσαράκοντα πέντε ἡμέρας· κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ προσφέρουν θυσίας εἰς τοὺς θεοὺς καὶ τελοῦν ἱερὰς τελετὰς καὶ γυμνικοὺς ἀγῶνας· τὰ δὲ τροφίμα ἐλάμβανον διὰ τῆς βίας ἄλλα μὲν ἐκ τῆς Παφλαγο-

νίας, ἄλλα δὲ ἐκ τῶν περιχώρων τῶν Κοτυωριτῶν· διότι οἱ Κοτυωριῖται οὔτε τροφὰς πρὸς ἀγορὰν παρεῖχον εἰς τοὺς Ἑλληνας οὔτε ἐδέχοντο εἰς τὴν πόλιν τῶν τοὺς ἀσθενεῖς].

Β'. Αἱ ἐν Κοτυώροις διαπραγματεύσεις τῶν Σινωπέων πρέσβων μετὰ τῶν Ἑλλήνων.

(5, 7—25)

Ἐν τούτῳ ἔρχονται ἐκ Σινώπης πρέσβεις, φοβούμενοι περὶ § 7—9 τῶν Κοτυωριτῶν τῆς τε πόλεως, ἣν γὰρ ἐκείνων καὶ φόρον ἐκείνοις ἔφερον, καὶ περὶ τῆς χώρας, ὅτι ἤκουον δηουμένην. καὶ ἐλθόντες εἰς τὸ στρατόπεδον ἔλεγον προηγόρει δὲ Ἐκατόνυμος, δεινὸς νομιζόμενος εἶναι λέγειν· «Ἐπεμψεν ἡμᾶς, ὧ ἄνδρες στρατιῶται, ἡ τῶν Σινωπέων πόλις ἐπαινέσοντάς τε ὑμᾶς, ὅτι νικάτε, Ἑλληγνες ὄντες, βαρβάρους, ἔπειτα δὲ καὶ συνησθησομένους, ὅτι διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν, ὡς ἡμεῖς ἤκούσαμεν, πραγμάτων σεσφισμένοι πάρεστε· ἀξιούμεν δέ, Ἑλληγνες ὄντες καὶ αὐτοί, ὑφ' ὑμῶν ὄντων Ἑλλήνων ἀγαθὸν μὲν τι πάσχειν, κακὸν δὲ μηδέν· οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς ὑμᾶς οὐδὲν πρόποτε ὑπήρξαμεν κακῶς ποιοῦντες.

»Κοτυωριῖται δὲ οὗτοι εἰσὶ μὲν ἡμέτεροι ἄποικοι, καὶ τὴν § 10—12 χώραν ἡμεῖς αὐτοῖς ταύτην παραδεδώκαμεν, βαρβάρους ἀφελόμενοι· διὸ καὶ δασμὸν ἡμῖν φέρουσιν οὗτοι τεταγμένον καὶ Κερασούντιοι καὶ Ταπεζούντιοι· ὥστε, ὅ,τι ἂν τούτους κακὸν ποιήσητε, ἡ Σινωπέων πόλις νομίζει πάσχειν. νῦν δὲ ἀκούομεν ὑμᾶς εἰς τε τὴν πόλιν βία παρεληλυθότας ἐνίοις σκηνοῦν ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ ἐκ τῶν χωρίων βία λαμβάνειν, ὧν ἂν δέησθε, οὐ πείθοντας. ταῦτ' οὖν οὐκ ἀξιούμεν· εἰ δὲ ταῦτα ποιήσετε, ἀνάγκη ἡμῖν καὶ Κορύλαν καὶ Παφλαγόνας καὶ ἄλλον, ὅντινα ἂν δυνώμεθα, φίλον ποιείσθαι».

§ 13—15 Πρὸς ταῦτα ἀναστὰς Ξενοφὼν ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν εἶπεν· « Ἡμεῖς δέ, ὦ ἄνδρες Σινοπεῖς, ἤκομεν ἀγαπῶντες, ὅτι τὰ σώματα διεσωσάμεθα καὶ τὰ ὄπλα· οὐ γὰρ ἦν δυνατὸν ἅμα τε χρήματα ἄγειν καὶ φέρειν καὶ τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι. καὶ νῦν, ἐπεὶ εἰς τὰς Ἑλληνίδας πόλεις ἤλθομεν, ἐν Τραπεζοῦντι μὲν, παρεῖχον γὰρ ἡμῖν ἀγοράν, ὠνούμενοι εἶχομεν τὰ ἐπιτήδεια, καὶ ἀνθ' ὧν ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ ξένια ἔδωκαν τῇ στρατιᾷ, ἀντετιμῶμεν αὐτούς, καὶ εἴ τις αὐτῶν φίλος ἦν τῶν βαρβάρων, τούτων ἀπειχόμεθα· τοὺς δὲ πολεμίους αὐτῶν, ἐφ' οὓς αὐτοὶ ἤγοῦντο, κακῶς ἐποιούμεν, ὅσον ἐδυνάμεθα. ἐρωτᾶτε δὲ αὐτούς, ὁποῖων τινῶν ἡμῶν ἔτυχον· πάρεσι γὰρ ἐνθάδε, οὓς ἡμῖν ἡγεμόνας διὰ φιλίαν ἢ πόλιν συνέπεμψεν.

§ 16—19 » Ὅποι δ' ἂν ἐλθόντες ἀγοράν μὴ ἔχομεν, ἂν τε εἰς βάρβαρον γῆν ἂν τε εἰς Ἑλληνίδα, οὐχ ὕβρει, ἀλλὰ ἀνάγκῃ λαμβάνομεν τὰ ἐπιτήδεια. καὶ Καρδούχους καὶ Ταόχους καὶ Χαλδαίους, καίπερ βασιλέως οὐχ ὑπηκόους ὄντας, ὅμως, καὶ μάλα φοβεροὺς ὄντας, πολεμίους ἐκτιησάμεθα διὰ τὴν ἀνάγκην εἶναι λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἐπεὶ ἀγοράν οὐ παρεῖχον. Μάκρωνας δέ, καίπερ βαρβάρους ὄντας, ἐπεὶ ἀγοράν, οἷαν ἐδύναντο, παρεῖχον, φίλους τε ἐνομιζομεν εἶναι καὶ βία οὐδὲν ἐλαμβάνομεν τῶν ἐκείνων. Κοτυωρίτας δέ, οὓς ὑμετέρους φατὲ εἶναι, εἴ τι αὐτῶν εἰλήφαμεν, αὐτοὶ αἴτιοί εἰσιν· οὐ γὰρ ὡς φίλοι προσεφέροντο ἡμῖν, ἀλλὰ κλείσαντες τὰς πύλας οὔτε εἴσω ἐδέχοντο οὔτε ἔξω ἀγοράν ἔπεμπον· ἠτιδιῶντο δὲ τὸν παρ' ὑμῶν ἀρμοστήν τούτων αἴτιον εἶναι.

§ 20—21 » Ὅ δὲ λέγεις βία παρελθόντας σκηνοῦν, ἡμεῖς ἠξιοῦμεν τοὺς κάμνοντας εἰς τὰς στέγας δέξασθαι· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνέφγον τὰς πύλας, ἢ ἡμᾶς ἐδέχετο αὐτὸ τὸ χωρίον, ταύτῃ εἰσελθόντες, ἄλλο μὲν οὐδὲν βίαιον ἐποιήσαμεν, σκηνοῦσι δ' ἐν ταῖς στέγαις οἱ κάμνοντες τὰ αὐτῶν δαπανῶντες, καὶ τὰς πύλας φρουροῦμεν, ὅπως μὴ ἐπὶ τῷ ὑμετέρῳ ἀρμοστῇ ὦσιν οἱ

κάμνοντες ἡμῶν, ἀλλ' ἐφ' ἡμῖν ἢ κομίσασθαι, ὅταν βουλώμεθα. οἱ δ' ἄλλοι, ὡς ὄρατε, σκηνοῦμεν ὑπαίθριοι ἐν τῇ τάξει, παρεσκευασμένοι, ἂν μὲν τις εὖ ποιῇ, ἀντευποιεῖν, ἂν δὲ κακῶς, ἀλέξασθαι.

» Ἄ δὲ ἠπείλησας, ὡς, ἦν ὑμῖν δοκῆ, Κορύλαν καὶ Πα- § 22—23
φλαγόνας συμμάχους ποιήσεσθε ἐφ' ἡμᾶς, ἡμεῖς δέ, ἦν μὲν ἀνάγκη ἢ, πολεμήσομεν καὶ ἀμφοτέροις· ἦδη γὰρ καὶ ἄλλοις πολλαπλασίοις ὑμῶν ἐπολεμήσαμεν· ἂν δὲ δοκῆ ἡμῖν καὶ φίλον ποιησθε τὸν Παφλαγόνα — ἀκούομεν δὲ αὐτὸν καὶ ἐπιθυμεῖν τῆς ὑμετέρας πόλεως καὶ χωρίων τῶν ἐπιθλαττίων —, πειρασόμεθα συμπράττοντες αὐτῷ, ὧν ἐπιθυμεῖ, φίλοι γίγνεσθαι».

Ἐκ τούτου μάλα μὲν δῆλοι ἦσαν οἱ συμπρέσβεις τῷ Ἑκα- § 24—25
τωνόμῳ χαλεπαίνοντες τοῖς εἰρημένοις, παρελθὼν δ' αὐτῶν ἄλλος εἶπεν, ὅτι οὐ πόλεμον ποιησόμενοι ἦκοιεν, ἀλλὰ ἐπιδείξοντες, ὅτι φίλοι εἰσὶ. «καὶ ξενίοις, ἦν μὲν ἔλθητε πρὸς τὴν Σινωπέων πόλιν, ἐκεῖ δεξόμεθα, νῦν δὲ τοὺς ἐνθάδε κελύσομεν διδόναι, ἃ δύνανται· ὀρώμεν γὰρ πάντα ἀληθῆ ὄντα, ἃ λέγετε». ἐκ τούτου ξενιά τε ἔπειπον οἱ Κοτυωρίται, καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐξένιζον τοὺς τῶν Σινωπέων πρέσβεις, καὶ πρὸς ἀλλήλους πολλά τε καὶ φιλικὰ διελέγοντο τά τε ἄλλα, καὶ περὶ τῆς λοιπῆς πορείας ἀνεπυθάνοντο, ὧν ἑκάτεροι ἐδέοντο.

BIBLION EKTON

Συνθήκη τῶν Ἑλλήνων μετὰ τῶν Παφλαγόνων καὶ πλοῦς εἰς Ἀρμήνην. — Ἐπάνοδος τοῦ Χειρισόφου ἐκ τοῦ Βυζαντίου καὶ ἐκλογή αὐτοῦ ὡς ἀπολύτου ἄρχοντος.

(1, 1—33)

§ 1—3 Ἐκ τούτου δὲ ἐν τῇ διατριβῇ οἱ μὲν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ἔξω, οἱ δὲ καὶ ληξόμενοι ἐκ τῆς Παφλαγονίας, ἐκλώπευον δὲ καὶ οἱ Παφλαγόνες εὐ μάλα τοὺς ἀποσκεδαννυμένους, καὶ τῆς νυκτὸς τοὺς πρόσω σκηνοῦντας ἐπειρῶντο κακοურγεῖν· καὶ πολεμικώτατα πρὸς ἀλλήλους εἶχον ἐκ τούτων. ὁ δὲ Κορύλας, ὃς ἐτύγγανε τότε Παφλαγονίας ἄρχων, πέμπει παρὰ τοὺς Ἑλληνας πρέσβεις, ἔχοντας ἵππους καὶ στολὰς καλὰς, λέγοντας, ὅτι Κορύλας ἕτοιμος εἶη τοὺς Ἑλληνας μῆτε ἀδικεῖν μῆτε ἀδικεῖσθαι. οἱ δὲ στρατηγοὶ ἀπεκρίναντο, ὅτι περὶ μὲν τούτων σὺν τῇ στρατιᾷ βουλευσονται, ἐπὶ ξένια δὲ ἐδέχοντο αὐτούς· παρεκάλεσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀνδρῶν, οὓς ἐδόκουν δικαιοτάτους εἶναι.

§ 4—6 Θύσαντες δὲ βοῦς τῶν αἰχμαλώτων καὶ ἄλλα ἱερεῖα, εὐωχίαν μὲν ἀρκοῦσαν παρεῖχον, κατακειμένοι δὲ ἐν σκίμποισιν ἐδείπνουν, καὶ ἔπινον ἐκ κερατίνων ποτηρίων, οἷς ἐνετύγγανον ἐν τῇ χώρᾳ. ἐπεὶ δὲ σπονδαὶ τε ἐγένοντο καὶ ἐπαιάνισαν, ἀνέστησαν πρῶτον μὲν Θράκες, καὶ πρὸς αὐτὸν ὠρχήσαντο σὺν τοῖς ὅπλοις, καὶ ἤλλοντο ὑψηλά τε καὶ κούφως, καὶ ταῖς μαχαίραις ἐχρῶντο· τέλος δὲ ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον παίει, ὡς πᾶσιν ἐδόκει· ὁ δ' ἔπεσε τεχνικῶς πῶς. καὶ ἀνέκραγον οἱ

Παφλαγόνες. καὶ ὁ μὲν, σκυλεύσας τὰ ὄπλα τοῦ ἑτέρου, ἐξήγει ἄδων τὸν Σιτάλκαν· ἄλλοι δὲ τῶν Θρακῶν τὸν ἕτερον ἐξέφερον ὡς τεθνηκότα· ἦν δὲ οὐδὲν πεπονθώς.

Μετὰ τοῦτο Αἰνιᾶνες καὶ Μάγνητες ἀνέστησαν, οἱ ὦρ- § 7—8
 χοῦντο τὴν καρπαίαν καλουμένην ἐν τοῖς ὄπλοις. ὁ δὲ τρό-
 πος τῆς ὀρχήσεως ἦν· ὁ μὲν, παραθέμενος τὰ ὄπλα, σπαίρει
 καὶ ζευγίλαται, πυκνὰ δὲ στρεφόμενος ὡς φοβούμενος, λη-
 στήσ δὲ προσέρχεται· ὁ δ' ἐπειδὴν προΐδηται, ἀπαντᾷ ἀρπά-
 σας τὰ ὄπλα, καὶ μάχεται πρὸ τοῦ ζεύγους· καὶ οὗτοι ταῦτ'
 ἐποιοῦν ἐν ῥυθμῷ πρὸς τὸν αὐλόν· καὶ τέλος ὁ ληστής, δῆ-
 σας τὸν ἄνδρα, καὶ τὸ ζεῦγος ἀπάγει· ἐνίστε δὲ καὶ ὁ ζευ-
 γηλάτης τὸν ληστήν· εἶτα παρὰ τοὺς βουὸς ζεύξας ὀπίσω τῷ
 χεῖρε δεδεμένον ἐλάουει.

Μετὰ τοῦτο Μυσοὶ εἰσῆλθεν ἐν ἑκατέρᾳ τῇ χειρὶ ἔχων § 9—11
 πέλτην, καὶ τοτὲ μὲν, ὡς δύο ἀντιταττομένων, μιμούμενος
 ὦρχεϊτο, τοτὲ δὲ ὡς πρὸς ἓνα ἐχρήτο ταῖς πέλταις, τοτὲ
 δ' ἐδινεῖτο καὶ ἐξεκυβίστα, ἔχων τὰς πέλτας, ὥστε ὄψιν κα-
 λὴν φαίνεσθαι. τέλος δὲ τὸ περσικὸν ὦρχεϊτο κρούων τὰς
 πέλτας καὶ ὠκλαζε καὶ ἐξανίστατο· καὶ ταῦτα πάντα ἐν
 ῥυθμῷ ἐποίει πρὸς τὸν αὐλόν. ἐπὶ δὲ τούτῳ οἱ Μαντινεῖς
 καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν Ἀρκάδων ἀναστάντες, ἐξοπλισάμενοι
 ὡς ἐδύνατο κάλλιστα, ἤσαν τε ἐν ῥυθμῷ πρὸς τὸν ἐνόπλιον
 ῥυθμὸν αὐλούμενοι, καὶ ἐπαιάνισαν καὶ ὦρχήσαντο, ὥσπερ
 ἐν ταῖς πρὸς τοὺς θεοὺς προσόδοις.

Ὅρωντες δὲ οἱ Παφλαγόνες δεινὰ ἐποιοῦντο πάσας τὰς § 12—13
 ὀρχήσεις ἐν ὄπλοις εἶναι. ἐπὶ τούτοις ὄρων ὁ Μυσοὶ ἐκπεπλη-
 γμένους αὐτοὺς, πείσας τῶν Ἀρκάδων τινὰ πεπαμμένον ὀρχη-
 στρίδα, εἰσάγει σκευάσας, ὡς ἐδύνατο κάλλιστα, καὶ ἀσπίδα
 δοὺς κούφην αὐτῇ· ἢ δὲ ὦρχήσατο πυρρίχην ἐλαφρῶς. ἐν-
 ταῦθα κρότος ἦν πολὺς, καὶ οἱ Παφλαγόνες ἤρουντο, εἰ καὶ
 γυναῖκες συνεμάχοντο αὐτοῖς. οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι αὐταὶ καὶ

αὶ τρεψάμεναι εἰεν βασιλέα ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τῇ μὲν νυκτὶ ταύτῃ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο.

§ 14—16 Τῇ δὲ ὑστεραία προσῆγον αὐτοὺς εἰς τὸ στράτευμα· καὶ ἔδοξε τοῖς στρατιώταις μήτε ἀδικεῖν Παφλαγόνας μήτε ἀδικεῖσθαι. μετὰ τοῦτο οἱ μὲν πρόσθεις ὄχοντο· οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπειδὴ πλοῖα ἱκανὰ ἔδοκει παρεῖναι, ἀναβάντες ἔπλεον ἡμέραν καὶ νύκτα πνεύματι καλῷ ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὴν Παφλαγονίαν. τῇ δ' ἄλλῃ ἀφικνοῦνται εἰς Σινώπην καὶ ὠρμίσαντο εἰς Ἀρμίνην τῆς Σινώπης. Σινωπεῖς δὲ οἰκοῦσι μὲν ἐν τῇ Παφλαγονικῇ, Μιλησίων δὲ ἄποικοί εἰσιν. οὗτοι δὲ ξένια πέμπουσι τοῖς Ἕλλησιν ἀλφίτων μὲν μεδίμνους τρισχιλίους, οἴνου δὲ κεράμια χίλια καὶ πεντακόσια. καὶ Χειρίσοφος ἐνταῦθα ἦλθε, τριήρη ἔχων. καὶ οἱ μὲν στρατιῶται προσεδόκων ἄγοντά τι σφῖσιν ἤκειν. ὁ δ' ἦγε μὲν οὐδέν, ἀπήγγελλε δέ, ὅτι ἐπαινοῖη αὐτοὺς καὶ Ἀναξίβιτος ὁ ναύαρχος καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ ὅτι ὑπισχνεῖτο Ἀναξίβιτος, εἰ ἀφίκοιντο ἔξω τοῦ Πόντου, μισθοφορὰν αὐτοῖς ἔσσεσθαι.

§ 17—18 Καὶ ἐν ταύτῃ τῇ Ἀρμίνῃ ἔμειναν οἱ στρατιῶται ἡμέρας πέντε. ὥς δὲ τῆς Ἑλλάδος ἔδοκουν ἐγγυὲς γίνεσθαι, ἦδη μᾶλλον ἢ πρόσθεν εἰσήμει αὐτοὺς, ὅπως ἂν καὶ ἔχοντές τι οἵκαδε ἀφίκοιντο. ἠγγήσαντο οὖν, εἰ ἓνα ἔλοιτο ἄρχοντα, μᾶλλον ἂν, ἢ πολυαρχίας οὔσης, δύνασθαι τὸν ἓνα χρῆσθαι τῷ στρατεύματι καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καί, εἴ τι δέοι λανθάνειν, μᾶλλον ἂν κρύπτεσθαι, καί, εἴ τι αὐτὸ δέοι φθάνειν, ἦττον ἂν ὑστερίζειν· οὐ γὰρ ἂν λόγων δεῖν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ τὸ δόξαν τῷ ἐνὶ περαίνεσθαι ἂν· τὸν δ' ἔμπροσθεν χρόνον ἐκ τῆς νικώσης ἔπραττον πάντα οἱ στρατηγοί.

§ 19—21 Ὡς δὲ ταῦτα διανοοῦντο, ἐτράποντο ἐπὶ τὸν Ξενοφῶντα· καὶ οἱ λοχαγοὶ ἔλεγον προσιόντες αὐτῷ, ὅτι ἡ στρατιὰ οὕτω γιγνώσκει, καὶ εὐνοίαν ἐνδεικνύμενος ἕκαστος ἐπειθεν αὐτὸν ὑποστῆναι τὴν ἀρχήν. ὁ δὲ Ξενοφῶν τῇ μὲν ἐβούλετο ταῦτα,

νομίζων καὶ τὴν τιμὴν μείζω οὕτως ἑαυτῷ γίγνεσθαι πρὸς τοὺς φίλους καὶ εἰς τὴν πόλιν τοῦνομα μείζον ἀφίξεσθαι αὐτοῦ, τυχὸν δὲ καὶ ἀγαθοῦ τινος ἂν αἴτιος τῇ στρατιᾷ γενέσθαι. τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα ἐνθυμήματα ἐπήρην αὐτὸν ἐπιθυμῆσαι αὐτοκράτορα γενέσθαι ἄρχοντα. ὁπότε δ' αὖ ἐνθυμοίτο, ὅτι ἀδύνατον μὲν παντὶ ἀνθρώπῳ, ὅπῃ τὸ μέλλον ἔξει, διὰ τοῦτο δὲ καὶ κίνδυνος εἶη καὶ τὴν προειργασμένην δόξαν ἀπρβαλεῖν, ἤπορείτο.

Ἀπορουμένη δὲ αὐτῇ διακρίναι ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοῖς § 22—24
θεοῖς ἀνακοινῶσαι· καὶ παραστησάμενος δύο ἱερεῖα, ἐθύετο τῇ Διὶ τῇ βασιλεῖ, ὅσπερ αὐτῷ μαντευτὸς ἦν ἐκ Δελφῶν· καὶ τὸ ὄναρ δὴ ἀπὸ τούτου τοῦ θεοῦ ἐνόμιζεν ἑωρακέναι, ὃ εἶδεν, ὅτε ἤρχετο ἐπὶ τὸ σενεπιμελεῖσθαι τῆς στρατιᾶς καθίστασθαι. καὶ ὅτε ἐξ Ἐφέσου ὄρματο Κύρῳ συσταθησόμενος, αἰετὸν ἀνεμιμνήσκετο ἑαυτῷ δεξιὸν φθεγγόμενον, καθήμενον μέντοι, ὅνπερ ὁ μάντις ὁ προπέμπων αὐτὸν ἔλεγεν, ὅτι μέγας μὲν οἰωνὸς εἶη καὶ οὐκ ἰδιωτικός, καὶ ἐνδοξος, ἐπίπονος μέντοι· τὰ γὰρ ὄρνεα μάλιστα ἐπιτίθεσθαι τῇ αἰετῇ καθημένῳ· οὐ μέντοι χρηματιστικὸν εἶναι τὸν οἰωνόν· τὸν γὰρ αἰετὸν πετόμενον μᾶλλον λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. οὕτω δὲ θυομένη αὐτῇ διαφανῶς ὁ θεὸς σημαίνει μὴτε προσδεῖσθαι τῆς ἀρχῆς μὴτε, εἰ αἰροῦντο, ἀποδέχεσθαι. τοῦτο μὲν δὴ οὕτως ἐγένετο.

Ἡ δὲ στρατιὰ συνήλθε, καὶ πάντες ἔλεγον ἕνα αἰρεῖσθαι· § 25—28
καὶ ἐπεὶ τοῦτο ἔδοξε, προυβάλλοντο αὐτόν· ἐπεὶ δὲ ἔδοκει δῆλον εἶναι, ὅτι αἰρήσονται αὐτόν, εἴ τις ἐπιψηφίζοι, ἀνέστη καὶ ἔλεξε τάδε· «Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ἤδομαι μὲν ὑφ' ὑμῶν τιμώμενος, εἴπερ ἀνθρωπὸς εἰμι, καὶ χάριν ἔχω καὶ εὐχομαι δοῦναί μοι τοὺς θεοὺς αἰτιόν τινος ὑμῖν ἀγαθοῦ γενέσθαι· τὸ μέντοι ἐμὲ προκριθῆναι ὑφ' ὑμῶν ἄρχοντα, Λακεδαιμονίου ἀνδρὸς παρόντος, οὔτε ὑμῖν μοι δοκεῖ συμφέρον εἶναι, ἀλλ' ἤττον ἂν διὰ τοῦτο τυγχάνειν, εἴ τι δέουσθε παρ' αὐτῶν ἐμοί

τε αὐτὸ οὐ πάνυ τι νομίζω ἀσφαλὲς εἶναι τοῦτο. ὁρῶ γάρ, ὅτι καὶ τῇ πατρίδι μου οὐ πρόσθεν ἐπαύσαντο πολεμοῦντες, πρὶν ἐποίησαν πᾶσαν τὴν πόλιν ὁμολογεῖν Λακεδαιμονίους καὶ αὐτῶν ἡγεμόνας εἶναι. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ὁμολόγησαν, εὐθὺς ἐπαύσαντο πολεμοῦντες καὶ οὐκέτι πέρα ἐπολιόρκησαν τὴν πόλιν. εἰ οὖν ταῦτα ὁρῶν ἐγὼ δοκοίην, ὅπου δυναίμην, ἐνταῦθ' ἄκυρον ποιεῖν τὸ ἐκείνων ἀξίωμα, ἐκείνο ἐννοῶ, μὴ λίαν ἂν ταχὺ σωφρονισθείην.

§ 29 » Ὁ δὲ ἡμεῖς ἐννοεῖτε, ὅτι ἦττον ἂν στάσις εἴη ἐνδὸς ἄρχοντος ἢ πολλῶν, εὐ ἴστε, ὅτι ἄλλον μὲν ἐλόμενοι οὐχ εὐρήσετε ἐμὲ στασιάζοντα· νομίζω γάρ, ὅστις, ἐν πολέμῳ ὄν, στασιάζει πρὸς ἄρχοντα, τοῦτον πρὸς τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν στασιάζειν· ἐὰν δὲ ἐμὲ ἔλησθε, οὐκ ἂν θαυμάσαμι, εἴ τινα εὗροιτε καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ ἀχθόμενον».

30—31 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπε, πολλοὶ πλείονες ἐξανίσταντο λέγοντες, ὡς θέοι αὐτὸν ἄρχειν. Ἀγασίας δὲ Στυμφάλιος εἶπεν, ὅτι γελοῖον εἴη, εἰ οὕτως ἔχοι· «ἢ ὀργιοῦνται Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐὰν σύνδειπνοι συνελθόντες μὴ Λακεδαιμόνιον συμποσίαρχον αἰρῶνται; ἐπεὶ, εἰ οὕτω γε τοῦτο ἔχει», ἔφη, «οὐδὲ λοχαγεῖν ἡμῖν ἔξεστιν, ὡς ἔοικεν, ὅτι Ἀρκάδες ἐσμέν». ἐνταῦθα δὴ ὡς εὐ εἰπόντος τοῦ Ἀγασίου ἀνεθορόβησαν. καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐπεὶ ἐώρα πλείονος ἐνδέον, παρελθὼν εἶπεν· «Ἄλλ', ὦ ἄνδρες», ἔφη, «ὡς πάνυ εἰδῆτε, ὁμνύω ὑμῖν θεοὺς πάντας καὶ πάσας, ἢ μὴν ἐγὼ, ἐπεὶ τὴν ὑμετέραν γνώμην ἠσθανόμην, ἐθούμην, εἰ βέλτιον εἴη ὑμῖν τε ἐμοὶ ἐπιτρέφαι ταύτην τὴν ἀρχὴν καὶ ἐμοὶ ὑποστῆναι· καὶ μοι οἱ θεοὶ οὕτως ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐσήμησαν, ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γινῶναι, ὅτι τῆς μοναρχίας ἀπέχεσθαι με δεῖ».

§ 32—33 Οὕτω δὴ Χειρίσοφον αἰροῦνται. Χειρίσοφος δ' ἐπεὶ ἤρέθη, παρελθὼν εἶπεν· «Ἄλλ', ὦ ἄνδρες, τοῦτο μὲν ἴστε, ὅτι οὐδ' ἂν ἐγώ γε ἐστασιάζον, εἰ ἄλλον εἴλεσθε· Ξενοφῶντα μέντοι»,

ἔφη, «ὠνήσατε οὐχ ἐλόμενοι· ὡς καὶ νῦν Δέξιππος ἤδη διέβαλλεν αὐτὸν πρὸς Ἀναξίβιον, ὅτι ἐδύνατο, καὶ μάλα ἐμοῦ αὐτὸν σιγάζοντος. ὁ δ' ἔφη νομίζειν αὐτὸν Τιμασίῳνι μάλλον ἄρχειν συνεθελήσαι, Δαρδανεῖ ὄντι, τοῦ Κλεάρχου στρατεύματος, ἢ ἑαυτῷ, Λάκωνι ὄντι. ἐπεὶ μέντοι ἐμὲ εἴλεσθε», ἔφη, «καὶ ἐγὼ πειράσομαι, ὅτι ἂν δύνωμαι, ὑμᾶς ἀγαθὸν ποιεῖν. καὶ ὑμεῖς οὕτω παρασκευάζεσθε ὡς αὔριον, ἐὰν πλοῦς ᾖ, ἀναξόμενοι· ὁ δὲ πλοῦς ἔσται εἰς Ἡράκλειαν· ἅπαντας οὖν δεῖ ἐκεῖσε πειρᾶσθαι κατασχεῖν· τὰ δ' ἄλλα, ἐπειδὴν ἐκεῖσε ἔλθωμεν, βουλευσόμεθα».

[Ἀπὸ τὴν Σινώπην μετὰ διήμερον πλοῦν φθάνουν οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν Ἑλληνικὴν πόλιν Ἡράκλειαν, τὴν ἀποικίαν τῶν Μεγαρέων, καὶ ἀγκυροβολοῦν παρὰ τὴν Ἀχερουσιάδα Χερρόνησον· ἐδῶ οἱ Ἡρακλεῶται στέλλουν πρὸς τοὺς Ἕλληνας ὡς δῶρα φιλοξενίας κριθίνα ἄλευρα, οἶνον καὶ ζῆα. Οἱ στρατιῶται ὅμως δὲν μένουν εὐχαριστημένοι μετὰ αὐτά, ἀλλὰ ἀποφασίζουσιν κατὰ πρότασιν τοῦ Λύκωνος ν' ἀποστείλουν πρέσβεις εἰς Ἡράκλειαν καὶ νὰ ζητήσουν ἀπὸ τοὺς Ἡρακλεῶτας χρήματα· ὡς πρέσβεις δὲ προτείνουν τὸν Χειρίσοφον καὶ τὸν Ξενοφῶντα· ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτοι δὲν δέχονται τοῦτο ὡς ἔχοντες τὴν γνώμην ὅτι δὲν πρέπει νὰ καταπιέζουσιν πόλιν Ἑλληνικὴν καὶ φιλικὴν, ἀποστέλλουν τὸν Λύκωνα, τὸν Καλλίμαχον καὶ τὸν Ἀγασίαν· οὗτοι ἐλθόντες εἰς τὴν Ἡράκλειαν ἀνακοινῶνουν τὴν ἀπόφασιν τοῦ στρατοῦ. Οἱ Ἡρακλεῶται ἀκούσαντες τοὺς πρέσβεις ἀποκρίνονται ὅτι θὰ σκεφθοῦν· καὶ εὐθὺς κλείνουν τὰς πύλας τῆς πόλεώς των καὶ ἐτοιμάζονται πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτῆς. Ἐνεκα τούτου οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν στρατιωτῶν κατηγοροῦν τοὺς στρατηγούς ὡς αἰτίους τῆς καταστροφῆς τοῦ σχεδίου των· καὶ ἐνωθέντες ὅλοι οἱ Ἀρχάδες καὶ οἱ Ἀχαιοὶ ὑπὸ τὸν Καλλίμαχον καὶ Λύκωνα ἀποσπῶνται ἀπὸ τοὺς λοιποὺς Ἕλληνας καὶ ἐκλέγουν ἰδίους στρατηγούς δέκα, ἵνα οὗτοι διοικοῦντες κατὰ πλειονοψηφίαν ὀδηγοῦν εἰς τὸ ἕξῃς τὸ στράτευμα. Οὕτω καταλύε-

ται ἡ γενικὴ ἀρχηγία τοῦ Χειρισόφου. Ὁ Ξενοφῶν ὁμως ἤθελε μαζὶ μὲ τὸν Χειρισόφον νὰ συνεχίσῃ τὴν πορείαν του νομίζων ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ ἦτο αὕτη ἀσφαλεσιτέρα· ἀλλ' ὁ Νέων—ὁ ὑποστράτηγος τοῦ Χειρισόφου—ἐπειδὴ εἶχε μάθει ἀπὸ τὸν Χειρισόφον ὅτι ὁ Κλέανδρος, ὁ ἀρμοστής τοῦ Βυζαντίου, μὲ τριήρεις θὰ ἤρχετο εἰς τὸν λιμένα τῆς Κάλπης καὶ ἐπειδὴ ἤθελε νὰ ἀναχωρήσουν μὲ αὐτὰς τὰς τριήρεις αὐτοὶ μόνοι—ὁ Νέων καὶ ὁ Χειρισόφος—μὲ τοὺς στρατιώτας των, συμβουλεύει τὸν Ξενοφῶντα ν' ἀποχωρισθῇ ἀπὸ τὸ ἄλλο στράτευμα καὶ νὰ πορεύεται μόνος του. Ὁ Ξενοφῶν ἐπὶ τινα μὲν χρόνον ἐσκέφθη ν' ἀφήσῃ τὸ στράτευμα καὶ ν' ἀναχωρήσῃ μόνος του· ἀλλ' αἱ θυσίαι, τὰς ὁποίας προσέφερον εἰς τὸν Ἡρακλέα, τοῦ ὑποδεικνύουν ὅτι συμφερότερον εἶναι νὰ συνεχίσῃ τὴν πορείαν του μὲ ὅσους στρατιώτας τοῦ εἶχον ἀπομείνει. Οὕτω διαιρεῖται τὸ στράτευμα εἰς τρία μέρη. Τὸ πρῶτον, ἐξ Ἀρκάδων καὶ Ἀχαιῶν, ἀποτελεῖται ἀπὸ 4.500 ὀπλίτας· τὸ δεύτερον ὑπὸ τὸν Χειρισόφον ἀπὸ 1.400 ὀπλίτας καὶ 700 πελταστὰς· τὸ τρίτον ὑπὸ τὸν Ξενοφῶντα ἀπὸ 1.700 ὀπλίτας, 300 πελταστὰς καὶ 40 ἵππεις. Καὶ οἱ μὲν Ἀρκάδες κατορθώσαντες νὰ λάβουν πλοῖα ἀπὸ τοὺς Ἡρακλεώτας ἀποπλέουν πρῶτοι εἰς τὸν λιμένα τῆς Κάλπης· ὁ δὲ Χειρισόφος διὰ ξηρᾶς πορεύεται ἀνά τὴν παραλίαν· ὁ δὲ Ξενοφῶν μέχρι μὲν τῶν ὀρίων τῆς Θράκης καὶ τῆς Ἡρακλεώτιδος διὰ θαλάσσης, ἔπειτα δὲ διὰ ξηρᾶς.

Οἱ Ἀρκάδες καὶ Ἀχαιοί, εὐθὺς ὡς ἀπεβιβάσθησαν τὴν νύκτα εἰς τὸν λιμένα τῆς Κάλπης, βαδίζουσι εἰς τὰς πλησίον κειμένης κόμας· τὴν ἐπομένην δὲ πρωΐαν ἐπιτίθενται κατὰ τῶν κωμῶν αὐτῶν, ἀφ' οὗ προηγουμένως ὤρισαν λόφον, εἰς τὸν ὅποιον ἐν ἀνάγκῃ θὰ συνηθοῦζοντο ὅλοι. Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν, ἐπειδὴ ἐπετέθησαν κατὰ τῶν κωμῶν αἰφνιδίως, κατορθώνουσι νὰ λάβουν ἀπὸ αὐτὰς πολλοὺς αἰχμαλώτους καὶ πολλὰ πρόβατα· ἔπειτα ὁμως συναθροισθέντες οἱ Θραῖκες τοὺς καταδιώκουσι καὶ πολλοὺς φονεύσαντες ἀναγκάζουσι νὰ ὑποχωρήσουν εἰς τὸν ἐκ τῆς προηγουμένης συνεννόησεως ὀρισθέντα λόφον καὶ ἐδῶ τοὺς πολιορκοῦν. Καὶ οἱ μὲν Ἀρκάδες καὶ Ἀχαιοὶ τοιαῦτα ἔπαθον. Ὁ δὲ Χειρισόφος παραπλέον τὰς ἀκτὰς τῆς Βιθυνίας φθάνει εἰς τὸν λιμένα τῆς Κάλπης. Ὁ δὲ Ξενοφῶν, ἐν ᾧ ἐβάδιζε διὰ ξηρᾶς, μαν-

θάνει ἀπὸ γέροντάς τινας, τοὺς ὁποίους οἱ ἵππεις του συνήντησαν καθ' ὁδόν, ὅτι οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀχαιοὶ πολιορκοῦνται ἐπὶ λόφου ὑπὸ τῶν Θρακῶν. Τοῦτο μαθὼν συναθροίξει τοὺς στρατιώτας του καὶ προτρέπει αὐτοὺς νὰ σπεύσουν εἰς βοήθειαν τῶν πολιορκουμένων Ἑλλήνων, διότι, ἐὰν ἐκεῖνοι σωθοῦν, θὰ σωθῆ καὶ τὸ ὅλον στράτευμα. Μετὰ ταῦτα οἱ στρατιῶται κατὰ διαταγὴν τοῦ Ξενοφῶντος προχωροῦντες κατὰ διαφόρους διευθύνσεις ἔχαιον πᾶν ὅ,τι συνήντων ὥστε ἐφαίνετο ὅτι ἐπυρπολεῖτο ὅλη ἡ χώρα καὶ ὅτι τὸ στράτευμα ἦτο πολὺ. Κατόπιν δὲ ἀναβάντες εἰς τινα λόφον στρατοπεδεύουν ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἀνάπτουν ὅσον ἠδύναντο περισσότερα πυρά. Ἀφ' οὗ δ' ἐδείπνησαν, δίδονται διαταγαὶ νὰ σβυθοῦν ὅλα τὰ πυρά. Καὶ τὴν μὲν νύκτα ἐγκαταστήσαντες φρουροὺς ἐκοιμῶντο. Τὴν δ' ἐπομένην προχωροῦντες φθάνουν εἰς τὸν λόφον, ὅπου ἐπολιορκοῦντο οἱ Ἕλληνες· ἀλλ' ἐδῶ δὲν βλέπουν οὔτε φιλικὸν οὔτε ἐχθρικὸν στράτευμα, ἀλλὰ μόνον γραΐδιά τινα καὶ γερόντια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα μανθάνουν ὅτι οἱ μὲν Θραῖκες, ἀμέσως μόλις ἐβράδυσαν, ἔφυγον φοβηθέντες νυκτερινὴν ἐπίθεσιν, περὶ τὰ χαράγματα δὲ ἀνεχώρησαν καὶ οἱ Ἕλληνες. Ταῦτα μαθόντες οἱ περὶ τὸν Ξενοφῶντα ἐπορεύοντο εἰς τὸν λιμένα τῆς Κάλπης θέλοντες νὰ ἐνωθοῦν, ὅσον ἠδύναντο ταχύτερον, μὲ τοὺς ἄλλους. Πορευόμενοι δὲ συναντοῦν ἐπὶ τῆς πρὸς τὴν Κάλπην ἀγούσης ὁδοῦ τοὺς Ἀρκάδας καὶ τοὺς Ἀχαιοὺς· ἀφ' οὗ δὲ συνηγήθησαν, εἶδον μὲ μεγάλην τῶν χαρῶν ἀλλήλους καὶ ἐχαιρέτιζον ὡς ἀδελφούς.

Συνενωθέντες πάλιν οἱ Ἕλληνες στρατοπεδεύουν ταύτην τὴν ἡμέραν πλησίον τοῦ λιμένος τῆς Κάλπης. Τὴν δ' ἐπομένην ἐξερχονται εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς χώρας διὰ νὰ εὔρουν τροφάς καὶ διὰ νὰ θάψουν τοὺς πεσόντας Ἀχαιοὺς καὶ Ἀρκάδας. Ἀφ' οὗ δ' ἔθαψαν αὐτούς, τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν συναθροίζονται ὅλοι οἱ στρατιῶται καὶ ἀποφασίζουσι: ἐάν τις εἰς τὸ ἐξῆς κάμῃ λόγον περὶ διαιρέσεως τοῦ στρατοῦ, οὗτος νὰ τιμωρῆται διὰ θανάτου· καὶ νὰ ταχθοῦν ὑπὸ τοὺς ἰδίους στρατηγοὺς, ὡς καὶ πρὸ τῆς διαιρέσεως, τὴν δὲ θέσιν τοῦ Χειρισόφου ἀποθανόντος ἐκ πυρετοῦ ν' ἀναλάβῃ ὁ Νέων. Μετὰ ταῦτα ἀνέμενον τὸν Κλέανδρον, τὸν ἀρμοστήν τοῦ Βυζαντίου, νὰ ἔλθῃ μὲ τὰς τριήρεις καὶ τὰ πλοῖα, ἐξερχόμενοι δὲ εἰς τὰ περίξ ἐλεηλάτουν αὐτὰ καὶ ἔφερον εἰς τὸ στρατόπεδον ἀφθό-

νους τροφάς· ἄλλοτε δὲ ἐπρομηθεύοντο τροφάς ἀγοράζοντες ἀπὸ τὰ καταπλέοντα εἰς τὸν λιμένα πλοῖα. Ἐν τῷ μεταξὺ φθάνει ὁ Κλέανδρος μὲ δύο μόνον τριήρεις· καθ' ἣν δὲ ὄραν ἔφθασεν, οἱ στρατιῶται εὐρισκόμενοι εἰς τὰ περίξ διήραζον αὐτά· τοῦτο λέγει προσελθὼν πρὸς τὸν Κλέανδρον ὁ Δέξιππος, ὁ ὁποῖος εἶχε δραπετεύσει ἀπὸ τὴν Τραπεζοῦντα μὲ τὸ πεντηκοντάκωπον ἐκεῖνο πλοῖον. Ἀκούσας τοῦτο ὁ Κλέανδρος διατάσσει τὸν Δέξιππον νὰ φέρῃ ἐνώπιόν του οἰονδήποτε ἤθελε συλλάβει ἀρπάζοντα. Καὶ ὁ μὲν Δέξιππος συλλαβὼν κάποιον τὸν ἔφερεν εἰς τὸν Κλέανδρον. Ἀλλὰ συναντήσας αὐτὸν ὁ Ἀγασίας τὸν ἀποσπᾷ ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Δέξιππου· οἱ δὲ παριστάμενοι ἐκεῖ ἐκ τῶν στρατιωτῶν ἐπιχειροῦν νὰ κτυπήσουν τὸν Δέξιππον, ἀποκαλοῦντες αὐτὸν προδότην. Πολλοὶ ἐκ τῶν τριηριτῶν φοβηθέντες ἤρχισαν νὰ φεύγουν πρὸς τὴν θάλασσαν· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Κλέανδρος λέγει ὅτι θὰ ἀναχωρήσῃ καὶ θὰ κηρύξῃ παντοῦ· καμμία ἀπολύτως πόλις νὰ μὴ δέχεται αὐτοὺς ὡς πολεμίους. Τότε οἱ Ἕλληνας ἐνόησαν ὅτι ἡ ἀπειλὴ αὕτη τοῦ Κλέανδρου ἦτο δι' αὐτοὺς ἐπιβλαβὴς καὶ τὸν παρεκάλουν νὰ μὴ τὴν πραγματοποιήσῃ. Ὁ Κλέανδρος εἶπεν ὅτι δὲν θὰ τὴν πραγματοποιήσῃ, ἐὰν τοῦ παραδώσουν τὸν ἀποπειραθέντα νὰ κτυπήσῃ τὸν Δέξιππον, καθὼς καὶ τὸν Ἀγασίαν, ὁ ὁποῖος ἀπέσπασε τὸν στρατιώτην ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Δέξιππου. Οἱ Ἕλληνας κατὰ συμβουλήν τοῦ Ξενοφῶντος δέχονται νὰ τοὺς παραδώσουν. Κατόπιν ὅμως ἐλθόντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ εἰς τὸν Κλέανδρον παρεκάλουν αὐτὸν νὰ ἀφήσῃ ἐλευθέρους τοὺς ἄνδρας. Ὁ Κλέανδρος καὶ τοὺς ἄνδρας ἀφίνει καὶ ὑπόσχεται, ἐὰν οἱ θεοὶ τὸ ἐπιτρέψουν, νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Ἕλληνας εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐπειδὴ ὅμως ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας θυσιάων διὰ τὴν πορείαν δὲν εἶχε τὰς θυσίας εὐνοϊκὰς δι' αὐτήν, ἀποφεύγει νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Ἕλληνας ὑποσχεθεῖς νὰ ὑποδεχθῇ αὐτοὺς, ὅσον δύναται καλύτερα, ὅταν φθάσουν εἰς τὸ Βυζάντιον. Καὶ ὁ μὲν Κλέανδρος ἀνεχώρησε. Οἱ δ' Ἕλληνας περὶ διὰ τῆς Βιθυνίας πορευόμενοι καὶ λαφυραγωγήσαντες ἀφρόνως τὴν χώραν μετὰ ἕξ ἡμέρας φθάνουν εἰς τὴν Χρυσόπολιν].

BIBLION EBΔOMON

*Α'. Διάβασις τῶν Ἑλλήνων εἰς Βυζάντιον.—Ἐξέγε-
ρσις τῶν στρατιωτῶν καὶ καθησύχασις αὐτῶν
ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος.*

(1, 2—32)

Ἐκ τούτου δὲ Φαρνάβαζος φοβούμενος τὸ στράτευμα, μὴ § 2—4
ἐπὶ τὴν αὐτοῦ χώραν στρατεύηται, πέμψας πρὸς Ἀναξίβιον
τὸν ναύαρχον—ὁ δ' ἔτυχεν ἐν Βυζαντίῳ ὢν—ἔδειτο διαβι-
βάσαι τὸ στράτευμα ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ ὑπισχνεῖτο πάντα
ποιήσκειν αὐτῷ, ὅσα δέοι. καὶ ὁ Ἀναξίβιος μετεπέμψατο
τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς εἰς Βυζάντιον, καὶ ὑπισχνεῖτο,
εἰ διαβαίεν, μισθοφορὰν ἔσσεσθαι τοῖς στρατιώταις. οἱ μὲν δὲ
ἄλλοι ἔφασαν βουλευσάμενοι ἀπαγγελεῖν, Ξενοφῶν δὲ εἶπεν
αὐτῷ, ὅτι ἀπαλλάξοιτο ἤδη ἀπὸ τῆς στρατιᾶς καὶ βούλοιτο
ἀποπλεῖν. ὁ δὲ Ἀναξίβιος ἐκέλευσεν αὐτὸν συνδιαβάντα
ἔπειτα οὕτως ἀπαλλάττεσθαι. ἔφη οὖν ταῦτα ποιήσκειν.

Σεύθης δὲ ὁ Θραξὲς πέμπει Μηδοσάδην καὶ κελεύει Ξενο- § 5—6
φῶντα συμπροθυμείσθαι, ὅπως διαβῆι τὸ στράτευμα, καὶ ἔφη
αὐτῷ ταῦτα συμπροθυμηθέντι ὅτι οὐ μεταμελήσει. ὁ δ' εἶ-
πεν· «Ἄλλὰ τὸ μὲν στράτευμα διαβήσεται· τούτου ἕνεκα
μηδὲν τελείτω μήτε ἐμοὶ μήτε ἄλλῳ μηδενί· ἐπειδὴν δὲ δια-
βῆι, ἐγὼ μὲν ἀπαλλάξομαι, πρὸς δὲ τοὺς διαμένοντας καὶ
ἐπικαιρίους ὄντας προσφερέσθω, ὡς ἂν αὐτῷ δοκῆι».

Ἐκ τούτου διαβαίνουσι πάντες εἰς τὸ Βυζάντιον οἱ στρα- § 7—10
τιῶται, καὶ μισθὸν μὲν οὐκ ἐδίδου ὁ Ἀναξίβιος, ἐκήρυξε δὲ
λαθόντας τὰ ὄπλα καὶ τὰ σκεύη τοὺς στρατιώτας ἐξιέναι,
ὡς ἀποπέμψων τε ἅμα καὶ ἀριθμὸν ποιήσων. ἐνταῦθα οἱ

στρατιῶται ἤχθοντο, ὅτι οὐκ εἶχον ἀργύριον ἐπισιτίζεσθαι εἰς τὴν πορείαν, καὶ ὀκνηρῶς συνεσκευάζοντο. καὶ ὁ Ξενοφῶν, Κλεάνδρῳ τῷ ἀρμοστῇ ξένος γεγενημένος, προσελθὼν ἠσπάζετο αὐτὸν ὡς ἀποπλευσόμενος ἤδη. ὁ δὲ αὐτῷ λέγει· «Μῆ ποιήσης ταῦτα· εἰ δὲ μή», ἔφη, «αἰτίαν ἔξεις, ἐπεὶ καὶ νῦν τινὲς ἤδη σὲ αἰτιῶνται, ὅτι οὐ ταχὺ ἐξέρπει τὸ στράτευμα». ὁ δ' εἶπεν· «Ἄλλ' αἴτιος μὲν ἔγωγε οὐκ εἰμὶ τούτου, οἱ δὲ στρατιῶται αὐτοί, ἐπισιτισμοῦ δεόμενοι, διὰ τοῦτο ἄθυμοῦσι πρὸς τὴν ἔξοδον». «Ἄλλ' ὅμως», ἔφη, «ἐγὼ σοι συμβουλεύω ἐξελθεῖν μὲν ὡς συμπορευόμενον, ἐπειδὴν δ' ἔξω γένηται τὸ στράτευμα, τότε ἀπαλλάττεσθαι». «Ταῦτα τοίνυν», ἔφη ὁ Ξενοφῶν, «ἐλθόντες πρὸς Ἀναξίβιον διαπραξόμεθα». οὕτως ἐλθόντες ἔλεγον ταῦτα.

§ 11—14 Ὁ δὲ ἐκέλευεν οὕτω ποιεῖν καὶ ἐξιέναι τὴν ταχίστην συσκευασάμενος καὶ προσανειπεῖν, ὅς ἂν μὴ παρῆ εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ εἰς τὸν ἀριθμὸν, ὅτι αὐτὸς αὐτὸν αἰτιάσεται. ἐντεῦθεν ἐξῆσαν οἱ τε στρατηγοὶ πρῶτοι καὶ οἱ ἄλλοι. καὶ ἄρδην πάντες πλὴν ὀλίγων ἔξω ἦσαν, καὶ Ἐτεόνικος εἰστήκει παρὰ τὰς πύλας ὡς, ὅποτε ἔξω γένοιτο πάντες, συγκλείσων τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβαλῶν. ὁ δὲ Ἀναξίβιος συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς λοχαγοὺς ἔλεξε· «Τὰ μὲν ἐπιτήδεια», ἔφη, «λαμβάνετε ἐκ τῶν Θρακίων κωμῶν· εἰσὶ δὲ αὐτόθι πολλαὶ κριθαὶ καὶ πυροὶ καὶ τάλλα ἐπιτήδεια· λαθόντες δὲ πορεύεσθε εἰς Χερρόνησον, ἐκεῖ δὲ Κυνίσκος ὑμῖν μισθοδοτήσει». ἐπακούσαντες δὲ τινες τῶν στρατιωτῶν ταῦτα ἢ καὶ τῶν λοχαγῶν τις διαγγέλλει εἰς τὸ στράτευμα. καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἐπυνθάνοντο περὶ τοῦ Σεύθου, πότερα πολέμιος εἴη ἢ φίλος, καὶ πότερα διὰ τοῦ Ἰεροῦ ὄρους δεοὶ πορεύεσθαι ἢ κύκλῳ διὰ μέσης τῆς Θράκης.

§ 15—17 Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα διελέγοντο, οἱ στρατιῶται ἀναρπάσαντες τὰ ὅπλα θέουσι δρόμῳ πρὸς τὰς πύλας, ὡς πάλιν εἰς τὸ τεῖ-

χος εισιόντες. ὁ δὲ Ἐτεόνικος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ὡς εἶδον προσθέοντας τοὺς ὀπλίτας, συγκλείουσι τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβάλλουσιν. οἱ δὲ στρατιῶται ἔκοπτον τὰς πύλας καὶ ἔλεγον, ὅτι ἀδικιώτατα πάσχοιεν ἐκβαλλόμενοι εἰς τοὺς πολεμίους· κατασχίσειν τε τὰς πύλας ἔφασαν, εἰ μὴ ἐκόντες ἀνοίξουσιν. ἄλλοι δὲ ἔθεον ἐπὶ θάλατταν καὶ παρὰ τὴν χηλὴν τὸ τεῖχος ὑπερβαίνουν εἰς τὴν πόλιν, ἄλλοι δὲ, οἱ ἐτύγχανον ἔνδον ὄντες τῶν στρατιωτῶν, ὡς ὀρώσι τὰ ἐπιταῖς πύλαις πράγματα, διακόπτοντες ταῖς ἀξίταις τὰ κλειθρα, ἀναπεταννύουσι τὰς πύλας, οἱ δ' εἰσπίπτουσιν.

Ὁ δὲ Ξενοφῶν, ὡς εἶδε τὰ γινόμενα, δεισας, μὴ ἐφ' ἀρ- § 18—20
παγὴν τράποιτο τὸ στράτευμα καὶ ἀνήκεστα κακὰ γένοιτο τῇ πόλει καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς στρατιώταις, ἔθει καὶ συνεισπίπτει εἴσω τῶν πυλῶν σὺν τῷ ὄχλῳ. οἱ δὲ Βυζάντιοι, ὡς εἶδον τὸ στράτευμα βίᾳ εἰσπίπτον, φεύγουσιν ἐκ τῆς ἀγορᾶς, οἱ μὲν εἰς τὰ πλοῖα, οἱ δὲ οἴκαδε, ὅσοι δὲ ἔνδον ἐτύγχανον ὄντες, ἔξω, οἱ δὲ καθεῖλκον τὰς τριήρεις, ὡς ἐν ταῖς τριήρεσι σφύζοντο, πάντες δὲ ᾤοντο ἀπολωλέναι, ὡς ἑαλωκυίας τῆς πόλεως. ὁ δὲ Ἐτεόνικος εἰς τὴν ἄκραν ἀποφεύγει. ὁ δὲ Ἀναξίθιος, καταδραμῶν ἐπὶ θάλατταν, ἐν ἀλιευτικῇ πλοίῳ περιέπλει εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ εὐθὺς μεταπέμπεται ἐκ Καλχηδόνος φρουρούς· οὐ γὰρ ἱκανοὶ ἐδόκουν εἶναι οἱ ἐν τῇ ἀκρόπολει σχεῖν τοὺς ἄνδρας.

Οἱ δὲ στρατιῶται, ὡς εἶδον Ξενοφῶντα, προσπίπτουσι § 21—24
πολλοὶ αὐτῷ καὶ λέγουσι· «Νῦν σοι ἔξεστιν, ὦ Ξενοφῶν, ἀνδρὶ γενέσθαι. ἔχεις πόλιν, ἔχεις τριήρεις, ἔχεις χρήματα, ἔχεις ἄνδρας τοσοῦτους. νῦν ἂν, εἰ βούλοιο, σὺ τε ἡμᾶς ὀνήσαιοι καὶ ἡμεῖς σὲ μέγαν ποιήσαιμεν». ὁ δ' ἀπεκρίνατο· «Ἄλλ' εὖ γε λέγετε καὶ ποιήσω ταῦτα· εἰ δὲ τούτων ἐπιθυμεῖτε, θέσθε τὰ ὄπλα ἐν τάξει ὡς τάχιστα». καὶ αὐτὸς τε παρηγγύα ταῦτα· καὶ τοὺς ἄλλους ἐκέλευε παρεγγυᾶν τίθε-

σθαι τὰ ὅπλα. οἱ δέ, αὐτοὶ ὑφ' ἑαυτῶν ταπτόμενοι, οἳ τε ὀπλιταὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ εἰς ὀκτῶ ἐγένοντο καὶ οἱ πελτασταὶ ἐπὶ τὸ κέρασ ἐκάτερον παρεδεδραμήκεσαν. τὸ δὲ χωρίον οἶον κάλλιστον ἐκτάξασθαί ἐστι, τὸ Θράκιον καλούμενον, ἔργμον οἰκιῶν καὶ πεδινόν.

§ 25 Ἐπεὶ δὲ ἔκειτο τὰ ὅπλα καὶ κατηρημίσθησαν, συγκαλεῖ ὁ Ξενοφῶν τὴν στρατιάν καὶ λέγει τάδε· «Ὅτι μὲν ὀργίζεσθε, ὦ ἄνδρες στρατιῶται, καὶ νομίζετε δεινὰ πάσχειν ἑξαπατώμενοι οὐ θαυμάζω. ἦν δὲ τῷ θυμῷ χαρίζομεθα καὶ Λακεδαιμονίους τε τοὺς παρόντας τῆς ἐξαπάτης τιμωρησώμεθα καὶ τὴν πόλιν τὴν οὐδὲν αἰτίαν διαρπάσωμεν, ἐνθυμεῖσθε, ἃ ἔσται ἐντεῦθεν.

§ 26—27 » Πολέμοι μὲν ἐσόμεθα ἀποδεδειγμένοι Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς συμμάχοις. οἷος δ' ὁ πόλεμος ἂν γένοιτο, εἰκάξαι δὴ πάρεστιν, ἑωρακότας καὶ ἀναμνησθέντας τὰ νῦν δὴ γεγενημένα. ἡμεῖς γὰρ οἱ Ἄθηναῖοι ἦλθομεν εἰς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμάχους, ἔχοντες τριήρεις, τὰς μὲν ἐν θαλάττῃ, τὰς δ' ἐν τοῖς νεωρίοις, οὐκ ἐλάττους τριακοσίων, ὑπαρχόντων δὲ πολλῶν χρημάτων ἐν τῇ πόλει καὶ προσόδου οὐσῆς κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τε τῶν ἐνδήμιων καὶ τῆς ὑπερορίας οὐ μείον χιλίων ταλάντων ἄρχοντες δὲ τῶν νήσων ἀπασῶν, καὶ ἐν τε τῇ Ἀσίᾳ πολλὰς ἔχοντες πόλεις καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ, ἄλλας τε πολλὰς καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ Βυζάντιον, ὅπου νῦν ἐσμεν, ἔχοντες κατεπολεμήθημεν οὕτως, ὡς πάντες ὑμεῖς ἐπίστασθε.

§ 28 » Νῦν δὲ δὴ τί ἂν οἰόμεθα πάθειν, Λακεδαιμονίοις μὲν καὶ τῶν ἀρχαίων συμμάχων ὑπαρχόντων, Ἀθηναίων δὲ καί, οἳ ἐκείνοις τότε ἦσαν σύμμαχοι, πάντων προσγεγενημένων, Τισσαφέρνους δὲ καὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ ἄλλων βαρβάρων πάντων πολεμίων ἡμῖν ὄντων, πολεμιωτάτου δὲ αὐτοῦ τοῦ ἄνω βασιλέως, ὃν ἦλθομεν ἀφαιρησόμενοι τὴν ἀρχὴν καὶ ἀποκτε-

νοῦντες, εἰ δυναίμεθα; τούτων δὲ πάντων ὁμοῦ ὄντων, ἔστι τις οὕτως ἄφρων, ὅστις οἶεται ἂν ἡμᾶς περιγενέσθαι;

»Μὴ πρὸς θεῶν μαινόμεθα μὴδ' αἰσχρῶς ἀπολώμεθα, πο- § 29—31
λέμιοι ὄντες καὶ ταῖς πατρίσι καὶ τοῖς ἡμετέροις αὐτῶν φί-
λοις τε καὶ οἰκείοις. ἐν γὰρ ταῖς πόλεσιν εἰσι πάντες ταῖς
ἐφ' ἡμᾶς στρατευσομέναις, καὶ δικαίως, εἰ βάρβαρον μὲν πό-
λιν οὐδεμίαν ἠθελήσαμεν κατασχεῖν, καὶ ταῦτα κρατοῦντες,
Ἑλληνίδα δὲ εἰς ἣν πρώτην πόλιν ἦλθομεν, ταύτην ἐξαλα-
πάξομεν. ἐγὼ μὲν τοίνυν εὐχομαι, πρὶν ταῦτα ἐπιθεῖν ὑφ'
ὕμῶν γενόμενα, μυρίας ἐμέ γε κατὰ τῆς γῆς ὀργυίας γενέσθαι.
καὶ ὑμῖν δὲ συμβουλεύω, Ἑλληνας ὄντας, τοῖς τῶν Ἑλλή-
νων προσετηκόσι πειθόμενους, πειρᾶσθαι τῶν δικαίων τυγχά-
ναι. ἐὰν δὲ μὴ δύνησθε ταῦτα, ἡμᾶς δεῖ ἀδικουμένους τῆς
γούν Ἑλλάδος μὴ στέρεσθαι. καὶ νῦν μοι δοκεῖ πέμψαντας
Ἀναξιτίῳ εἰπεῖν, ὅτι ἡμεῖς οὐδὲν βίαιον ποιήσοντες παρε-
λθλύθαμεν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' ἦν μὲν δυνώμεθα παρ' ὑμῶν
ἀγαθόν τι εὐρίσκεσθαι, εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ δηλώσοντες, ὅτι οὐκ
ἐξαπατώμενοι, ἀλλὰ πειθόμενοι ἐξερχόμεθα».

Ταῦτα ἔδοξε, καὶ πέμπουσιν Ἱερώνυμόν τε Ἡλεῖον § 32
ἔροῦντα ταῦτα καὶ Εὐρύλοχον Ἀρκάδα καὶ Φιλίσιον
Ἀχαιόν. οἱ μὲν ταῦτα ᾄχοντο ἔροῦντες.

[Τὸ στράτευμα διέμενεν εἰς κόμας τῆς Θοράκης κειμένας πέ-
ριξ τοῦ Βαζαντίου καὶ δὲν ἐγνώριζεν εἰς ποῖον μέρος νὰ διευ-
θυνθῇ. Οἱ στρατηγοὶ ἐδιχονόουν, διότι ἄλλος μὲν ἠθέλε νὰ ὀδη-
γήσῃ τὸν στρατὸν εἰς τὸν Σεύθην, τὸν ἡγεμόνα τῆς Θοράκης, ἄλλος
δὲ εἰς τὴν Θορακικὴν Χερρόνησον, ἄλλος δὲ ἠθέλε νὰ διαβιβασθῇ
πάλιν εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἐν τῷ μεταξύ φθάνει εἰς τὸ Βυζάντιον ὁ
ἄρμοστής Ἀρίσταρχος ὡς διάδοχος τοῦ Κλεάνδρου καὶ ὁ ναύαρχ-

χος Πῶλος ὡς διάδοχος τοῦ Ἀναξίβιου· τῇ συμβουλῇ τοῦ τελευταίου πωλεῖ ὁ Ἀρίσταρχος 400 ὑπολειφθέντας εἰς τὸ Βυζάντιον στρατιώτας τοῦ Κύρου. Ὁ δὲ Ἀναξίβιος, ἀφ' οὗ ἔπλευσεν εἰς τὸ Πάριον μαζί με τὸν Ξενοφῶντα — ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀποχωρήσει ἀπὸ τὸ στράτευμα —, ἀποστέλλει εἰς τὸν Φαρνάβαζον ἀπεσταλμένους, διὰ νὰ τοῦ ὑπενθυμίση ὅτι τοῦ εἶχεν ὑποσχεθῆ. Ἀλλ' ὁ Φαρνάβαζος, ἀφ' οὗ ἔμαθεν ὅτι ἦλθεν ἄλλος ἀρμοστής εἰς τὸ Βυζάντιον, ὁ Ἀρίσταρχος, καὶ ὅτι ὁ Ἀναξίβιος δὲν ἦτο πλέον ναύαρχος, ὡς πρὸς τὸν Ἀναξίβιον μὲν δὲν ἐφρόντιζε, μετὰ τὸν Ἀρίσταρχον δὲ διεξῆγε διαπραγματεύσεις περὶ τοῦ Κυρείου στρατεύματος. Τότε ὁ Ἀναξίβιος, διὰ νὰ ἐκδικηθῆ, παρακινεῖ τὸν Ξενοφῶντα νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ στράτευμα καί, ἀφ' οὗ ὀδηγήσῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερους εἰς τὴν Πέρινθον, νὰ διαβιβάσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν Ἀσίαν πρὸς καταπολέμησιν τοῦ Φαρναβάζου. Ὁ Ξενοφῶν ἐπιστρέφει εἰς τὸ στράτευμα, οἱ δὲ στρατιῶται τὸν ὑποδέχονται μετὰ μεγάλην τῶν χαρῶν καὶ εὐθύς τὸν ἀκολουθοῦν, προθυμώτατοι νὰ διαβιβασθοῦν ἐκ τῆς Θράκης εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἀλλ' ὁ νέος ἀρμοστής Ἀρίσταρχος, ὅπως εὐχαριστήσῃ τὸν Φαρνάβαζον, ἐμποδίζει αὐτοὺς νὰ διαβιβασθοῦν. Εἰς τοιαύτην ἀμνηστῆ εὐφροσύνῃ ὁ Ξενοφῶν θυσιάζει, διὰ νὰ μάρτυρῇ, ἂν οἱ θεοὶ τοῦ ἐπιτρέπουσαν νὰ ὀδηγήσῃ τὸ στράτευμα εἰς τὴν Σεύθην, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐπανελημμένως εἶχε παρακληθῆ, προτοῦ ἐπιχειρήσῃ νὰ διαβιβασθῆ εἰς τὴν Ἀσίαν, νὰ φέρῃ εἰς αὐτὸν τὸ στράτευμα. Ἐπειδὴ δὲ αἱ θυσίαι ἦσαν εὐνοϊκαί, ἀφ' οὗ παρέλαβε τὸν λογαγὸν Πολυκράτην καὶ ἄλλους στρατιώτας, ἀναχωρεῖ νύκτα διὰ τὸ στράτευμα τοῦ Σεύθου. Ὅτε δ' ἐπλησίαζε, προαιποστέλλει τὸν διερμηνέα, τὸν ὁποῖον εἶχε μαζί του κατὰ τύχην, διατάσσει αὐτὸν νὰ εἴπῃ εἰς τὸν Σεύθην ὅτι ὁ Ξενοφῶν εἶναι πλησίον του καὶ ὅτι θέλει νὰ τοῦ ὁμιλήσῃ. Ὁ Σεύθης μαθὼν τοῦτο ἀποστέλλει 200 πελταστὰς, οἱ ὁποῖοι παραλαβόντες τὸν Ξενοφῶντα καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ὀδηγοῦν εἰς τὸν Σεύθην· οὗτος ἐφυλάσσειτο ἰσχυρῶς ἐντὸς πύργου, περὶ τὸν ὁποῖον ἦσαν ἵπποι φέροντες τοὺς χαλινούς των· διότι φοβούμενος ὁ Σεύθης, μήπως ἐχθροὶ ἐπιπέσουν κατ' αὐτοῦ αἰφνιδίως, τὰς μὲν ἡμέρας ἄφινε τοὺς ἵππους ἐλευθέρους νὰ βόσκουν, τὰς δὲ νύκτας ἐφρόντιζε νὰ ἔχουν αὐτοὺς ἐτοιμους. Ὅταν δὲ ἐπλησίασαν, διέταξεν ὁ Σεύθης νὰ εἰσέλθῃ ὁ Ξενοφῶν μαζί με δύο ἄνδρας τῆ

ἐκλογῆς του. Ἄφ' οὗ δ' εἰσῆλθον, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐχαιρέτισαν ἀλλήλους καὶ προέπιον μὲ ποτήρια γεμᾶτα οἶνον· κατόπιν δὲ ὁ Ξενοφῶν παρακαλεῖ τὸν Σεύθην νὰ ἐπιτρέψῃ νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸν πύργον καὶ οἱ παραμένοντες ἔξω ἄνδρες τῆς ἀκολουθίας του, διὰ νὰ εἶναι ἡ μεταξύ των συμφωνία ἐτι μᾶλλον ἀξιόπιστος. Ὁ Σεύθης ἐπιτρέπει τοῦτο. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἀφ' οὗ εἰσῆλθον καὶ οἱ ἔξω, ὁ Ξενοφῶν ἐρωτᾷ τὸν Σεύθην εἰς τί θέλει νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸν στρατόν· οὗτος δ' ἀπαντᾷ ὅτι θέλει διὰ τῆς βοηθείας τούτου ν' ἀνακτήσῃ τὴν πατρικὴν του ἀρχήν, τὴν ὁποίαν ἔχει στερηθῆ· ὑπόσχεται δὲ νὰ δώσῃ, ἐὰν τὸν βοηθήσουν, εἰς ἕκαστον μὲν στρατιώτην ἓνα κυζικηνόν, εἰς ἕκαστον δὲ λοχαγὸν δύο, εἰς ἕκαστον δὲ στρατηγὸν τέσσαρας καὶ γῆν, ὅσην θέλουν, καὶ ζεύγη βοῶν καὶ τόλον πλησίον τῆς θαλάσσης ὄχυρόν· ὡσαύτως ὑπόσχεται, ἐὰν δὲν κατορθωθῇ τι, νὰ κάμῃ πάντας τοὺς θέλοντας νὰ ζήσουν πλησίον του καὶ ἀδελφοὺς καὶ ὁμοτραπέζους καὶ κοινωνοὺς εἰς κάθε πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἤθελον μαζὶ ἀποκτήσει· εἰς τὸν Ξενοφῶντα δὲ ἰδιαιτέρως ὑπόσχεται τὰ δώσῃ τὴν θυγατέρα του ὡς σύζυγον καὶ πρὸς κατοικίαν του τόπον ὠραιότατον, τὴν Βισάνθην].

Β'. Προσχώρησις τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὸν Σεύθην καὶ τὸ παρ' αὐτῷ δεῖπνον.

(3, 1—33)

Ἀκούσαντες ταῦτα καὶ δεξιὰς δόντες καὶ λαβόντες ἀπή- § 1—2
λαυνον· καὶ πρὸ ἡμέρας ἐγένοντο ἐπὶ στρατοπέδῳ καὶ ἀπήγ-
γειλαν ἕκαστοι τοῖς πέμψασιν. ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, ὁ
μὲν Ἀρίσταρχος πάλιν ἐκάλει τοὺς στρατηγούς καὶ λοχα-
γούς· τοῖς δ' ἔδοξε τὴν μὲν πρὸς Ἀρίσταρχον ὁδὸν ἑᾶσαι,
τὸ δὲ στράτευμα συγκαλέσαι. καὶ συνῆλθον πάντες πλὴν οἱ
Νέωνος· οὗτοι δὲ ἀπέιχον ὡς δέκα στάδια.

Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἀναστάς Ξενοφῶν εἶπε τάδε· « Ἄνδρες, § 3—6
διαπλεῖν μὲν, ἔνθα βουλόμεθα, Ἀρίσταρχος τριήρεις ἔχων

κωλύει ὥστε εἰς πλοῖα οὐκ ἀσφαλὲς ἐμβαίνειν· οὗτος δὲ αὐτὸς κελεύει εἰς Χερρόνησον βίβη διὰ τοῦ Ἱεροῦ ὄρους πορεύεσθαι· ἦν δέ, κρατήσαντες τούτου, ἐκεῖσε ἔλθωμεν, οὔτε πωλήσειν ἔτι ὑμᾶς φησίν, ὡσπερ ἐν Βυζαντίῳ, οὔτε ἐξαπατήσεσθαι ἔτι ὑμᾶς, ἀλλὰ λήψεσθαι μισθόν, οὔτε περιόψεσθαι ἔτι, ὡσπερ νυνί, δεομένους τῶν ἐπιτιγδαίων. οὗτος μὲν ταῦτα λέγει· Σεύθης δὲ φησιν, ἂν πρὸς ἐκείνους ἦγυτε, εὖ ποιήσειν ὑμᾶς. νῦν οὖν σκέψασθαι, πότερον ἐνθάδε μένοντες τούτο βουλευσέσθε ἢ εἰς τὰ ἐπιτίγδεια ἐπανελθόντες. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ, ἐπεὶ ἐνθάδε οὔτε ἀργύριον ἔχομεν, ὥστε ἀγοράζειν, οὔτε ἄνευ ἀργυρίου ἐῶσι λαμβάνειν, ἐπανελθόντας εἰς τὰς κώμας, ὅθεν οἱ ἦγτους ἐῶσι λαμβάνειν, ἐκεῖ, ἔχοντας τὰ ἐπιτίγδεια, ἀκούοντας, ὅτι τις ἡμῶν δεῖται, αἰρεῖσθαι, ὅτι ἂν ἡμῖν δοκῇ κράτιστον εἶναι. καὶ ὅτι», ἔφη, «ταῦτα δοκεῖ, ἀράτω τὴν χεῖρα». ἀνέτειναν ἅπαντες. «Ἀπίοντες τοίνυν», ἔφη, «συσκευάζεσθε, καὶ ἐπειδὴν παραγγέλλῃ τις, ἔπεσθε τῷ ἡγουμένῳ».

§ 7—9 Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν μὲν ἡγήετο, οἱ δ' εἶποντο. Νέων δὲ καὶ παρ' Ἀριστάρχου ἄγγελοι ἐπειθον ἀποτρέπεσθαι· οἱ δ' οὐχ ὑπήκουον. ἐπεὶ δ' ὅσον τριάκοντα σταδίους προεληλύθεσαν, ἅπαντ' Ἀριστάρχου. καὶ ὁ Ξενοφῶν, ἰδὼν αὐτόν, προσελάσασαι ἐκέλευσεν, ὅπως, ὅτι πλείστον ἀκούοντων, εἴποι αὐτῷ, ἃ ἐδόκει συμφέρειν. ἐπεὶ δὲ προσήλθεν, εἶπε Ξενοφῶν· «Ἡμεῖς πορεύομεθα, ὅπου μέλλει ἔξειν τὸ στράτευμα τροφήν· ἐκεῖ δ' ἀκούοντας καὶ σοῦ καὶ τῶν τοῦ Λακωνικοῦ αἰρησόμεθα, ἃ ἂν κράτιστα δοκῇ εἶναι. ἦν οὖν ἡμῖν ἡγήγησῃ, ὅπου πλείστα ἐστὶν ἐπιτίγδεια, ὑπὸ σοῦ νομιούμεν ξενίζεσθαι». καὶ ὁ Σεύθης ἔφη· «Ἀλλὰ εἶδα κώμας πολλὰς ἀθρόας καὶ πάντα ἐχούσας τὰ ἐπιτίγδεια ἀπεχούσας ἡμῶν, ὅσον διελθόντες ἂν ἡδέως ἀριστάρτε». «Ἡγοῦ τοίνυν», ἔφη ὁ Ξενοφῶν.

§ 10—12 Ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο εἰς αὐτὰς τῆς δείλης, συνήλθον οἱ στρα-

τιῶται, καὶ εἶπε Σεύθῃς τοιάδε· «Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες, θέομαι ὑμῶν στρατεύεσθαι σὺν ἐμοί, καὶ ὑπισχυνοῦμαι ὑμῖν δώσειν τοῖς στρατιώταις κυζικηνόν, λοχαγοῖς δὲ καὶ στρατηγοῖς τὰ νομιζόμενα· ἔξω δὲ τούτων τὸν ἄξιον τιμήσω. σιτία δὲ καὶ ποτά, ὡσπερ καὶ νῦν, ἐκ τῆς χώρας λαμβάνοντες ἔξετε· ὅποσα δ' ἂν ἀλίσκεται, ἀξιώσω αὐτὸς ἔχειν, ἵνα ταῦτα διατιθέμενος ὑμῖν τὸν μισθὸν πορίζω. καὶ τὰ μὲν φεύγοντα καὶ ἀποδιδράσκοντα ἡμεῖς ἱκανοὶ ἐσόμεθα διώκειν καὶ μαστεύειν· ἂν δὲ τις ἀνθιστήται, σὺν ὑμῖν πειρασόμεθα χειροῦσθαι». ἐπήρετο ὁ Ξενοφῶν· «Πόσον δὲ ἀπὸ θαλάττης ἀξιώσεις συνέπεσθαι σοὶ τὸ στράτευμα;» ὁ δ' ἀπεκρίνατο· «Οὐδαμῇ πλείον ἑπτὰ ἡμερῶν, μείον δὲ πολλαχῆ».

Μετὰ ταῦτα ἐδίδδοτο λέγειν τῇ βουλομένῃ· καὶ ἔλεγον πολλοὶ κατὰ ταῦτά, ὅτι παντὸς ἄξια λέγει Σεύθῃς· χειμῶν γὰρ εἶη καὶ οὔτε οἴκαδε ἀποπλεῖν τῇ τοῦτο βουλομένῃ δυνατὸν εἶη, διαγενέσθαι τε ἐν φιλίᾳ οὐχ οἶόν τε, εἰ δέοι ὠνουμένους ζῆν, ἐν δὲ τῇ πολεμίᾳ διατρίβειν καὶ τρέφεσθαι ἀσφαλέστερον μετὰ Σεύθου ἢ μόνους. ὄντων δ' ἀγαθῶν τοσούτων, εἰ μισθὸν προσλήφοντο, εὐρημα ἐδόκει εἶναι· ἐπὶ τούτοις εἶπεν ὁ Ξενοφῶν· «Εἴ τις ἀντιλέγει, λεγέτω· εἰ δὲ μή, ἐπιψηφισθῶ ταῦτα». ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντέλεγεν, ἐπεψήφισε, καὶ ἔδοξε ταῦτα. εὐθὺς δὲ Σεύθῃ εἶπε, ὅτι συστρατεύουσιντο αὐτῷ. § 13—14

Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τάξεις ἐσκήνησαν, στρατηγοὺς δὲ καὶ λοχαγοὺς ἐπὶ δεῖπνον Σεύθῃς ἐκάλεσε, πλησίον κώμην ἔχων. ἐπεὶ δ' ἐπὶ θύραις ἦσαν ὡς ἐπὶ δεῖπνον παρόντες, ἦν τις Ἡρακλείδης Μαρωνεΐτης· οὗτος προσίων ἐνὶ ἐκάστη, οὔστινας ᾔετο ἔχειν τι δοῦναι Σεύθῃ, πρῶτον μὲν πρὸς Παριανούς τινας, οἳ παρήσαν φιλίαν διαπραξόμενοι πρὸς Μήδοκον, τῶν Ὀδρυσῶν βασιλέα, καὶ δῶρα ἄγοντες αὐτῷ τε καὶ τῇ γυναικί, ἔλεγεν, ὅτι Μήδοκος μὲν ἄνω εἶη δώδεκα ἡμερῶν ἀπὸ θαλάττης ὁδόν, Σεύθῃς δ' ἐπεὶ τὸ στράτευμα τοῦτο § 15—17

εἴληφεν, ἄρχων ἔσοιτο ἐπὶ θαλάττῃ. «γείτων οὖν ὦν ἱκανώτατος ἔσται ὑμᾶς καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν. ἦν οὖν σωφρονῆτε, τούτῃ δώσετε, ὅ,τι ἂν ἀγγητε· καὶ ἄμεινον ὑμῖν διακείσεται ἢ ἐὰν Μηδρόκῃ, τῇ πρόσω οἰκοῦντι, διδώτε». τούτους μὲν οὕτως ἔπειθεν.

§ 18—20 Ἀὐθις δὲ Τιμασίῳνι τῇ Δαρδανεῖ προσελθὼν, ἐπεὶ ἤκουσεν αὐτῇ εἶναι καὶ ἐκπώματα καὶ τάπιδας βαρβαρικᾶς, ἔλεγεν, ὅτι νομίζοιτο, ὅποτε ἐπὶ δεῖπνον καλέσαι Σεύθης, δωρεῖσθαι αὐτῇ τοὺς κληθέντας. «οὗτος δ' ἦν μέγας ἐνθάδε γένηται, ἱκανὸς ἔσται σε καὶ οἴκαδε καταγαγεῖν καὶ ἐνθάδε πλούσιον ποιῆσαι». τοιαῦτα προμνᾶτο ἐκάστῃ προσίων. προσελθὼν δὲ καὶ Ξενοφῶντι ἔλεγε· «Σὺ καὶ πόλεως μεγίστης εἶ καὶ παρὰ Σεύθῃ τὸ σὸν ὄνομα μέγιστόν ἐστι, καὶ ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ ἴσως ἀξιώσεις καὶ τείχῃ λαμβάνειν, ὥσπερ καὶ ἄλλοι τῶν ὑμετέρων ἔλαβον, καὶ χώραν ἄξιον οὖν σοι καὶ μεγαλοπρεπέστατα τιμῆσαι Σεύθῃ. εὖνους δέ σοι ὦν παραινῶ. εὖ οἶδα γάρ, ὅτι, ὅσῃ ἂν μείζω τούτῃ δωρήσει, τοσούτῃ μείζω ὑπὸ τούτου ἀγαθὰ πείσει». ἀκούων ταῦτα Ξενοφῶν ἠπόρει· οὐ γὰρ διεβέθηκε ἔχων ἐκ Παρίου, εἰ μὴ παῖδα καὶ ὄσον ἐφόδιον.

§ 21—22 Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον τῶν τε Θρακῶν οἱ κρᾶτιστοι τῶν παρόντων καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων καί, εἴ τις πρεσβεία παρῆν ἀπὸ πόλεως, τὸ δεῖπνον μὲν ἦν καθημένους κύκλῳ· ἔπειτα δὲ τρίποδες εἰσγνέχθησαν πᾶσιν· οὗτοι δ' ἦσαν κρεῶν μεστοὶ νενεμημένων, καὶ ἄρτοι ζυμίται μεγάλοι προσπεπερονημένοι ἦσαν πρὸς τοῖς κρέασι. μάλιστα δ' αἱ τράπεζαι κατὰ τοὺς ξένους αἰεὶ ἐτίθεντο· νόμος γὰρ ἦν—καὶ πρῶτος τοῦτο ἐποίει Σεύθης, καὶ ἀνελόμενος τοὺς ἑαυτῇ παρακειμένους ἄρτους διέκλα κατὰ μικρὸν καὶ ἐρρίπτει, οἷς αὐτῇ ἐδόκει, καὶ τὰ κρέα ὡσαύτως, ὄσον μόνον γεύσασθαι ἑαυτῇ καταλιπὼν. καὶ οἱ ἄλλοι δὲ κατὰ ταῦτ' ἐποίουν, καθ' οὓς αἱ τράπεζαι ἔκειντο.

Ἄρκας δέ τις Ἄρυστας ὄνομα, φαγεῖν δεινός, τὸ μὲν διαρ- § 23—25
ριπτεῖν εἶα χαίρειν, λαθῶν δὲ εἰς τὴν χεῖρα ὄσον τριχοίνικον
ἄρτον καὶ κρέα θέμενος ἐπὶ τὰ γόνατα ἐδείπνει. κέρατα δὲ
οἴνου περιέφερον, καὶ πάντες ἐδέχοντο· ὁ δ' Ἄρυστας, ἐπεὶ
παρ' αὐτὸν φέρων τὸ κέρας ὁ οἰνοχόος ἦκεν, εἶπεν ἰδὼν τὸν
Ξενοφῶντα οὐκέτι δειπνοῦντα, «Ἐκείνῳ», ἔφη, «ὄς· σχο-
λάζει γὰρ ἤδη, ἐγὼ δὲ οὐδέπω». ἀκούσας Σεύθης τὴν φω-
νὴν ἠρώτα τὸν οἰνοχόον, τί λέγει. ὁ δὲ οἰνοχόος εἶπεν· ἐλ-
ληνίζειν γὰρ ἠπίστατο. ἐνταῦθα μὲν δὴ γέλωσ ἐγένετο.

Ἐπεὶ δὲ προχώρει ὁ πότος, εἰσῆλθεν ἀνὴρ Θραξ ἵππον § 26—28
ἔχων λευκόν, καὶ λαθῶν κέρας μεστὸν εἶπε· «Προπίνω σοι,
ὦ Σεύθῃ, καὶ τὸν ἵππον τούτον δωροῦμαι, ἐφ' οὗ καὶ διώκων,
ὄν ἂν ἐθέλῃς, αἰρήσεις καὶ ἀποχωρῶν οὐ μὴ δείσῃς τὸν πο-
λέμιον». ἄλλος παῖδα εἰσαγαγὼν οὕτως ἐδωρήσατο προπί-
νων, καὶ ἄλλος ἱμάτια τῇ γυναικί. καὶ Τιμασίων προπίνων
ἐδωρήσατο φιάλῃν τε ἀργυρᾶν καὶ τάπηδα ἀξίαν δέκα μνῶν.
Γνήσιππος δέ τις Ἀθηναῖος ἀναστάς εἶπεν, ὅτι ἀρχαῖος εἶη
νόμος κάλλιστος τοὺς μὲν ἔχοντας διδόναι τῷ βασιλεῖ τιμῆς
ἕνεκα, τοῖς δὲ μὴ ἔχουσι διδόναι τὸν βασιλέα, «ἵνα καὶ
ἐγὼ», ἔφη, «ἔχω σοι δωρεῖσθαι καὶ τιμᾶν».

Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἠπορεῖτο, τί ποιήσει· καὶ γὰρ ἐτύγγανεν § 29—31
ὡς τιμώμενος ἐν τῇ πλησιαιτάτῳ δίφρῳ Σεύθῃ καθήμενος.
ὁ δὲ Ἡρακλείδης ἐκέλευεν αὐτῷ τὸ κέρας ὀρέξει τὸν οἰνοχόον.
ὁ δὲ Ξενοφῶν, ἤδη γὰρ ὑποπεπωκώς ἐτύγγανεν, ἀνέστη θαρ-
ραλέως δεξάμενος τὸ κέρας καὶ εἶπεν· «Ἐγὼ δέ σοι, ὦ Σεύθῃ,
δίδωμι ἑμαυτὸν καὶ τοὺς ἑμοὺς τούτους ἐταίρους φίλους εἶναι
πιστοὺς, καὶ οὐδένα ἄκοντα, ἀλλὰ πάντας μᾶλλον ἐτι ἑμοῦ
σοι βουλομένους φίλους εἶναι. καὶ νῦν πάρεισιν οὐδέν σε προσ-
αιτοῦντες, ἀλλὰ καὶ προϊέμενοι καὶ πονεῖν ὑπὲρ σοῦ καὶ προ-
κινδυνεύειν ἐθέλοντες· μεθ' ὧν, ἂν οἱ θεοὶ θέλωσι, πολλήν
χώραν τὴν μὲν ἀπολήψει πατρίαν οὖσαν, τὴν δὲ κτήσει,

πολλοὺς δὲ ἵππους, πολλοὺς δὲ ἄνδρας καὶ γυναῖκας κατακτῆσει, οὓς οὐ λήξουσθαί σε δεήσει, ἀλλ' αὐτοὶ φέροντες παρέσονται πρὸς σὲ δῶρα». ἀναστάς ὁ Σεύθης συνεξέπιε καὶ κατεσκεδάσατο μετὰ τοῦτο τὸ κέρας.

§ 32—33

Μετὰ ταῦτα εἰσῆλθον κέρασί τε οἷσι σημαίνουσιν αὐλοῦντες καὶ σάλπιγγιν ὠμοβοεῖαις ρυθμούς τε καὶ οἶον μαγάδι σαλπίζοντες. καὶ αὐτὸς Σεύθης ἀναστάς ἀνέκραγέ τε πολεμικὸν καὶ ἐξήλατο ὥσπερ βέλος φυλαττόμενος μάλα ἐλαφρῶς. εἰσήσαν δὲ καὶ γελωτοποιοί.

[Μετὰ τὸ δειπνον περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου οἱ μὲν λοχαγοὶ ἀπέρχονται εἰς τὸ στρατόπεδον, ὁ δὲ Σεύθης μετὰ τῶν στρατηγῶν συμφωνοῦν νὰ ἐπιπέσουν κατὰ τῶν πολεμίων, προτοῦ οὔτοι μάθουν τὴν μεταξύ των συμμαχίαν· καὶ περὶ τὸ μεσονύκτιον ξεκινήσαντες ἐπορεύοντο κατὰ συμβουλήν τοῦ Ξενοφῶντος διὰ μέσου χιόνος πολλῆς προηγούμενοι μὲν οἱ ἵππεῖς, ἀκολουθοῦντες δὲ οἱ πελτασταὶ καὶ τελευταῖοι οἱ ὀπλιταί. Οὔτω δὲ ἀνέλπιστοι ἐπιπεσόντες κατὰ τῶν κωμῶν τῶν πολεμίων κυριεύουν αὐτὰς καὶ ἄφθονον λείαν ἀποκομίζουσι: 1.000 περίπου αἰχμαλώτους, 2.000 βόας καὶ 10.000 πρόβατα.

Τὴν ἐπομένην ὁ Σεύθης κατακαίει τὰς κώμας, διὰ νὰ ἐμπνεύσῃ φόβον καὶ εἰς τοὺς ἄλλους, ὅτι ταῦτα θὰ πάθουν καὶ αὐτοί, ἂν δὲν ὑπακούσουν. Καὶ τὰ μὲν λάφυρα ἀπέστειλε τὸν Ἡρακλείδην εἰς τὴν Πέρινθον νὰ τὰ πωλήσῃ, αὐτὸς δὲ καὶ οἱ Ἕλληνες στρατοπεδεύουν εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Θυνῶν· οὔτοι δὲ φοβηθέντες ἐγκαταλείπουν τὰς κώμας των καὶ καταφεύγουν εἰς τὰ ὄρη. Προσκαλούμενοι δὲ ὑπὸ τοῦ Σεύθου νὰ καταβοῦν νὰ κατοικήσουν εἰς τὰς κώμας των καταβαίνουν οἱ γέροντες καὶ οἱ παῖδες καὶ αἱ γυναῖκες· οἱ δὲ νεώτεροι κατασκηνώνουν εἰς τὰς ὑπὸ τὸ ὄρος κειμένας κώμας. Τοῦτο μαθὼν ὁ Σεύθης παραλαμβάνει τὸν Ξενοφῶντα μὲ τοὺς νεωτέρους ἐκ τῶν ὀπλιτῶν καὶ φθάσας εἰς τὰς κώμας ἐκδιώκει ἀπ' ἐκεῖ τοὺς καταφυγόντας νεωτέρους καὶ τοὺς ἀναγκάζει νὰ καταφύγουν εἰς τὸ ἐκεῖ που πλησίον κείμενον ὄρος.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀρχίζον διαπραγματεύσεις περὶ συνθηκῶν καὶ ὁμήρων. Ἄλλὰ κατὰ τινα νύκτα κατελθόντες ἐκ τοῦ ὄρους οἱ Θυνοὶ ἐπιτίθενται κατὰ τινος ὑπ' αὐτὸ ὑψηλότερον κειμένης κόμης, ὅπου κατεσκήνωσεν ὁ Ξενοφῶν μὲ τοὺς περὶ αὐτόν, καὶ πυροπολοῦν αὐτήν. Οἱ περὶ τὸν Ξενοφῶντα καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες, οἱ κατασκηνώοντες εἰς ἄλλας ἐκεῖ πλησίον κειμένας κόμας, ἔξορμον ἔκ τῶν οἰκιῶν τῶν κωμῶν, ἐντὸς τῶν ὁποίων εὐρίσκοντο, καὶ συμπλακέντες πρὸς τοὺς Θυνοὺς τοὺς τρέπουν εἰς φυγὴν καὶ πολλοὺς ἐξ αὐτῶν φονεύουν. Τὴν δ' ἐπομένην ὁ Ξενοφῶν μὲ τὸν στρατόν του καὶ μὲ τὸν στρατὸν τοῦ Σεύθου καὶ μὲ πολλοὺς ἐκ τῶν Ὀδρουσῶν, οἱ ὁποῖοι εἶχον προσέλθει εἰς τὸν Σεύθην, ἐκστρατεύει εἰς τὸ ὄρος, ὅπου εἶχον καταφύγει οἱ Θυνοί. Οὗτοι, ὅτε ἀπὸ τοῦ ὄρους εἶδον νὰ ἐπέρχεται ἐναντίον των τόσον πολυάριθμος στρατός, φοβηθέντες καταβαίνουν καὶ μὲ παρακλήσεις ζητοῦν καὶ συνομολογοῦν εἰρήνην μὲ τὸν Σεύθην.

Οἱ Ἕλληνες μὲ τὸν Σεύθην, ἀφ' οὗ διέβησαν τὰ ὄρη, ἔρχονται εἰς τὸ καλούμενον Δέλτα τῆς Θράκης, ὅπου ἔρχεται καὶ ὁ Ἡρακλείδης φέρον τὰ εἰσπραχθέντα ἀπὸ τὴν πώλησιν τῶν λαφύρων χρῆματα. Ὁ Σεύθης, ἀφ' οὗ ἐξέλεξε τρεῖς ἀπὸ ἡμίονους συρομένας ἀμάξας καὶ ἄλλας συρομένας ἀπὸ βόας, τὰς δωρίζει εἰς τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς τῶν Ἑλλήνων· πληρώνει πρὸς τούτοις καὶ τὸν μισθὸν ὅχι πλήρη, ἀλλὰ εἴκοσι μόνον ἡμερῶν· διότι ὁ Ἡρακλείδης ἔλεγεν ὅτι δὲν κατώρθωσε νὰ εἰσπράξῃ περισσότερα ἀπὸ τὴν πώλησιν τῶν λαφύρων. Ὡς ἐκ τούτου δυσανεστηθεὶς ὁ Ξενοφῶν κατηγορεῖ τὸν Ἡρακλείδην ὅτι δὲν φροντίζει ὅπως πρέπει διὰ τὰ συμφέροντα τοῦ Σεύθου. Ὁ Ἡρακλείδης φοβηθεὶς μήπως χάσῃ τὴν φιλίαν τοῦ Σεύθου διαβάλλει τὸν Ξενοφῶντα πρὸς τὸν Σεύθην· ὡς ἐκ τούτου οὗτος δυσανεστεῖται μὲ τὸν Ξενοφῶντα καὶ δὲν ἀναφέρει πλέον εἰς αὐτόν, ὅτι, ὅταν ἔλθῃ εἰς τὰ παραθαλάσσια μέρη, θὰ τοῦ δωρήσῃ ὅ,τι τοῦ εἶχεν ὑποσχεθῆ, δηλ. τὴν Βισάνθην καὶ τὸν Γάνον καὶ τὸ Νέον τεῖχος. Δι' ὅλα αὐτὰ ὁ Ξενοφῶν ἐσκέπτετο τί πρέπει ν' ἀποφασίσῃ ὡς πρὸς τὴν ἐξακολούθησιν τῆς πορείας τοῦ στρατεύματος· ὁ δὲ Ἡρακλείδης, ἀφ' οὗ εἰσήγαγεν εἰς τὸν Σεύθην τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς πλὴν τοῦ Ξενοφῶντος, τοὺς προέτρπε νὰ ἐκστρατεύσουν μὲ τὸν Σεύθην καὶ τοὺς ὑπέσχετο νὰ τοὺς δώσῃ πλήρη τὸν μισθὸν δύο

μηνῶν. Ἄλλ' οἱ στρατηγοὶ ἀνοῦνται νὰ ἐκστρατεύσουν χωρὶς τὸν Ξενοφῶντα. Ἔνεκα τούτου ὁ Σεύθης κατηγορεῖ τὸν Ἡρακλείδην, διότι μαζὶ μὲ τοὺς στρατηγοὺς δὲν προσεκάλεσε καὶ τὸν Ξενοφῶντα. Μετὰ ταῦτα τὸν προσκαλοῦν νὰ ἔλθῃ πρὸς τὸν Σεύθην μόνος· ἀλλ' ὁ Ξενοφῶν ἐννοήσας τὴν πανουργίαν τοῦ Ἡρακλείδου, ὅτι δηλ. εἶχε σκοπὸν νὰ τὸν διαβάλλῃ πρὸς τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς, προσέρχεται πρὸς τὸν Σεύθην, ἀφ' οὗ ἔλαβε μαζὶ του καὶ ὄλους τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγούς. Καὶ ἀφ' οὗ ἐπέστησαν, ἐκστρατεύουν ὅλοι μαζὶ εἰς τὴν πρὸς βορρᾶν πλησίον τοῦ Εὐξείνου Πόντου κειμένην χώραν μέχρι τοῦ Σαλμυδησοῦ. Ταύτην δὲ ἀφ' οὗ ὑπέταξαν, ἐπιστρέφουν καὶ στρατοπεδεύουν πλησίον τῆς Σηλυβρίας. Ἐδῶ ὁ Σεύθης εἶχε πλεον στρατὸν περισσότερον τοῦ Ἑλληνικοῦ· διότι καὶ ἐκ τῶν Ὀδρουσῶν πολὺ περισσότεροι ἀκόμη εἶχον προσέλθει εἰς τὸν Σεύθην καὶ οἱ ἐκάστοτε εἰς αὐτὸν ὑποτασσόμενοι συνεστράτεον μαζὶ του. Διὰ τοῦτο ἐνόμισεν οὗτος ὅτι δὲν εἶχε πλεον ἀνάγκην τῶν Ἑλλήνων. Καὶ μισθὸς μὲν δὲν ἐδίδετο πλεον. Μὲ τὸν Ξενοφῶντα δὲ καὶ οἱ στρατιῶται ἦσαν δυσηρεσθημένοι καὶ ὁ Σεύθης παύει πλεον νὰ διάκειται φιλικῶς, ὡσάκεις δ' ἐκεῖνος τὸν ἐπλησίαζε μὲ σκοπὸν νὰ τὸν συναντήσῃ, τότε ἀκριβῶς τοῦ παρουσιάζοντο πολλαὶ ἀσχολίαι].

Γ'. Ἀφιξις ἀπεσταλμένων ἐκ μέρους τοῦ Θίβρωνος εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων. — Ἡ ὑπότινος Ἀρκάδος κατηγορία κατὰ τοῦ Ξενοφῶντος καὶ ἀπολογία αὐτοῦ.

(6, 1—44)

§ 1 Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ σχεδὸν ἤδη δύο μηνῶν ὄντων ἀφικνεῖται Χαρμῖνός τε, ὁ Λάκων, καὶ Πολύνικος παρὰ Θίβρωνος, καὶ λέγουσιν, ὅτι Λακεδαιμονίοις δοκεῖ στρατεῦσθαι ἐπὶ Τισσαφέρην, καὶ Θίβρων ἐκπέπλευκεν ὡς πολεμήσων, καὶ δεῖται ταύτης τῆς στρατιᾶς καὶ λέγει, ὅτι θαρραλῶς ἐκάστη

ἔσται μισθὸς τοῦ μηνός, καὶ τοῖς λοχαγοῖς διμοιρία, τοῖς δὲ στρατηγοῖς τετραμοιρία.

Ἐπεὶ δ' ἦλθον οἱ Λακεδαιμόνιοι, εὐθὺς ὁ Ἡρακλείδης § 2-3
 πυθόμενος, ὅτι ἐπὶ τὸ στράτευμα ἤκουσι, λέγει τῷ Σεύθῃ,
 ὅτι κάλλιστόν τι γεγένηται· οἱ μὲν γὰρ Λακεδαιμόνιοι δέον-
 ται τοῦ στρατεύματος, σὺ δὲ οὐκέτι δέει· ἀποδιδούς δὲ τὸ
 στράτευμα χαριεῖ αὐτοῖς, σὺ δὲ οὐκέτι ἀπαιτήσουσι τὸν μι-
 σθόν, ἀλλ' ἀπαλλάσσονται ἐκ τῆς χώρας. ἀκούσας ταῦτα ὁ
 Σεύθης κελεύει παράγειν· καὶ ἐπεὶ εἶπον, ὅτι ἐπὶ τὸ στρά-
 τευμα ἤκουσιν, ἔλεγεν, ὅτι τὸ στράτευμα ἀποδίδωσι, φίλος
 τε καὶ σύμμαχος εἶναι βούλεται, καλεῖ τε αὐτοὺς ἐπὶ ξένια·
 καὶ ἐξένιζε μεγαλοπρεπῶς. Ξενοφῶντα δὲ οὐκ ἐκάλει, οὐδὲ
 τῶν ἄλλων στρατηγῶν οὐδένα.

Ἐρωτῶντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων, τίς ἀνὴρ εἶη Ξενο- § 4-6
 φῶν, ἀπεκρίνατο, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα εἶη οὐ κακός, φιλοστρα-
 τιώτης δέ· καὶ διὰ τοῦτο χειρόν ἐστιν αὐτῷ. καὶ οἱ εἶπον
 «ἀλλ' ἢ δημαγωγεῖ ὁ ἀνὴρ τοὺς ἄνδρας;» καὶ ὁ Ἡρακλεί-
 δης, «Πάνυ μὲν οὖν», ἔφη. «Ἄρ' οὖν», ἔφασαν, «μὴ καὶ
 ἡμῖν ἐναντιώσεται τῆς ἀπαγωγῆς;» «Ἄλλὰ, ἦν ὑμεῖς»,
 ἔφη ὁ Ἡρακλείδης, «συλλέξαντες αὐτοὺς ὑπόσχησθε τὸν
 μισθόν, ὀλίγον ἐκείνῳ προσσχόντες ἀποδραμοῦνται σὺν
 ὑμῖν». «Πῶς οὖν ἄν», ἔφασαν, «ἡμῖν συλλεγεῖεν;» «Ἀῦριον
 ὑμᾶς», ἔφη ὁ Ἡρακλείδης, «πρὸ ἄξιμον πρὸς αὐτούς· καὶ
 οἶδα», ἔφη, «ὅτι, ἐπειδὴν ὑμᾶς ἴδωσιν, ἄσμενοι συνδρα-
 μοῦνται». αὕτη μὲν ἡ ἡμέρα οὕτως ἔληξε.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἄγουσιν ἐπὶ τὸ στράτευμα τοὺς Λάκωνας § 7-8
 Σεύθης τε καὶ Ἡρακλείδης, καὶ συλλέγεται ἡ στρατιά. τῷ
 δὲ Λάκωνε ἐλεγέτην, ὅτι Λακεδαιμονίοις δοκεῖ πολεμεῖν Τι-
 σαφέρνει τῷ ὑμᾶς ἀδικήσαντι· «ἦν οὖν ἔητε σὺν ἡμῖν, τόν τε
 ἐχθρόν τιμωρήσεσθε καὶ θαρεικὸν ἕκαστος οἶσει τοῦ μηνός
 ὑμῶν, λοχαγὸς δὲ τὸ διπλοῦν, στρατηγὸς δὲ τὸ τετραπλοῦν».

καὶ οἱ στρατιῶται ἄσμενοί τε ἤκουσαν καὶ εὐθὺς ἀνίσταται τις τῶν Ἀρκάδων τοῦ Ξενοφῶντος κατηγορήσων. παρῆν δὲ καὶ Σεύθης βουλόμενος εἰδέναι, τίπραχθήσεται, καὶ ἐν ἐπηκόῳ εἰστήκει ἔχων ἑρμηνέα· συνίει δὲ καὶ αὐτὸς ἐλληγιστὶ τὰ πλείεστα.

§ 9—10 Ἐνθα δὴ λέγει ὁ Ἀρκάς· «Ἄλλ' ἡμεῖς μὲν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ πάλαι ἂν ἤμεν παρ' ὑμῖν, εἰ μὴ Ξενοφῶν ἡμᾶς δεῦρο πείσας ἀπήγαγεν, ἐνθα δὴ ἡμεῖς μὲν τὸν δεινὸν χειμῶνα στρατευόμενοι καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν οὐδὲν πεπαύμεθα· ὁ δὲ τοὺς ἡμετέρους πόνους ἔχει· καὶ Σεύθης ἐκείνον μὲν ἰδίᾳ πεπλούτικεν, ἡμᾶς δὲ ἀποστερεῖ τὸν μισθόν· ὥστε ἐγὼ μὲν, εἰ τοῦτον ἴδοιμι καταλευσθέντα καὶ δόντα δίκην ὧν ἡμᾶς περιεῖλκε, καὶ τὸν μισθὸν ἂν μοι δοκῶ ἔχειν καὶ οὐδὲν ἐπὶ τοῖς πεπονημένοις ἄχθεσθαι». μετὰ τοῦτον ἄλλος ἀνέστη ὁμοίως καὶ ἄλλος.

§ 11—12 Ἐκ δὲ τούτου Ξενοφῶν ἔλεξεν ὧδε· «Ἄλλὰ πάντα μὲν ἄρα ἀνθρώπων ὄντα προσδοκᾶν δεῖ, ὅποτε γε καὶ ἐγὼ νῦν ὑφ' ὑμῶν αἰτίας ἔχω, ἐν ᾧ πλείεστην προθυμίαν ἐμαυτῇ γε δοκῶ συνειδέναι περὶ ὑμᾶς παρεσχημένος. ἀπετραπόμην μὲν γε ἤδη οἷκαδε ὠρμημένος, οὐ μὰ τὸν Δία οὔτοι πυνθανόμενος ὑμᾶς εὐ πράττειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀκούων ἐν ἀπόροις εἶναι ὡς ὠφελήσων, εἴ τι δυναίμην. ἐπεὶ δὲ ἦλθον, Σεύθου τουτουὶ πολλοὺς ἀγγέλους πρὸς ἐμὲ πέμποντος καὶ πολλὰ ὑπισχνουμένου μοι, εἰ πείσαιμι ὑμᾶς πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, τοῦτο μὲν οὐκ ἐπεχείρησα ποιεῖν, ὡς αὐτοὶ ὑμεῖς ἐπίστασθε. ἦγον δέ, ἔθεν ὄμην τάχιστ' ἂν ὑμᾶς εἰς τὴν Ἀσίαν διαβῆναι. ταῦτα γὰρ καὶ βέλτιστα ἐνόμιζον ὑμῖν εἶναι καὶ ὑμᾶς ἡδεῖν βουλομένους.

§ 13—14 »Ἐπεὶ δ' Ἀριστάρχος ἐλθὼν σὺν τριήρεσιν ἐκώλυε διαπλεῖν ἡμᾶς, ἐκ τούτου, ἔπερ εἰκὸς δῆπου ἦν, συνέλεξα ὑμᾶς, ἔπως βουλευσαίμεθα, ἔτι χρεῖ ποιεῖν. οὐκοῦν ὑμεῖς ἀκούοντες μὲν Ἀριστάρχου ἐπιτάττοντος ὑμῖν εἰς Χερρόνησον πο-

ρεύεσθαι, ἀκούοντες δὲ Σεύθου πείθοντος ἑαυτῷ συστρατεύεσθαι, πάντες μὲν ἐλέγετε σὺν Σεύθῳ ἰέναι, πάντες δ' ἐψηφίσασθε ταῦτα. τί οὖν ἐγὼ ἐνταῦθα ἠδίκησα ἀγαγὼν ὑμᾶς, ἔνθα πᾶσιν ὑμῖν ἐδόκει;

» Ἐπεὶ γὰρ μὴν ψεύδεσθαι ἤρξατο Σεύθης περὶ τοῦ μισθοῦ, § 15—16 εἰ μὲν ἐπαινῶ αὐτόν, δικαίως ἂν με καὶ αἰτιῶσθε καὶ μισοῖτε· εἰ δὲ πρόσθεν αὐτῷ πάντων μάλιστα φίλος ὢν νῦν πάντων διαφορώτατός εἰμι, πῶς ἂν ἔτι δικαίως ὑμᾶς αἰρούμενος ἀντὶ Σεύθου ὑφ' ὑμῶν αἰτίαν ἔχοιμι, περὶ ὧν πρὸς τοῦτον διαφέρωμαι; ἀλλ' εἴποιτ' ἂν, ὅτι ἔξεσι καὶ τὰ ὑμέτερα ἔχοντα παρὰ Σεύθου τεχνάζειν. οὐκοῦν δῆλον τοῦτό γέ ἐστιν, εἴπερ ἐμοὶ ἐτέλει τι Σεύθης, οὐχ οὕτως ἐτέλει δῆπου, ὡς, ὢν τε ἐμοὶ δοίη, στέροιτο καὶ ἄλλα ὑμῖν ἀποτίσειεν, ἀλλ' οἶμαι, εἰ ἐδίδου, ἐπὶ τούτῳ ἂν ἐδίδου, ὅπως ἐμοὶ δοῦς μείον μὴ ἀποδοίη ὑμῖν τὸ πλεῖον.

» Εἰ τοίνυν οὕτως ἔχειν οἴεσθε, ἔξεστιν ὑμῖν αὐτίκα μάλα § 17—19 ματαίαν ταύτην τὴν πράξιν ἀμφοτέροις ἡμῖν ποιῆσαι, εἰάν πράττετε αὐτόν τὰ χρήματα. δῆλον γάρ, ὅτι Σεύθης, εἰ ἔχω τι παρ' αὐτοῦ, ἀπαιτήσῃ με, καὶ ἀπαιτήσῃ μέντοι δικαίως, εἰ μὴ βεβαιῶ τὴν πράξιν αὐτῷ, ἐφ' ἣ ἐδωροδόκουν. ἀλλὰ πολλοῦ μοι δοκῶ δεῖν τὰ ὑμέτερα ἔχειν· ὀμνύω γὰρ ὑμῖν θεοὺς ἅπαντας καὶ πάσας μηδέ, ἃ ἐμοὶ ἰδίᾳ ὑπέσχετο Σεύθης, ἔχειν· πάρεσι δὲ καὶ αὐτὸς καὶ ἀκούων σύνοιδέ μοι, εἰ ἐπιορκῶ· ἵνα δὲ μᾶλλον θαυμάσητε, συνεπέμνουμι μηδέ, ἃ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ ἔλαβον, εἰληφέναι, μὴ τοίνυν μηδέ, ὅσα τῶν λοχαγῶν ἔνιοι.

» Καὶ τί δὴ ταῦτ' ἐποιοῦν; ὦμην, ἄνδρες, ὅσα μᾶλλον § 20—22 συμφέρομι τούτῳ τὴν τότε πενίαν, τοσούτῳ μᾶλλον αὐτόν φίλον ποιήσεσθαι, ὅποτε δυνασθεῖη. ἐγὼ δὲ ἅμα τε αὐτόν ὀρῶ εὖ πράττοντα καὶ γιγνώσκω δὴ αὐτοῦ τὴν γνώμην. εἴποι δὴ τις ἂν «οὐκοῦν αἰσχύνει οὕτω μῶρος ἔξαπατώμενος;»

«ναὶ μὰ Δία, ἡσχυνόμην μέντοι, εἰ ὑπὸ πολεμίου γε ὄντος ἐξηπατήθην· φίλοι δὲ ὄντι ἐξαπατᾶν αἰσχίον μοι δοκεῖ εἶναι ἢ ἐξαπατᾶσθαι. ἐπεὶ, εἴ γε πρὸς φίλους ἐστὶ φυλακὴ, πᾶσαν οἶδα ἡμᾶς φυλαξαμένους, ὡς μὴ παρασχεῖν τούτῳ πρόφασιν δικαίαν μὴ ἀποδιδόναι ἡμῖν, ἃ ὑπέσχετο· οὔτε γὰρ ἠδικήσαμεν τοῦτον οὐδὲν οὔτε κατεβλακείσαμεν τὰ τούτου οὐδὲ μὴν κατεδειλιάσαμεν οὐδέν, ἐφ' ὅ,τι ἡμᾶς οὗτος παρεκάλεισεν.

§ 23—26 » Ἀλλά, φαίητε ἄν, ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν, ὡς μηδέ, εἰ ἐβούλετο, ἐδύνατο ἐξαπατᾶν. πρὸς ταῦτα δὴ ἀκούσατε, ἃ ἐγὼ οὐκ ἂν ποτε εἶπον τούτου ἐναντίον, εἰ μὴ μοι παντάπασιν ἀγνώμονες ἐδοκεῖτε εἶναι ἢ λίαν εἰς ἐμὲ ἀχάριστοι. ἀναμνήσθητε γάρ, ἐν ποίοις τισὶ πράγμασιν ὄντες ἐτυγχάνετε, ἐξ ὧν ὑμᾶς ἐγὼ ἀνήγαγον πρὸς Σεύθην. οὐκ εἰς μὲν Πέρινθον, πρὸς ἣ ἦτε, Ἀρίσταρχος ὑμᾶς ὁ Λακεδαιμόνιος οὐκ εἶα εἰσεῖναι ἀποκλείσας τὰς πύλας; ὑπαίθριοι δ' ἔξω ἐστρατοπεδεύετε, μέσος δὲ χειμῶν ἦν, ἀγορᾶ δὲ ἐχρήσθη, σπάνια μὲν ὄρωντες τὰ ὄνια, σπάνια δ' ἔχοντες, ὅτων ὠνήσεσθε, ἀνάγκη δὲ ἦν μένειν ἐπὶ Θράκης· τριήρεις γὰρ ἐφορμούσαι ἐκώλυον διαπλεῖν· εἰ δὲ μένοι τις, ἐν πολεμῖα εἶναι, ἔνθα πολλοὶ μὲν ἵππεῖς ἦσαν ἐναντίοι, πολλοὶ δὲ πελτασταί, ἡμῖν δὲ ὀπλιτικὸν μὲν ἦν, ἢ ἄθροοι μὲν ἰόντες ἐπὶ τὰς κώμας ἴσως ἂν ἐδυνάμεθα σίτον λαμβάνειν οὐδὲν τι ἄφθονον, ὅτῳ δὲ διώκοντες ἂν ἢ ἀνδράποδα ἢ πρόβατα κατελαμβάνομεν οὐκ ἦν ἡμῖν· οὔτε γὰρ ἵππικὸν οὔτε πελταστικὸν ἔτι ἐγὼ συνεστηκὸς κατέλαθον παρ' ὑμῖν.

§ 27—30 » Εἰ οὖν ἐν τοιαύτῃ ἀνάγκῃ ὄντων ὑμῶν μηδ' ὄντιναοῦν μισθὸν προσαιτήσας Σεύθην σύμμαχον ὑμῖν προσέλαθον, ἔχοντα καὶ ἵππεας καὶ πελταστάς, ὧν ὑμεῖς προσεδείσθη, ἢ κακῶς ἂν ἐδόκουν ὑμῖν βεβουλεῦσθαι πρὸ ὑμῶν; τούτων γὰρ δήπου κοινωνήσαντες καὶ σίτον ἀφθονώτερον ἐν ταῖς κώμαις

εὐρίσκετε διὰ τὸ ἀναγκάζεσθαι τοὺς Θρᾶκας κατὰ σπουδῆν μᾶλλον φεύγειν, καὶ προβάτων καὶ ἀνδραπόδων μετέσχετε. καὶ πολέμιον οὐκέτι οὐδένα ἐωρῶμεν, ἐπειδὴ τὸ ἵππικὸν ἡμῖν προσεγένετο· τέως δὲ θαρραλέως ἡμῖν ἐφείποντο οἱ πολέμιοι καὶ ἵππικῃ καὶ πελταστικῃ· εἰ δὲ δὴ ὁ συμπαρέχων ὑμῖν ταύτην τὴν ἀσφάλειαν μὴ πάνυ πολλὸν μισθὸν προσετέλει τῆς ἀσφαλείας, τοῦτο δὴ τὸ σκέτλιον πάθημα, καὶ διὰ τοῦτο οὐδαμῇ οἴεσθε χρῆναι ζῶντα ἐμὲ ἀνεῖναι;

»Νῦν δὲ δὴ πῶς ἀπέρχεσθε; οὐ διαχειμάσαντες μὲν ἐν § 31—32 ἀφθόνοις τοῖς ἐπιτιγδαίοις, περιττὸν δ' ἔχοντες τοῦτο, εἴ τι ἐλάβετε παρὰ Σεύθου; τὰ γὰρ τῶν πολεμιῶν ἐδαπανᾶτε. καὶ ταῦτα πράττοντες οὔτε ἄνδρας ἐπείδετε ὑμῶν αὐτῶν ἀποθάνοντας οὔτε ζῶντας ἀπεβάλετε· εἰ δέ τι καλὸν πρὸς τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ βαρβάρους ἐπέπρακτο ὑμῖν, οὐ κάκεινο σὼν ἔχετε καὶ πρὸς ἐκείνους νῦν ἄλλην εὐκλειαν προσειλήφατε καὶ τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ Θρᾶκας, ἐφ' οὓς ἐστρατεύσασθε, κρατήσαντες; ἐγὼ μὲν ὑμᾶς φημι δικαίως ἄν, ὧν ἐμοὶ χαλεπαίνετε, τούτων τοῖς θεοῖς χάριν εἶδέναι ὡς ἀγαθῶν.

»Καὶ τὰ μὲν δὴ ὑμέτερα τοιαῦτα. ἄγεται δὴ πρὸς θεῶν § 33—35 καὶ τὰ ἐμὰ σκέψασθε, ὡς ἔχει. ἐγὼ γάρ, ὅτε μὲν πρότερον ἀπῆα οἴκαδε, ἔχων μὲν ἔπαινον πολλὸν πρὸς ὑμῶν ἀπεπορευόμεην, ἔχων δὲ δι' ὑμᾶς καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων εὐκλειαν. ἐπιστευόμεην δὲ ὑπὸ Λακεδαιμονίων· οὐ γὰρ ἄν με ἔπεμπον πάλιν πρὸς ὑμᾶς. νῦν δὲ ἀπέρχομαι πρὸς μὲν Λακεδαιμονίους ὑφ' ὑμῶν διαβεβλημένος, Σεύθῃ δὲ ἀπήχθημένος ὑπὲρ ὑμῶν, ὃν ἠλπίζον εὐ ποιήσας μεθ' ὑμῶν ἀποστροφὴν καὶ ἐμοὶ καλὴν καὶ παισίν, εἰ γένοιτο, καταθήσεται. ὑμεῖς δ', ὑπὲρ ὧν ἐγὼ ἀπήχθημαί τε πλεῖστα καὶ ταῦτα πολὺ κρείττοσιν ἐμαυτοῦ, πραγματευόμενός τε οὐδὲ νῦν πω πέπαιμαι, ἔτι δύναμαι, ἀγαθὸν ὑμῖν, τοιαύτην ἔχετε γνώμην περὶ ἐμοῦ.

- § 36 » Ἄλλ' ἔχετε μὲν με οὔτε φεύγοντα λαθόντες οὔτε ἀποδιδράσκοντα· ἦν δὲ ποιήσητε, ἃ λέγετε, ἴστε, ὅτι ἄνδρα κατακεκονότες ἔσεσθε πολλά μὲν δὴ πρὸ ὑμῶν ἀγρυπνήσαντα, πολλά δὲ σὺν ὑμῖν πονήσαντα καὶ κινδυνεύσαντα καὶ ἐν τῇ μέρει καὶ παρὰ τὸ μέρος, θεῶν δ' ἴλεων ὄντων καὶ τρόπαια βαρβάρων πολλά δὴ σὺν ὑμῖν στηράμενον, ὅπως δέ γε μηδενὶ τῶν Ἑλλήνων πολέμοι γένοισθε, πᾶν, ὅσον ἐγὼ ἐδυνάμην, πρὸς ὑμᾶς διατεινόμενον.
- § 37—38 » Καὶ γὰρ σὺν νῦν ὑμῖν ἔξεστιν ἀνεπιλήπτως πορευέσθαι, ὅπη ἂν ἔλθῃτε καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. ὑμεῖς δέ, ὅτε πολλὴ ὑμῖν εὐπορία φαίνεται, καὶ πλεῖτε, ἐνθα δὴ ἐπεθυμεῖτε πάλαι, δέονται τε ὑμῶν οἱ μέγιστον δυνάμενοι, μισθὸς δὲ φαίνεται, ἠγγεμόνες δὲ ἤκουσι Λακεδαιμόνιοι οἱ κρᾶτιστοι νομιζόμενοι εἶναι, νῦν δὲ καιρὸς ὑμῖν δοκεῖ εἶναι ὡς τάχιστα ἐμὲ κατακαθεῖν; οὐ μὴν, ὅτε γε ἐν τοῖς ἀπόροις ἤμην, ὧ πάντων μνημονικώτατοι, ἀλλὰ καὶ πατέρα ἐμὲ ἐκαλεῖτε καὶ αἰεὶ ὡς εὐεργέτου μεμνήσεσθαι ὑπισχνεῖσθε· οὐ μέντοι ἀγνώμονες οὐδὲ οὗτοι εἰσιν οἱ νῦν ἤκοντες ἐφ' ὑμᾶς· ὥστε, ὡς ἐγὼ οἶμαι, οὐδὲ τούτοις δοκεῖτε βελτίονες εἶναι τοιοῦτοι ὄντες περὶ ἐμέ». ταῦτ' εἰπὼν ἐπαύσατο.
- § 39—41 Χαρμῖνος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ἀναστάς εἶπεν· «Οὐ τῷ σιῶ, ἀλλ' ἐμοὶ μέντοι οὐ δικαίως δοκεῖτε τῷ ἀνδρὶ τούτῳ χαλεπαίνειν· ἔχω γὰρ καὶ αὐτὸς αὐτῷ μαρτυρῆσαι. Σεύθης γὰρ ἐρωτῶντος ἐμοῦ καὶ Πολυνίκου περὶ Ξενοφώντος, τίς ἀνὴρ εἶη, ἄλλο μὲν οὐδὲν εἶχε μέμψασθαι, ἄγαν δὲ φιλοστρατιώτην ἔφη αὐτὸν εἶναι· διὸ καὶ χειρὸν αὐτῷ εἶναι πρὸς ἡμῶν τε τῶν Λακεδαιμόνιων καὶ πρὸς αὐτοῦ». ἀναστάς ἐπὶ τούτῳ Εὐρύλοχος Λουσιάτης Ἄρκας εἶπε· «Καὶ δοκεῖ γέ μοι, ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τοῦτο ὑμᾶς πρῶτον ἡμῶν στρατηγῆσαι, παρὰ Σεύθου ἡμῖν τὸν μισθὸν ἀναπράξαι ἢ ἐκόντος ἢ ἄκοντος, καὶ μὴ πρότερον ἡμᾶς ἀπαγαγεῖν». Πολυκράτης

δὲ Ἀθηναῖος εἶπεν ἐνετὸς ὑπὸ Ξενοφῶντος· «Ὅρῶ γε μὴν», ἔφη, «ὧ ἄνδρες, καὶ Ἑρακλείδην ἐνταῦθα παρόντα, ὃς πάρα-
λαθὼν τὰ χρήματα, ἃ ἡμεῖς ἐπονίσασαμεν, ταῦτα ἀποδόμενος
οὔτε Σεύθῃ ἀπέδωκεν οὔτε ἡμῖν τὰ γινόμενα, ἀλλ' αὐτὸς
κλέφας πέπαται. ἦν οὖν σωφρονῶμεν, ἐξόμεθα αὐτοῦ· οὐ
γὰρ δὴ οὗτός γε», ἔφη, «Θραῖξ ἐστίν, ἀλλ' Ἑλλήν ὧν Ἑλ-
ληνας ἀδικεῖ».

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἑρακλείδης μάλα ἐξεπλάγη· καὶ προσ- § 42—44
ελθὼν τῷ Σεύθῃ λέγει· «Ἡμεῖς, ἦν σωφρονῶμεν, ἄπιμεν ἐν-
τεῦθεν ἐκ τῆς τούτων ἐπικρατείας». καὶ ἀναβάντες ἐπὶ τοὺς
ἵππους ὄχοντο ἀπελαύνοντες εἰς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον. καὶ
ἐντεῦθεν Σεύθης πέμπει Ἀβροζέλιμην, τὸν ἑαυτοῦ ἐρμηγέα,
πρὸς Ξενοφῶντα· καὶ κελεύει αὐτὸν καταμεῖναι παρ' ἑαυτῷ
ἔχοντα χιλίους ὀπλίτας, καὶ ὑπισχνεῖται αὐτῷ ἀποδώσειν τά
τε χωρία τὰ ἐπὶ θαλάττῃ καὶ τάλλα, ἃ ὑπέσχετο. καὶ ἐν
ἀπορρήτῳ ποιησάμενος λέγει, ὅτι ἀκήκοε Πολυνίκου ὡς, εἰ
ὑποχείριος ἐσται Λακεδαιμονίοις, σαφῶς ἀποθανοῖτο ὑπὸ Θί-
βρωνος. ἐπέστελλον δὲ ταῦτα καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῷ Ξενο-
φῶντι, ὡς διαβεβλημένος εἶη καὶ φυλάττεσθαι δεῖοι. ὁ δὲ
ἀκούων ταῦτα δύο ἱερεῖα λαθὼν ἐθύετο τῷ Δεῖ, τῷ βασιλεῖ,
πότερ' αἱ λῆρον καὶ ἄμεινον εἶη μένειν παρὰ Σεύθῃ, ἐφ' οἷς
Σεύθῃς λέγει, ἧ ἀπιέναι σὺν τῷ στρατεύματι. ἀναιρεῖ αὐτῷ
ἀπιέναι.

[Μετὰ ταῦτα οἱ Ἕλληνες κατασκηνώνουν εἰς κώμας, ἀπὸ τὰς
ὁποίας ἐσκόπευον, ἀφ' οὗ προμηθευθοῦν ἀφθονώτατα τὰ πρὸς
συντήρησίν των, νὰ κατέλθουν εἰς τὴν θάλασσαν· αἱ δὲ κώμαι
αὗται εἶχον δωρηθῆ ἀπὸ τὸν Σεύθην εἰς τὸν Μηδοσάδην. Οὗ-
τος βλέπων ὅτι αἱ κώμαι του ἐληλατοῦντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων
ἔρχεται πρὸς τὸν Ξενοφῶντα καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν ὅτι οἱ Ἕλλη-
νες διαπράττουν ἀδικίαν λεηλατοῦντες τὰς κώμας· ἀπαιτεῖ δὲ ἐν
ὀνόματι τοῦ Σεύθου ν' ἀπέλθουν ἐκ τῆς χώρας, διότι ἄλλως

θ' ἀναγκασθῆ νὰ ἐκδιώξῃ αὐτοὺς ὡς πολεμίους. Ὁ Ξενοφῶν ἀκούσας ταῦτα ὀμίλει μετὰ πολλῆς πικρίας πρὸς τὸν Μηδοσάδην, διότι οὗτος λέγει εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ ἐγκαταλείψουν χώραν, τὴν ὁποίαν ἄνευ αὐτῶν δὲν θὰ εἶχεν ὁ Σεύθης· τὸν παραπέμπει δὲ εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἀφ' οὗ οὗτοι τώρα — καὶ ὄχι αὐτὸς — εἶναι ἄρχοντες τοῦ στρατεύματος. Ὁ Μηδοσάδης, ἐπειδὴ τοῦ ἐπροξένει λύπην ἢ λεηλασία τῆς χώρας, παρακαλεῖ τὸν Ξενοφῶντα νὰ προσκαλέσῃ τοὺς Λάκωνας Χαρμῖνον καὶ Πολύνικον. Ὁ Ξενοφῶν προσελθὼν εἰς αὐτοὺς ἀναγγέλλει τὴν πρόσκλησιν τοῦ Μηδοσάδου καὶ τοὺς παρακαλεῖ ν' ἀπαιτήσουν τὸν ὀφειλόμενον εἰς τὸν στρατὸν μισθόν. Οἱ Λάκωνες διαβεβαιώσαντες τὸν Ξενοφῶντα ὅτι θὰ πράξουν τοῦτο ἔρχονται εἰς τὸν Μηδοσάδην· ἀφ' οὗ δὲ ἤκουσαν τὴν ἀξίωσιν αὐτοῦ περὶ ἀναχωρήσεως τῶν Ἑλλήνων ἐκ τῆς χώρας του, ἀπαιτοῦν ἀπειλητικῶς νὰ δοθῆ εἰς τὸ στρατεύμα ὁ ὀφειλόμενος μισθός, διότι ἄλλως εἶναι ἔτοιμοι νὰ βοηθήσουν αὐτοὶ τοὺς Ἕλληνας, νὰ τιμωρήσουν δὲ ὅλους ἐκείνους, οἱ ὅποιοι παρὰ τοὺς δοθέντας ὄρκους τοὺς ἀδικοῦν. Τότε ὁ Μηδοσάδης προτείνει νὰ ἔλθουν αὐτοὶ οὗτοι οἱ Λάκωνες εἰς τὸν Σεύθην διὰ νὰ καταπέσουν αὐτὸν περὶ τοῦ μισθοῦ ἢ, ἂν δὲν θέλουν νὰ ἔλθουν αὐτοί, ν' ἀποστείλουν μαζί του τὸν Ξενοφῶντα καὶ ὑπόσχεται ὅτι καὶ αὐτὸς θὰ συμπράξῃ διὰ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ μισθοῦ. Ὁ Χαρμῖνος καὶ ὁ Πολύνικος ἀποστέλλουν τὸν Ξενοφῶντα· οὗτος δ' ἔλθων εἰς τὸν Σεύθην λέγει ὅτι καὶ τὸ δίκαιον καὶ ἡ τιμὴ καὶ τὸ συμφέρον του καὶ ἡ εὐημερία τοῦ κράτους του ὑπαγορεύουν εἰς αὐτὸν νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς πρὸς τοὺς Ἕλληνας ὑποχρεώσεις του. Ὁ Σεύθης πεισθεὶς εἰς τοὺς λόγους τοῦ Ξενοφῶντος ὑπόσχεται νὰ πράξῃ τοῦτο· καὶ πράγματι τὴν ἐπομένην ἡμέραν δίδει οὗτος εἰς τὸν Ξενοφῶντα ὄχι χρήματα — διότι δὲν εἶχε —, ἀλλὰ βόας καὶ πρόβατα καὶ αἰχμαλώτους· ὅλα ταῦτα παραλαβὼν ὁ Ξενοφῶν ἐπιστρέφει εἰς τὸ στρατεύμα καὶ ἰδὼν τὸν Χαρμῖνον καὶ τὸν Πολύνικον παραδίδει εἰς αὐτοὺς τὰ κομισθέντα· οὗτοι δὲ πωλήσαντες αὐτὰ διαμοιράζουσιν τὸ ἐκ τῆς πωλήσεως χοῖμα εἰς τοὺς στρατιώτας. Μετὰ ταῦτα ὁ Ξενοφῶν ἠτοιμάζετο ν' ἀναχωρήσῃ εἰς τὴν πατρίδα του· ἀλλὰ φίλοι του προσελθόντες τὸν καταπέθουν νὰ παραμείνῃ, ἕως ὅτου παραδώσῃ τὸν στρατὸν εἰς τὸν Θίβρωναν].

Δ'. Ἐπιστροφὴ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν Ἀσίαν
καὶ τέλος τῆς ἐκστρατείας.

(8, 1—8, 24)

Ἐντεῦθεν διέπλευσαν εἰς Λάμφακον, καὶ ἀπαντᾶ τῇ Ξε- § 1—4
νοφῶντι Εὐκλείδης, μάντις Φλιάσιος, ὁ Κλεαγόρου υἱός,
τοῦ τὰ ἐντοίχια ἐν Λυκείῳ γεγραφότος. οὗτος συνήδετο τῇ
Ξενοφῶντι, ὅτι ἐσέσωστο, καὶ ἠρώτα αὐτόν, πόσον χρυσίον
ἔχοι. ὁ δ' αὐτῷ ἐπομόσας εἶπεν ἢ μὴν ἔσσεσθαι μηδὲ ἐφόδιον
ικανὸν οἶκαδε ἀπιόντι, εἰ μὴ ἀπόδοιτο τὸν ἵππον καὶ ἃ ἄμφ'
αὐτὸν εἶχεν. ὁ δ' αὐτῷ οὐκ ἐπίστευεν. ἐπεὶ δ' ἔπεμψαν Λαμ-
φακηνοὶ ξένια τῷ Ξενοφῶντι καὶ ἔθυσε τῷ Ἀπόλλωνι, παρε-
στήσατο τὸν Εὐκλείδην· ἰδὼν δὲ τὰ ἱερά ὁ Εὐκλείδης εἶπεν,
ὅτι πείθοιτο αὐτῷ μὴ εἶναι χρήματα. «Ἄλλ' οἶδα», ἔφη,
«ὅτι, κὰν μέλλῃ ποτὲ ἔσσεσθαι, φαίνεται τι ἐμπόδιον, ἂν
μηδὲν ἄλλο, σὺ σαυτῷ». συναμολόγει ταῦτα ὁ Ξενοφῶν. ὁ
δὲ εἶπεν· «Ἐμπόδιος γάρ σοι ὁ Ζεὺς ὁ μειλίχιός ἐστι», καὶ
ἐπύρετο, εἰ ἤδη θύσειεν, «ὥσπερ οἴκοι», ἔφη, «εἰώθειν ἐγὼ
ὕμιν θύεσθαι καὶ ὀλοκαυτεῖν». ὁ δ' οὐκ ἔφη, ἐξ ὅτου ἀπεδή-
μησε, τεθυκέναι ταύτῃ τῇ θεῷ. συνεβούλευσεν οὖν αὐτῷ
θύεσθαι, καθὰ εἰώθει, καὶ ἔφη συνοίσειν ἐπὶ τὸ βέλτιον.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ Ξενοφῶν προελθὼν εἰς Ὀφρόνιον ἐθύετο § 5—6
καὶ ὀλοκαυτεῖ χοίρους τῷ πατρίῳ νόμῳ, καὶ ἐκαλλιέρει.
καὶ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀφικνεῖται Βίων καὶ Ναυσικλείδης
χρήματα δώσοντες τῷ στρατεύματι, καὶ ξενοῦνται τῷ Ξενο-
φῶντι καὶ ἵππον, ὃν ἐν Λαμφάκῃ ἀπέδοτο πεντήκοντα δα-
ρεικῶν, ὑποπτεύοντες αὐτὸν δι' ἔνδειαν πεπρακέναι, ὅτι
ἤκουον αὐτὸν ἤδεσθαι τῷ ἵππῳ, λυσάμενοι ἀπέδωσαν καὶ
τὴν τιμὴν οὐκ ἤθελον ἀπολαβεῖν.

Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ τῆς Τρυφάδος καὶ ὑπερβάντες τὴν § 7—8

Ἰδὴν εἰς Ἄντανδρον ἀφικνοῦνται πρῶτον, εἶτα παρὰ θάλατταν πορευόμενοι τῆς Μυσίας εἰς Θύβης πεδίον. ἐντεῦθεν δι' Ἀδραμυττίου καὶ Κυτωνίου εἰς Καΐκου πεδίον ἐλθόντες Πέργαμον καταλαμβάνουσι τῆς Μυσίας.

- 24 Ἐν τούτῳ Θίβρων παραγενόμενος παρέλαβε τὸ στρατευμα καὶ συμμίξας τῷ ἄλλῳ Ἑλληνικῷ ἐπολέμει πρὸς Τισσαφέρην καὶ Φαρνάβαζον.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 1.

§ 1—2. *παρεῖναι*, ἀπαρέμφ. τοῦ *πάρεμι* (*παρά*+*εἰμι*) εἶμαι παρών, παρευρίσκομαι.— *μεταπέμπομαι* προσκαλῶ.— *ἀρχή* ἡ διοικουμένη ὑπό τινος χώρα, ἡ σατραπεία.— *σατραπῆς* παρὰ Πέρσαις ἐλέγγο ὁ διοικητὴς μιᾶς ἐκ τῶν εἴκοσι μεγάλων διοικήσεων ἢ σατραπειῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἦτο διηρημένον τὸ Περσικὸν κράτος.— *ἀποδείκνυμι* διορίζω.— *Καστωλὸς* πόλις τῆς Λυδίας, πιθανῶς πλησίον τῶν Σάρδεων· ἢ παρ' αὐτὴν πεδιάς (*Καστωλοῦ πεδίου*) ἦτο ὁ τόπος, ὅπου ἐγίνοντο αἱ ἐπιθεωρήσεις τῶν στρατευμάτων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν σατραπείαν τοῦ Κύρου.— *Τισσαφέρης* σατραπῆς τῆς Καρίας.— *ὀπλίτης* ὁ στρατιώτης ὁ ὀπλισμένος μὲ κράνος, θώρακα, ξίφος, κνημίδας, ἀσπίδα μεγάλην καὶ δόρυ.— *Παρράσιος* ὁ ἐκ τῆς Παρρασίας, ἡ ὁποία εἶναι χώρα τῆς Ἀρκαδίας.

§ 3. *κατέστη*, ἀόρ. τοῦ *καθίσταμαι*· *καθίσταμαι εἰς τὴν βασιλείαν* γίνομαι βασιλεὺς.— *ἐπιβουλεύω τινι* σχεδιάζω κακὸν κατὰ τινος.— *ἀποκτενῶν*, μέλλον τοῦ *ἀποκτείνω*· *ὡς ἀποκτενῶν* μὲ τὸν σκοπὸν νὰ τὸν φονεύσῃ.— *ἐξαιτοῦμαι τινά* ζητῶ ὡς χάριν τὴν σωτηρίαν τινός, μὲ παρακλήσεις σφῶζω τινά.

§ 4—5. *ὡς* ἀφ' οὗ.— *ἀτιμάζομαι* προσβάλλομαι, ἐντροπιάζομαι.— *βουλεύομαι* σκέπτομαι.— *ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ* πῶς νὰ μὴ εἶναι πλέον εἰς τὴν ἔξουσίαν τοῦ ἀδελφοῦ του.— *ὑπάρχω τινι* εἶμαι ἐξ ἀρχῆς ὑπὲρ τινος, ὑποστηρίζω τινά.— *φιλῶ* ἀγαπῶ.— *δοσις ἀφικνοῖτο* ὅποιος ἤρχετο.— *διατιθεῖς*, ἔνεστ. μετοχ. τοῦ *διατίθημι* (*τινα*) διαθέτω, περιποιού-

μαί (τινα).— *ἐπιμελοῦμαι* φροντίζω.— *ὥς ἵνα*.— *εὐνοϊκῶς ἔχω τινί* εὐνοϊκῶς διάκειμαι (εἶμαι ἀφωσιωμένος) πρὸς τινα.

§ 6—7. *δύναμις* στρατιωτικὴ δύναμις, στράτευμα.— *ὡς μάλιστα ἐδύνατο ἐπικρυπτόμενος* ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον κρυφίως.— *ὅτι ἀπαρασκευότατον* ὅσον τὸ δυνατὸν ἐντελῶς ἀπαρασκευον.— *ὧδε ὡς ἐξῆς*, κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον.— *ποιεῦμαι τὴν συλλογὴν* συλλέγω, συναθροίζω.— *φυλακὴ* φρουρά.— *λαμβάνειν* νὰ στρατολογοῦν, νὰ προσλαμβάνουν ὡς μισθοφόρους.— *βέλτιστος* ἰκανώτατος, γενναιότατος.— *ὡς ἐπιβουλεύοντος Τισσ.* προφασιζόμενος ὅτι ὁ Τισσ. *ἐπεβούλευε*.— *τὸ ἀρχαῖον* πρότερον.— *ἀφειστήκεσαν*, ὑπερσυντλκ. τοῦ *ἀφίσταμαι* ἀποχωρίζομαι ἀπὸ τινος δι' ἐπαναστάσεως, ἀποστατῶ.— *προαισθόμενος*, ἀόρ. τοῦ *προαισθάνομαι* πληροφοροῦμαι ἐγκαίρως.— *ἐκβάλλω* ἐξορίζω.— *ὑπολαμβάνω τοὺς φεύγοντας* ὑποδέχομαι τοὺς ἐξορίστους.— *πειρῶμαι* προσπαθῶ.— *κατάγω τινὰ* ἐπιναφέρω τινὰ εἰς τὴν πατρίδα του.— *ἐκπεπιτωκότας*, πρκμ. τοῦ *ἐκπίπτω* ἐξορίζομαι.— *αὖ* πάλιν.

§ 8. *ἀξίῳ ἔχω τὴν ἀξίωσιν*.— *οἷ*=*ἐαυτῷ* (τῷ Κύρῳ).— *συμπράττω τινί τι* βοηθῶ τινα εἰς τι.— *ἀμφὶ τὰ στρατεύματα* εἰς συντήρησιν τῶν στρατευμάτων.— *ἄχθομαι* δυσσχεστοῦμαι.— *ἀποπέμπω* ἀποστέλλω.— *οἱ γιγνόμενοι δασμοὶ* οἱ εἰσπραττόμενοι φόροι.

§ 9. *Χερρόνησος* ἡ Θρακικὴ χερσόνησος ἡ παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον.— *κατ' ἀντιπέρας* ἀπέναντι.— *Ἀβυδος* πόλις τῆς Μ. Ἀσίας παρὰ τὸν στενωτάτον πόρον τοῦ Ἑλλήσποντου.— *φυγὰς* ἐξόριστος.— *συγγενόμενος*, ἀόρ. τοῦ *συγγίγνομαι* (τινί) συναναστρέφομαι (τινα), γνωρίζομαι μέ τινα.— *ἠγάσθη*, ἀόρ. τοῦ *ἄγαμαι* θαυμάζω, ἐκτιμῶ.— *μύριοι* δέκα χιλιάδες.— *δαρείκῳς* νόμισμα χρυσοῦν κοπὲν ἐπὶ τοῦ βασιλέως Δαρείου εἶχεν ἀξίαν 20 δραχμῶν ἀττικῶν.— *χρυσίον* χρυσᾶ νομίσματα, χρῆματα.— *ὄρμῶμαι* ξεκινῶ, ἔχω ὄρμητήριον.— *ὑπὲρ Ἑλλήσποντον* πέραν τοῦ Ἑλλήσποντου.— *συμβάλλομαι τινί* συνεισφέρω εἰς τινα.— *τροφή* διατροφή, συντήρησις.— *ἐκῶν, ἐκοῦσα, ἐκὼν*

θέλων, ἐκουσίως, θεληματικῶς.— τὸ στρατεύμα λανθάνει κρυφόμενον τὸ στρατεύμα συντηρεῖται κρυφίως.

§ 10. ξένος φίλος (ἐκ ξένης χώρας).— οἴκοι ἐν τῇ πατρίδι.— ἀντιστασιώτης ἀντίπαλος πολιτικός.— αἰτῶ τινα μισθὸν ζητῶ παρά τινος μισθόν.— εἰς δισχιλίους ξένους διὰ δύο χιλιάδας μισθοφόρους, πρὸς διατροφήν δύο χιλιάδων μισθοφόρων.— ὡς περιγεγόμενος ἂν= νομίζων ἂν περιγενέσθαι· περιγίγνομαι τινος ὑπερτερῶ τινος, καταβάλλω τινά.— δέομαι τινος παρακαλῶ τινα.— πρόσθεν πρότερον.— καταλύω πρὸς τινα συμφιλιοῦμαι μετὰ τινος.— συμβουλεύομαι τινι ζητῶ τὴν συμβουλήν τινος.

§ 11. κελεύω τινά προτρέπω, παρακαλῶ τινα.— παραγενέσθαι, ἀόρ. τοῦ παραγίγνομαι προσέρχομαι.— ὡς βουλόμενος διότι δῆθεν ἐπεθύμει, προφασίζόμενος ὅτι ἐπεθύμει.— Πισίδαι κάτοικοι τῆς Πισιδίας, χώρας εἰς τὰ Ν. τῆς Μ. Ἀσίας.— πράγματα παρέχω τινι ἐνοχλήσεις παρέχω εἰς τινα, ἐνοχλῶ τινα.— Στυμφάλιος ὁ ἐκ τῆς Στυμφάλου, πόλεως τῆς βορείου Ἀρκαδίας.— ὡς πολεμήσων Τισσαφέρνει προφασίζόμενος ὅτι θὰ πολεμήσῃ κατὰ τοῦ Τισσαφέρνου.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν 2.

§ 1. δοκεῖ τινι φαίνεται καλὸν εἰς τινα, ἀποφασίζει τις.— ἤδη πλέον.— τὴν πρόφασιν ποιοῦμαι προφασίζομαι.— ὡς ἐπὶ τούτους δῆθεν ἐναντίον τούτων.— ἐνταῦθα τότε.— ἦκειν γὰρ ἔλθῃ.— συναλλαγέντι, ἀόρ. τοῦ συναλλάττομαι (πρὸς τινα) συμφιλιοῦμαι (μετὰ τινος).— προειστήκει, ὑπερσντλ. τοῦ προῖσταμαι (μετὰ τινος).— ἐξείκει, ἀρχηγός (τινος).— τὸ ξενικὸν τὸ μισθοφορικὸν στρατεύμα.

§ 2—3. ὑποσχόμενος, ἀόρ. τοῦ ὑπισχνοῦμαι ὑπόσχομαι.— καταπράττω τι καλῶς φέρω τι εἰς αἴσιον πέρας, τελειώνω τι μετὰ τὸ καλόν.— οἴκαδε εἰς τὴν πατρίδα.— ἡδέως εὐχαρίστως.— πι-

στεύω *τινί* ἔχω ἐμπιστοσύνην εἰς τινα. — *παρήσαν*, παρατκ. τοῦ *πάρειμι* προσέρχομαι. — *δή* λοιπόν. — *εἰς* καὶ *ὡς* (πρὸ τῶν ἀριθμητικῶν) περίπου. — *γυμνῆς* (ἢ *γυμνήτης*) ἔκαλεῖτο ὁ ἔλαφρῶς ὀπλισμένος στρατιώτης, ὁ ὁποῖος ἔφερεν ἢ σφενδόνην (*σφενδονήτης*) ἢ ἀκόντιον (*ἀκοντιστής*) ἢ τόξον (*τοξότης*). — *πελταστής* ἔκαλεῖτο ὁ φέρων δόρυ, ξίφος καὶ μικρὰν ἡμισελήνοειδῆ ἀσπίδα, τὴν *πέλτην*. — *στρατεύομαι ἀμφὶ Μίλητον* πολιορκῶ τὴν Μίλητον.

§ 4. *κατανοῶ τι* ἀκριβῶς πληροφοροῦμαι τι. — *ἠγησάμενος*, ἀόρ. τοῦ *ἠγοῦμαι* νομίζω. — *ἡ ὡς ἐπὶ Πισιδας* παρὰ ὅση ἐχρημάζετο (διὰ τὰ ἐκστρατεύση) ἐναντίον τῶν Πισιδῶν. — *ὡς βασιλέα* πρὸς τὸν βασιλέα. — *ἢ* ὅσον. — *στόλος* ἢ πρὸς ἐκστρατεῖαν παρασκευή, ἢ ἐπιστρατεία. — *ἀντιπαρασκευάζομαι* παρασκευάζομαι καὶ ἐγὼ ἐπίσης.

§ 5—6. *εἴρηκα*, παρχμ. τοῦ *λέγω*. — *δροῶμαι* ξεκινῶ. — *ἐξελαύνω* προχωρῶ. — *σταθμὸς* στρατιωτικὴ πορεία μιᾶς ἡμέρας. — *παρασάγγης* περσικὸν μέτρον μήκους ἴσον πρὸς 5 περίπου χιλιόμετρα, στρατιωτικὴ πορεία μιᾶς ὥρας. — *εὖρος* πλάτος. — *πλήθρον* μέτρον μήκους 100 ποδῶν ἢ 31 μέτρων. — *ἐπῆν*, παρατκ. τοῦ *ἐπιεμι* εἶμαι ἐπάνω. — *ἐξευγμένη*, παρχμ. τοῦ ὄ. *ζεύγνυμαι*. *ἐξευγμένη ἐπὶ πλοίοις* κατεσκευασμένη διὰ ζεύξεως, διὰ συνδέσεως ἐπὶ πλοίων. — *οἰκοῦμαι* κατοικοῦμαι. — *εὐδαίμων* (πόλις) εὐφορὸς, πλουσία. — *Δόλοπες* λαὸς Θεσσαλικὸς πλησίον εἰς τὴν Πίνδον. — *Αἰνιᾶνες* λαὸς Θεσσαλικὸς πλησίον τῆς Οἴτης καὶ τοῦ Σπερχειοῦ. — *᾽Ολύμθιοι* κάτοικοι τῆς ᾽Ολύμθου, πόλεως τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου.

§ 7—8. *βασίλεια* (δηλ. *δῶματα*) ἀνάκτορα. — *παράδεισος* περιφραγμένος τόπος ἀναψυχῆς καὶ διασκεδάσεως, κατάφυτος καὶ πλήρης ἀγρίων ζώων. — *θηρεῦω ἀπὸ τοῦ ἵππου* κυνηγῶ ἔφιππος. — *ερυμνὸς* ὄχρῶς. — *ἐμβάλλει* (δηλ. *τὰ ὕδατα*) χύνεται. — *ἐκδεῖραι*, ἀόρ. τοῦ *ἐκδέρω*. — *Μαρσύας* ἐκ Φρυγίας, εὖρε τὸν αὐλόν, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀπορρίψει ἡ ᾽Αθηνᾶ, διότι ἠσχίμιζε τὸ πρόσωπόν της, ὅτε ἔπαιζε. — *ἐρίζω τινί* φιλονικῶ πρὸς τινα. — *οἶ* = *ἐαυτῷ* (δηλ. τῷ ᾽Απόλλωνι). — *σοφία* μουσικὴ τέχνη. — *ἀν*

τρον σπήλαιον.— *ἤτηθεῖς*, ἄορ. τοῦ *ἤτῶμαι* νικῶμαι.— *τῆ μάχη*, τῆ ἐν Σαλαμῖνι (480 π. X.).

§ 9—10. *ἅμα* συγχρόνως.— *ἐξέτασις* ἐπιθεώρησις.— *ἀριθμὸς* ἀρίθμησις.— *ἐγένετο* εὐρέθησαν.— *θύω τὰ Λύκαια* μετὰ θυσιῶν ἐορτάζω τὰ *Λύκαια*, ἐορτὴν τοῦ Λυκαίου Διὸς ἐν Ἄρκαδίᾳ.— *τίθῃμι ἀγῶνα* διοργανώνω, προκηρῦσσω ἀγῶνα.— *τὸ ἄθλον* τὸ βραβεῖον.— *στλεγγίς* κόσμημα χρυσοῦν ἢ ἐπίχρυσον ἐν εἴδει κτενίου, τὸ ὁποῖον ἐφόρουν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἀντὶ στεφάνου συνήθως *οἱ θεωροὶ* κατὰ τὰς ἐορτάς.

§ 11—13. *Ιόντιες*, μετχ. τοῦ *ἔρχομαι*.— *αἱ θύραι* (Κύρου) ἡ σκηνὴ (τοῦ Κύρου).— *ἐλπίδας λέγων διάγω* πάντοτε λέγω λόγους παρέχοντας ἐλπίδας.— *δῆλός εἰμι* φαίνομαι.— *ἀνιῶμαι* λυποῦμαι, στενοχωροῦμαι.— *τρόπος* χαρικτήρ.— *ἡ Κίλισσα* ἡ βασίλισσα τῆς Κιλικίας.— *φυλακὴ* σωματοφυλακὴ.— *Ἄσπένδιος* ὁ ἐκ τῆς Ἄσπένδου, πόλεως τῆς Παμφυλίας εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν.— *Σάτυρος* σύντροφος καὶ ἀκόλουθος τοῦ Διονύσου.— *θηρεῦσαι*, ἄορ. τοῦ *θηρεύω* συλλαμβάνω.— *κεράσας*, ἄορ. τοῦ *κεράννυμι* (*τί τι*) ἀναμιγνύω τι μέ τι.

§ 14—16. *δεηθῆναι*, ἄορ. τοῦ *δέομαι* τίνος παρακαλῶ τινα.— *νόμος* συνήθεια.— *ταχθῆναι*, ἄορ. τοῦ *τάττομαι* παρατάσσομαι.— *στῆναι*, ἄορ. τοῦ *ἵσταμαι* στέχομαι.— *ἐπὶ τεττάρων* εἰς βῆθος τεσσάρων ἀνδρῶν.— *θεωρῶ* ἐπιθεωρῶ.— *παρελάυνω* περνῶ ἔμπροσθέν τινος.— *ἕλη* τμήμα ἵππικοῦ 64 ἀνδρῶν.— *τάξις* τμήμα πεζικοῦ 100 ἀνδρῶν.— *ἄρμα* πολεμικὴ ἄμαξα μὲ δύο τροχοὺς, ὀπίσω μόνον ἀνοικτὴ καὶ ἀσκεπής, δεχομένη ὀρθοὺς τὸν πολεμιστὴν καὶ τὸν ἡνίοχον.— *ἀρμάμαξα* ἄμαξα μὲ τέσσαρας τροχοὺς, ὀπίσω καὶ ἐπάνω κλειστή, εἰς δὲ τὰ πλάγια μόνον μὲ παραπετάσματα, χρησιμεύουσα εἰς τὰς ὁδοιπορίας πρὸς μεταφορὰν περιφανῶν προσώπων, ἰδίως δὲ γυναικῶν.— *κράνος* περικεφαλαία.— *χιτῶν* μαλακόν τι ἔνδυμα, τὸ ὁποῖον ἐφόρουν κατὰ σαρκα ὡς ὑποκάμισον.— *φοίνικοῦς* ἐρυθρός.— *κνημῖδες* καλύμματα ἀπὸ χαλκόν, προφυλάσσοντα τὰς κνήμας ἀπὸ τὰ γόνατα ἕως τὰ σφυρά.— *ἀσπίς* δύο εἶδη ἀσπίδων ὑπῆρχον· 1) ἡ μεγάλη φοειδὴς ἀσπίς, ἡ ὁποία ἐκάλυπτεν ὅλον τὸ σῶμα τοῦ ἀνδρός, καὶ

2) ἡ μικροτέρα κυκλικὴ ἀσπίς, ἡ ὁποία ἐκάλυπτε τὸν ὀπίσθιον ἀπὸ τὸ γόνυ ἕως τὴν σιαγόνα. — *ἐκκαλύπτομαι* ξεσκεπάζομαι· *ἀσπίς ἐκκεκαλυμμένη* χωρὶς τὸ (συνήθως δερμάτινον) κάλυμμά της.

§ 17—18. *ἐπειδὴ* ἀφ' οὗ. — *φάλαγξ* ὁ ὄλος στρατὸς (παρατεταγμένος πρὸς μάχην). — *προβάλλομαι* προτείνω. — *ἐπιχωρῶ* ἐπέρχομαι. — *προεῖπον*, ἀόρ. τοῦ *προαγορεύω* (τί τινι) προκηρύσσω, ἀνακοινώνω (τι εἰς τινά). — *ἐπῆσαν*, παρατκ. τοῦ *ἐπέρχομαι*. — *ἐκ τούτου* μετὰ ταῦτα. — *θάπτον προϊόντων*, δηλ. *αὐτῶν* (τῶν στρατιωτῶν) ἐπειδὴ ταχύτερον (τοῦ δέοντος) ἐπροχώρουν αὐτοί. — *ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου* μόνοι των, ἄνευ διαταγῆς. — *δρόμος γίγνεται τοῖς στρατιώταις* = *τρέχουσιν οἱ στρατιῶται*. — *σκηναί* στρατόπεδον. — *οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς* οἱ μικροέμποροι, οἱ πωληταί. — *τὰ ὄνια* τὰ πρὸς πώλησιν ἐν τῇ ἀγορᾷ ἔμπορεύματα. — *ἦσθη*, ἀόρ. τοῦ *ἡδομαι* εὐχαριστοῦμαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 8.

§ 1—3. *πλήθω* εἶμαι πλήρης· *ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν* ἦτο περίπου ἡ ὥρα, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἀγορὰ εἶναι πλήρης ἀνθρώπων (ἀπὸ τῆς 9 π. μ.—12). — *σταθμὸς* κατάλυμα (πρὸς διαμονὴν στρατιωτῶν). — *ἠνίκα* ὅτε. — *προφαίνομαι* φαίνομαι μακρόθεν. — *ἐλαύνω ἀνὰ κράτος* τρέχω (ἔφιππος) μετ' ὅλην τὴν δυνατὴν ταχύτητα. — *ἐντυγχάνω τινὶ* συναντῶ τινά. — *τάραχος* ταραχή, — *αὐτίκα* ἀμέσως. — *δοκῶ* νομίζω. — *ἐπιπεσεῖσθαι*, μέλλ. τοῦ *ἐπιπίπτω*. — *θώραξ* ὄπλον προφυλακτικόν· ἐσκεπάζε τὸ ἄνω τῆς κοιλίας μέρος τοῦ σώματος· ἀποτελεῖτο ἀπὸ δύο μεταλλίνας πλάκας. — *ἐνέδν*, ἀόρ. τοῦ *ἐνδύομαι*. — *παλτὸν* ἀκόντιον. — *καθίσταμαι* τοποθετοῦμαι.

§ 4—7. *σπουδὴ* βία, ταχύτης — *ἐχόμενος* (δηλ. τοῦ *Κλεάρχου*) πλησίον τοῦ Κλεάρχου. — *ἔσχε*, ἀόρ. τοῦ *ἔχω* καταλαμβάνω. — *ἔστησαν*, ἀόρ. τοῦ *ἵσταμαι* λαμβάνω θέσιν, τοποθετοῦμαι. — *τὸ πελταστικὸν* οἱ πελτασταί. — *ὑπαρχος* ὑπαρχηγός. — *ὄσον* περίπου. — *παραμηρίδια* καλύμματα προφυλάσσοντα τοὺς

μηρούς.— *ψιλῆ* γυμνή, ἀπροφύλακτος.— *καθίσταμαι εἰς τὴν μάχην* προσέρχομαι, πορεύομαι εἰς τὴν μάχην.— *προμετωπίδια* καλύμματα προφυλάσσοντα τὸ μέτωπον.— *προστερνίδια* καλύμματα προφυλάσσοντα τὸ στήθος.

§ 8—11. *οὐπω καταφανής εἰμι* δὲν εἶμαι ἀκόμη φανερός, δὲν φαίνομαι ἀκόμη.— *δείλη* δειλινόν.— *χρόνω συχνῶ ὕστερον* μετὰ πολὺν χρόνον.— *μελανία* μαυρίλα, μαῦρον σύννεφον.— *ἐπὶ πολὺ* εἰς μεγίστην ἔκτασιν.— *τάχα δὴ* εὐθύς πλέον.— *ἐχόμενοι* (δηλ. *τούτων ἦσαν*) κατόπιν τούτων ἦσαν.— *γεροφόροι* στρατιῶται φέροντες *γέρρα*, δηλ. τετραγώνους ἐπιμήκεις ἀσπίδας πλεγμένας ἀπὸ λυγαριάν.— *ποδήρης* ὁ φθάνων μέχρι τῶν ποδῶν.— *κατὰ ἔθνη* χωριστὰ κατὰ ἔθνη.— *πλαίσιον* τετράγωνος παρόταξις.— *διαλείπω* ἀπέχω.— *συχνὸν* πολὺ.— *δὴ ὡς γνωστόν*.— *ἀποτεταμένα*, πρkm. τοῦ *ἀποτείνομαι* ἐκτείνομαι.— *δίφρος* τὸ μέρος τοῦ ἄρματος, ὅπου ἐστέκετο ὁ ὀδηγῶν τὸ ἄρμα, ὁ ἠνίοχος.— *ὡς διακόπτειν=ὥστε διακόπτειν* *διακόπτω* κόπτω εἰς δύο, κατακόπτω.— *ὅτω ἐντυγχάνοιεν* ὅσους συνήντων.— *γνώμη* σκοπός.— *ἐλῶντα*, μέλλ. τοῦ *ἐλαύνω*· *ὡς ἐλῶντα (τὰ ἄρματα) καὶ διακόποντα* (αὐτάς, δηλ. τὰς τάξεις) νὰ εἰσορμήσουν... καὶ νὰ διασπλάσουν.— *παρακελεύομαι τινι* προτρέπω τινά.— *ψεύδομαι τοῦτο* ἀπατῶμαι εἰς τοῦτο.— *ὡς ἀνυστὸν (ἦν)* ὅσον ἦτο δυνατόν.— *ἐν ἕσφ (βήματι)* με κανονικὸν βῆμα.

§ 12—13. *παρελαύνω* παρέρχομαι (περνῶ) ἔφιππος.— *κἂν* καὶ ἐάν.— *σιῖφος* πυκνὸν πλῆθος.— *ἔξω* πέραν.— *περιῆν*, παρατκ. τοῦ *περίειμι* εἶμαι ὑπέρτερος, ὑπερέχω.— *ἀποσπῶ* ἀπομακρύνω.— *ἐκατέρωθεν* καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη.— *μέλει μοι* φροντίζω.— *καλῶς ἔχει (τὸ πρᾶγμα)* τὸ πρᾶγμα ἀποβαίνει καλῶς, τὰ πράγματα πάνε καλά.

§ 14—16. *δμαλῶς* με κανονικὸν βῆμα.— *προῆει*, πρτκ. τοῦ *προέρχομαι* προχωρῶ.— *ἔτι* ἀκόμη.— *οὐ πάνυ πρὸς τινι* οὐχὶ πολὺ πλησίον τινός.— *καταθεῶμαι* παρατηρῶ μετὰ προσοχῆς.— *ἐκατέρωσε* καὶ πρὸς τὸ ἓν μέρος καὶ πρὸς τὸ ἄλλο.— *ὑπήλασε*, ἀόρ. τοῦ *ὑπελαύνω* προχωρῶ ἔφιππος.— *ὡς συναντή-*

σαι=ὥστε συναντιῆται.— ἤρετο, ἀόρ. τοῦ ἐρωτῶ.— ἐπιστήσας, ἀόρ. τοῦ ἐπίστημι σταματῶ (τὸν ἵππον).— *λερὰ* τὰ μαντικά σημεῖα τὰ φαινόμενα εἰς τὰ πλάγχνα τῶν θυσιαζομένων ζῶων.— *σφάγια* τὰ μαντικά σημεῖα τὰ παρατηρούμενα εἰς τὰ πρὸς θυσίαν ζῶα πρὸ τῆς σφαγιάσεως καὶ κατ' αὐτήν.— *λόντος* νὰ διέρχεται (νὰ περνᾷ).— *παρέρχεται δεύτερον* διέρχεται (διὰ τῶν τάξεων) δευτέραν φοράν, ἐπιστρέφει εἰς τὸν στρατηγόν.— *καὶ ὅς* καὶ οὗτος.— *παραγγέλω* δίδω.— *χώρα* θέσις.

§ 17—20. *οὐκέτι διέχω* δὲν ἀπέχω πλέον.— *στάδιον* μέτρον μήκους ἴσον πρὸς 185 περίπου μέτρα· τὸ 1 στ.=3 λεπτὰ τῆς ὥρας.— *παιανίζω* ψάλλω τὸ πολεμικὸν ᾄσμα.— *ἤρχοντο*, παρτκ. τοῦ ἄρχομαι ἀρχίζω, κάμνω ἀρχήν.— *ἀντίος ἔρχομαι* τινι βαδίζω ἐναντίον τινός.— *ἐκκυμαίνω* ἐξέρχομαι ἀπὸ τὴν γραμμήν.— *θεῖν*, ἀπαρμφ. τοῦ θέω τρέχω· *δρομῶ* θέω προχωρῶ μὲ ταχὺν βηματισμόν.— *φθέγγομαι* ἐκβάλλω κραυγὴν, κραυγάζω.— *οἶον* καθ' ὃν τρόπον.— *Ἐννάλιος* ὁ θεὸς τοῦ πολέμου Ἄρης.— *ἐλελίζω* ἀλαλάζω, κραυγάζω τὴν πολεμικὴν κραυγὴν *ἐλελεῦ* ἢ *ἀλαλά*.— *τόξενμα* τὸ διὰ τοῦ τόξου ῥιπτόμενον βέλος.— *ἐξικνοῦμαι* φθάνω εἰς τὸν σκοπόν.— *ἐκκλίνω* στρέφω τὰ νῶτα.— *ἐνταῦθα δὴ* τότε πλέον.— *κατὰ κράτος* μὲ ὄλην τὴν δύναμιν.— *προῖδοιεν*, ἀόρ. τοῦ προορῶ βλέπω ἀπὸ μακρῶν.— *δίσισταμαι* διαχωρίζομαι, ἀνοίγω δρόμον.— *ἔστιν ὅστις* τίς, κάποιος.— *κατελήφθη*, ἀόρ. τοῦ καταλαμβάνομαι προφθάνομαι, δὲν προφθάνω νὰ φύγω.— *ἱππόδρομος* ἱπποδρόμιον.— *ἐκπλαγείς*, ἀόρ. τοῦ ἐκπλήττομαι τὰ χάνω.

§ 21—24. *τὸ καθ' ἑαυτοὺς* τὸ ἀπέναντί των στρατεύματα (τῶν πολεμίων).— *οὐδ' ὡς οὐδὲ οὕτως*, ὁμως δέν.— *ἐξήχθη*, ἀόρ. τοῦ ἐξάγομαι παρασύρομαι.— *συνεσπειραμένην*, παρμν. τοῦ *συσπειρῶμαι* συμπυκνοῦμαι.— *ἐπιμελοῦμαι* παρατηρῶ μὲ προσοχήν.— *ἦδει*, ὑπερσντκ. τοῦ οἶδα.— *ἠγοῦμαι* διοικῶ.— *ισχύς* στρατιωτικὴ δύναμις.— *χρήζω* ἔχω ἀνάγκην, ἐπιθυμῶ.— *ἀν... αἰσθάνεσθαι* ὅτι θὰ ἐμάνθανε.— *ἐκ τοῦ ἀντίου* ἐκ τοῦ ἀπέναντι (σώματος τῶν ἀντιπάλων).— *ἐπικάμπω* κάμνω καμπήν, στροφήν.— *ὡς εἰς κύκλωσιν* ἵνα περικυκλώσῃ.— *δείσας*, ἀόρ.

τοῦ **δέδοικα** ἢ **δέδια** φοβοῦμαι.— **γίγνομαι ὀπισθεν** ἔρχομαι ὀπισθεν, καταλαμβάνω τὰ νῶτα.— **ἐλαύνω ἀντίος (τινί)** τρέχω ἐναντίον (τινός).

§ 25—27. **κατελείφθησαν**, ἄορ. τοῦ **καταλείπομαι** μένω.— **ὁμογράβεροι** πιστοὶ ἀκόλουθοι τοῦ Κύρου.— **ἠνέσχετο**, ἄορ. τοῦ **ἀνέχομαι** συγκρατοῦμαι, ὑπομένω.— **ἴεμαι ἐπὶ τινα** ὀρμῶ, ἐπιπίπτω κατὰ τινος.— **παίω** κτυπῶ.— **στέρονον** στήθος.— **τιτρώσκω** πλήγωνω.— **ἰᾶσθαι**, ἀπαρμφ. τοῦ **ἰῶμαι** θεραπεύω, ἰατρεύω.— **ἀκοντίζω** κτυπῶ.— **βιαιῶς** με δύναμιν, με ὀρμὴν.— **κεῖμαι** εἶμαι ἐξαπλωμένος, ἔχω πέσει νεκρός.

§ 28—29. **σκηπτουχοὶ** ἀνώτατοι αὐλικοὶ ὑπάλληλοι (ἴσως ὑπασπισταὶ τοῦ βασιλέως).— **περιπεσεῖν**, ἄορ. τοῦ **περιπίπτω** τινί πίπτω, ῥίπτομαι ἐπάνω εἰς τινα.— **ἐπισφάζει**, ἄορ. τοῦ **ἐπισφάττω** τινά τινι σφάζω τινά ἐπάνω εἰς τινα.— **σπασάμενον**, ἄορ. τοῦ **σπῶμαι** σύρω.— **ἀκινάκης** μάχαιρα.— **στρεπτός** περιδέραιον.— **ψέλιον** βραχιόλι.— **εὐνοια** ἀφοσίωσις.— **πιστότης** πίστις, τιμιότης.

Κ Ε Φ Α Λ Λ Α Ι Ο Ν 10.

§ 1—4. **ἐνταῦθα δὴ** τότε λοιπόν.— **εἰσπίπτω** εἰσβάλλω.— **ἔνθεν** ἐκ τοῦ ὀπίου (σταθμοῦ).— **διέσχον**, ἄορ. τοῦ **διέχω** ἀπομακρύνομαι.— **ὡς νικῶντες** μετὰ τὴν ἰδέαν ὅτι ἐνίκων.

§ 5. **ἤσθοντο**, ἄορ. τοῦ **αἰσθάνομαι** μανθάνω.— **τὰ σκευοφόρα** αἱ ἀποσκευαὶ τοῦ στρατεύματος.— **αὖ** ἀφ' ἑτέρου, ἔξ ἄλλου.— **οἴχομαι διώκων** δρομαίως καταδιώκω.— **ῥοιεν**, εὐκτ. τοῦ **ἔρχομαι**· εἰ ῥοιεν ἂν ἔπρεπε νὰ πορευθοῦν.— **ἀρήγω** βοηθῶ.

§ 6—8. **ὡς ταύτη...= ὡς (αὐτοῦ, τοῦ βασιλέως) προσιόντος ταύτη καὶ (ὡς) δεξόμενοι (αὐτὸν)** μετὰ τὴν ἰδέαν ὅτι θὰ προσέλθῃ ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τούτου τοῦ μέρους καὶ μετὰ τὸν σκοπὸν ν' ἀντισταθοῦν κατ' αὐτοῦ.— **ἦ** (ἀπὸ ἐκεῖ) ὅπου.— **ἀπάγω** ἀποχωρῶ, ἐπιστρέφω.— **ἀναλαμβάνω** παραλαμβάνω.— **σύνδοδος** συμπλοκή.— **διήλασε**, ἄορ. τοῦ **διελαύνω** διέρχομαι ἔφιπτος.

—κατὰ τοὺς... διὰ μέσου τῶν...—κατέκανε, ἀόρ. τοῦ κατακαίνω φρονεύω. — διαστάντες, ἀόρ. τοῦ διίσταμαι (κεφ. 8, § 20). — φρόνιμος γίγνομαι φρονίμως (μετὰ περισκέψεως) ἐνεργῶ. — μεῖον ἔχω μειονεκτῶ, ἡττῶμαι.— ἀπηλλάγη, ἀόρ. τοῦ ἀπαλλάττομαι ἀπομακρύνομαι, ἀποχωρῶ.— πάλιν εἰς τὰ ὀπίσω. — ἀναστρέφω ἐπιστρέφω.— δὴ πλέον.

§ 9—10. προσάγω ἐπέροχομαι.— περιπτύσσω περικυκλώνω. — ἀναπτύσσω ἀπλώνω, πλατύνω.— ποιοῦμαι ὀπισθεν τὸν ποταμὸν παρατάσσομαι οὕτως, ὥστε νὰ ἔχω τὸν ποταμὸν ὀπισθεν.— καὶ δὴ εὐθύς.— παραμείβομαι ἀντιπαρέροχομαι.— σχῆμα τρόπος, παρὰτάξις.— συνῆει, παρτικ. τοῦ συνέροχομαι ἐπέροχομαι.

§ 11—15. δέχομαι ὑπομένω τὴν ἔφοδον, ἀνθίσταμαι.— ἐκ πλείονος ἐκ μεγαλυτέρας ἀποστάσεως.— ἐπιδιώκω καταδιώκω.— γήλοφος λόφος.— ἀναστρέφομαι στρεφόμενος ἴσταμαι.— ἐνεπλήσθη, ἀόρ. τοῦ ἐμπίμπλαμαι πληροῦμαι, γεμίζω.— βασιλειος βασιλικός.— σημεῖον σημαία.— ἀνατεταμένος ἀετὸς ἀετὸς μὲ ἀνοικτὰς τὰς πτέρυγας.— πέλιτη κοντός, κοντάρι.— δὴ ἦδη.— μὴν ὅμως.— ψιλῶ γυμνῶνω, κενῶνω.— ἴστημι τὸ στράτευμα διατάσσω νὰ σταματήσῃ τὸ στράτευμα.— τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου τὰ (συμβαίνοντα) πέραν τοῦ λόφου.— ἤλασε, ἀόρ. τοῦ ἐλαύνω πορεύομαι ἔφιππος.— ἀνὰ κράτος μὲ ὅλην τὴν δύναμιν, μὲ ὅλην τὴν δυνατὴν (μὲ πολὺ μεγάλην) ταχύτητα.

§ 16—19. τίθεμαι τὰ ὄπλα θέτω (κατὰ γῆς) τὰ ὄπλα μου.— ἅμα μὲν... καὶ αὐτοὶ ἐβουλεύοντο=ἅμα μὲν... ἅμα δὲ αὐτοὶ ἐβουλεύοντο...— ἅμα μὲν... ἅμα δὲ... ἀφ' ἑνὸς μὲν... ἀφ' ἑτέρου δὲ...— παρῆει ἤρχετο (πρὸς αὐτούς).— εἰκάζω συμπεραίνω.— διώκοντα οἴχεσθαι (αὐτὸν) ὅτι (αὐτὸς) ἀπεμακρύνθη καταδιώκων (τοὺς ἐχθρούς).— ἄγομαι μεταφέρω εἰ... ἄγοντο ἄν ἔπρεπε νὰ μεταφέρουν.— δορπηστὸς ἡ ὥρα τοῦ ἐσπερινοῦ φαγητοῦ, ἡ ἐσπέρα.— καταλαμβάνω εὐρίσκω.— χρήματα πράγματα.— σιτίον τροφίμον.— ἔνδεια ἔλλειψις.— σφοδρὸς ὑπερβολικός, μέγας.— διαδίδωμι διαμοιράζω.— ἀδειπνος ὁ μὴ προγευματίας, ἀπρογευματίστος.— δὴ ὡς γνωστόν, ὡς ἐλέχθη.— ἄριστον τὸ φαγητὸν τῆς μεσημβρίας.— διαγίγνομαι διάγω, περνῶ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 1.

§ 2—3. *ἄμα τῇ ἡμέρᾳ* κατὰ τὰ ἔξημερῶματα. — *σημανοῦντα*, μέλλ. τοῦ *σημαίνω* παραγγέλλω. — *ὄ, τι χρῆ* τί πρέπει. — *συσκενάζομαι* ἐτοιμάζω τὰ πράγματά μου. — *προϊέναι*, ἀπαρμφ. τοῦ *προέρχομαι* προχωρῶ. — *συμμίγνυμί τι* συναντῶ τινα. — *ἐν ὁρμῇ εἶμι* εἶμαι ἔτοιμος ν' ἀναχωρήσω. — *ἀνέχω* ἀνατέλλω. — *γίγνομαι ἀπό τινος* κατάγομαι ἀπό τινος. — *Δαμάρατος* Λακεδαιμόνιος βασιλεύς· ἐκθρονισθεὶς ἀπὸ τὸν συμβασιλέα του Κλεομένη κατέφυγε πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν Δαρεῖον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔλαβεν ὡς δῶρον πόλεις τινὰς εἰς τὴν Μικρασιατικὴν χώραν *Τευθρανίαν*. — *ὄθεν* ἀπὸ ὅπου. — *ἐπὶ Ἰωνίας* εἰς τὴν Ἰωνίαν. — *βαρέως φέρω* πολὺ λυποῦμαι.

§ 4—5. *ὠφέλε ζῆν* εἶθε νὰ ἔζη. — *ἐπαγγέλλομαι ὑπόσχομαι*. — *κοθιεῖν*, μέλλ. τοῦ *καθίζω*.

§ 6. *οἴχομαι* ἔχω ἀπέλθει· ὁ παρτκ. *ὠχόμην* εἶχον ἀπέλθει ἢ (ὅπως ἐνταῦθα) ἀπῆλθον. — *σίτος* τροφή. — *κόπιω* σφάζω. — *χρῶμαί τι* χρησιμοποιῶ τι. — *μικρὸν* ὀλίγον. — *οἶ* εἰς τὸν τόπον, ὅπου. — *οἰστὸς* βέλος. — *γέρρα* ἰδ. σελ. 127. — *πέλιτη* δόρυ, ἀκόντιον. — *ἔρημος* ἐγκαταλείψιμος. — *ἔψω* βράζω.

§ 7—8. *ἐντίμως ἔχω* τιμῶμαι. — *ἐπιστήμων* γνώστης. — *τὰ ἀμφὶ τάξεις* ἢ (στρατιωτικὴ) τακτικὴ, ἢ τέχνη τοῦ νὰ παρατάσῃ τις στρατόν. — *τὰ ἀμφὶ ὀπλομαχίαν* ἢ ὀπλομαχητικὴ, ἢ τέχνη τοῦ νὰ μεταχειρίζεται τις τὰ ὄπλα. — *ἀπέκτονε*, παρμ. τοῦ *ἀποκτείνω*. — *θύραι* ἀνάκτορα. — *εὐρίσκομαί τι* εὐρίσκω τι διὰ τὸν ἑαυτὸν μου, ἐπιτυγχάνω τι.

§ 9—11. *βαρέως ἀκούω* μὲ ἀγανάκτησιν ἀκούω. — *τοσοῦτον* τόσον μόνον. — *κάλλιστον καὶ ἄριστον* ἐντιμώτατον καὶ ὠφελιμώτατον. — *ἤξω* θὰ ἐπανέλθω. — *τὰ ἱερά* τὰ σπλάγγνα τῶν σφαιγίων. — *ἐξηρημένα* βγαλμένα· παρμ. τοῦ ὄ. *ἐξαιροῦμαι*. — *πότερα* ποῖον ἐκ τῶν δύο, διὰ ποῖον ἐκ τῶν δύο λόγων. — *ὡς κρα-*

τῶν ὡς νικητῆς.—*τί δεῖ* τίς ἡ ἀνάγκη.—*ἠγοῦμαι* νομίζω.—*ἀντιποιοῦμαι τινί τινος* διαφιλονικῶ πρὸς τινά τι.—*ἑαυτοῦ εἶναι* ὅτι εἶσθε ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του.—*παρέχω τινί* ἐπιτρέπω εἰς τινα.

§ 12—14. *ἀρετῇ* ἀνδρεία.—*οἶομαι* νομίζω.—*τὸ σῶμα* ἡ ζωή.—*οἶον*, προσκτ. τοῦ *οἶομαι*.—*ἔοικά τινι* ὁμοιάζω πρὸς τινα.—*ἄχαρις* ὁ ἔστερημένος χάριτος, ἄνοστος.—*ἴσθι*, προσκτ. τοῦ *οἶδα*.—*περιγίγνομαι* ὑπερτερῶ, ὑπερισχύω.—*ὑπομαλακίζομαι* φέρομαι μὲ τρόπον μαλακόν, μὲ κάποιαν δειλίαν.—*πολλοῦ ἄξιος γίγνομαι τινι* πολὺ ὠφελῶ τινα.—*συγκαταστρέφομαι τινι* βοηθῶ τινα νὰ καθυποτάξῃ.

§ 15—18. *ὑπολαμβάνω* λαμβάνω τὸν λόγον, διακόπτω.—*ἄσμενος* μὲ χαράν.—*τοσοῦτοι* τόσον πολλοί.—*πράγματα* δυσχέρεια, ἀπορία.—*συμβουλευομαι τινι* ζητῶ τὴν συμβουλὴν τινος.—*πρὸς θεῶν* ἐν ὀνόματι τῶν θεῶν.—*οἴσει*, μέλλ. τοῦ *φέρω*.—*ἀναλέγομαι* πολλακίς λέγομαι, ἐπαναλαμβάνομαι.—*ὑπάγομαι* προσπαθῶ νὰ ἐξαπατήσω.—*πρεσβεύων* πρεσβευτῆς, ἀπεσταλμένος.

§ 19. *ὑποστρέφω* στρέφω ἐπιτηδείως, μὲ πανουργίαν (τὸν λόγον).—*δόξα* προσδοκία.—*μυρτοί* ἄπειροι.—*τοι* βεβαίως.—*ἄκων, ἄκουσα, ἄκον* παρὰ τὴν θέλησιν, ἀκούσιος· *ἄκοντός τινος* ἄνευ τῆς θελήσεώς τινος.—*ὅπη* μὲ ὅποιον τρόπον.

§ 20—23. *πλείονος ἄξιός εἰμι* εἶμαι χρησιμώτερος.—*σπονδαί* ἀνακωχή, εἰρήνη.—*ὡς πολέμου ὄντος* ὅτι εἶναι πόλεμος.—*τοίνυν* λοιπόν.—*διασημαίνω* φανερώνω.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν 3.

§ 1—2. *ἀπαγγέλλω* ἀναγγέλλω.—*προφύλακες* οἱ πρὸ τοῦ στρατοπέδου φρουροί, οἱ ὅποιοι ᾤφειλον ν' ἀναγγέλλουν εἰς τοὺς στρατηγούς τὴν προσέγγισιν ἐχθρῶν.—*ἐπισκοπῶ* ἐπιθεωρῶ —*σχολάζω* εὐκαιρῶ.

§ 3—5. *καθίστημι* τακτοποιῶ, παρατάσσω. — *πάντη* εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν. — *προέρχομαι* προχωρῶ, παρουσιάζομαι. — *εὖοπλος* ὁ ἔχων ὡραῖα ὄπλα. — *εὐειδής* ὡραῖος. — *φράζω* λέγω, παραγγέλλω. — *εἰμί πρὸς τινι* εἶμαι πλησίον τινός. — *ἀνερωτῶ* ἔρωτῶ. — *πορίζω* προμηθεύω.

§ 6—7. *ταχὺ ταχέως*. — *ἐπετέτακτο*, ὑπερσυντλκ. τοῦ *ἐπιτάττομαι* διατάσσομαι. — *πράττω τι* διαπραγματεύομαι τι. — *εἰκότα* εὐλόγα, λογικά. — *ἡγεμῶν* ὁδηγός. — *ἐνθεν* εἰς μέρος, ἀπὸ τὰ ὅποια. — *σπένδομαι* κάμνω σπονδᾶς, συνθηκολογῶ. — *διαγγέλλω* ἀνακοινώνω.

§ 8—9. *μεθίσταμαί τινα* ἀπομακρύνω τινά, διατάσσω τινὰ νὰ ἀποχωρήσῃ. — *καθ' ἡσυχίαν* ἀνενοχλήτως, εἰρηνικῶς. — *διατριβῶ* χρονοτριβῶ, ἀργοπορῶ. — *ἔστι(ε) ἄν* ἕως ὅτου. — *ὀκνῶ μὴ φοβοῦμαι* μήπως. — *ἀποδόξη*, ἀόρ. τοῦ *ἀποδοκεῖ* = *ἀπαρέσκει*, *οὐ δοκεῖ· ἀποδοκεῖ μοι* (μετ' ἀπαρμφ.) ἀποφασίζω νὰ μή..

§ 10—13. *ὀπισθοφυλακῶ* διοικῶ τὴν ὀπισθοφυλακίην. — *ἐντυγχάνω τινι* συναντῶ τι. — *αὐλῶν* διώρυξ, ὀχετός. — *ὡς ὥστε*. — *ἐκπίπτω* (ἐπὶ δένδρον) ὀρίπτομαι κατὰ γῆς. — *ἦν* ἦτο δυνατόν. — *καταμανθάνω* παρατηρῶ καλῶς. — *ὡς πῶς*. — *ἐπιστατῶ* ἐπιβλέπω, διευθύνω. — *βακτηρία* ῥάβδος. — *βλακεύω* εἶμαι νωθρός. — *ἐπιτήδειος (παίεσθαι)* ὁ ἄξιος τιμωρίας. — *παίω* κτυπῶ, δέρω. — *προσλαμβάνω* λαμβάνω μέρος εἰς τι ἔργον. — *συσπουδάζω* συνεργάζομαι μὲ προθυμίαν. — *οἱ εἰς τριάκοντα ἔτη γεγονότες* οἱ ἔχοντες ἡλικίαν μέχρι 30 ἐτῶν. — *ῶρα* ἐποχή. — *ἄρδω* ἄρδεύω, ποτίζω. — *ἤδη* εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς. — *προφαίνομαι* παρουσιάζομαι.

§ 14—16. *ἀποδείκνυμι* ὑποδεικνύω, ὀρίζω. — *ὄξος οἶνος* ὀλίγον ξυνός. — *ἐψητός* βρασμένος. — *αἱ βάλανοι τῶν φοινίκων* οἱ καρποὶ τῶν χουρμαδιῶν, οἱ χουρμάδες. — *ἔστιν* εἶναι δυνατόν. — *οικέτης* δοῦλος τῆς οἰκίας, ὑπηρέτης. — *δεσπότης* κύριος. — *ἀπόκειμαί τινι* εἶμαι ἀποθηκευμένος πρὸς χρῆσιν τινος. — *ἀπόλεκτος* ἐκλεκτός, ἐξαίρετος. — *ἠλέκτρον* = *τῆς ὄψεως ἠλέκτρον* ἠλεκτρον κεχριμπάρι. — *τραγήματα* ξηροὶ καρποί. — *ἀποτίθημι* ἀποταμιεύω. — *παρὰ πότον* κατὰ τὴν οἰνοποσίαν. — *κεφαλαλγῆς*

πρόξενος κεφαλαλγίας.— *ἐγκέφαλος* ἢ «καρδιά» ἢ ἡ «ψίχα».— *εἶδος* μορφή, ὄραία ὄψις.— *ιδιότης* τὸ ἰδιάζον, τὸ ἰδιαίτερον.— *ἡδονή* ἡδεῖα γεῦσις, νοστιμάδα· ἢ *ιδιότης τῆς ἡδονῆς* ἢ ἰδιάζουσα νοστιμάδα.— *ἐξαιροῦμαι* ἀφαιροῦμαι.— *αὐαίνομαι* ξεραίνομαι.

§ 17—20. *πίπτω εἰς ἀμήχανα* περιπίπτω (περιοχομαι) εἰς ἀμηχανίας, δυσκολίας.— *εὔρημα ποιοῦμαι* θεωρῶ ἀνέλπιστον εὐτυχίαν μου.— *πῶς* κᾶπως, κατὰ τινα τρόπον.— *δίδωμί τινι* ἐπιτρέπω εἰς τινα.— *ἀποσφῶζω τινά* ἐπαναφέρω τινὰ σῶον.— *οὐκ ἂν ἔχειν μοι ἀχαρίστως* ὅτι δὲν θὰ ἦτο ἀχαριστία εἰς ἐμέ, θὰ ἐγνωρίζετο χάρις εἰς ἐμέ.— *πρὸς ὑμῶν* ἐκ μέρους ὑμῶν.— *ταῦτα γινώσκω* ἔχω ταύτην τὴν γνώμην, σκέπτομαι ταῦτα.— *ἐπιστρατεύω* ἐκστρατεύω.— *κατὰ τοὺς Ἕλληνας* ἀπέναντι τῶν Ἑλλήνων.— *διελαύνω* διέρχομαι ἔφιπλος.— *συνέμιξα*, ἄορ. τοῦ *συμμίγνυμι τινι* ἐνόνομαι μέ τινα.— *ἐρέσθαι*, ἄορ. τοῦ *ἐρωτῶ*.— *μετρίως* μὲ μετριοπάθειαν.— *εὐπρακτος* εὐκατόρθωτος· *εὐπρακρότερόν μοι ἔστι* εὐκολώτερον κατορθῶνω.— *διαπράττομαι* κατορθῶνω, ἐπιτυγχάνω.

§ 21—23. *μεταστάντες*, ἄορ. τοῦ *μεθίσταμαι* ἀποσύρομαι, ἀπομακρύνομαι.— *ἐν δεινῷ εἶμι* εὐρίσκομαι εἰς πολὺν δύσκολον θέσιν.— *εὖ ποιῶ* εὐεργετῶ.— *οὔτε ἔστι (τι), οἷου ἔνεκα* οὔτε ὑπάρχει τι, διὰ τὸ ὁποῖον.— *λυπῶ τινα* ἐνοχλῶ τινα.— *ἀδικῶ* βλάπτω.— *σὺν τοῖς θεοῖς* μὲ τὴν βοήθειαν τῶν θεῶν.— *ἀμύνομαι* ἀποκρούω.— *ὑπάρχω εὖ ποιῶν τινα* κάμνω ἀρχὴν νὰ εὐεργετῶ τινα.— *ἡττώμαί τινος εὖ ποιῶν* εἶμαι κατώτερός τινος ὡς πρὸς τὰς εὐεργεσίας.— *εἷς γε δύναμιν* ἐφ' ὅσον τοῦλάχιστον δυνάμεθα.

§ 24—27. *μενόντων*, προσκτ. τοῦ *μένω* παραμένω, ἰσχύω.— *ἀγορὰν παρέχω* παρέχω τροφίμα πρὸς ἀγορὰν, διευκολύνω τὸν ἐπισιτισμόν.— *φροντίζω* ἀνησυχῶ.— *σφῶζω τινά* ἐπαναφέρω τινὰ σῶον.— *ἄξιον* ἀξιοπρεπές.— *ἔξεστι* εἶναι δυνατόν.— *πιστὰ λαμβάνω* λαμβάνω (ἐνορκον) διαβεβαίωσιν.— *ἢ μὴν τῷ ὄντι*, ἀληθῶς.— *φίλιος* φιλικός.— *ἀπάγω* ὀδηγῶ.— *ὅπου ἂν μὴ ἦ* ὅπου δὲν εἶναι δυνατόν.— *πρίασθαι*, ἄορ. τοῦ *ᾠνοῦμαι* ἀγοράζω.—

ἔῶ (-άω) ἀφίνω.— *δεήσει*, μέλλ. τοῦ *δεῖ*.— *ἀσινῶς* ἀβλαβῶς, χωρὶς νὰ προξενῇ τις βλάβην.— *σῖτα* τροφαί.

§ 28—29. *δεξιὰ (χειρ)* αὕτη ἐδίδοτο ὡς σημεῖον ἐπιβεβαιώσεως, ὡς ἐπικύρωσις συνθήκης· *φέρω δεξιὰς* φέρω διαβεβαιώσιν, ὑποσχέσεις.— *ἄπειμι*, μέλλ. τοῦ *ἀπέρχομαι*.

Κ Ε Φ Α Λ Λ Ι Ο Ν 5.

§ 1—2. *Ζαπάτας* παροπότημος τοῦ Τίγρητος.— *ὑποψία* ἀφορμαί πρὸς ὑποψίαν.— *ἐπιβουλή* ἐχθρική ἐνέργεια.— *συγγίγνομαι τινι* συναντῶμαι μετὰ τινος.— *εἴ πως* ἂν τυχόν.— *ἐροῦντα*, μέλλ. τοῦ *λέγω*.— *χρηζῶ* ἐπιθυμῶ.— *εἰοίμως* μὲ προθυμίαν.

§ 3—6. *σκοπῶ* ἐξετάζω, ἐρευνῶ μὲ τὸν νοῦν μου.— *αἰσθέσθαι*, ἄορ. τοῦ *αἰσθάνομαι* ἐννοῶ.— *ἐπινοῶ* ἔχω κατὰ νοῦν.— *ἔρχομαι εἰς λόγους τινι* συνομιλῶ μετὰ τινος.— *ἐξέλοιμεν*, ἄορ. τοῦ *ἐξαιρῶ* ἀφαιρῶ, διαλύω.— *ἀπιστία* δυσπιστία.— *ἤδη* ἔως τώρα.— *φθάνω* προλαμβάνω.— *ἀνήκεστος* ἀθεράπευτος.— *μέλλω* διανοοῦμαι.— *ἀγνωμοσύνη* παρὰ νόησις, παρεξήγησις.— *συννοσία* συνομιλία, προφορική ἐξήγησις.

§ 7. *σύννοια* ἐμαντῶ ἔχω τὴν συνείδησιν, συναισθάνομαι.— *ἀπὸ ποίου τάχους* μὲ ποίαν ταχύτητα.— *σκότος* σκοτεινὸς τόπος.— *ἀποδραΐη*, ἄορ. τοῦ *ἀποδιδράσκω* δρατετεύω.— *ἐχυρὸς* ὀχυρὸς.— *χωρίον* τόπος.— *ἀποσταίη*, τοῦ *ἀφίσταμαι* ἀποστατῶ.— *πάντη* πανταχοῦ.— *ἴσον* ἕξ ἴσου.— *κρατῶ* εἶμαι κύριος, κυριαρχῶ.

§ 8—11. *οὔτω γινώσκω* ταύτην τὴν γνώμην ἔχω.— *συντίθεμαι φιλίαν* συνάπτω φιλίαν.— *κατατίθεμαι* ἐμπιστεύομαι.— *εὐπορος* εὐκολοπέραστος.— *ἀπορία* ἔλλειψις.— *διὰ σκότους ἢ ὁδός (ἔστι)* σκοτεινὴ (ἄγνωστος) εἶναι ἢ ὁδός.— *δύσπορος* δυσκολοπέραστος.— *ἀπορία* ἀμηχανία, δυσκολία.— *δὴ ἤδη*, τώρα.— *μανέντες*, ἄορ. τοῦ *μαίνομαι* τρελλαίνομαι.— *ἐφεδρος* ἀντίπαλος.— *σφῆζω* διατηρῶ.

§ 12—14. *Μυσοὶ* κάτοικοι τῆς Μυσίας, χώρας εἰς τὰ ΒΔ. τῆς Μ. Ἀσίας. — *λυπηρὸς* ἐνοχλητικός. — *ταπεινὸς* εὐπειθής (ὑποχείριος). — *τεθυμωμένους*, προκμ. τοῦ *θυμοῦμαι τι* ὀργίζομαι κατὰ τινος. — *μᾶλλον* εὐκολώτερον. — *κολάζομαι τινα* τιμωρῶ τινα. — *τω* = *τινί*. — *ὡς μέγιστος* ὅσον τὸ δυνατόν σπουδαιότατος, ἰσχυρότατος. — *λυπῶ* ἐνοχλῶ, βλάπτω. — *ἀναστρέφομαι* (συμπερι)φέρομαι. — *ὑπηρέτης* βοηθός. — *χάριν ἔχω τινί* χρεωστώ εὐγνωμοσύνην εἰς τινα.

§ 15. *ἐνθυμοῦμαι* σκέπτομαι. — *δεινὸς λέγειν* ἱκανὸς εἰς τὸ λέγειν, ἱκανὸς ῥήτωρ.

§ 16—19. *ἀπημείφθη*, ἀόρ. τοῦ *ἀπαμείβομαι* ἀποκρίνομαι. — *ταῦτα γιννώσκω* ταύτην τὴν γνώμην ἔχω. — *κακόνους* ἐχθρός. — *ὡς ἂν μάθης* διὰ νὰ μάθης. — *ἀντακούω* ἀκούω καὶ ἐγώ. — *ἀπολέσαι*, ἀόρ. τοῦ *ἀπόλλυμι* καταστρέφω. — *ἀπορῶ* στεροῦμαι. — *δπλισις* ὄπλα. — *ἀντιπάσχω* κακοποιῶμαι πρὸς ἐκδίκησιν. — *ἐπιτήδειος* κατάλληλος. — *διαπορεύομαι* διέρχομαι. — *ὕμιν ὄντα πορευτέα* ὅτι πρέπει σεῖς νὰ ὑπερβῆτε. — *ἔξοστιν ἡμῖν* δυνάμεθα ἡμεῖς. — *ἄπορος* ἀδιάβατος. — *ταμιεύομαι* ξεχωρίζω. — *εἰσὶ... οὐς* τινάς. — *διαπορεύω τινὰ* διαβιβάζω τινά, διευκολύνω τὴν διάβασίν τινος. — *ἠτιῶμεθα*, εὐκτκ. τοῦ *ἠτιῶμαι* ἠτιῶμαι ἐν τινι μειονεκτῶ κατὰ τι, εἰς τι. — *γέ τοι* βεβαίως. — *κρείττων* ἰσχυρότερος. — *καρπὸς* καρποὶ (τῆς γῆς). — *ἀγαθὸς* ἀνδρείος.

§ 20—21. *πόρος* μέσον. — *ἐξελοίμεθα*, ἀόρ. τοῦ *ἐξαιροῦμαι* ἐκλέγω, προτιμῶ. — *πρὸς ἐνώπιον*. — *ἄπορος καὶ ἀμηχανὸς* ὁ εὐρισκόμενος εἰς ἀπορίαν καὶ ἀμηχανίαν. — *ἐν ἀνάγκῃ ἔχομαι* ὑπὸ ἀνάγκης κατέχομαι, πιέζομαι. — *ἐπιτορκία* παραβάσις ὄρκου. — *ἀπιστία* παρασπόνδησις, ἀθέτησις ὑποσχέσεως. — *ἀλόγιστος* ἀπερίσκεπτος.

§ 22—23. *τί δὴ* διατὶ λοιπόν. — *ἐξὸν (ἡμῖν)* ἐν ᾧ δυνάμεθα. — *ἔρχομαι ἐπὶ τι* προβαίνω εἰς τι, πράττω τι. — *ἴσθι*, προσκτκ. τοῦ *οἶδα*. — *ἔρω* σφοδρὰ ἐπιθυμία. — *πιστὸς* ἀξιόπιστος. — *τιὰρα* περικτὸν κάλυμμα τῆς κεφαλῆς, ὡς ὁ κῶνος, τὴν ὁποίαν πάντες μὲν

οἱ ἄλλοι ἐφόρουν κεκλιμένην, μόνον δὲ οἱ βασιλεῖς ὀρθήν. — εὐ-
πετῶς εὐκόλως.

§ 24—26. οὐκοῦν (ἔρωτητικ.) λοιπὸν δὲν...; — *τοιαῦτα ἡμῖν εἰς φιλίαν ὑπάρχει* ἔχομεν τοιούτους (ἰσχυροὺς) λόγους διὰ τὰ νὰ εἴμεθα φίλοι. — *ἐν τῷ ἐμφανεῖ* φανερῶς, ἀπροκαλύπτως. — *ἐκ κατόπιν.* — *φιλοφρονοῦμαι* θέλω νὰ περιποιηθῶ. — *σύνδειπνον ποιοῦμαι τινά* προσκαλῶ τινά εἰς δεῖπνον (ἵνα συμπάγη μετ' ἐμοῦ).

§ 27—30. οἶομαι πιστεύω. — *ἐλέγχομαι διαβάλλον* ἀποδει-
κνύομαι ὡς διαβολεύς. — *στασιάζω τινί* ἀντιπράττω κατά τινος. — *λαμβάνω πρὸς ἑμαυτὸν* λαμβάνω μετὰ τὸ μέρος μου. — *ἔχω τὴν γνώμην πρὸς τινά* εἶμαι προσηλωμένος, ἀφωσιωμένος πρὸς τινά. — *παραλυπῶ* παρενοχλῶ. — *ἐκποδῶν εἰμι* ἐκδιώκομαι. — *ἰσχυρῶς κατατείνω* πολὺ ἐπιμένω. — *ἔστε* ἕως ὅτου. — *ὡς εἰς ἀγορὰν* (δηλ. *ἰόντες*) ὡς διὰ τὰ ἀγοράσουν τροφάς (ἐπομένως ἄοπλοι).

§ 31—32. *ἐπὶ ταῖς θύραις* πρὸ τῆς σκηνῆς. — *παρακαλοῦμαι* εἴσω προσκαλοῦμαι μέσα. — *ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου* διὰ τοῦ αὐτοῦ σημείου. — *ἔνδον* ἐντός.

§ 33—37. *ἡ ἱλπασία* τὸ τρέξιμον τῶν ἱπέων. — *ἀμφιγνοῶ* ἀπορῶ, δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω. — *πρὶν* ἕως ὅτου. — *ἦκε φεύγων* ἦλθε δρομαῖος (τρέχων). — *τετρωμένος*, παρακμ. τοῦ *τι-τρῶσκομαι* πληγῶνομαι. — *ἐκ τούτου δὴ* μετὰ ταῦτα λοιπόν. — *αὐτίκα* ἀμέσως. — *γιγνώσκω* ἀναγνωρίζω. — *ἐπισιτίζομαι* προμηθεύομαι τροφάς.

§ 38. *ἴσταμαι εἰς ἐπήκοον* ἴσταμαι εἰς ἀπόστασιν τοιαύτην, ὥστε ὁμιλῶν ν' ἀκούωμαι. — *ἔχει τὴν δίκην* ἐτιμωρήθη.

§ 39—42. *ἦτε*, πρτκ. τοῦ *εἰμί*. — *δμόσαντες*, τοῦ *δμῆνμι* ὁρκίζομαι. — *ἐπὶ τούτοις* (εὐθύς) μετὰ ταῦτα. — *δεῦρο* ἐδῶ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 1.

§ 2. *συνειλημμένοι ἦσαν*, ὑπερσυντλκ. τοῦ *συλλαμβάνομαι*. — *συνεπισπόμενοι*, ἄορ. τοῦ *συνεφέπομαι* συνακολουθῶ — *ἀπωλώλεσαν*, ὑπερσυντλκ. τοῦ *ἀπόλλυμαι*. — *δὴ τῇ ἀληθείᾳ*, πράγματι. — *ἀπορία* ἀμηχανία. — *ἐννοοῦμαι* σκέπτομαι. — *ἐπὶ ταῖς θύραις* πλησίον τῆς πρωτεύουσας. — *κύκλω...* πάντῃ ὀλόγυρα πανταχοῦ. — *μείων*, ἀνώμαλον συγκριτκ. τοῦ *μικρός*: τὸ οὐδ. *μείον* (ὡς ἐπίορ.) ὀλιγότερον. — *στάδιον* ἰδ. σελ. 128. — *ἡγεμῶν τῆς ὁδοῦ* ὁδηγός. — *διείργω* διαχωρίζω. — *καταλελειμμένοι ἦσαν*, ὑπερσυντλ. τοῦ *καταλείπομαι*. — *εὐδηλος* ὀλοφάνερος. — *κατακαίνω* φονεύω. — *λειφθείη*, ἄορ. τοῦ *λείπομαι* ὑπολείπομαι, σφῶζομαι.

§ 3. *ἀθύμως ἔχω* κατέχομαι ὑπὸ στενοχωρίας, ὑπὸ ἀπελπισίας. — *σίτου γεύομαι* τρώγω. — *ἀνακαίω* ἀνάπτω. — *ὄπλα* στρατόπεδον. — *ἀναπαύομαι* κατακλίνομαι. — *καθεύδω* κοιμῶμαι. — *ὑπὸ ἔνεκα*. — *οὕτω διάκειμαι* εἰς τοιαύτην ψυχικὴν κατάστασιν εὐρίσκομαι.

§ 4—5. *οἴκοθεν* ἐκ τῆς πατρίδος. — *κρείττων* ὀφελιμότερος. — *ἀνακοινοῦμαι τινι* συσκέπτομαι μετὰ τινος. — *ὑπαίτιόν ἐστί τι πρὸς τινος* καί τι δίδει ἀφορμὴν κατηγορίας ἐκ μέρους τινός. — *δοκῶ* θεωροῦμαι. — *ἀνακοινῶ τινι* ζητῶ τὴν συμβουλήν τινος.

§ 6—7. *ἐπήρξeto*, ἄορ. τοῦ *ἐπερωτῶ*. — *ἔρχομαι τὴν ὁδὸν* πορεύομαι, ταξιδεύω. — *καλῶς πράττω* ἐπιτυγχάνω τὸν σκοπὸν μου. — *ἀνεῖλε*, ἄορ. τοῦ *ἀναιρῶ* δίδω χρησμόν, χρησιμοδοτῶ. — *μαντεία* χρησμός. — *αἰτιῶμαι* κατηγορῶ. — *λῦον* (συγκριτκ. τοῦ *ἀγαθός*) καλύτερον, συμφορώτερον. — *ἰτέον* (ῶημ. ἐπιθ. τοῦ *εἶμι*) εἶναι ὅτι ἔπρεπε νὰ ταξιδεύσῃ. — *πυνθάνομαι τι* ἐρωτῶ τι. — *ἦρου*, ἄορ. τοῦ *ἐρωτῶ*.

§ 8—10. *καταλαμβάνω* προφθάνω, συναντῶ. — *μέλλω* ὀρ.

μᾶν σκοπεύω νὰ πορεύωμαι.— *ἄνω* πρὸς τὰ ἄνω (πρὸς τὰ με-
σόγεια).— *προθυμοῦμαι* δεικνύω προθυμίαν.— *συμπροθυμοῦ-*
μαι τὴν αὐτὴν προθυμίαν δεικνύω.— *ἐπειδὴν τάχιστα* εὐθύς
ὡς.— *σιόλος* ἐκστρατεία.— *ὄρμη* πορεία, ἐκστρατεία.

§ 11—12. *μικρὸν* ὀλίγον.— *λαχῶν*, ἄορ. τοῦ *λαγχάνω*
λαγχάνω ὕπνου κοιμῶμαι.— *σκηπτὸς* κεραυνός.— *ἐκ τούτου*
ἐνεκα τούτου.— *τῇ μὲν... τῇ δὲ* ἀφ' ἑνὸς μὲν... ἀφ' ἑτέρου δέ.
— *πόνος* ταλαιπωρία.— *εὔρω* ἐμποδίζω.— *πάντοθεν* ἀπὸ ὅλα
τὰ μέρη.— *ἀπορία* δυσκολία.

§ 13—14. *δοπιόν τί ἐστι* ποίαν σημασίαν ἔχει, τί σημαίνει.
— *σκοπῶ* ἐννοῶ, κρίνω.— *εὐθύς ἐπειδὴ* εὐθύς ὡς.— *ἐννοία*
ἐμπίπτει τινὶ σκέψις ἐπέρχεται εἰς τινα, σκέπτεται τις.— *κατά-*
κειμαι εἶμαι πλαγιασμένος, ἀδρανὴς (ἀργός).— *προβαίνω* προ-
χωρῶ.— *εἰκός (ἐστι)* εἶναι πιθανόν.— *γίγνομαι ἐπὶ τινι* πε-
ριέρομαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός.— *ἐμποδῶν (ἐστι)* ἐμποδίζει.
— *ἐπιδόντας* ἀφ' οὗ ζήσωμεν καὶ ἴδωμεν.— *ὕβριζω* ὀνειδίζω,
ἐξευτελίζω.— *ἀμννούμεθα*, μέλλ. τοῦ *ἀμύνομαι* ὑπερασπίζω τὸν
ἑαυτὸν μου.— *ὥσπερ ἐξὸν* ὡς νὰ ἐπειρέετο.— *ἡσυχίαν ἄγω*
ἡσυχάζω, ἀπρακτῶ.— *προσδοκῶ* περιμένω.— *τήμερον* σήμε-
ρον.— *προδίδωμι ἐμαντὸν τοῖς πολεμίοις* παραδίδω τὸν ἑαν-
τόν μου εἰς τοὺς ἐχθρούς.

§ 15—18. *ἐκ τούτου* μετὰ ταῦτα.— *ἐν οἷσις* (δηλ. *πρά-*
γμασι) εἰς ποίαν δύσκολον θέσιν.— *ἐξέφηγαν*, ἄορ. τοῦ *ἐκφαί-*
νω κηρύττω φανερά.— *πρὶν* παρὰ ὅτε.— *ἀντεπιμελοῦμαι*
φροτίζω ἐπίσης.— *ὕψησόμεθα*, μέλλ. τοῦ *ὕψιμαι* ἀμελῶ, ἀδια-
φορῶ.— *πείσεσθαι*, μέλλ. τοῦ *πάσχω*.— *ὁμομήτριος* ὁ ἐκ
τῆς αὐτῆς μητρὸς γεννηθεὶς.— *ἀποτεμών*, ἄορ. τοῦ *ἀποτέ-*
μνω.— *ἀνασταυρῶ* κρεμῶ ἐπάνω εἰς σταυρόν, εἰς ξύλον μακρόν.
— *ἐπὶ πᾶν ἔρχομαι* δοκιμάζω ὅλα τὰ μέσα, κάμνω ὅ,τι ἤμπορῶ.
— *τάῃσχατα αἰκίζομαι* σκληρότατα βασανίζω.— *ἀλλά τοι* λοιπὸν
βεβαίως.— *ποιητέον (ἡμῖν ἐστι)* πρέπει νὰ πράξωμεν.

§ 19—20. *ἔστε* ἕως ὅτου.— *διαθεῶμαι* παρατηρῶ μὲ προ-

σοχήν.— *ὡς πόσον*.— *ἔσθῃς*=*ἔσθῃτες* ἐνδύματα.— *ἐνθυμουμαι* σκέπτομαι.— *ὅτι... οὐδενὸς ἡμῖν μετίη* (τοῦ *μέτεστί μοι*) ὅτι δηλ. τίποτε δὲν ἀπελαμβάνομεν.— *πριαίμεθα*, τοῦ *ὠνοῦμαι* ἀγοράζω.— (*τοῦτο*) *ὅτιον ὠνησόμεθα* τοῦτο, μὲ τὸ ὅποιον (χρη-
ματα, μὲ τὰ ὅποια) ν' ἀγοράσωμεν.

§ 21—23. *ὑβρις* αὐθαιρεσία, ἀλαζονεία.— *ἀσάφεια* ἀβε-
βαιότης.— *ὀπότεροι ἡμῶν* διὰ τούτους ἐξ ἡμῶν τῶν δύο, οἵτι-
νες.— *ἀμείνων* ἀνδρειότερος.— *ἀγωνοθέτης* κριτής.— *ὡς τὸ*
εἰκὸς=*ὡς εἰκός (ἔστι)*.— *στερρῶς* σταθερῶς, αὐστηρῶς.—
φρόνημα θάρρος, πεποίθησις.— *θάλλπος* ζέστη.— *φέρω* ὑπο-
φέρω.— *τρωτὸς* ὁ δυνάμενος νὰ πληγωθῇ — *θνητὸς* ὁ δυνά-
μενος νὰ φονευθῇ.— *μᾶλλον* εὐκολώτερον.

§ 24—25. *ἀλλ' ἴσως γὰρ ἀλλ' ἐπειδὴ ἴσως*.— *ἐφ' ἡμᾶς*
πρὸς ἡμᾶς.— *παρακαλοῦντας*, μέλλ. τοῦ *παρακαλῶ* παρακινῶ.
— *ἐξορμῶ* παρακινῶ.— *ἀρετὴ* ἀνδρεία.— *ἀξιοστράτηγος* ἄξιος
στρατηγός.— *τάττω* διατάσσω.— *ἀκμάζω* εἶμαι εἰς τὴν ἀκ-
μὴν τῆς ἡλικίας μου, ἔχω ἀκμαίας τὰς δυνάμεις μου.— *ἐρύκω*
ἀπομακρύνω.— *τὰ κακὰ* οἱ κίνδυνοι.

§ 26. *βοιωτιάζω τῇ φωνῇ* ὁμιλῶ βοιωτικὴν διάλεκτον.—
ἤρχετο, ποικ. τοῦ *ἄρχομαι*.

§ 27—30. *μεταξὺ ὑπολαβῶν* διακόψας, αὐτὸν λέγοντα.—
θαυμάσιος παράδοξος.— *γιννώσκω* κατανοῶ, νοιώθω.— *ἐν*
ταύτῳ γε μέντοι ἦσθα τούτοις καὶ ὅμως εἰς τὸ ἴδιον μέρος
ἀκριβῶς μὲ τούτους ἦσο καὶ σύ.— *μέγα φρονῶ ἐπὶ τινι* ὑπερη-
φανεύομαι διὰ τι.— *παρασκηνῶ τινι* στρατοπεδεύω πλησίον τι-
νός.— *εἰς λόγους τινὶ ἔρχομαι* μεταβαίνω πρὸς τινα εἰς συνέν-
τευξιν.— *παίομαι* δέρομαι.— *κεντοῦμαι* λογχίζομαι.— *τλήμων*
ταλαίπωρος, δυστυχής.— *ἐρῶ τινος* παρὰ πολὺ ἐπιθυμῶ τι.—
προσίεμαί τινα εἰς ταῦτόν δέχομαί τινα εἰς τὸ ἴδιον μέρος, συ-
ναναστρέφομαί τινα.— *ἀνατίθημί (τινι) σκεύη* φορτώνω τινὰ
μὲ σκεύη.— *ὡς τοιοῦτω*, δηλ. ὡς σκευοφόρῳ ζῶφ.

§ 31—32. *οὔτε τῆς Βοιωτίας προσήκει τούτῳ* οὔτε μὲ τὴν

Βοιωτίαν ἔχει τι κοινὸν οὗτος, ἔχει σχέσιν τινὰ οὗτος.— *ὥσπερ Λυδὸν* ὄχι μόνον οἱ Λυδοί, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι βάρβαροι εἶχον τρυπημένα τὰ ὄτια των καὶ ἐφόρουσαν σκουλαρίκια.— *ἀπελαύνω* ἐκδιώκω.— *τάξις* σῶμα στρατοῦ, τάγμα.— *σῶος* ζωντανός.— *ὁπόθεν δὲ οἴχοιτο* ἀπὸ ὁποῖον δὲ τάγμα εἶχεν ἐξαφανισθῆ (φρονευθῆ) ὁ στρατηγός.

§ 33—34. *εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὄπλων* ἔμπροσθεν τοῦ στρατοπέδου.— *μέσαι νύκτες* μεσονύκτιον.— *τὰ παρόντα* τὴν παροῦσαν κατάστασιν.— *αὐτοῖς=ἡμῖν αὐτοῖς*.

§ 35—36. *ὡς ἴνα*.— *ἡμῖν πάντα ποιητέα* ὅτι τὰ πάντα πρέπει νὰ πράξωμεν.— *καιρὸς εὐκαιρία*.— *βλέπω πρὸς τινα* ἔχω ἐστραμμένα τὰ βλέμματα πρὸς τινα.— *κακὸς δειλός*.— *ἔπομαι* ἀκολουθῶ.

§ 37—38. *τοι βέβαια*.— *διαφέρω τί τινος* ὑπερέχω κατὰ τι ἀπὸ τινα.— *πλεονεκτῶ τινὸς τινι* ἔχω (ἀπολαμβάνω) περισσότερον ἀπὸ τινά τι.— *ἀξιῶ* κρίνω ἄξιον.— *τοῦ πλήθους=τῶν στρατιωτῶν*.— *προβουλεύω τινὸς* προνοῶ ὑπὲρ τινος.— *προπονῶ τινος* κοπιᾶζω ὑπὲρ τινος.— *ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων*, δηλ. στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν.— *ὡς συνελόντι εἰπεῖν* ἴνα συντόμως εἶπω.— *εὐταξία* πειθαρχία.— *σφάζειν δοκεῖ=σφάζει*.

§ 39—42. *καταστήσησθε*, τοῦ *καθίσταμαι* *τινα* ἐκλέγω τινά.— *παραθαρρύνω* ἐνθαρρύνω.— *πάνν ἐν καιρῷ ποιῶ* πολὺ ἐπίκαιρον πρᾶγμα κάμνω, πολὺ ὠφελῶ.— *ὄπλα* ἰδ. § 3.— *φυλακῆ* φρουρά.— *οὕτω γ' ἐχόντων*, δηλ. *τῶν στρατιωτῶν*· *οὕτω ἔχω* εὐρίσκομαι εἰς τοιαύτην κατάστασιν.— *τρέπω τὴν γνώμην* τινὸς μεταβάλλω τὴν σκέψιν τινός.— *ἐννοοῦμαι* ἰδ. § 2.— *πέισονται*, μέλλ. τοῦ *πάσχω*.— *ἐρρωμένος* ἰσχυρός.— *οἱ ἀντίοι* οἱ ἀντίπαλοι.— *δέχομαι* ὑπομένω τὴν ἔφοδον, ἀνθίσταμαι.

§ 43—44. *μαστεύω* ἐπιζητῶ, ποθῶ.— *καλῶς* ἐνδόξως.— *αὐτοὺς = ἡμᾶς αὐτούς*.— *ἀγαθὸς* ἀνδρεῖος.— *παρακαλῶ* προτρέπω.

§ 45—47. μέλλω βραδύνω.— ἤδη εὐθύς.— αἰροῦμαι ἐκλέγω.— δέομαι στεροῦμαι.— ἐλόμενοι, ἀόρ. τοῦ αἰροῦμαι.— παρῆστο, τοῦ πάρειμι εἶμαι παρών.— ὥς ἵνα.— περαίνεται τι τελιώνει τι.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν 2.

§ 1—3. ἤρηντο, ὑπερσντκ. τοῦ αἰροῦμαι ἐκλέγομαι.— ἡμέρα ὑποφαίνει ἀρχίζει νὰ ξημερώνῃ.— προφύλακες ἰδ. σελ. 132.— χαλεπὸς δύσκολος.— ὁπότε ἐπειδή.— ἐκ τῶν παρόντων εἰς τὴν παροῦσαν (δύσκολον) κατάστασιν.— ἀγαθὸς ἀνδρεῖος.— τελέθω γίνομαι, φαίνομαι.— καλῶς ἐνδόξως.— ὑποχείριος γίνομαι τινι περιέρομαι εἰς τὴν ἔξουσίαν τινός.

§ 4—6. ἐπὶ τούτῳ μετὰ τοῦτον.— περὶ πλείστου ποιοῦμαι καταβάλλω πᾶσαν προσπάθειαν.— ἐπὶ τούτοις πρὸς βεβαίωσιν τούτων.— ξένιος ὁ ἀνήκων εἰς φίλον ἢ ξένον· ὁ Ζεὺς καλεῖται ξένιος ὡς προστότης τῶν ξένων.— ἠδέσθη, ἀόρ. τοῦ αἰδοῦμαι σέβομαι.— δημοτράπεζος γίνομαι τινι συντρῶγω μὲ ἄλλον τινά.— πιστὰ ἔνορκοι διαβεβαιώσεις.— δείσας, ἀόρ. τοῦ δέδοικα ἢ δέδια.— μάλιστα ἔξαιρετικῶς, ὅλως ἰδιαιτέρως.— οἱ ἔχθιστοι ἐκείνου οἱ μισητότατοι ἐχθροὶ ἐκείνου.— ἀποστάς, ἀόρ. τοῦ ἀφίσταμαι καταφεύγω.— ἀποτίσαινο, ἀόρ. τοῦ ἀποτίνομαι τιμωρῶ.— κράτιστα γενναιότατα.

§ 7. ἐσταλμένος, παρακμ. τοῦ στέλλομαι στολίζομαι· στέλλομαι ἐπὶ πόλεμον κάλλιστα ἐνδύομαι ὡραισιότατην πολεμικὴν στολήν.— κόσμος στολισμός.— πρέπει ἀρμόζει.— τῶν καλλίστων = τοῦ καλλίστου κόσμου.— ἤρχετο, πρτκ. τοῦ ἄρχομαι ἀρχίζω.

§ 8. διὰ φιλίας ἔρχομαι τινι συνάπτω φιλικὰς σχέσεις πρὸς τινα.— διὰ πίστεως ἔξ ἐμπιστοσύνης.— ἐγχειρίζω ἐμαντόν τινι παραδίδω τὸν ἑαυτόν μου εἰς τινα.— δίκην ἐπιτίθημί τινί τινας τιμωρῶ τινα διὰ τι.— διὰ παντὸς πολέμου ἔρχομαι τινι μὲ πᾶν μέσον πολεμῶν κατὰ τινας.

§ 9. *μιᾶ δὲ μὴ* με μίαν κίνησιν, συγχρόνως.— *οἰωνὸς* σημεῖον (προδηλοῦν τὸ μέλλον).— *εὐχομαι* τάζω.— *θύω σωτήρια* (ἱερὰ) προσφέρω θυσίαν διὰ τὴν σωτηρίαν.— *συνεπεύχομαι* τάζω προσέτι.— *ὄτω δοκεῖ* ὅστις ἐγκρίνει, ἐπιδοκιμάζει.— *παιανίζω* ψάλλω εὐχαριστήριον ὕμνον.

§ 10. *τὰ τῶν θεῶν καλῶς ἔχει* τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς (θρησκευτικά) καθήκοντα καλῶς ἐκτελοῦνται.— *ἐμπεδῶ* φυλάττω, τηρῶ.— *εἰκός* (ἔστι) εὐλόγον εἶναι.— *ταχὺ* ταχέως.— *δεινὰ* κίνδυνοι.— *εὐπετιῶς* εὐκόλως.

§ 11—13. *ἀναμνήσω*, μέλλ. τοῦ *ἀναμνησκω* *τινά τι* ἀνακαλῶ εἰς τὴν μνήμην τινός τι.— *προσῆκει* *τινὶ* ἀρμόζει εἰς τινα.— *πάνυ δεινὰ* μεγάλοι κίνδυνοι.— *σιτόλος* στρατός.— *ἀφανιούντων*, μέλλ. τοῦ *ἀφανίζω* ἐξαφανίζω, ἐξολοθρεύω.— *ὑποστῆναι*, ἀόρ. τοῦ *ὑφίσταμαι* *τινι* ἀνθίσταμαι κατὰ τινος.— *κατακάνοιεν*, ἀόρ. τοῦ *κατακαίνω* φονεύω.— *χίμαιρα* αἶξ, κασίκα.— *καταθύω* θυσιάζω.— *ἔχω* (μετ' ἀπαρμφ.) δύναμαι.— *ἐνιαυτὸς* ἔτος.— *ἀποθύω* προσφέρω τὴν θυσίαν, τὴν ὁποίαν ἔταξα.— *ἀγείρω* συναθροίζω.— *ἔστι* εἶναι δυνατόν.— *τεκμήριον* σημεῖον, μνημεῖον.— *τρόπαιον* σημεῖον νίκης· ἀπετελεῖτο ἀπὸ ὄπλα τῶν πολεμίων, τὰ ὁποῖα ἀνηρτῶντο εἰς δένδρον ἢ συνηθέστερον ἐστήνοντο ἐπὶ ξυλίνου στύλου.— *γίγνομαι* γεννῶμαι.

§ 14—16. *οὐ μὲν δὴ* ἀλλ' ὅμως βεβαίως δέν.— *ἀφ' οὗ* ἀφ' οὗτου.— *ἔκγονος* ἀπόγονος.— *δήπου* βεβαίως.— *ἀλλὰ μὴν* πρὸς δὲ τούτοις.— *ἄμετρος* ἀμέτρητος.— *πάτριον φρόνημα* γενναιοψυχία κληρονομηθεῖσα παρὰ τῶν προγόνων.— *εἰς ἐναντίον*.— *δέχομαι* *τινα* ὑπομένω τὴν προσβολὴν τινος.

§ 17. *μεῖον ἔχω τι* μειονεκτῶ εἰς τι.— *ἀφροσύνη*, προκμ. τοῦ *ἀφρίσταμαι*.— *κακὸς δειλός*.— *φεύγω* *τινά* φοβούμενός τινα φεύγω.— *γοῦν* τοῦλάχιστον.— *ἄρχω* κάμνω ἀρχήν.— *κρεῖττον* καλύτερον, ὠφελιμώτερον.

§ 18—19. *πῶποτε* ποτὲ ἕως τώρα.— *δηχθεῖς*, ἀόρ. τοῦ *δάκνομαι* δαγκάνομαι.— *ῥχημα* ἔδαφος.— *βέβηκα* ἵσταμαι, πατῶ.

— *παίω* κτυπῶ. — *προσίη*, τοῦ *προσέρχομαι*. — *μᾶλλον* εὐκολώτερον. — *τευξόμεθα*, μέλλ. τοῦ *τυγχάνω* (*τινός*) ἐπιτυγχάνω (τι), κατορθώνω (τι). — *προέχω* *τινὶ* ὑπερέχω εἰς τι.

§ 20—21. *δὴ* ὄντως, πράγματι. — *θαρσῶ* *τι* δὲν φοβοῦμαι τι. — *ἄχθομαι* *τοῦτο* στενοχωροῦμαι διὰ τοῦτο. — *εἴσονται*, μέλλ. τοῦ *οἶδα*. — *ἀμαρτάνω* *τι* *περὶ* *τινα* κάμνω σφάλμα τι πρὸς βλάβην τινός, ἀπατῶ, βλάπτω τινά. — *ψυχὴ* ζωή. — *μέτρον* ποσότης. — *ἀργύριον* χρήματα. — *κρατῶ* νικῶ.

§ 22. *ἄπορον* δυσκολία, ἐμπόδιον. — *εἰ ἄρα* ἂν τυχόν. — *πρόσω* μακράν.

§ 23—24. *διήσουσι*, μέλλ. τοῦ *διήμι* ἐπιτρέπω τὴν διάβασιν. — *ὡς* οὕτως. — *ἡμῖν ἀθυμητέον* (*ἐστὶ*) πρέπει νὰ στενοχωρηθοῦμεν. — *βελτίων* ἀνδρειότερος. — *Λυκάονες* κάτοικοι τῆς *Λυκαονίας*, χώρας τῆς Μ. Ἀσίας. — *τὰ ἐρμυνὰ* αἱ ὄχυρα θέσεις. — *καρποῦμαι τὴν χώραν* διαρπάζω, λεηλατῶ τὴν χώραν. — *κατασκευάζομαι* προετοιμάζομαι, τακτοποιοῦμαι. — *ὡς οἰκῆσοντας* ὡς ἐὰν ἐμέλλομεν νὰ κατοικήσωμεν. — *δμηρος* ἄνθρωπος χρησιμεύων ὡς ἐνέχυρον. — *τοῦ ἀδόλως ἐκπέμψειν* διὰ τὴν ἀσφαλῆ ἀποχώρησίν των. — *ὄδοποιῶ* *τινι* κατασκευάζω ἀμαξιτὴν ὁδὸν διὰ τινά. — *τέθριππον* ἄμαξα συρομένη ὑπὸ τεσσάρων ἵππων. — *τρισάσμενος* μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως, προθυμότητα.

§ 25—26. *ἀλλὰ γὰρ* ἐν τούτοις, ἀλλ' ὅμως. — *ἐν ἀφθόνοις βιοτεύω* ζῶ ἐν ἀφθονίᾳ, ζῶ ἔχων ἀφθονα τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα. — *Λωτοφάγοι* οἱ σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσέως, οἱ ὁποῖοι ἔφαγον *λωτὸν* εἰς τὴν χώραν τῶν Λωτοφάγων ἐπὶ τῆς Λιβυκῆς παραλίας καὶ δὲν ἤθελον ἔπειτα νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν πατρίδα των ὁ δὲ *λωτὸς* εἶναι ἀκανθῶδές τι δένδρον (εἶδος ζιζυφιάς), τοῦ ὁποίου ὁ καρπός, *λωτὸς* καὶ αὐτὸς καλούμενος, ἔχει γεῦσιν γλυκεῖαν ὡς σύκου. — *ἐπιλαθόμεθα*, ἀορ. τοῦ *ἐπιλανθάνομαι* *τινος* λησμονῶ τι. — *ἐκὼν πένομαι* θέλω καὶ εἶμαι πτωχός. — *ἐξὸν αὐτοῖς* ἐν ᾧ αὐτοὶ δύνανται. — *σκληρῶς βιοτεύω* ἐργάζομαι ἐπίπονον ἐργασίαν, διὰ νὰ ζῶ.

§ 27—28. *ἀλλὰ γὰρ ἀλλὰ* βεβαίως.— *οἱ κρατοῦντες* οἱ νικηταί.— *ὡς ὅσον τὸ δυνατόν*.— *κράτιστα* γενναιοτάτα.— *ξεῦγος* ὑποζύγιον.— *στρατηγῶ τινος* κανονίζω τὴν πορείαν τινός.— *ὄπη* ὄπου.— *ὄχλος* ἐνόχλησις, δυσκολία.— *ἀπαλλάττω* ἐξαφανίζω.— *ἐν τοῖς ὄπλοις εἶμι* εἶμαι ἔνοπλος, φέρω ὄπλα.— *σκευοφορῶ* εἶμαι σκευοφόρος, φέρω τὰ σκευή.— *ἀλλότρια* (δηλ. *γίγνεται*) περιέρονται εἰς ξένας χεῖρας.

§ 29—31. *λοιπόν (ἔστι) μοι εἰπεῖν* ὑπολείπεται εἰς ἐμὲ νὰ εἶπω.— *ἐξενεγκεῖν*, ἀόρ. τοῦ ἐκφέρω κηρύττω.— *πρὶν* παρὰ ἀφ' οὔ.— *περιγίγνομαι τῷ πολέμῳ* φαίνομαι ὑπέρτερος ἐν τῷ πολέμῳ.— *ἀταξία* ἔλλειψις πειθαρχίας.— *οἱ ἀρχόμενοι* οἱ κατώτεροι, οἱ στρατιῶται.— *ψηφίζομαι* ἀποφασίζω.— *ἀεὶ* ἐκάστοτε.— *κολάζω* τιμωρῶ.— *ἐψενσμένοι ἔσσονται*, τετελ. μέλλ. τοῦ ψεύδομαι ἀπατῶμαι.— *Κλέαρχοι* στρατηγοὶ ὅμοιοι μὲ τὸν Κλέαρχον.— *κακὸς* δειλός.

§ 32. *περαίνω* τελειώνω.— *ώρα* καιρός.— *αὐτίκα* εὐθύς.— *παρέσονται*, μέλλ. τοῦ πάρεμι ἐμφανίζομαι.— *ὅτω δοκεῖ* ὅστις φρονεῖ.— *ἔργῳ περαίνεται τι* ἐκτελεῖται τι.— *ταύτη* κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον.— *ιδιότης* ἀπλοῦς στρατιώτης, μὴ ἀξιωματικός.

§ 33. *δεῖ* ὑπάρχει ἀνάγκη.— *καὶ αὐτίκα* καὶ ἔπειτα, καὶ κατόπιν.— *ὅτω δοκεῖ* ὅστις ἐγκρίνει, παραδέχεται.

§ 34—36. *ὣν προσδεῖν δοκεῖ μοι* ὅσα νομίζω ὅτι χρειάζονται ἀκόμη.— *οἱ παριόντες* οἱ παρερχόμενοι, οἱ διαβάται.— *ἐπακολουθῶ* καταδιώκω.— *πλαίσιον* ἢ παρὰταξις, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ ὀπλίται κατέχουν καὶ τὰς τέσσαρας πλευρὰς τῆς πορευομένης φάλαγγος, περικλείοντες ἐντὸς τοῦ τετραπλεύρου *τὰ σκευοφόρα* καὶ *τὸν ὄχλον* (τοὺς μὴ μαχίμους)· ἰδ. σχέδ. ἐν σελ. VI· *ποιοῦμαι πλαίσιον τῶν ὀπλων* παρατάσσω τοὺς ὀπλίτας ἐν τετραγώνῳ.— *ἀποδείκνυμι* ὑποδεικνύω, ὀρίζω.— *ἠγοῦμαι* προηγοῦμαι.— *τὰ πρόσθεν* τὰ ἔμπροσθεν, τὸ μέτωπον τῆς παρατάξεως.— *κοσμῶ* διοικῶ.

§ 37—38. *ἄλλως ἐχέτω* κατ' ἄλλον τρόπον ἄς γίνῃ.— *τὸ νῦν*

εἶναι ἐπὶ τοῦ παρόντος.— τὸ λοιπὸν εἰς τὸ ἔξης.— *πειρῶμαι* τινος δοκιμάζω τι.

§ 39. τὰ δεδογμένα τὰ ἀποφασισμένα.— *μέμνημαι* ἐνθυμοῦμαι, σκέπτομαι.— *ἀγαθὸς* γενναῖος.— *ἔστιν* εἶναι δυνατόν.— *κατακαίνω* φονεύω.

BIBLION TETARTON

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 1.

§ 5—7. *ἦν* ὅτε.— *ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν* ἦτο περίπου ἡ ὥρα τῆς τελευταίας (νυκτερινῆς) φρουρᾶς· οἱ Ἕλληνες διήρουν τὴν νύκτα εἰς τρεῖς φυλακάς· ἡ τρίτη φυλακή. ἡ ὁποία καὶ τελευταία ἔκαλεῖτο, ἤρχιζε περὶ τὴν 2αν μετὰ τὸ μεσονύκτιον.— *λείπομαι* ὑπολείπομαι.— *ὄσον* τοσοῦτον (χρονικὸν διάστημα) ὥστε.— *σκοταῖος* μὲ σκοτός.— *τηνικαῦτα* τότε.— *ἀπὸ παραγγέλλεως* κατόπιν διαταγῆς (προφορικῆς).— *ἅμα τῇ ἡμέρᾳ* κατὰ τὰ ἔξημερῶματα.— *ἔνθα δὴ* τότε λοιπόν.— *ἡγοῦμαι* προηγοῦμαι.— *τὸ ἀμφ' αὐτὸν (στράτευμα)* τοὺς στρατιώτας του.— *ἔπομαι* ἀκολουθῶ.— *ἐπίσποιο*, ἄσφ. τοῦ *ἐφέπομαι* ἀκολουθῶ.— *αἰσθάνομαι* ἐννοῶ, ἀντιλαμβάνομαι.— *ύφηγοῦμαι* προπορεύομαι βραδέως.— *ὑπερβάλλω* διαβαίνω.— *τὸ ἄγκος* ἡ κοιλιάς.— *ὁ μυχὸς* ἡ χαράδρα.

§ 8—9. *ἐπιτήδεια* τρόφιμα.— *ἦν* ἦτο δυνατόν.— *χαλκῶματα* χαλκᾶ σκεύη.— *πάμπολυς, -πόλλη, -πολυ* παρὰ πολὺς.— *κατασκευάζω* ἐφοδιάζω.— *φέρω τι* λαμβάνω καὶ φέρω τι μετ' ἐμοῦ, ἀρπάζω.— *ὑποφείδομαι* φείδομαι κάπως, δεικνύομαι ὀλίγον φειδωλὸς (ἐπιεικῆς).— *εἶ πως* ἂν ἴσως.— *διέναι*, τοῦ *διήμι (τινα)* ἀφίνω τινὰ νὰ διέλθῃ.— *φίλιος* φιλικός.— *ἐπιτυγχάνω* εὐρίσκω.

§ 10—11. *τόξευμα* βέλος.— *κατατιτρώσκω* βαρέως πληγώνω.— *ἐξ ἀπροσδοκίτου* ἀπροσδοκίτως, αἰφνιδίως.— *ἐπιπίπτω τινὶ* εἰσβάλλω εἰς τὴν χώραν τινός.— *τὸ Ἑλληνικὸν* οἱ

Ἕλληνες.— *αὐλίζομαι* διανυκτερεύω.— *συνεῶρων ἀλλήλους* ἔβλεπον ἀλλήλους ὅλοι ὅλους ὁμοῦ (πόσοι καὶ ποῦ ἕκαστοι ἦσαν).

§ 12—14. *δυνατὸς* εὐρωστος.— *νεωσι* πρὸ δλίγου.— *ἀνδράποδον* δοῦλος.— *ἀφείναι*, ἀόρ. τοῦ *ἀφήμι* ἀφίνω.— *σχολαῖος* βραδύς.— *τὰ αἰχμάλωτα* οἱ αἰχμάλωτοι.— *οἱ ἐπὶ τούτοις ὄντες* οἱ ἐπιβλέποντες, φυλάσσοντες ταῦτα.— *ἀπόμαχος* ὁ ἀπέχων τῆς μάχης, ὁ μὴ δυνάμενος νὰ μάχεται.— *φέρωμαι* φέρω μαζί μου.— *δόξαν* (μετχ.) *ταῦτα*—*ἐπεὶ ταῦτα ἔδοξε* ἀφ' οὗ ἀπεφασίσθησαν ταῦτα.— *ἀριστιῶ* γευματίζω.— *ὑποστήσαντες*, δηλ. *τινας ὑφίστημι* τοποθετῶ κρυφίως.— *τὸ στενὸν* ἢ στενή διόδος.— *τὰ μὲν... τὰ δὲ ἄλλοτε μὲν... ἄλλοτε δέ.*

§ 15—18. *ὑστεραία (ἡμέρα)* ἢ ἐπομένη (ἡμέρα).— *χειμῶν* κακοκαιρία.— *ὀπισθοφυλακῶ* ἀκολουθῶ με τοὺς ὀπισθοφυλάκας.— *ἰσχυρῶς* σφοδρῶς, λυσσωδῶς.— *χωρίον* τόπος.— *ἐπιδιώκω* καταδιώκω.— *ἀναχάζω* ὑποχωρῶ.— *σχολῆ* βραδέως.— *θαμινὰ* συχνά.— *ὑπομένω* σταματῶ, περιμένω.— *ἐπικέειντο*, εὐκτ. τοῦ *ἐπίκειμαι* ἐπιτίθεμαι.— *παρεγγυῶτο*, εὐκτ. τοῦ *παρεγγυῶμαι*. *παρεγγυῶ* (-άω) διατάσσω.— *ἄγω* προχωρῶ.— *πρᾶγμα* δυσκολία.— *σχολῆ* εὐκαιρία.— *παρέρχομαι* προχωρῶ.— *σπουδῆ* βιαστικὴ πορεία.— *ἀγαθὸς* ἀνδρεῖος.— *σπολὰς* δευμάτινος θώραξ.— *διαμπερὲς* (ἐπίρρ.) πέρα πέρα.

§ 19—22. *σταθμὸς* κατάλυμα (πρὸς ἀνάπαισιν στρατιωτῶν).— *ὥσπερ εἶχε* καθὼς ἦτο καὶ εὐρίσκετο, ἄνευ τινὸς βραδύτητος.— *αἰτιῶμαι* κατηγορῶ.— *καλὸς καὶ ἀγαθὸς* εὐπατριδῆς, εὐγενής.— *τέθνατον*, προκμ. τοῦ *ἀποθνήσκω*.— *ἀνελέσθαι*, τοῦ *ἀναιροῦμαι* σηκώνω καὶ παίρνω νεκρούς, διὰ νὰ θάψω.— *βλέπω πρὸς τι* στρέφω τὸ βλέμμα μου πρὸς τι.— *ἄβατος* ἀδιάβατος.— *ὄρθιος* ἀτόμος, ἀπόκρημος.— *ὄχλος* πλῆθος.— *ἐκβασίς* ἔξοδος, πέρασμα.— *ταῦτα* διὰ ταῦτα.— *φθάνω* προφθάνω, προλαμβάνω.— *ὑπερβολῆ* ἔξοδος, πέρασμα.— *ἡγεμῶν* ὁδηγός.— *πράγματα παρέχω τινι* παρέχω ἐνοχλήσεις εἰς τινα, ἐνοχλῶ τινα.— *ἀναπνέω* ἀναπαύομαι.— *χρησαίμεθα*, τοῦ *χρῶμαι* χρησιμοποιοῦ.

§ 23—25. *ἐλέγχω* ἀνακρίνω, ἐξετάζω.— *διαλαμβάνω* ἀποχωρίζω (τὸν ἓνα ἀπὸ τοῦ ἄλλου).— *προσάγω φόβους* χρησιμοποιῶ μέσα πρὸς ἐκφόβισιν.— *ὁ λοιπὸς* ὁ ἀπομείνας, ὁ ἐπιζήσας.— *παρ' ἀνδρὶ ἐκδεδομένη* ὑπανδρευμένη.— *ἤγοῦμαι ὁδὸν* ὁδηγῶ δι' ὁδοῦ.— *δυσπάριτος* δυσδιάβατος.— *ἄκρον* κορυφή (ὄρους).— *παρέρχομαι* διέρχομαι.

§ 26—28. *ἐνταῦθα* τότε.— *ταξίαρχος* διοικητὴς σώματος στρατοῦ ἐξ 100 περίπου ἀνδρῶν, ἐλαφρῶς ὀπλισμένων (πελταστῶν, τοξοτῶν, σφενδονητῶν).— *τὰ παρόντα* τὴν παροῦσαν κατάστασιν.— *ὑποστάς*, τοῦ ἢ. *ὑφίσταμαι* ἀναλαμβάνω, ἀναδέχομαι.— *Μεθυδριεύς* ὁ ἐκ Μεθυδρίου, πόλεως τῆς Ἀρκαδίας.— *ἀντιστασιάζω τινί* ἀντιφιλοτιμοῦμαι, ἀμιλλῶμαι πρὸς τινά.— *Παρράσιος* ὁ ἐκ τῆς Παρρασίας, χώρας τῆς Ἀρκαδίας.— *ἔπονται*, μέλλ. τοῦ *ἔπομαι*.— *ἐκ τούτου* μετὰ ταῦτα.— *πολλαχοῦ* εἰς πολλὰς περιστάσεις.— *πολλοῦ ἄξιος γίγνομαι τινί* πολλὰς ὑπηρεσίας προσφέρω εἰς τινά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 5.

§ 1—2. *ὄπη* ὄπως.— *συσκευάζομαι* μαζεύω τὰ πράγματά μου, τὰς ἀποσκευάς μου.— *σταθμοὶ ἔρημοι* σταθμοὶ διὰ μέσου ἀκατοικήτου χώρας.— *πρὸς τὸν ὀμφαλὸν* σχεδὸν μέχρι τοῦ ὀμφαλοῦ.— *πρόσω* μακρὰν.

§ 3—6. *χαλεπὸς* δύσκολος, πλήρης κακουχιῶν.— *ἀποκάω* κατακαίω.— *πήγνυμι* ξεπαγιάζω.— *σφαγιάζομαι τινί* προσφέρω θυσίαν εἰς τινά.— *περιφανῶς* ὀλοφάνερα.— *ἀνεῖναι*, ἀόρ. τοῦ *ἀνίημι* μετριάζομαι.— *τὸ χαλεπὸν* ἡ σφοδρότης.— *πνεῦμα* ἄνεμος.— *ὄργανα* μέτρον μήκους 6 ποδῶν ἢ 1 μέτρ. καὶ 85 ἑκατοστ.— *διαγίγνομαι* διέρχομαι, περνῶ.— *ὄψέ* ἄργά.— *πάλαι* πρότερον, πρὸ πολλῆς ὥρας.— *προσίεσαν*, παρτκ. τοῦ *προσίημι* τινά ἀφίνω τινὰ νὰ πλησιάσῃ.— *ὀψίζω* ἔρχομαι ἄργά.— *μεταδίδωμι* δίδω.— *ὁ πυρὸς* ὁ σῖτος.— *βρωτὸν* φαγώσιμον.— *διατήκομαι* λυώνω.— *βόθρος* λάκκος.— *ἔστε ἐπὶ τι* μέχρι τινός.— *δάπεδον* ἔδαφος.— *οὔ* ὄπου.— *παρῆν* ἦτο δυνατόν.

§ 7—8. *βουλιμῶ* παθαίνω *βουλιμίαν*, δηλ. ὑπερβολικὴν πεῖναν καὶ ἐξάντλησιν τῶν δυνάμεων ἐξ ἀσιτίας.— *καταλαμβάνω* εὐρίσκω, συναντῶ.— *σαφῶς* προφανῶς.— *περιῶν*, μετχ. τοῦ *περιέρχομαι*.— *διαδίδωμι* διαμοιράζω.— *διαπέμπω* στέλλω ἐδῶ καὶ ἐκεῖ.

§ 9—11. *ἀμφὶ κνέφας* περὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ σκότους (τῆς νυκτός), ὅτε ἐσκοτείνιαζε.— *ἔρυμα* τεῖχος.— *ὄσον* περίπου.— *κωμάρχης* ὁ προεστὸς τῆς κώμης.— *διατελῶ τὴν ὁδὸν* ἀποτελεῶν, διανύω τὴν ὁδόν.

§ 12—14. *λείπομαι* ὑπολείπομαι, μένω ὀπίσω.— *διαφθείρομαι τοὺς ὀφθαλμοὺς* χάνω τὴν ὄρασίν μου.— *ἀποσεσηπότες*, παρκμ. τοῦ *ἀποσήπομαι* σαπίζω· οἱ ἀποσεσηπότες τοὺς *δακτύλους* ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων οἱ δάκτυλοι εἶχον σαπίσει (εἶχον πέσει).— *ἐπικούρημα τῆς χιόνος* βοήθημα, μέσον προφυλακτικὸν κατὰ τῆς χιόνος.— *ὑπολύομαι* λύω, ἐκβάλλω τὰ ὑποδήματά μου.— *ὑποδοῦμαι (-έομαι)* φορῶ τὰ ὑποδήματά μου.— *εἰσδύομαι* εἰσχωρῶ, χώνομαι μέσα.— *περιπήγνυμαι* ὀλόγνυρα παγώνω (κοκκαλιάζω).— *ἐπιλείπει τὰ ἀρχαῖα ὑποδήματα* καταστρέφονται (λυώνουν) τὰ παλαιὰ ὑποδήματα.— *καρβάτιναι* τσαρούχια.— *νεόδαρτος* νεόγδαρτος.— *βοῦς* δέρμα βοός.

§ 15—16. *ἀνάγκαι* τάλαιπωρία, κακουχία.— *τετηκέναι*, παρκμ. τοῦ *τήκομαι* διαλύομαι, λυώνω.— *ἀτμίζω* ἀναδίδω ἀτμούς.— *νάπη* κοιλὰς δασώδης.— *ἐκτρέπομαι (τῆς ὁδοῦ)* ἐξέρχομαι ἀπὸ τὴν ὁδόν, λοξοδρομῶ.— *δέομαί τινος* παρακαλῶ τινα.— *πάση τέχνῃ καὶ μηχανῇ* μὲ κάθε τρόπον καὶ μέσον.— *ἀπολείπομαι* μένω ὀπίσω.— *τελευτῶν* τελευταῖον.— *χαλεπαίνω* ὀργίζομαι.

§ 17—18. *φοβῶ* ἐκφοβίζω.— *ἐπίοιεν*, εὐκτ. τοῦ *ἐπέρχομαι*.— *οἱ κάμνοντες* οἱ ἀσθενεῖς.— *προσῆσαν*, παρκμ. τοῦ *προσέρχομαι*.— *διαφέρομαι* φιλονικῶ.— *ἄτε ὑγιαίνοντες* ἐπειδὴ ἦσαν ὑγιεῖς.— *ἐξανίσταμαι* σηκώνομαι.— *δείσαντες*, ἀόρ. τοῦ *δέδοικα ἢ δέδια*.— *ἤκαν (=εἶσαν)*, ἀόρ. τοῦ *ἵμι* ῥίπτω.—

κατὰ τῆς χιόνος ἀπὸ τὴν χιόνα κάτω.— φθέγγομαι ἐκβάλλω φωνήν, ὁμιλῶ, κάμνω λόγον.

§ 19—20. ἐντυγχάνω συναντῶ.— ἐγκαλύπτομαι σκεπάζομαι.— φυλακῆ φρουρά.— καθεισθίηται, ὑπερσυντ. τοῦ καθίσταμαι τοποθετοῦμαι.— ἀνίστημι ἀνεγείρω.— ὑποχωρῶ προχωρῶ.— παριών, τοῦ παρέρχομαι πλησιάζω ἀπὸ τὰ πλάγια.— παραπέμπω ἀποστέλλω.— σκέψασθαι, ἄορ. τοῦ σκοποῦμαι ἐξετάζω, παρατηρῶ.— αὐλίζομαι καταλύω, στρατοπεδεύω.

§ 21.—22. πρὸς ἡμέραν ἦν ἐπλησίαζε νὰ ἐξημερώσῃ.— ἐν τούτῳ ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ.— ἄσμενοι μὲ χαράν.

§ 23—24. συνεγένοντο ἀλλήλοις συνηνώθησαν.— σκηνῶ (-όω) κατασκηνῶ, καταλύω.— διαλαχόντες, ἄορ. τοῦ διαλαγχάνω διαμοιράζω μὲ κλῆρον.— οἱ εὐζωνοὶ οἱ ἐλαφρῶς ὄπλισμένοι.— θέω τρέχω.— εἰλήχει, ὑπερσυντ. τοῦ λαγχάνω λαμβάνω μὲ κλῆρον.— κωμήτης κάτοικος τῆς κώμης.— πῶλος ἵππος ἀδάμαστος, πουλάρι.— δασμὸς φόρος.— οἴχομαι ἔχω ἀπέλθει.— θηρῶ κυνηγῶ.— ἐάλω, ἄορ. τοῦ ἀλίσκομαι συλλαμβάνομαι.

§ 25—27. κατάγειος ὑπόγειος.— στόμα στόμιον (εἴσοδος).— ὄρνυκτος ἔσκαμμένος.— οἷς (γεν. οἶδος) πρόβατον.— τὰ ἔκγονα τὰ νεογνά, τὰ μικρά.— χιλὸς χλωρὸν χόρτον.— κρατῆρ εὐρύχωρον ἀγγεῖον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀνεμείγνυον τὸν οἶνον μὲ ὕδωρ.— ἰσοχειλῆς ὁ φθάνων μέχρι τῶν χειλέων (τοῦ ἀγγείου).— ἐγκειμαι κεῖμαι (εὐρίσχομαι) ἐντός.— γόνυ κόμβος (τοῦ καλάμου).— μύζω βυζάνω, ῥουφῶ.— ἄκρατος (οἶνος) οἶνος, ὁ ὁποῖος δὲν ἦτο ἀναμεμειγμένος μὲ ὕδωρ, δυνατός.— ἐπιχέω χύνω.— συμμανθάνω συνηθίζω· συμμαθόντι εἰς ὅποιον ἦτο συνηθισμένος, τὸ εἶχε συνηθίσει.— πῶμα ποτόν.

§ 28—29. σύνδειπνον ποιοῦμαι τινα καλῶ τινα εἰς δεῖπνον (διὰ νὰ συμπάγῃ μετ' ἐμοῦ).— ἀντεμπλήσαντες, ἄορ. τοῦ ἀντεμπίμπλημι εἰς ἀνταμοιβὴν γεμίζω.— ἀπίασιν, μέλλ. τοῦ ἀπέρχομαι.— ἐξηγοῦμαι ἀγαθόν τι παρέχω ὠφέλιμόν τινα ὑπηρεσίαν

ὡς ὁδηγός.— ἔστ' ἂν ἕως ὅτου.— *γίγνομαι ἐν τινι* φθάνω εἰς τι.— *φιλοφρονοῦμαι* δεικνύω φιλικὰ αἰσθήματα.— *ἔφρασε*, ἀόρ. τοῦ *φράζω* δεικνύω, φανερόν.— *κατορωρυγμένος*, τοῦ *κατορύττομαι* καταχόνομαι, κρύπτομαι μέσα εἰς τὴν γῆν.— *ἐν πᾶσιν ἀφθόνοις* ἐν ἀφθονίᾳ ὄλων.— *ἐν φυλακῇ ἔχω* φυλάττω.— *ἐν ὀφθαλμοῖς* πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν, ἐνώπιόν των.

§ 30—32. *παρίοι*, εὐκτ. τοῦ *παρέρχομαι* διέρχομαι, περνῶ.— *τρέπομαι πρὸς τινα* ἐπισκέπτομαι τινα.— *εὐδοχοῦμαι* τρώγω καὶ πίνω καλῶς.— *εὐθυμοῦμαι* εἶμαι εὐθυμος.— *ἄριστον γεῦμα*.— *οὐκ ἦν ὄπου οὐ* πανταχοῦ.— *πύρινος (ἄρτος)* (ἄρτος) σιταρένιος.— *τω=τινι*.— *ἐπικύπτω* σκύπτω ἐπάνω.

§ 33—34. *σκηνώ* τρώγω καὶ πίνω καλῶς.— *ξηρὸς χιλὸς* ξηρὸν χορτάρι, σανός.— *διακονῶ* ὑπηρετῶ.— *ἐνεὸς* βωβός.— *φιλοφρονοῦμαι τινα* μὲ φιλόφρονας λόγους χαιρετίζω τινά.— *κοινη* ἀπὸ κοινοῦ, καὶ οἱ δύο μαζί.— *ἀνερωτῶ* ἐρωτῶ, ἐξετάζω.— *περσιζῶ* ὀμιλῶ τὴν περσικὴν γλῶσσαν.— *ἦ* ποῦ.

§ 35—36. *οἰκέτης* οἰκεῖος, συγγενής.— *παλαίτερος* ὀλίγον γεροντικός.— *καταθύω* θυσιάζω.— *ιερὸς τοῦ Ἥλιου* ἀφιερωμένος εἰς τὸν Ἥλιον.— *ἐκεκάωτο*, ὑπερσυντλκ. τοῦ *κακοῦμαι* ταλαιπωροῦμαι.— *μείων, ον*, συγκριτκ. τοῦ *μικρός*.— *θυμοειδής* δυσπειθής, ζωηρός.— *σακίον* μικρὸς σάκος.— *περιελῶ (-έω)* περιτυλίσσω.— *καταδύομαι* βυθίζομαι, χάνομαι.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν 7.

§ 19—20. *τεθνήναι ἐπηγγείλατο* ἐδήλωσεν ὅτι προσφέρεται νὰ θανατωθῇ.— *παρακελεύομαι* προτρέπω.— *αἶθω* καίω.— *ᾧ* ἐκ τούτου δέ.— *εὐνοια* ἀγάπη.

§ 21—24. *γίγνομαι ἐπὶ τινος* φθάνω ἐπάνω εἰς τι.— *ᾤθησαν*, ἀόρ. τοῦ *οἶομαι* νομίζω.— *ζωγρῶ (-έω)* συλλαμβάνω

ζῶντα, αἰχμαλωτίζω.— *γέρορα* ἰδ. σελ. 127.— *δασύς* πυκνότριχος.— *ὠμοβόειος* ὁ καμωμένος ἀπὸ ἀκατέργαστον βόειον δέρμα.— *οἱ ἐπιόντες* οἱ ἐκάστοτε προσερχόμενοι (στρατιῶται).— *οἱ ἀεὶ βοῶντες* οἱ ἀκαταπαύστως κραυγάζοντες — *μεῖζόν τι εἶναι* ὅτι κάτι σπουδαιότερον συνέβαινε.— *ἀναλαμβάνω* παραλαμβάνω μαζί μου.— *παραβοηθῶ* τρέχω εἰς βοήθειαν.— *τάχα* εὐθύς.— *παρεγγυῶ (-άω) τι* προτρέπω τινά.— *ελαύνω* κτυπῶ (ζῶν) διὰ τὴν βαδίση, διὰ τὴν τρέξη.

§ 25—27. *περιβάλλω* ἐναγκαλίζομαι.— *ἐξαπίνης* ἐξαίφνης.— *ὄτου (= οὔτινος) δὴ παρεγγυήσαντος* ἀφ' οὗ κάποιος, δὲν ἤξεύρω τις, ἔδωκε τὸ σύνθημα.— *κολωνός* ἕψωμα, λόφος.— *ἀναίτιθιμι* ἐπιθέτω, ἀφιερώνω.— *βακτηρία* ῥάβδος.— *αἰχμάλωτα* λαφυραγωγηθέντα.— *διακελεύομαι* προτρέπω.— *ἀποπέμπω* ἀπολύω.— *ἀπὸ κοινοῦ* διὰ κοινῆς συνεισφορᾶς.— *σκενὴ* ἐνδυμασία.— *δακτύλιος* δακτυλίδιον.— *οὔ* ὄπου.— *ὄχετο ἀπιῶν* ἀνεχώρησεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 8.

§ 22—24. *λήζομαι* ληλατῶ.— *ἀγορά* τρόφιμα πρὸς ἀγοράν.— *ξένια* δῶρα φιλοξενίας.— *ἄλφιστα* ἄλευρα.— *συνδιαπραττόμαι ὑπέρ τινος* διαπραγματεύομαι συγχρόνως ὑπέρ τινος, μεσιτεύω ὅπως γίνῃ συνθήκη πρὸς ὄφελός τινος.

§ 25—26. *εὔχομαι* ὑπόσχομαι, τάζω.— *ἀποθύω* προσφέρω θυσίαν, τὴν ὁποίαν ἔταξα.— *σωτήρια (ἱερὰ)* διὰ τὴν σωτηρίαν των.— *ἡγεμόσυνα (ἱερὰ)* διὰ τὴν (ἀσφαλῆ καὶ εὐτυχεῖ) καθοδήγησιν.— *γυμνικός ἀγών* ἀγὼν εἰς τὴν πάλην καὶ ἐν γένει εἰς σωματικὰς ἀσκήσεις.— *εἴλοντο*, ἄορ. τοῦ *αἰροῦμαι* ἐκλέγω.— *οἴκοθεν* ἐκ τῆς πατρίδος.— *ἄκων* χωρὶς νόθου, ἀκουσίως.— *κατακαίνω* φονεύω.— *ξυήλη μάχαιρα*.— *πατάσσω* κτυπῶ.— *δρόμος* τόπος, ὅπου γίνεται ὁ ἀγὼν τοῦ δρόμου, στάδιον· *δρόμον ἐπιμεληθῆναι* διὰ τὴν φροντίση περὶ κατασκευῆς προχείρου σταδίου.— *προστατῶ* εἶμαι προῖστάμενος.— *οὔπερ* ὅπου ἀκριβῶς.

— *κάλλιστος τρέχειν* καταλληλότατος διὰ τὸ τρέξιμον.— *ἐν σκληρῷ καὶ δασεὶ οὕτω* ἐπὶ τόπου τόσον ἀνωμάλου καὶ γεμάτου ἀπὸ δένδρα.— *ἀνιῶμαι (-άομαι)* πονῶ.

§ 27—28. *στάδιον* ἀπλοῦς δρόμος.— *δόλιχος* μακρὸς δρόμος, ἑπταπλάσιος τοῦ σταδίου.— *παγκράτιον* ἀγὼν πάλης καὶ πυγμαῆς συγχρόνως.— *καλὴ θεά* ὡραῖον θέαμα.— *καταβαίνω (εἰς τὸ στάδιον)* λαμβάνω μέρος εἰς τοὺς ἀγῶνας.— *φιλονικία* ἀμιλλα.— *ἔθειον ἵπποι* ἐγένετο ἵπποδρομία.— *κατὰ τοῦ πρανοῦς ἐλάσαντας* ἀφ' οὗ οἱ (ἀγωνιζόμενοι) ἵππεῖς τρέξουν μετὰ τοὺς ἵππους τῶν εἰς τὸν κατήφορον.— *ἐν τῇ θαλάττῃ* πλησίον τῆς θαλάσσης.— *ὑποστρέφω* στρέφομαι.— *καλινδοῦμαι* κολιόμαι.— *τὸ ἰσχυρῶς ὄρθιον* ἢ λίαν ἀνωφερῆς θέσις.— *παράκλειυσις* παρόρησις.

BIBLION ΠΕΜΠΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 3.

§ 1—3. *ἦν λαμβάνειν* ἦτο δυνατόν νὰ . . . — *ἀπιτέον εἶναι* ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀπέλθουν.— *ὠδοποιημένη* διωρθωμένη.— *τριταῖοι* τὴν τρίτην ἡμέραν.

§ 4—6. *διαλαμβάνω* διαμοιράζω.— *τὸ γενόμενον ἀργύριον* τὰ εἰσπραχθέντα χρήματα.— *ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων* (οὐδ.) ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν αἰχμαλώτων καὶ τῆς λείας.— *ἡ δεκάτη* (δηλ. *μερίς*) τὸ δέκατον μέρος.— *ἐξεῖλον*, ἀφ. τοῦ *ἐξαιρῶ* ἀποχωρίζω.— *τὸ μέρος* τὸ ἀναλογεῖν εἰς αὐτὸν μέρος.— Ἐσιναιτός ὁ ἐκ τῆς Ἐσίνης, πόλεως τῆς Λακωνικῆς.— *τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος* (δηλ. *μέρος*) τὸ ὀρισμένον διὰ τὸν Ἀπόλλωνα μέρος (τῶν χρημάτων).— *ἀνάθημα* ἀφιέρωμα.— *ἀνατίθημι* ἀφιερώνω.— *θησαυρὸς* οἰκοδόμημα, τὸ ὅποιον ἐχρησίμευεν ὡς ἀποθήκη πρὸς φύλαξιν τῶν προσφερομένων ἀφιερωμάτων.— *ἀπέρχομαι τὴν εἰς Βοιωτοὺς ὁδὸν* πορεύομαι εἰς Βοιωτίαν.— *νεωκόρος* ὁ περιποιούμενος καὶ φυλάσσων τὸν ναόν.— *ἐπιστέλλω* παραγγέλλω.— *χαρίζομαι τινι* εὐχαριστῶ τινα.

§ 7—8. *φεύγω* εἶμαι ἐξόριστος.— *θεωρῶ* παρευρίσκομαι εἰς ἀγῶνας.— *παρακαταθήκη* τὸ ἐμπιστευθὲν εἰς τινα χρῆμα.— *χωρίον* κτήμα, ἔπαυλις.— *ἄνοῦμαι* ἀγοράζω.— *ἀνεῖλεν*, ἄδω. τοῦ *ἀναιρῶ* χρησιμοδοτῶ.— *κόγχη* κογχύλιον.— *ἀγρεύω* κυνηγῶ.

§ 9—10. *ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου* μὲ τὰ ἱερὰ χρήματα.— *τὸ λοιπὸν* εἰς τὸ μέλλον.— *δεκατεύω τι* λαμβάνω τὸ δέκατόν τινος.— *τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὠραῖα* οἱ καρποί, οἱ ὅποιοι γίνονται κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ ἔτους.— *πρόσχαρος* γείτων.— *τραγήματα* ξηροὶ καρποί.— *νομή* βοσκή, βοσκήματα.— *λάχος* μέρος.— *ἀλίσκομαι* συλλαμβάνομαι.— *Φολὴ* ὄρος μεταξὺ Ἡλίδος καὶ Ἀρκαδίας.— *σῦς* χοῖρος ἄγριος.— *δορκὰς* ζαοκάδι.

§ 11—13. *ἧ* ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, διὰ τῆς ὁποίας.— *ἐνι=ἐνεστι* ἐνεμι ἐνυπόχω.— *λειμών* λειβάδι.— *εὐωχοῦμαι* τρέφομαι.— *ὅσα ἐστὶ τρωκτὰ ὠραῖα* ὅσα παράγουν καρπούς, οἱ ὅποιοι τρώγονται, ὅταν ὠριμάσουν.— *ὡς μικρὸς μεγάλω* (δηλ. *ἔστιν εἰκασθηναί*) ὅσον εἶναι δυνατὸν νὰ ὁμοιάσῃ μικρὸς πρὸς μεγάλον.— *εἴκασται* ἔχει ὁμοιότητα.— *ξόανον* ξύλινον ἄγαλμα.— *ἔοικα* ὁμοιάζω.— *στήλη* πλᾶξ λιθίνη.— *ἱερός (ἔστι) τῆς Ἀρτέμιδος* ἀφιερωμένος εἶναι εἰς τὴν Ἀρτέμιδα.— *καταθύω* θυσιάζω.— *τὸ περιτιπὸν* τὸ περίσσευμα.— *τῇ θεῷ μελήσει* ἡ θεὰ θὰ φροντίσῃ (διὰ τὴν τιμωρίαν), δηλ. θὰ τιμωρήσῃ.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν 5.

§ 7—9. *φέρω* πληρώνω.— *προηγορῶ* ὁμιλῶ ἐξ ὀνόματός τινος.— *δεινὸς λέγειν* ἱκανὸς ῥήτωρ.— *συνησθησομένους*, τοῦ *συνήδομαι* συγκαίρω.— *διὰ πολλῶν* ἀφ' οὗ ἔδοκιμάσατε (ἐπεράσατε) πολλά.— *πράγματα* δυσκολίαι, κίνδυνοι.— *σεσφωμένοι πάρεστε* σῶοι ἐφθάσατε ἐδῶ.— *πάσχω* λαμβάνω.— *πόποτε* ποτὲ μέχρι τοῦδε.— *ὑπάρχω* κάμνω ἀρχήν, πρῶτος ἀρχίζω.

§ 10—12. *ἀφαιροῦμαι τινά τι* ἀφαιρῶ παρά τινός τι.— *δασμὸς* φόρος.— *τεταγμένος* ὠρισμένος.— *παρέρχομαι* εἰσέρ-

χομαι.— *ἐνιοι* μερικοί.— *οὐκ ἀξιῶ* ἀποδοκιμάζω.— *Κορύλας* ἄρχων τῆς Παφλαγονίας.

§ 13—15. *ἀγαπῶ* εἶμαι εὐχαριστημένος.— *χρήματα* πράγματα, λάφυρα.— *ἄγω καὶ φέρω* μεταφέρω.— *ἀντιτιμῶ* τιμῶ καὶ ἐγώ.— *ἀπέχομαι τινος* δὲν βλάπτω, δὲν πειράζω τινά.— *ὁποίων τινῶν ἡμῶν ἔτυχον* σὰν τὴ λογῆς ἀνθρώπους μᾶς ἠῦραν (καλοὺς ἢ κακοὺς).— *πάρειμι* παρευρίσκομαι.

§ 16—19. *ἄν... τε ἄν τε* εἴτε... εἴτε.— *ὑβρεῖ* ἔξ ἀλαζονείας.— *αἰτιῶμαι* κατηγορῶ.— *ἀρμοστῆς* διοικητής.

§ 20—21. *οἱ κάμνοντες* οἱ ἀσθενεῖς.— *στέγη* οἰκία.— *ἦ... ταύτη* ὅπου... ἐκεῖ.— *εἰμὶ ἐπὶ τινι* εἶμαι εἰς τὴν ἔξουσίαν τινός.— *κομίζομαι* παραλαμβάνω, ἀποσύρω.— *ἐν τῇ τάξει* ἔκαστος εἰς τὴν θέσιν του.— *εὖ ποιῶ* εὐεργετῶ.— *ἀντενποιῶ* ἀνταποδίδω τὴν εὐεργεσίαν.— *ἀλέξομαι* ἀποκρούω.

§ 22—23. *ὁ Παφλαγὼν* ὁ ἡγεμὼν τῶν Παφλαγόνων.— *συμπράττοντες αὐτῷ (ταῦτα), ὧν* βοηθοῦντες αὐτὸν εἰς ταῦτα, τῶν ὁποίων.

§ 24—25. *ἐκ τούτου* κατόπιν τούτου, δηλ. μετὰ τούτους τοὺς λόγους (τοῦ Ξεν.).— *χαλεπαίνω τινὶ τοῖς εἰρημένοις* ὀργίζομαι κατὰ τινος διὰ τὰ λεχθέντα (ὑπ' αὐτοῦ).— *παρέρχομαι (ἐπὶ τὸ βῆμα)* λαμβάνω τὸν λόγον.— *ξενίζω* φιλοξενῶ.— *ἀναπνύθάνομαι* ζητῶ πληροφορίας.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 1.

§ 1—3. *ἐν τῇ διατριβῇ* κατὰ τὸν χρόνον τῆς (ἐν Κοιτύροις) διαμονῆς των.— *ζῶ ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς* ζῶ ἀγοράζων τὰ τροφίμα.— *λῆζομαι* λαφυραγωγῶ.— *κλωπεύω* κλέπτω, ληστεύω.— *εὖ*

μάλα πολὺ ἐπιδεξίως.— *ἀποσκοεδάννυμαι* διασκορπίζομαι.— *πρόσω* μακρὰν.— *κακουργῶ* κακοποιῶ.— *πολεμικῶς ἔχω* ἐχθρικῶς διάκειμαι.— *ἔχω* κομίζω.— *ἔτοιμος* πρόθυμος.— *ἐπὶ ξένια* εἰς φιλοξενίαν.— *παρακαλῶ* προσκαλῶ.— *οὓς ἐδόκουν δικαιοτάτους εἶναι (παρακαλεῖν)* ὅσους ἐνόμιζον ὅτι ἦτο δικαιοτάτον (νά...).

§ 4—6. *αἰχμάλωτοι (βόες)* λαφυραγωγηθέντες (βόες).— *ἱερεῖον* ζῶον πρὸς σφαγὴν, σφάγιον.— *εὐωχία ἀρκοῦσα* συμπόσιον πλούσιον.— *κατάκειμαι* εἶμαι ἀνακεκλιμένος.— *σκίμπους* μικρὰ κλίνη.— *κεράτινος* καμωμένος ἀπὸ κέρας (βοῶν).— *ἐντυγχάνω τινὶ* εὐρίσκω τι.— *παιανίζω* ψάλλω ἄσμα πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος.— *πρὸς αὐλὸν* κατὰ τὸν ἦχον τοῦ αὐλοῦ· ὁ αὐλὸς ἦτο σωλὴν ὅμοιος πρὸς τὸ σημερινὸν κλαρινέτον· κατεσκευάζετο ἐκ καλάμου ἢ ἐκ μετάλλου καὶ εἶχε 3 ἢ 4 ὀπὰς· ἐνίοτε ἀπετελεῖτο ἐκ δύο σωλῆνων.— *ορχοῦμαι* χορεύω.— *ἄλλομαι* πηδῶ.— *κούφως* ἔλαφρῶς.— *παίω* κτυπῶ.— *τεχνικῶς πῶς* μὲ κάποιον τεχνικὸν τρόπον.— *ἀνακράζω* ἐκβάλλω δυνατὴν κραυγὴν.— *συνλεύω* ἀφαιρῶ.— *τὸν Σιτάλκαν* πολεμικὸν ἄσμα ἐξυμνοῦν τὸν βασιλεῖα τῶν Θρακῶν Σιτάλκαν.— *ἦν πεπονθῶς* = *ἐπεπόνθει*.

§ 7—8. *Μάγνητες* οἱ ἐκ τῆς Θεσσαλικῆς χερσονήσου Μαγνησίας.— *καρπαία* (δηλ. *ὄρχησις*) εἶδος ἀγροτικοῦ χοροῦ.— *παρατίθεμαί τι* θέτω τι πλησίον μου κατὰ γῆς.— *ζευγηλατῶ* ὀδηγῶ ζεῦγος βοῶν.— *πυκνά* συχνά.— *προΐδηται*, τοῦ *προορῶμαι* βλέπω μακρόθεν.— *ἀπαντῶ* ἀντεπεξέρχομαι, ὀρμῶ.— *δήσας*, τοῦ *δῶ* (-έω) δένω.— *τῶ χειρε δεδεμένον* μὲ τὰς δύο χεῖρας δεμένας.— *ἐλαύνω* κτυπῶ (τινα) διὰ τὰ βαδίση ἐμπρός.

§ 9—11. *πέλτη* μικρὰ ἔλαφρὰ ἀσπίς, ἢ ὁποῖα κατεσκευάζετο ἀπὸ κλάδους δένδρων, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔθετον δέρμα βοός.— *τοτὲ μὲν... τοτὲ δὲ ἄλλοτε μὲν... ἄλλοτε δέ*.— *ὡς δύο ἀντατατομένων, μιμούμενος ὠρχεῖτο* ὡς εἶν εἶχε δύο ἀντιπάλους διὰ τῆς ὀρχήσεως ἐμιμεῖτο τὴν (καὶ πρὸς τοὺς δύο τούτους) μάχην.— *δινοῦμαι* περιστρέφομαι, σιρρηγογυρίζω.— *ἐκκυβιστῶ* πίπτω κατακέφαλα, κάμνω τοῦμπες.— *ὄψις* θέαμα.— *τὸ περι-*

κὸν (ὄρχημα) τὸν περσικὸν χορὸν.— *ὀκλάζω* γονατίζω.— *ἐξασίταμαι* ξασασκῶνομαι.— *ἐπὶ τούτῳ* μετὰ τοῦτον.— *ἐνόπλιος ῥυθμὸς* ῥυθμὸς τῆς ἐνόπλου ὀρχήσεως.— *αὐλοῦμαι* συνοδεύομαι ὑπὸ αὐλοῦ.— *πρόσδος* ἱερὰ πομπή, λιτανεία.

§ 12—13. *δεινὰ ποιοῦμαι* θεωρῶ ὡς φοβερόν, ἐκπλήττομαι.— *ἐπὶ τούτοις* διὰ ταῦτα (δηλ. τοὺς τοιοῦτους χορούς).— *πέπαμαι* = *κέκτημαι* ἔχω.— *ὄρχηστρίς* χορεύτρια.— *σκενάζω* στολίζω.— *κοῦφος* ἑλαφρός.— *πυρρίχη* ἐνόπλιος χορός.— *κροτος χειρῶν* χειροκροτήματα.— *ἤρροντο*, τοῦ *ἔρωτῶ*.— *τρέπομαί τινα* τρέπω τινὰ εἰς φυγὴν.

§ 14—16. *προσάγω* παρουσιάζω (εἰσάγω).— *ἀναβαίνω* ἐπιβιβάζομαι.— *πνεῦμα καλὸν* ἄνεμος οὐριος.— *ὀρμίζομαι* ἀγκυροβολῶ.— *μέδιμνος* μέτρον σιτηρῶν ἴσον πρὸς 52 1/2 περίπου λίτρας σημερινάς.— *κεράμιον* ἀμφορεύς κεράμιος, στάμνα· ἕκαστον ἐχώρει 39 περίπου λίτρας.— *ἀπαγγέλλω* ἀναγγέλλω.— *μισθοφορὰ* μισθός.

17—18. *ἐγγὺς γίγνομαι τινος* πλησιάζω εἰς τι.— *εἰσῆει* (τοῦ *εἰσέρχομαι*) αὐτοὺς ἤρχετο εἰς τὸν νοῦν των.— *πολυαρχία* πολλοὶ ἄρχοντες.— *χωῶμαι* διοικῶ.— *λανθάνω τι* μένω ἀπαρατήρητος ὡς πρὸς τι, κάμνω τι χωρὶς νὰ ἐννοηθῶ.— *φθάνω* προφθάνω, προλαμβάνω.— *ὑστερίζω* καθυστερῶ.— *λόγοι πρὸς ἀλλήλους* συζητήσεις, συνεννοήσεις.— *τὸ δόξαν* τὸ ἀποφασισθέν, ἢ ἀπόφασις.— *περαίνομαι* ἐκτελοῦμαι.— *ἐκ τῆς νικώσης* (δηλ. *γνώμης*) κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν γνώμην, κατὰ τὴν γνώμην τῆς πλειονοψηφίας.

§ 19—21. *ἐτρέποντο ἐπὶ τὸν Ξεν.* ἔστρεψαν τὸν νοῦν των εἰς τὸν Ξεν., ἐσκέφθησαν νὰ ἐκλέξουν ἄρχοντα τὸν Ξεν.— *γινώσκω* φρονῶ.— *ἐνδείκνυμαι* ἐπιδεικνύω.— *ὑφίσταμαι* ἀναλαμβάνω.— *τῇ μὲν* ἀφ' ἐνὸς μὲν.— *τιμῇ* ὑπόληψις.— *ὄνομα* δόξα, φήμη.— *τυχὸν* ἴσως.— *ἐνθύμημα* σκέψις.— *ἐπαίρω* παρακινῶ.— *αὐτοκράτωρ* ἀπόλυτος, ἀνεύθυνος.— *ἐνθυμοῦμαι* σκέπτομαι.— *ὅπη* ἔξει πῶς θὰ ἀποβῇ.— *ἡ προειργασμένη*

δόξα ἢ ἀποκτηθεῖσα πρότερον δόξα. — *ἀποβάλλω* χάνω. — *ἀποροῦμαι* εὐρίσκομαι εἰς ἀπορίαν.

§ 22—24. *διακρίνω* ἀποφασίζω. — *ἀνακοινῶ τοῖς θεοῖς* ζητῶ τὴν συμβουλὴν τῶν θεῶν. — *παρίσταμαί τι* διατάσσω νὰ φέρουν τι πλησίον μου. — *μαντευτός* ἐνδεδειγμένος ὑπὸ τοῦ μαντείου. — *ἤρχετο*, τοῦ ἄρχομαι ἀρχίζω. — *καθίσταμαι ἐπί τι* ἀναλαμβάνω τι. — *δεξιὸς* εὐρισκόμενος, ἱπτάμενος πρὸς τὰ δεξιὰ. — *φθέγγομαι* φωνάζω. — *προπέμπω* συνοδεύω. — *οἰωνὸς* σημεῖον. — *οὐκ ἰδιωτικὸς* οὐχὶ ἐκ τῶν συνήθων (ἀλλὰ προμηνύων μέγα τι). — *ἐνδοξος* προσημαίνων δόξαν. — *ἐπίπονος* προσημαίνων μόχθους (ταλαιπωρίας). — *ὄρνεον* πτηνόν. — *χρηματιστικὸς* προμηνύων χρηματισμὸν (πλούτη). — *διαφανῶς* ὀλοφάνερα. — *σημαίνω* δεικνύω, συμβουλεύω. — *προσδέομαι* τινος ἐπιζητῶ τι.

§ 25—28. *προβάλλομαι* προτείνω. — *ἐπιψηφίζω* θέτω εἰς ψηφοφορίαν. — *εἴπερ ἄνθρωπός εἰμι* ὡς κάθε ἄνθρωπος. — *χάριν ἔχω* χρεωστῶ χάριν. — *δοῦναί μοι* νὰ μοῦ δώσουν τὴν εὐκαιρίαν. — *προκρίνω* προτιμῶ. — *ἦτιον ἂν τυγχάνειν (δοκεῖτέ μοι)* φρονῶ ὅτι δυσκολώτερον ἢ θέλετε ἐπιτυγχάνει. — *οὐ πάνυ τι* οὐδὲ ὀλίγως. — *πρὶν* παρὰ ἀφ' οὗ. — *ὁμολογῶ* παραδέχομαι. — *πέτρα* μακρότερον. — *ἄκνυρος* ἄνευ κύρους, ἀνίσχυρος, μικρός. — *ἐννοῶ* φοβοῦμαι. — *σωφρονίζομαι* ἔρχομαι εἰς φρόνησιν, τιμωροῦμαι.

§ 29. *ἐννοῶ* σκέπτομαι. — *στάσις* διχόνοια. — *ἴστε*, προστκ. τοῦ *οἶδα*. — *ἄχθομαι* δυσαρεστοῦμαι.

§ 30—31. *ἐξανίσταμαι* σηκώνομαι. — *ὀργιοῦνται*, μέλλ. τοῦ *ὀργίζομαι*. — *συμποσίαρχος* ἄρχων τοῦ συμποσίου. — *λοχαγῶ* εἶμαι λοχαγός. — *εὖ λέγω* ὀρθῶς ὁμιλῶ. — *ἀναθορυβῶ* μετὰ θορύβου ἐπιδοκιμάζω. — *πλείονες ἐνδέον* (τοῦ ἐνδεῖ) ὅτι ὑπῆρχεν ἀνάγκη σπουδαιότερων ἐπιχειρημάτων. — *παρέρχομαι (ἐπὶ τὸ βῆμα)* λαμβάνω τὸν λόγον. — *ἦ μὴν* βεβαίως. — *ἐπιτρέπω* ἀναθέτω. — *οὕτως* τόσον φανερά. — *ἱερὰ* θυσία. — *ιδιώτης* ἄπειρος (τῆς μαντικῆς).

§ 32—33. *ὠνήσατε*, ἀφ. τοῦ *ὀνήνημι* ὠφελῶ.— *ὄ,τι* ὄσον.— *σιγάξω τινά* προτρέπω τινά νά σιγαῖ.— *συνεθέλω τινί* ἔχω τήν αὐτήν θέλησιν μέ τινά, εὐνοῶ τινά.— *Δαρδανεύς* ὁ ἐκ τῆς Δαρδάνου, πόλεως εἰς τὰ παράλια τοῦ Ἑλλησπόντου.— *πλοῦς* οὐριος ἄνεμος πρὸς πλοῦν.— *ἀνάγομαι* ἀποπλέω.— *κατέχω* προσομιῶμαι.

BIBΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 1.

§ 2—4. *ἀπαλλάττομαι* ἀποχωρῶ, ἀποσύρομαι.— *ἤδη* εὐθύς.

§ 5—6. *συμπροθυμοῦμαι* προθύμως ἐνεργῶ καὶ ἐγώ.— *μεταμέλει μοι* μετανοῶ.— *τελῶ* πληρῶνω.— *οἱ ἐπικαίριοι* τὰ σπουδαιότατα πρόσωπα ἐν τῷ στρατῷ, οἱ ἔχοντες ἐπιρροήν (δηλ. οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί).— *προσφέρομαι* συμπεριφέρομαι.

§ 7—10. *κηρύττω* διὰ κήρυκος γνωστοποιῶ.— *ἀποπέμπω* στέλλω (τινά) ὀπίσω (εἰς τὴν πατρίδα).— *ἀριθμὸν ποιῶ* ἀριθμῶ.— *ὀκηρῶς* ἀπροθύμως.— *ἀσπάζομαι* ἀποχαιρετίζω.— *αἰτίαν ἔχω* κατηγοροῦμαι.— *ἐξέρπω* ἐξέρχομαι.— *ἀθυμῶ πρὸς τι* δὲν ἔχω ὄρεξιν νά κάμω τι.— *διαπράττομαί τι πρὸς τινά* συζητῶ τι μετὰ τινος.

§ 11—14. *τὴν ταχίστην (ὁδὸν)* τάχιστα.— *προσανειπεῖν*, τοῦ *προσαναγορεύω* κηρύττω προσέτι.— *ἐντεῦθεν* μετὰ ταῦτα.— *ἄρδην* ἐντελῶς, γενικῶς.— *συγκλείω* κλείω.— *μοχλὸς* σύρτης.— *πυρὸς* σιτάρι.— *ἐπακούω* ἀκούω.— *διαγγέλλω* γνωστοποιῶ.— *πυνθάνομαι* ζητῶ πληροφορίας.— *Ἰερὸν ὄρος ὄρος* τῆς Θράκης.

§ 15—17. *δρομῶ* δρομαίως.— *τεῖχος* πόλις.— *κόπτω* κρούω, κυτῶ.— *κατασχίζω* ἀνοίγω διὰ τῆς βίας, σπῶ.— *χηλή* σωρὸς λίθων πρὸ τοῦ τείχους τοῦ πρὸς τὴν θάλασσαν, οἱ ὅποιοι ἐπροφύλαττον αὐτὸ ἀπὸ τὰ κύματα.— *ὑπερβαίνω εἰς* ἀναβαίνω καὶ εἰσέρχομαι εἰς.— *τὰ πράγματα* τὰ συμβαίνοντα.— *ἐπὶ ταῖς πύλαις*

παρὰ τὰς πύλας.— διακόπτω κόπτω εἰς δύο, κατασπῶ.— κλειθρα μοχλός.— ἀναπειάννυμι ἀνοίγω.— εἰσπίπτω εἰσορμῶ.

§ 18—20. δείσας, τοῦ δέδοικα ἢ δέδια.— ἀνήκεστος ἀθεράπευτος, ἀνεπανόρθωτος.— ἔθει, παρατκ. τοῦ θέω.— οἴκαδε εἰς τὰς οἰκίας.— καθέλκω σύρω ἐκ τῆς ξηραῖς εἰς τὴν θάλασσαν.— ὡς ἐαλωκυίας τῆς πόλεως=νομίζοντες ἐαλωκέναι τὴν πόλιν.— ἄκρα ἀκρόπολις.— ἀποφεύγω καταφεύγω.— καταδραμών, τοῦ κατατρέχω τρέχω κάτω.— περιπλέω εἰς περιπλέων ἀνέροχομαι εἰς.— σχεῖν, τοῦ ἔχω ἐμποδίζω.

§ 21—24. προσπίπτω τινὶ προσέροχομαι μὲ ὄρμην πρὸς τινα.— ἀνὴρ γίγνομαι φαίνομαι (σπουδαῖος) ἀνὴρ.— ὀνήσαις, ἄορ. εὐκτ. τοῦ ὀνίνημι.— τίθεμαι τὰ ὄπλα ἐν τάξει παρατάσσομαι.— παρεγγυῶ διατάσσω.— εἰς ὀκτῶ ἐγένοντο ἐτάχθησαν εἰς βάθος ὀκτῶ ἀνδρῶν.— παρεδεδραμήκεσαν, τοῦ παρατρέχω προστρέχω.— οἷον κάλλιστον ἐκτάξασθαι παρὰ πολὺ κατάλληλον πρὸς παράταξιν στρατεύματος.

§ 25. ἔκειτο τὰ ὄπλα εἶχε γίνεαι ἢ παράταξις.— κατρημιζῶ καθησυχάζω.— χαρίζομαι τῷ θνυμῶ παρισύρομαι ὑπὸ τῆς ὀργῆς.— ἐξαπάτη ἀπάτη.— τιμωροῦμαι τινά τινος ἐκδικοῦμαι τινα διὰ τι.— ἐντεῦθεν μετὰ ταῦτα, κατόπιν.

§ 26—27. ἀποδεδειγμένοι φανεροί.— πάρεστι εἶναι δυνατόν.— νεώριον ναύσταθμος.— πόλις ἀκρόπολις.— τὰ ἐνδῆμα οἱ φόροι τοῦ ἐσωτερικοῦ.— ἡ ὑπερορία (γῆ) ἡ ἐκτὸς τῆς Ἀττικῆς χώρα, ἡ χώρα τῶν συμμάχων.— καταπολεμοῦμαι κατὰ κράτος νικῶμαι.

§ 28. προσγίγνομαι τινὶ προστίθεμαι εἰς τινα.— πολεμιώτατος μέγιστος ἐχθρός.— ὁ ἄνω βασιλεὺς ὁ βασιλεὺς τῶν Πελοπόννησων.— περιγίγνομαι ὑπερισχύω.

§ 29—31. μαίνομαι εἶμαι παράφρων.— αἰσχυρῶς ἐπονειδίστως.— οἰκεῖος συγγενής.— καὶ ταῦτα καὶ μάλιστα.— κρατῶ εἶμαι νικητής.— ἐξαλαπάξω λεηλατῶ.— πρὶν ἐπιδεῖν προτοῦ

ζήσω καὶ ἴδω.— *μυρίος* ἀναρίθμητος, ἄπειρος.— *κατὰ τῆς γῆς γίγνομαι* χώνομαι μέσα εἰς τὴν γῆν ὑποκάτω.— *τῶν δικαίων τυγχάνω* εὐρίσκω τὸ δίκαιόν μου.— *γοῦν* τουλάχιστον.— *παρέρχομαι* εἰσέρχομαι.— *εὐρίσκομαί τι* ἐπιτυγχάνω τι.

Κ Ε Φ Λ Λ Α Ι Ο Ν 3.

§ 1—2. *γίγνομαι ἐπὶ τινι* ἔρχομαι εἰς τι.— *ἐᾶσαι*, τοῦ *ἔω* (*-άω*) ἀφίνω, παραλείπω.

§ 3—6. *κρατῶ τινος* γίνομαι κύριός τινος.— *περιορῶ* βλέπω μετ' ἀδιαφορίας.— *νυνὶ* τώρα δά.— *εἰς τὰ ἐπιτήδεια* εἰς τὰς κόμας τὰς ἐχούσας τροφίμα.— *οἱ ἥτιους* οἱ ἀσθενέστεροι, οἱ μὴ δυνάμενοι ν' ἀντεπεξέλθουν.— *ὅ,τι ἡμῶν δεῖται* εἰς τὴν χρειάζεται ἡμᾶς.— *ἀράτω*, προστικτ. τοῦ *αἴρω* ὑψώνω.— *τὸ ἠγούμενον* ἡ πρωτοπορία (τοῦ στρατοῦ).

§ 7—9. *ἀποτρέπομαι* ἐπιστρέφω.— *προσελαύνω* πλησιάζω.— *ὅτι* ὅσον τὸ δυνατόν.— *ἠγοῦμαί τινι* ὀδηγῶ τινα.— *ξενίζω* φιλοξενῶ.— *ἀθρόας* κειμένας πλησίον ἀλλήλων.— *ἀριστῶ* (*άω*) προγευματίζω.

§ 10—12. *κυζικηνός* νόμισμα τῆς πόλεως Κυζίκου χουσοῦν ἴσον πρὸς 20 περίπου ἀττικὰς δραχμάς.— *τὰ νομιζόμενα* τὰ συνήθη (δηλ. εἰς ἕκαστον μὲν λοχαγὸν δύο κυζικηνοὺς, εἰς ἕκαστον δὲ στρατηγὸν τέσσαρας).— *ἔξω* ἔκτος, πλὴν.— *διατίθεμαι* πωλῶ.— *μαστεύω* ἀναζητῶ.— *χειροῦμαι* καταβάλλω, καθυποτάσσω.— *πόσον* πόσον μακρῶν.— *πολλαχῆ* εἰς πολλὰ μέρη.

§ 13—14. *ἐδίδοτο λέγειν* ἐδίδοτο ὁ λόγος.— *κατὰ ταῦτά* κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα.— *παντός ἄξια* ἄξια πάσης τιμῆς, συνετώτατα.— *διαγίγνομαι* ζῶ, διαμένω.— *προσλαμβάνω* λαμβάνω προσέτι, ἐπὶ πλέον.— *εὔρημα* κέρδος ἀπροσδόκητον.— *ἐπὶ τούτοις* μετὰ ταῦτα.

§ 15—17. *ἐπὶ θύραις* εἰς τὴν αὐλήν, εἰς τὴν εἴσοδον.— *Ma-*

ρωνεΐτης ὁ ἐκ τῆς Μαρωεΐας, πόλεως τῆς Θράκης.— *Παριανοὶ* κάτοικοι τοῦ Παρίου, πόλεως ἐπὶ τῆς ἀσιατικῆς παραλίας τῆς Προποντίδος.— *ἄνω* πρὸς τὰ μεσόγεια.— *διακεῖσεται* θὰ εἶναι διατεθειμένος.— *πρόσω* μακράν.

§ 18—20. *ἔκπωμα* ποτήριον.— *τάπισ, -ιδος* τάτης.— *νομίζεται* εἶναι συνήθεια.— *προμνῶμαι (-άομαι)* προξενεύω, συνιστῶ, συμβουλεύω.— *τείχη* κτήματα ἔχοντα φρούριον ἢ πύργον ὄχυρόν.— *πέσει*, μέλλ. τοῦ *πάσχω*.— *παῖς* δοῦλος, ὑπρέτης.— *ὅσον ἐφόδιον (ἦν)* τὰ ἀναγκαῖα πρὸς ὁδοιπορίαν.

§ 21—22. *τὸ δεῖπνον ἦν καθημένοις=ἐδεῖπνον καθήμενοι*.— *τρίπους, -οδος* τράπεζα μὲ τρεῖς πόδας.— *ζυμίτης* ἔνζυμος, μὲ ζύμην.— *προσπερονῶ (-άω)* καρφώνω, στερεώνω.— *κατὰ τοὺς ξένους* πρὸ τῶν ξένων.— *νόμος* συνήθεια.— *ἀναρροῦμαι* σηκώνω, λαμβάνω.— *διακλῶ (-άω)* κόπτω.— *κατὰ μικρὸν* εἰς μικρὰ τεμάχια.— *ὅσον γεύσασθαι* ὅσον τοῦ ἔφθανε διὰ τὴν φάγη.

§ 23—25. *φαγεῖν* δεινὸς φοβερὸς φαγᾶς.— *διαρριπτῶ* ῥίπτω ἐδῶ καὶ ἐκεῖ.— *ἔῶ χείρειν* ἀποφεύγω.— *τριχοίνικος* ὁ χωρῶν τρεῖς χοίνικας ἢ χοϊνίξ μέτρον διὰ τὰ σιτηρᾶ=315 δράμα σημερινά.— *κέρας* ποτήριον ἐκ κέρατος.— *σχολάζω* ἀναπαύομαι, εὐκαιρῶ.

§ 26—28. *αἰρῶ* συλλαμβάνω.— *οὐ μὴ δείσης* δὲν θὰ φοβῆσαι.

§ 29—31. *δίφρος* κάθισμα.— *ὀρέγω* προτείνω.— *ὑποπεπωκῶς* ὀλίγον πιωμένος, μισομεθυσμένος.— *προσαιτῶ* τινὰ τι ζητῶ ἐπὶ πλέον τι παρὰ τινος.— *προῖμαι* προσφέρομαι μὲ ὄλην τὴν διάθεσίν μου.— *ἀπολαμβάνω* ἀνακτῶ.— *κατεσκεδάσατο τὸ κέρας* ἔχυσε τὸν ὑπολειπόμενον ἐν τῷ ποτηρίῳ οἶνον (εἰς τὰ μάτια τοῦ Ξενοφ. κατ' ἀρχαῖον Θρακικὸν ἔθιμον).

§ 32—33. *κέρασιν οἷσις σημαίνουσι* μὲ τοιαῦτα κέρατα, μὲ τὰ ὁποῖα δίδουν τὰς διαταγὰς εἰς τὸν στρατόν.— *ὠμοβόειος* ὁ καμωμένος ἀπὸ ἀκατέργαστον βόειον δέρμα.— *οἶον* ὄπως.— *μά-*

γαδῖς, μαγάδιδος (δτκ. **μαγάδι**) μουσικὸν ὄργανον μὲ 20 χορδᾶς, ὁμοιάζον μὲ ἄρπαν.— **ἀνακράζω πολεμικὸν** ἐκβάλλω πολεμικὴν κραυγὴν.— **ἐξάλλομαι** ἀναπηδῶ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 6.

§ 1. **ἐκπέπλευκεν** ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος.— **διμοιρία** διπλοῦν μερίδιον, δύο δαρεϊκοί.

§ 2—3. **ἐπὶ τὸ στρατεύμα** πρὸς παραλαβὴν τοῦ στρατεύματος.— **ἀποδίδωμι** παραδίδω.— **χαρίζομαι τινι** κάμνω χάριν εἰς τινά.— **ἀπαλλάττομαι** ἀπομακρύνομαι.— **παράγω τινὰ** εἰσάγω τινὰ πρὸς τινά.

§ 4—6. ἡ μήπως.— **δημαγωγῶ** μὲ δημοκοπίας παρασύρω.— **πάνυ μὲν οὖν** βεβαιότατα.— **τῆς ἀπαγωγῆς** εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἀπαγωγῆς (τοῦ στρατεύματος).— **προσέχω (τὸν νοῦν)** δίδω προσοχὴν.— **ἀποτρέχω** ἀπέρχομαι τρέχων.

§ 7—8. **οὔσει**, μέλλ. τοῦ **φέρω** λαμβάνω.— **ἐν ἐπηκόῳ** εἰς τοσαύτην ἀπόστασιν, ὥστε ν' ἀκούῃ.— **συνίημι** ἐννοῶ.

§ 9—10. **πόννοι** κόποι, τὰ ἐκ τῶν κόπων κέρδη.— **ἰδίᾳ** ἰδιαιτέρως.— **καταλεύομαι** διὰ λιθοβολισμοῦ φονεύομαι.— **δίδωμι δίκην** τιμωροῦμαι.— **περιέλκω** σύρω ἐδῶ καὶ ἐκεῖ.— **ἐπὶ τοῖς πεπονημένοις** διὰ τὰς ταλαιπωρίας, τὰς ὁποίας ἔχω ὑποστῆ.

§ 11—12. **ἄρα** καθὼς βλέπω, ὡς φαίνεται.— **αἰτίας ἔχω** κατηγοροῦμαι.— **ἐν ᾧ καθ' ὃν χρόνον**, καθ' ἣν στιγμὴν (περίστασιν).— **δοκῶ ἐμαντῶ συνειδέναί** νομίζω ὅτι καλῶς γνωρίζω, καλῶς συναισθάνομαι.— **παρέχομαι προθυμίαν περὶ τινά** δεικνύω ἐνδιαφέρον διὰ τινά.— **ἀποτρέπομαι** μετανοῶ.— **οὔκαδε ὠρμημένος** ἂν καὶ εἶχον ἐτοιμασθῆ ν' ἀναχωρήσω εἰς τὴν πατρίδα μου.— **οὔτοι** ὄχι βέβαια.— **εὖ πράττω** εὐτυχῶ.— **ἐν ἀπόροις εἰμί** εὐρίσκομαι εἰς κακὴν κατάστασιν.

§ 13—14. *ἐκ τούτου* τότε.— *εἰκὸς* εὐλόγον.— *δήπου* βέβαια.— *ἐπιτάττω* διατάσσω.— *ψηφίζομαι* ἀποφασίζω.— *ἐνταῦθα* κατὰ ταύτην τὴν περίστασιν.

§ 15—16. *διάφορος* ἔχθρός.— *αἰροῦμαι* προτιμῶ.— *διὰ φέρομαι* εὐρίσκομαι εἰς ἔχθραν, δίσταμαι.— *τεχνάζω* κάμνω τεχνάσματα, πονηρεύομαι.— *οὕτως... ὡς* μὲ τοῦτον τὸν σκοπόν, ἵνα.— *ἀποτίνω* πληρώνω.— *ἐπὶ τούτῳ* μὲ τοῦτον τὸν σκοπόν.

§ 17—19. *αὐτίκα μάλα* εὐθὺς ἀμέσως.— *ματαίαν ποιῶ* ματαιώνω.— *πράττω τινὰ χρήματα* εἰσπράττω παρά τινος χρήματα.— *ἀπαιτῶ* ζητῶ ὀπίσω.— *βεβαιῶ* ἀποδεικνύω τι ὡς πράγματι γινόμενον.— *δωροδοκῶ* λαμβάνω δῶρα, δωροδοκοῦμαι.— *πολλοῦ δέω ἔχειν* ἀπέχω πολὺ ἀπὸ τοῦ νὰ ἔχω, ἐξάπαντος δὲν ἔχω.— *δοκῶ μοι* νομίζω.— *ἀκούων σύνοιδέ μοι* ὡς ἀτήκοος μάρτυς γνωρίζει καλῶς.— *συνεπόμνυμι* ὀρκίζομαι προσέτι.— *μὴ τοίνυν* καὶ μάλιστα.

§ 20—22. *συμφέρω τινὶ* ὑποφέρω μὲ τινα.— *δυνασθεῖη* = *δυνηθεῖη*, *ἰσχύσειε*.— *γνώμη* φρόνημα, διαθέσεις.— *οὐκουν* λοιπὸν δέν.— *μῶρως* μωρῶς.— *μέντοι* βεβαίως.— *πρὸς φίλους φυλακῆ* ἀπὸ τῶν φίλων προφύλαξις.— *ὡς* = *ὥστε*.— *καταβλακεύω* ἀπὸ ὀκνηρίαν παραμελῶ.— *καταδειλιῶ* ἀπὸ δειλίαν ἀποφεύγω.— *παρακαλῶ* προσκαλῶ.

§ 23—26. *ἐνέχυρον* ἔγγυθις.— *ὡς μηδέ, εἰ ἐβούλετο, ἐδύνατο* = *ὡς (= ἵνα) καὶ εἰ ἐβούλετο μὴ ἐδύνατο*.— *ἐναντίον* ἐνώπιον.— *ἀγνώμων* ἄφρων, ἀνόητος.— *πράγματα* δύσκολοι περιστάσεις.— *ἀνάγω* ὀδηγῶ.— *πρὸς ἧ* πλησίον τῆς ὁποίας.— *οὐκ ἐῶ* ἐμποδίζω.— *ἀγορᾶ χρῶμαι* προμηθεύομαι τὰ τροφίμα.— *ὄνια* ὀψώνια.— *ὅτων ὀνήσεσθε* (χρήματα) μὲ τὰ ὁποῖα ν' ἀγοράζετε.— *ἐφορμῶ* εἶμαι ἀγκυροβολημένος.— *οὐδέν τι* οὐδόλωσ.— *οὐκ ἦν ἡμῖν ὅτω* δὲν εἶχομεν ἡμεῖς τι, μὲ τὸ ὁποῖον.— *συνεστηκὸς* κατηρητισμένος.— *καταλαμβάνω* εὐρίσκω.

§ 27—30. *μηδὲ ὄντιναοῦν* μηδὲ τὸν ἐλάχιστον.— *ἧ* ἄρά γε.

— *πρὸς=ὑπέρ.*— *κοινωνῶ τινος* συνενοῦμαι μέ τινα.— *κατὰ σπουδὴν* ἐσπευσμένως.— *προσγίγνομαι* προστίθεμαι.— *τέως* ἕως τότε.— *προστελῶ* πληρῶνω προσθέτως.— *σχέτιλος* δεινός, ἀφόρητος.— *ἀνίημι* ἀφίνω.

§ 31—32. *περιττὸν* περίσσευμα, κέρδος.— *ταῦτα πράττοντες* ταύτην τὴν τύχην (εὐτυχίαν) ἔχοντες.— *ἐπίειδετε* ἐξήσατε καὶ εἶδατε.— *ἀποβάλλω* χάνω.— *καλὸν* ἔνδοξον, τιμητικόν.— *κρατῶ* νικῶ.— *χαλεπαίνω τινί τινος* ἀγανακτῶ κατὰ τινος διὰ τι.— *χάριν οἶδα τοῖς θεοῖς* εὐχαριστῶ τοὺς θεοὺς.

§ 33—35. *ἄγετε δὴ* ἐλάτε τώρα.— *ἔχω* ἔπαινον *πρὸς τινος* ἐπαινοῦμαι ὑπὸ τινος.— *ἀπεχθάνομαι τινι* καθίσταμαι μισητὸς εἰς τινα.— *κατατίθεμαι τινά ἀποστροφὴν* ἔχω τινὰ ὡς καταφύγιον.— *πλεῖστα* πλεῖστον.— *καὶ ταῦτα* καὶ μάλιστα.— *πραγματεύομαι* ἐνεργῶ, ἐπιδιώκω.

§ 36. *ἔχετε με* με ἔχετε εἰς τὴν διάθεσίν σας.— *κατακεκονότις* ἔσσεσθε (*κατακαίνω*) θὰ φονεύσετε.— *πρὸς=ὑπέρ.*— *καὶ ἐν τῷ μέρει καὶ παρὰ τὸ μέρος* καὶ ὅτε ἡ ὑπηρεσία μου τὸ ἀπῆται καὶ ὅτε δὲν τὸ ἀπῆται.— *ἕλωσ* εὐμενής.— *διατείνομαι* ἐπιμένω, ἀνθίσταμαι.

§ 37—38. *καὶ γὰρ οὖν* καὶ διὰ τοῦτο ἀκριβῶς.— *ἀνεπιλήπτως* ἀνενοχλήτως.— *εὐπορία* εὐκολία (εἰς πορισμὸν τροφίμων, εἰς πορείαν κτλ.).— *ἐν τοῖς ἀπόροις εἰμί* εὐρίσκομαι εἰς δύσκολον θέσιν.

§ 39—41. *οὐ τὼ σιῶ=οὐ τὼ θεῶ* ὄχι μὰ τοὺς θεοὺς (δὲν ἔχετε δίκαιον).— *ἔχω* δύναμαι.— *ἄγαν* πολύ.— *ἐπὶ τούτῳ* μετὰ τούτου.— *Λουσιάτης* ὁ ἐκ τῶν *Λουσῶν*, πόλεως τῆς βορείου Ἀρκαδίας.— *στρατηγῶ τινός τι* ὡς στρατηγὸς τινος πράττω τι.— *ἀναπράττω* εἰσπράττω.— *ἐνετὸς (ἐνίημι)* βαλμένος.— *χρήματα* πράγματα (λάφυρα)— *πονῶ* με κόπους λαμβάνω.— *ἀποδίδομαι* πωλῶ.— *τὰ γιννόμενα* τὰ ἐκ τῆς πωλήσεως εἰσπραχθέντα χρήματα.— *πέπαιται=κέκτηται* κατέχει.— *ἔχομαι τινος* πιάνω τινά,

§ 42—44. *ἐκπλήττομαι* ταράσσομαι, τὰ χάνω. — *ἐκ τῆς τοῦ τῶν ἐπικρατείας* ὅπου οὗτοι ἐπικρατοῦν. — *ἐν ἀπορρήτῳ ποιῶμαι* ἀνακοινώνω ὡς μυστικόν. — *σαφῶς* ἀναμφισβητήτως. — *ἐπιστέλλω* δι' ἐπιστολῶν ἢ ἀγγελιαφόρων ἀνακοινώνω. — *ἐφ' οἷς Σεύθης λέγει* μετὰ τοὺς ὄρους τοῦ Σεύθου. — *ἀναιρεῖ* συμβουλεύει (διὰ τῶν σημείων τῆς θυσίας).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 8.

§ 1—4. *Φλιάσιος* ὁ ἐκ τοῦ Φλιοῦντος, πόλεως τῆς βορείου Πελοποννήσου. — *ἐντοίχια* τοιχογραφίαι. — *Λύκειον* γυμναστήριον ἐν Ἀθήναις κείμενον παρὰ τὸ σημερινὸν Ζάπλειον καὶ τὸν Ἐθνικὸν κῆπον. — *γράφω* ζωγραφῶ. — *συνήδομαι τινι* συνευχαριστοῦμαι μετὰ τινά. — *χρυσίον* χρῆματα. — *ἦ μὴν* ἀληθῶς. — *ἐφόδιον* ὁδοιπορικὰ ἔξοδα. — *παρίσταμαί τινά* προσκαλῶ τινά ὅπως παραστῇ. — *μειλίχιος* πρᾶος, εὐμενής. — *ὀλοκαυτῶ* προσφέρω θυσίαν διὰ τοῦ πυρὸς ἀπὸ θύματα ὀλόκληρα. — *καθὰ καθῶς*. — *συννοίσειν*, μέλλ. τοῦ *συμφέρει*· *συμφέρει ἐπὶ τὸ βέλτιον* ἀποβαίνει εἰς καλόν.

§ 5—6. *πάτριος νόμος* συνήθεια τῆς πατρίδος. — *καλλιερῶ* ἔχω εὐνοϊκὰ σημεῖα ἐν τῇ θυσίᾳ. — *Βίων καὶ Ναυσικλείδης* ἀποσταλέντες ὑπὸ τοῦ Θίβρωνος. — *ξενοῦμαι τινι* συνάπτω φιλίαν μετὰ τινά. — *πεπρακέναι*, παρκμ. τοῦ *πωλῶ*. — *λύομαι* ἐξαγοράζω.

§ 7—8. *καταλαμβάνω* φθάνω.

§ 24. *συμμίγνυμι* συνενώνω.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Σελ.

Είσαγωγή

1. Συνοπτική ιστορία τοῦ Περσικοῦ κράτους.	3
2. Βίος Ξενοφῶντος.	4
3. Ξενοφῶντος Κύρου Ἀνάβασις	5

Βιβλίον πρῶτον

Α'. Αἰτία τῆς ἐκστρατείας τοῦ Κύρου κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου καὶ προπαρασκευαί δι' αὐτήν (1, 1—11)	7
Β'. Συνάθροισις τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων ἐν Σάρδεσιν. — Ἀναχώρησις τοῦ στρατεύματος ἐκ τῶν Σάρδεων καὶ πορεία αὐτοῦ διὰ τῆς Λυδίας καὶ Φρυγίας (2, 1—18).	9
Περίληψις τῶν κεφ. 2 (§ 19—27), 3, 4, 5 (§ 10) καὶ 7.	13
Γ'. Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη. — Νίκη τῶν Ἑλλήνων καὶ θάνατος τοῦ Κύρου (8, 1—29)	18
Δ'. Δευτέρα μάχη καὶ δευτέρα νίκη τῶν Ἑλλήνων (10, 1—19)	22

Βιβλίον δεύτερον

Α'. Διαπραγματεύσεις τῶν Ἑλλήνων μετὰ τοῦ Ἀρταίου καὶ τοῦ Ἀρταξέρξου (1, 2—23).	25
Περίληψις τοῦ κεφ. 2.	29
Β'. Σπονδαὶ μεταξὺ βασιλέως καὶ Ἑλλήνων (3, 1—29).	29
Περίληψις τοῦ κεφ. 4.	34
Γ'. Συνέντευξις Κλεάρχου καὶ Τισσαφέρνης πρὸς διάλυσιν τῆς μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Περσῶν ὑποψίας. — Σύλληψις καὶ σφαγὴ πλείστον στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρνης (5, 1—12).	35

Βιβλίον τρίτον

Α'. Στενοχωρία τῶν Ἑλλήνων. — Καθυστάσις αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος καὶ ἐκλογή νέων στρατηγῶν (1, 2—47)	42
Β'. Λόγοι Χειριστοῦ, Κλεάνορος καὶ Ξενοφῶντος ἐν τῇ συνλεύσει τοῦ στρατεύματος περὶ ἐξακολουθήσεως τοῦ πολέμου (2, 1—39).	49
Περίληψις τῶν κεφ. 3, 4 καὶ 5.	56

Βιβλίον τέταρτον

Α'. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῶν Καρδουχείων ὄρεων (1, 5—28)	60
Περίληψις τῶν κεφ. 2, 3 καὶ 4.	63

Β'. Κακουχία τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν διὰ τῆς Ἀρμενίας πο- ρεΐαν αὐτῶν.— Αἱ μετὰ τὰς κακουχίας ἡμέραι ἀναφυγῆς τῶν Ἑλλήνων ἐν ταῖς κόμαις τῆς Ἀρμενίας (5, 1—36) . . .	67
Περίληψις τῶν κεφ. 6 καὶ 7 (§ 1—18)	72
Γ'. Ἀφίξεις τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ ὄρος Θήζην καὶ ἡ ἕξ αὐτοῦ θέα τῆς θαλάσσης (7, 19—27)	74
Περίληψις τοῦ κεφ. 8 (§ 1—21).	76
Δ'. Ἀφίξεις τῶν Ἑλλήνων εἰς Τραπεζοῦντα (8, 22—28)	77
Βιβλίον πέμπτον	
Περίληψις τῶν κεφ. 1 καὶ 2.	79
Α'. Ἀφίξεις τῶν Ἑλλήνων εἰς Κερασοῦντα.— Διανομὴ τῶν ἐκ τῶν λαφύρων χρημάτων καὶ τρόπος, κατὰ τὸν ὁποῖον χρη- σιμοποιεῖ ὁ Ξενοφῶν τὰ διὰ τοὺς θεοὺς παραδοθέντα εἰς αὐτὸν χρήματα (3, 1—13)	81
Περίληψις τῶν κεφ. 4 καὶ 5 (§ 1—6)	83
Β'. Αἱ ἐν Κοτυώροις διαπραγματεύσεις τῶν Σινωπέων πρέ- σβευων μετὰ τῶν Ἑλλήνων (5, 7—25).	85
Βιβλίον ἕκτον	
Συνθήκη τῶν Ἑλλήνων μετὰ τῶν Παφλαγόνων καὶ πλοῦς εἰς Ἀρμίνην.— Ἐπάνοδος τοῦ Χειρισόφου ἐκ τοῦ Βυζαντίου καὶ ἐκλογή αὐτοῦ ὡς ἀπολύτου ἄρχοντος (1, 1—33)	88
Περίληψις τῶν κεφ. 2, 3, 4 (§ 1—11) καὶ 6.	93
Βιβλίον ἑβδομον	
Α'. Διάβασις τῶν Ἑλλήνων εἰς Βυζάντιον.— Ἐξέγεροις τῶν στρατιωτῶν καὶ καθησύχασις αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος (1, 2—32)	97
Περίληψις τοῦ κεφ. 2.	101
Β'. Προσχώρησις τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὸν Σεύθην καὶ τὸ παρ' αὐτῷ δεῖπνον (3, 1—33)	103
Περίληψις τῶν κεφ. 3 (§ 34—48), 4 καὶ 5	108
Γ'. Ἀφίξεις ἀπεσταλμένων ἐκ μέρους τοῦ Θίβρωνος εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων.— Ἡ ὑπὸ τινος Ἀρχάδος κα- τηγορία κατὰ τοῦ Ξενοφῶντος καὶ ἀπολογία αὐτοῦ (6, 1—44)	110
Περίληψις τοῦ κεφ. 7.	117
Δ'. Ἐπιστροφή τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ τέλος τῆς ἐκστρατείας (8, 1—8, 24)	119
Σημειώσεις	121
<i>Εἰκόνες καὶ σχέδια μαχῶν καὶ πορειῶν.</i>	
<i>Χωρογραφικὸς πίναξ.</i>	

Κράνη

'Ασπίς φοειδής

'Ασπίς στρογγύλη

Κ. Κοσμά - 'Εκλογαί ἐκ τῆς 'Αναβάσεως τοῦ Ξενοφῶντος, ἔκδ. β' 1932

Θώραξ

Κνημῖς

Πελταστής

Σφενδονήτης

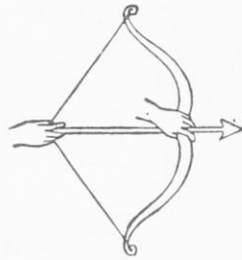

Δόρυ

Ἄκοντιον

Τόξον

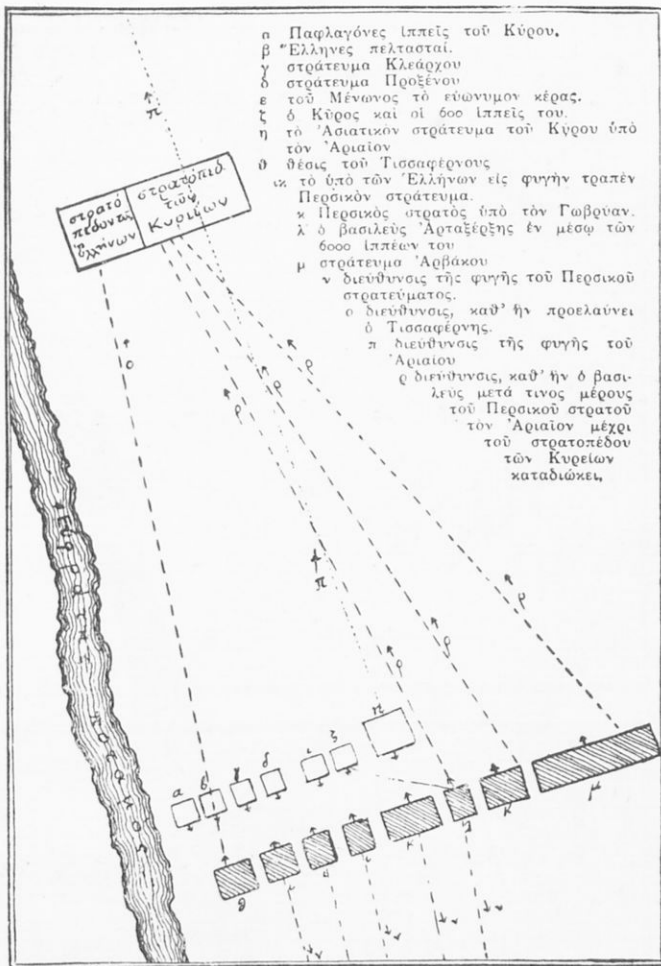

Ὀπλίτης

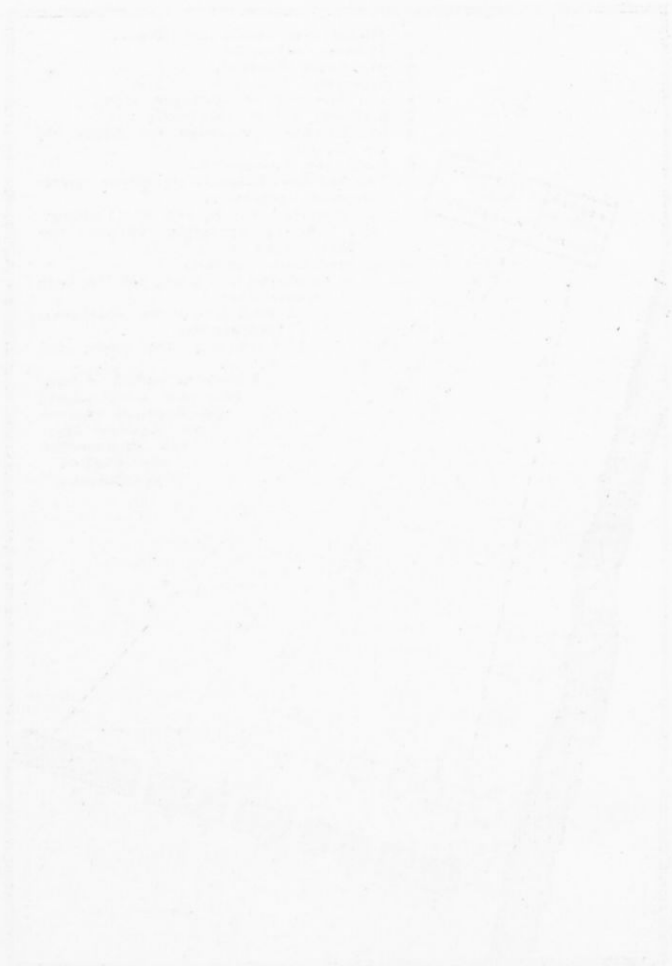

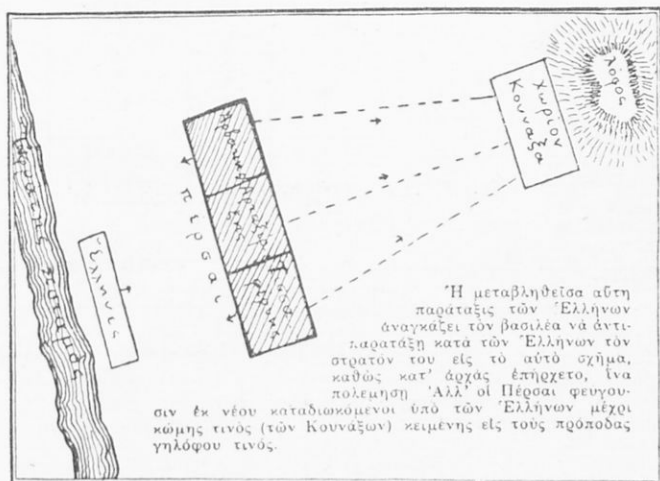
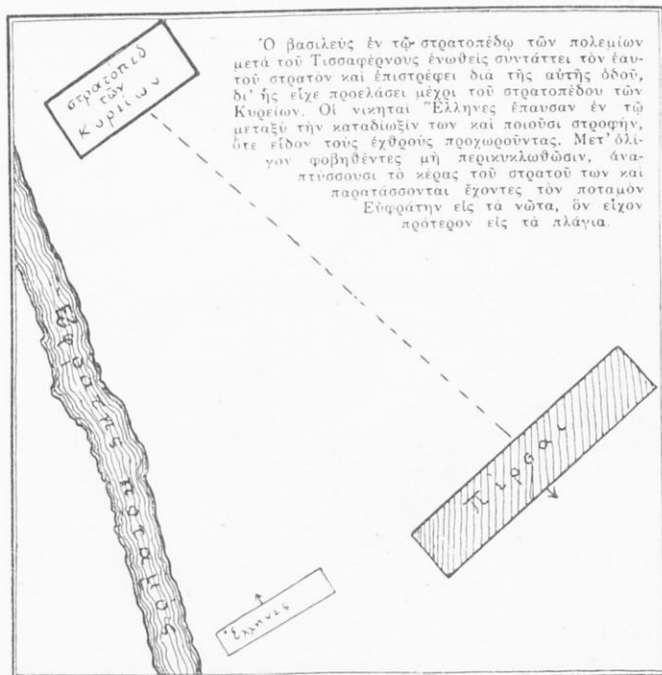
Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη

Εὐθύς ὡς ὁ Ἕλληνικὸς στρατὸς (α-ε) ἤρχισε τὴν προσβολήν, οἱ ἀπέναντι ἰστάμενοι Πέρσαι (ι-κ) τρέπονται εἰς φυγὴν καταδιωκόμενοι ὑπὸ τῶν Ἕλληνων κατὰ τὴν διεύθυνσιν (ν), ἐν ᾗ συγχρόνως ὁ Τισσαφέρνης μετὰ μέρος τινὸς τοῦ στρατοῦ του (θ) διέρχεται ἔφιππος διὰ μέσου τῶν Ἕλλ. πελταστῶν (β) κατὰ τὴν διεύθυνσιν (ο) πρὸς τὸ Ἕλληνικὸν στρατοπέδον. Ἐν τῷ μεταξύ ἐφορᾷ ὁ Κύρος (ζ) κατὰ τοῦ βασιλέως Ἀρταξέρξου (λ), ἀλλὰ φονεύεται. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου ὁ Ἀριαίος (η), καταδιωκόμενος ὑπὸ τοῦ βασιλέως κατὰ τὴν διεύθυνσιν (ρ), φεύγει κατὰ τὴν διεύθυνσιν (π) πέραν τοῦ στρατοπέδου τῶν Κυρείων, τοῦ ὁποῦ ὁ βασιλεὺς γίνεται κύριος.

Δευτέρα μάχη παρὰ τὰ Κούναξα καὶ δευτέρα νίκη τῶν Ἑλλήνων

1	ἔνωμ.
2	ἔνωμ.
3	ἔνωμ.
4	ἔνωμ.

1 λόχος

1	ἔνωμ.
2	ἔνωμ.
3	ἔνωμ.
4	ἔνωμ.

2 λόχος

1	ἔνωμ.
2	ἔνωμ.
3	ἔνωμ.
4	ἔνωμ.

3 λόχος

1	ἔνωμ.
2	ἔνωμ.
3	ἔνωμ.
4	ἔνωμ.

4 λόχος

1	νωμ.
2	ἔνωμ.
3	ἔνωμ.
4	ἔνωμ.

5 λόχος

κ. τ. λ.

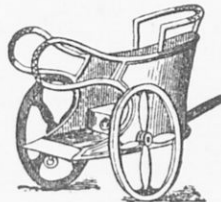
Σχηματισμός ὀρθίων λόχων

Δαρεικός

Πλαίσιον ἐν τῷ στρατῷ τῶν Μυρτίων

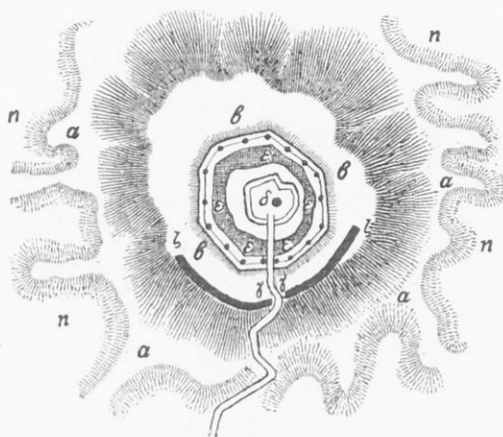
Ἄρμα

- α ή φανερά ὁδὸς
 β ή ὀρθία ὁδὸς
 γ ὁ σταθμὸς
 δ ή χαράδρα
 ε ή στενή ὁδὸς
 ζ οἱ φύλακες
 η ή ὁδὸς ή ἀγούσα κατὰ
 τῶν πολεμίων
 θ οἱ ἐπὶ τῆς φανερᾶς
 ὁδοῦ πολέμιοι
 ι ὁ πρῶτος λόφος
 κ ὁ δεύτερος λόφος
 λ ὁ τρίτος λόφος
 μξ ὁ τέταρτος λόφος
 ν ή πεδιάς

Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῶν Καρδουχείων ὁρέων

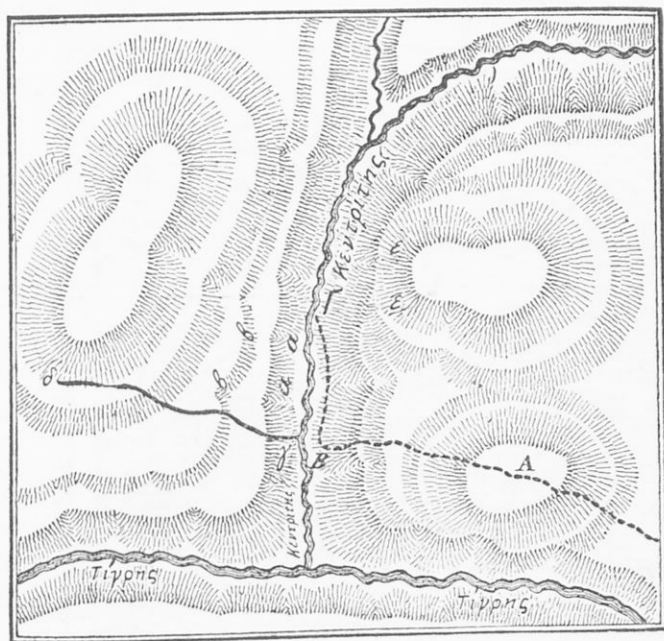

- α ή χαράδρα
 β πρόχωμα, χαρα-
 κώματα, πύργοι
 γ αἱ πύλαι
 δ ή ἀκρόπολις
 ε οἰκία
 ζ οἱ δπλαῖται παρα-
 τεταγμένοι ήμικυ-
 κλικῶς
 η ἄλοφοι τινὲς δχυροί

Ἐκστρατεία τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Δριλιῶν

Διάβασις τοῦ Κεντρίτου ποταμοῦ

- Α Αἱ ὑπεράνω τῆς πεδιάδος κῶμαι, εἰς τὰς ὁποίας εἶχον καταλύσει οἱ Ἕλληνες
 Β Θέσις, εἰς τὴν ὁποίαν ἐστρατοπέδευσαν οἱ Ἕλληνες μετὰ τὴν ματαιωθείσαν
 προσπάθειάν των νὰ διαβῶν τὸν Κεντρίτην. Ἀπέναντι ἔκειτο ἡ ὁδὸς γδ, ἡ
 ἄγουσα πρὸς τὰ ἄνω
 Γ Τὸ εὐκολοδιάβατον πέρασμα τοῦ Κεντρίτου τὸ ἀνακαλυφθὲν ὑπὸ τῶν δύο
 νεανίσκων
 αα Οἱ βάρβαροι ἰπτεῖς εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην
 ββ Οἱ βάρβαροι πεζοὶ τεταγμένοι ἄνωθεν τῶν ἰππέων
 εε Οἱ Καρδοῦχοι

ΧΩΡΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΕΙΣ ΤΗΝ

ΑΝΑΒΑΣΙΝ ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

